

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
civiltjänstlag samt vissa lagar som har samband med den**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en civiltjänstlag och att vissa lagar som har samband med den ändras. Samtidigt upphävs civiltjänstlagen från 1991.

Enligt propositionen skall civiltjänst vara möjlig även under undantagsförhållanden. Under extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering skall civiltjänstgörarna på försorg av civiltjänstcentralen förordnas till att assistera i krisuppgifter av civil karaktär. De räddningsmyndigheter som avses i räddningslagen och myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och i befolkningskyddet föreslås bli placeringsställen för civiltjänstgörarna under mobilisering.

Syftet med propositionen är att undanröja problem i den gällande lagen som anknyter till det disciplinära förfarandet, straffrättsliga påföljder av tjänstgöringsförseelser och ersätandet av inkvarteringskostnader för civiltjänstgörarna samt att få lagen att motsvara de föreslagna ändringarna i värnpliktslagen.

En ansökan om civiltjänst godkänns utan övertygelseprövning på samma sätt som nu. Under mobilisering och vid svåra störningar under normala förhållanden är en övertygelseprövning ett krav för godkännande. Prövningen av övertygelse görs av en nämnd för övertygelseprövning, som är ett opartiskt sakkunnigorgan.

Den totala tiden för civiltjänsten förkortas med 33 dygn och blir 362 dygn. I grundutbildningen för civiltjänstgörare skall tyngdpunkten läggas på färdigheter i anknytning till räddningsverksamheten och befolkningskyddet samt allmänna medborgarfärdigheter.

Civiltjänstcentralens uppgifter utökas. I fortsättningen skall centralen godkänna alla ansökningar om att bli civiltjänstgöringsplats, svara för verkställandet av det discipli-

nära förfarandet och koncentrerat göra alla polisanmälningar. Civiltjänstcentralen placerar civiltjänstgörarna i tjänst under mobilisering och svarar för ordnandet av extra tjänstgöring vid svåra störningar under normala förhållanden. Centralen skall i fortsättningen även vara övervakningsmyndighet för civiltjänstgörarna.

Förlust av personliga permissioner införs som ett nytt disciplinstraff. Maximigränser för de ekonomiska påföljderna skall också införas.

Vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstbrott skall i fortsättningen vara separata brott. Påföljden för vägran att fullgöra civiltjänst skall alltid vara ett ovillkorligt fängelsestraff, vars längd är hälften av den kvarvarande tjänstgöringstiden. Bestämmandet av det straff som följer på civiltjänstbrott skall vara underkastat prövning och straffen skall kunna mildras.

Begreppet tjänsteduglighet skall preciseras tydligare än i den gällande lagen. Möjligheterna att få befrielse från tjänstgöring underlättas för utlandsfinländare och personer som innehar medborgarskap i någon annan stat. Duglighetspermissionernas högsta antal sänks till 20 dagar från de nuvarande 30. Faderskapsledigheten förlängs från 6 dagar till 12 dagar. Ändringarna motsvarar de föreslagna ändringarna i värnpliktslagen.

En civiltjänstgörare skall ha möjlighet till en högst två månader lång utlandskommandering.

Ansvar för boendekostnaderna för civiltjänstgörarna överförs delvis till staten.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2008 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2008.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	4
2.1 Utvecklingen fram till nuläget	4
2.2 Gällande lagstiftning	5
2.3 Praxis.....	6
2.4 Internationell utveckling och lagstiftning i utlandet	15
2.5 Bedömning av nuläget	17
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	20
3.1 Målsättning.....	20
3.2 De viktigaste förslagen.....	20
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	22
4.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	24
4.3 Samhälleliga konsekvenser	24
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	26
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	27
DETALJMOTIVERING	28
1 LAGFÖRSLAGEN	28
1.1 Civiltjänstlag	28
1 kap. Allmänna bestämmelser	28
2 kap. Civiltjänstmyndigheter.....	32
3 kap. Civiltjänstpliktens inledning och bestämmande av civiltjänstgöringsplats.....	36
4 kap. Behandling av ansökan om civiltjänst under särskilda förhållanden	40
5 kap. Tjänsteduglighet, befrielse och uppskov från fullgörande av civiltjänst	43
6 kap. Fullgörande av civiltjänst och civiltjänstens upphörande	50
7 kap. Civiltjänstgörarens uppehåll och förmåner	56
8 kap. Extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering.....	62
9 kap. Tjänstgöringsförelser och disciplin	65
10 kap. Brott mot civiltjänstplikten.....	68
11 kap. Register och dataskydd	75
12 kap. Sökande av ändring.....	81
13 kap. Särskilda bestämmelser.....	83
14 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelse	84
1.2 Räddningslagen.....	85
1.3 Semesterlagen	85
1.4 Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn	86
1.5 Lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död	86
1.6 Strafflagen	86
2 c kap. Om fängelse	86
1.7 Lagförslagen 7—15.....	86

2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	86
3	IKRAFTTRÄDANDE	87
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	87
	LAGFÖRSLAGEN.....	95
	1. Civiltjänstlag	95
	2. Lag om ändring av 6 och 52 § i räddningslagen.....	121
	3. Lag om ändring av 5 och 7 § i semesterlagen	122
	4. Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.....	123
	5. Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död.....	124
	6. Lag om ändring av 2 c kap. 5 § i strafflagen	125
	7. Lag om ändring av 3 kap. 4 § i fängelselagen	126
	8. Lag om ändring av 39 § i språklagen	127
	9. Lag om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna	128
	10. Lag om ändring av 7 f § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare...	129
	11. Lag om ändring av 16 e § i lagen om studiestöd	130
	12. Lag om ändring av 1 § i militärunderstödslagen	131
	13. Lag om ändring av 2 § i straffregisterlagen.....	132
	14. Lag om ändring av 6 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer	133
	15. Lag om ändring av 1 a § i lagen om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande	134
	BILAGOR.....	135
	PARALLELLTEXTER	135
	2. Lag om ändring av 6 och 52 § i räddningslagen.....	135
	3. Lag om ändring av 5 och 7 § i semesterlagen	137
	4. Lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.....	138
	5. Lag om ändring av 1 och 2 § i lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död.....	139
	6. Lag om ändring av 2 c kap. 5 § i strafflagen	140
	7. Lag om ändring av 3 kap. 4 § i fängelselagen	142
	8. Lag om ändring av 39 § i språklagen	143
	9. Lag om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna	144
	10. Lag om ändring av 7 f § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare..	145
	11. Lag om ändring av 16 e § i lagen om studiestöd	146
	12. Lag om ändring av 1 § i militärunderstödslagen	147
	13. Lag om ändring av 2 § i straffregisterlagen.....	148
	14. Lag om ändring av 6 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer	149
	15. Lag om ändring av 1 a § i lagen om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande	150

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Landets försvar är en angelägenhet för hela folket enligt grundlagen och dess kärna ligger i den allmänna värnplikten. Enligt värnpliktslagen är den primära formen för att fullgöra skyldigheten att delta i landets försvar en tjänstgöring i försvarsmakten antingen i vapentjänst eller i vapenfria uppgifter. Syftet med civiltjänstlagen är att erbjuda en tjänstgöringsform som beaktar den värnpliktiges övertygelse, religions- och samvetsfriheten i fullgörandet av skyldigheten att delta i landets försvar på ett sätt som beaktar grundlagen och internationella människorättskonventioner som förpliktar Finland. Ungefär 2 500 värnpliktiga väljer civiltjänstgöring som tjänstgöringsform årligen, vilket motsvarar ca 7 procent av åldersgruppen.

Den gällande civiltjänstlagen (1723/1991) är från 1991. Lagen har ändrats flera gånger medan den har varit i kraft. Emellertid har ändringarna i innehållet varit snäva. P.g.a. de strukturella problem som ingår i systemet med civiltjänstgöring är en totalreform av lagen nödvändig. Behovet av en totalreform har understrukits av den anhängiga totalreformen av värnpliktslagen (RP 37/2007 rd).

2 Nuläge

2.1 Utvecklingen fram till nuläget

Utvecklingen av ett försvarssystem som bottnar i allmän värnplikt påbörjades genast efter att Finland blivit självständigt. Grunden för försvarssystemet lades i 75 § i regeringsformen för Finland som föreskrev, att ”varje finsk medborgare är skyldig att delta i fädernelandets försvar eller att härvid biträda, på sätt därom i lag stadgas”.

Den första lagen om fullgörande av värnplikt i det självständiga Finland var den provisoriska värnpliktslagen för Finland från år 1919. Lagen innehöll inte bestämmelser om skydd av övertygelse. 1922 gavs en ny värnpliktslag (270/1922) som möjliggjorde fullgörandet av vapenfri tjänst i försvarsmakten.

Acceptabla grunder för det var närmast religiösa skäl som anfördes av den värnpliktige.

1931 stiftades en lag om värnpliktiga, vilka av samvetsskäl var förhindrade att fullgöra krigstjänst (lag 186/1931). Syftet med lagen var att erbjuda en alternativ tjänstgöringsform som författningsmässigt separerades från värnpliktslagen. Om religiösa skäl eller allvarliga samvetsskäl som bottnade i med dem jämförbar övertygelse hindrade fullgörandet av normal värnplikt kunde tjänstgöringen fullgöras vapenfritt i försvarsmakten eller i någon annan statlig inrättning. Den alternativa tjänstgöringsformen stod till förfogande endast i fredstid.

1959 gavs en lag om fullgörande av värnplikt i vapenfri tjänst (lag 219/1959). Med stöd av denna lag grundades en undersökningsnämnd vars uppgift var att undersöka hållbarheten i vapenvägrarnas övertygelse. För totalvägrare inrättades en särskild arbetsanstalt, där tjänstgöringen fullgjordes.

Lagen om vapenfri tjänst och civiltjänst (132/1969) stiftades 1969. Enligt denna lag skulle den som befriats från vapentjänst fullgöra vapenfri tjänst i försvarsmakten. De värnpliktiga hade likväl möjlighet att ansöka om rätt att fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet såsom civiltjänstgörare. Ansökningarna behandlades i ett förfarande där övertygelsen prövades och godkändes endast om den värnpliktiga i fråga ansågs ha påvisat en allvarlig religiös eller etisk övertygelse som hindrade tjänstgöring inom försvarsmakten.

Prövningen av övertygelse slopades 1985 genom en temporär lag (lag 647/1985) som var i kraft 1987—1991. Enligt lagen skulle en värnpliktig, som p.g.a. allvarliga samvetsskäl som bottnade i religiös eller etisk övertygelse var hindrad att fullgöra tjänstgöring enligt värnpliktslagen, på ansökan befrias från vapentjänst under fredstid. Den tjänstgöringsform som kom i fråga i första hand var vapenfri tjänst och i andra hand civiltjänst. Med den temporära lagen sammanjämkades religions- och samvetsfriheten med skyldigheten att försvara landet. Ställningen för Jehovas vittnen blev uttryckligt reglerad i lagen

om befrielse för Jehovas vittnen från fullgörandet av värnplikt i vissa fall (645/1985).

I beredningen av den gällande civiltjänstlagen (1723/1991) var utgångspunkten att civiltjänsten skulle utvecklas som en självständig tjänstgöringsform. I regeringen proposition (RP 149/1991 rd) konstateras att den tjänstgöring som bestäms i värnpliktslagen och civiltjänsten är alternativa sätt att fullgöra skyldigheten att försvara landet. Likvärdigheten mellan olika tjänstgöringsformer förutsatte inte längre att samma bestämmelser skulle tillämpas på vardera tjänstgöringsformen, utan det var möjligt att beakta olikheten i praktiken när tjänstgöringsförhållandena ordnades.

Fullgörande av civiltjänst kräver enligt gällande lag fortsättningsvis, att den värnpliktiges allvarliga samvetsskäl hindrar honom eller henne från att fullgöra sin tjänstgöring i försvarsmakten under fredstid. Den värnpliktiges försäkran ligger som grund för konstaterandet av övertygelsen. Beredningen av ärenden som gäller civiltjänst överflyttades till arbetsministeriet och verkställigheten av lagen handhas av civiltjänstcentralerna. Bestämmelserna om vapenfri tjänst fördes över till värnpliktslagen

2.2 Gällande lagstiftning

Grundlagen

De viktigaste bestämmelserna om landets försvar finns i 12 kap. 127—129 § i Finlands grundlag. Skyldigheten att försvara landet regleras i 127 §, som i sak motsvarar de tidigare gällande 75 § 1 och 3 mom. i regeringsformen för Finland.

I 127 § i grundlagen föreskrivs en allmän skyldighet för varje finsk medborgare att försvara landet. Enligt bestämmelsen är varje finsk medborgare skyldig att delta i fosterlandets försvar eller att bistå försvaret på det sätt som bestäms i lag. Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om rätten att på grund av övertygelse befrias från deltagande i landets militära försvar genom lag.

Innebörden av skyldigheten att försvara landet definieras således inte närmare i grundlagen. Förutom det militära försvaret omfattar skyldigheten också övriga sätt att

försvara och bistå fosterlandet. Kärnan i skyldigheten att försvara landet finns i den allmänna värnplikten som fullgörs som värnplikt vid försvarsmakten eller den ersättande civiltjänstgöringen med stöd av civiltjänstlagen. Genom lag kan det således föreskrivas om ersättande tjänstgöringsskyldighet för dem som har befriats från vapentjänst eller vapenfri tjänst under fredstid. I 12 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) ingår en specialbestämmelse om fullgörandet av värnplikten. Bestämmelsen tillämpas på personer som har åländsk hembygd rätt.

Värnpliktslagen

Verkställigheten av den medborgerliga skyldighet som avses i grundlagen genomförs för männens del främst på det sätt som bestäms i värnpliktslagen (452/1950). Lagen kompletteras av en förordning angående tillämpning av värnpliktslagen (63/1951).

Enligt 1 § i värnpliktslagen är varje finsk man värnpliktig för fäderneslandets och den lagliga samhällsordningens försvar. Värnpliktslagen innehåller grundläggande bestämmelser om beväringstjänst i aktiv tjänst. Lagen möjliggör även fullgörande av värnplikten såsom vapenfri tjänst.

I värnpliktslagen ingår bestämmelser om uppådsmyndigheter, förrättande av uppåd och förordnande till tjänstgöring, utbildning till officerare, underofficerare eller andra specialuppgifter, frivillig tjänstgöring, tillsyn över beväringar, samt förmåner och förpliktelser som hör samman med beväringstjänsten. Lagen innehåller också bestämmelser om ändringssökande och straff.

Civiltjänstlag

Den i grundlagen befästa skyldigheten att försvara landet kan också fullgöras såsom civiltjänst. Enligt 1 § i civiltjänstlagen skall en värnpliktig, som försäkrar att allvarliga samvetsskäl som grundar sig på religiös eller etisk övertygelse hindrar honom från att fullgöra sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen, befrias från sådan tjänstgöring under fredstid och förordnas att fullgöra civiltjänst.

Civiltjänstlagen anger innehållet i civiltjänsten och hur den skall fullgöras. Lagen

innehåller bestämmelser om ansökan och förordnande till civiltjänst, dess fullgörande samt grunder för befrielse och uppskov. Lagen innehåller också bestämmelser om civiltjänstgörarnas rättigheter och skyldigheter, förmåner som skall betalas till civiltjänstgörarna, ändringssökande i ärenden som gäller civiltjänst, det disciplinära förfarandet samt påföljder av och åtgärder som följer på förbrytelser mot civiltjänstskyldigheten. Lagen reglerar också förordnande till kompletteringsutbildning av sådana personer som fullgjort värnplikten och den värnpliktiga efter fullgjord värnplikt gör en civiltjänstansökan som avses i lagen. Civiltjänstlagen innehåller även föreskrifter om tjänstgöringsställen, civiltjänstmyndigheter och civiltjänstre gistret.

Civiltjänstförordningen (1725/1991) kompletterar civiltjänstlagen.

Lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor

Bestämmelser om frivillig militärtjänst för kvinnor ingår i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995). Militärtjänsten ordnas i samband med den i värnpliktslagen föreskrivna beväringstjänsten och fullgörs på samma sätt som beväringstjänsten samt jämföras med den. En kvinna som erhållit förordnande att träda i tjänst eller som fullgör frivillig militärtjänst kan ändå inom 45 dagar efter dagen för inträde i tjänst avbryta sin tjänstgöring, varvid hon hemförlovas. Kvinnor som fortsätter sin tjänstgöring efter denna tidsfrist har samma skyldigheter under tjänstgöringstiden och reservtiden som en beväring som fullgör sin beväringstjänst. Kvinnor som fortsätter sin frivilliga militärtjänst efter denna tidsfrist har möjlighet att söka sig till civiltjänst.

Lagen om befrielse för Jehovas vittnen från fullgörandet av värnplikt i vissa fall

En värnpliktig som visar att han hör till det registrerade religionssamfundet Jehovas vittnen och anmäler att allvarliga samvetsskäl som grundar sig på religiös övertygelse hindrar honom att fullgöra värnplikt i vapentjänst eller i någon ersättande tjänstgöringsform, kan utan hinder av värnpliktslagen och civiltjänstlagen beviljas uppskov med och befriel-

se från fullgörandet av värnplikt i fredstid i enlighet med lagen om befrielse för Jehovas vittnen från fullgörandet av värnplikt i vissa fall (645/1985).

Självstyrelselagen för Åland

Med stöd av 12 § i självstyrelselagen för Åland har en person med åländsk hembygdsrätt rätt att i stället för att fullgöra värnplikt tjänstgöra på motsvarande sätt vid lots- och fyrinrättningen eller i någon annan civilförvaltning. Dessa personer är befriade från militärtjänst ända tills den ersättande tjänstgöringen ordnas. Hittills har sådan inte ordnats. Befrielse från militärtjänst gäller emellertid inte personer som har flyttat till landskapet efter att de har fyllt 12 år.

2.3 Praxis

2.3.1 Skyldigheten att försvara landet med stöd av civiltjänstlagen

Allmänt om fullgörande av civiltjänst

I nuläget söker sig ca 7 procent av den åldersklass som skall påbörja sin tjänstgöring till civiltjänst. Antalet män som söker sig till civiltjänst har årligen legat kring 2 500. Civiltjänst fullgörs årligen av i medeltal 1 700 män. En civiltjänstpliktig som gjort beväringstjänst enligt värnpliktslagen kan under vissa förutsättningar söka sig tillbaka till tjänstgöring enligt värnpliktslagen. I praktiken flyttar i genomsnitt 350 personer per år från civiltjänst till tjänstgöring enligt värnpliktslagen. På detta sätt flyttade 329 personer 2006 och 370 personer 2005.

Det finns ca 2 050 civiltjänstgöringsplatser som arbetsministeriet har godkänt. Civiltjänstgörarna söker sig på eget initiativ till sitt tjänstgöringsställe. I praktiken har alla civiltjänstgöringsplatser inte kontinuerligt uppgifter öppna för civiltjänstgörarna. Civiltjänstgörare som inte hittar ett tjänstgöringsställe, fullgör sin arbetstjänst i civiltjänstcentralen. 2006 blev ca 245 civiltjänstpliktiga utan civiltjänstställe och av dem hittade den största delen ett tjänstgöringsställe inom en månad från utbildningsperiodens utgång. Hela sin tjänstgöring fullgjorde år 2006 52

civiltjänstepliktiga i civiltjänstcentralen utan att få ett arbetstjänstställe.

De kostnader som orsakas staten av att tjänstgöringsställe inte hittas var 408 314 euro 2006 och 399 422 euro 2005.

Ansökan till civiltjänst samt grunderna för uppskov och befrielse

En värnpliktig kan söka sig till civiltjänst när allvarliga samvetsskäl som grundar sig på religiös eller etisk övertygelse hindrar honom eller henne från att fullgöra sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Ansökan kan göras redan före den tjänstgöring som avses i värnpliktslagen, dock inte före uppbygget. Den värnpliktiga skall lämna in ansökan till uppbyggnadsnämnden i samband med uppbygget.

Syftet med uppbygget är att bestämma de värnpliktigas tjänstgöringsduglighet samt deras tjänstgöringstid och tjänstgöringsställe. Staben i militärlänet ansvarar för ordnandet av uppbygget och uppbyggnadsnämnden har hand om att uppbyggen skickas ut. Finska medborgare av manskön är skyldiga att infinna sig till uppbygget under det år de fyller 18 år. Till de uppbyggskyldiga skickas på förhand information om olika faktorer som inverkar på tjänstgöringen och om alternativa tjänstgöringsformer. De uppbyggskyldiga skall delta i en hälsoundersökning redan före uppbyggsstillfället. Vid uppbyggsstillfället ges information också om ansökan till civiltjänst.

Det är också möjligt att söka sig till civiltjänst under beväringstjänsten. Ansökan skall lämnas till kommandören för gruppförbandet som för över ansökan till stabens i militärlänet godkännande. Vid övriga tidpunkter lämnas ansökan till civiltjänst antingen till civiltjänstcentralen eller till staben i militärlänet.

I det formulär som arbetsministeriet har fastställt såsom ansökan till civiltjänst finns en försäkran, som sökanden ger, att allvarliga samvetsskäl som grundar sig på religiös eller etisk övertygelse hindrar honom eller henne från att fullgöra sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen. En ansökan om civiltjänst skall behandlas utan dröjsmål. Om ansökan uppfyller nyss nämnda formkrav skall den godkännas. Efter att ansökan har godkänts är sökanden civiltjänstepliktig och i fredstid befriad från sådan tjänstgöring som avses i värn-

pliktslagen. Uppbyggnadsnämnden eller staben i militärlänet meddelar civiltjänstcentralen om en godkänd ansökan.

Ett förordnande om inledning av tjänstgöringen delges civiltjänstgöraren bevisligen på försorg av civiltjänstcentralen. Förordnandet skall ges till civiltjänstgöraren i god tid innan tjänstgöringen inleds. I civiltjänstförordningen regleras minimtiden till ca 2 månader. På basis av civiltjänstgörarens samtycke eller ålder kan han eller hon förordnas i tjänst också på kortare tid. Civiltjänstgöraren kan också lämna sitt önskemål om inledningstidpunkten för tjänstgöringen skriftligt till civiltjänstcentralen. Önskemål om utbildningsomgång skall ges till civiltjänstcentralen innan förordnandet om tjänstgöring har mottagits. Ett förordnande till någon som vistas utomlands kan skickas till Finlands beskickning som levererar det till civiltjänstgöraren. Om en civiltjänstepliktig inte kan nås skall civiltjänstcentralen vid behov begära handräckning av polisen för delgivning av förordnandet. I praktiken har handräckning begärts i cirka ett hundra fall per år.

I regel skall civiltjänsten inledas under en period omfattande det år som ansökan godkänns och de två därpå följande åren. Den största delen av dem som godkänns för civiltjänst inleder sin tjänstgöring samma år som ansökan godkänts eller det år som följer på det. På ansökan kan civiltjänstcentralen bevilja uppskov med fullgörande av civiltjänst för högst tre år åt gången om uppskovet är särskilt nödvändigt för att civiltjänstgöraren skall bli klar med yrkesutbildning, utöva sina studier, ordna sina ekonomiska förhållanden eller något motsvarande speciellt personligt skäl eller för att sköta ett riksdagsmannaupdrag. Uppskov kan beviljas högst till slutet av det år som civiltjänstgöraren fyller 28 år. Efter uppskovets utgång förordnar civiltjänstcentralen civiltjänstgöraren i tjänst.

Civiltjänstgöraren kan av hälsoskäl befrias på viss tid eller helt från civiltjänstgöringen. En befrielse bottnar i ett läkarutlåtande där läkaren bedömer den tjänstpliktiges tjänstgöringsduglighet, dvs. dennes fysiska och psykiska förutsättningar att klara av tjänstgöringen. När en tidsbestämd befrielse är avslutad förordnar civiltjänstcentralen civiltjänst-

göraren att inleda sin tjänstgöring, förutsatt att civiltjänstgöraren då är tjänstduglig.

Civiltjänstcentralen kan på ansökan helt eller delvis befria vissa finska medborgare från fullgörande av civiltjänsten. Detta gäller civiltjänstepliktiga finska medborgare, som också har medborgarskap i en annan stat och i denna stat har fullgjort en tjänstgöring som motsvarar civiltjänsten eller beväringstjänsten. Om tjänstgöringen har varat i minst sex månader skall emellertid den civiltjänstepliktige befrias från civiltjänst med stöd av 17 § i civiltjänstförordningen. Civiltjänstcentralen kan således inte använda någon prövningsrätt till denna del. När det finns särskilda skäl kan civiltjänstcentralen också befria en tjänstpliktig som är medborgare i Finland och i en annan stat från att fullgöra civiltjänst när dennes egentliga bostad och hem inte finns i Finland och han inte har faktisk anknytning till Finland. Det finns också internationella konventioner om fullgörande av värnplikt till vilka Finland har anslutit sig. För medborgare i Sverige, Norges och Danmark gäller en särskild för detta ändamål uppgjord konvention (FördrS 44/1968). Finland har också ingått bilaterala avtal med Förenta Staterna (FördrS 15/1939) och Argentina (FördrS 43—44/1963).

Ordnande, avbrytande och avslutande av tjänstgöring

Civiltjänsten är en helhet bestående av en utbildningsperiod och en arbetstjänstperiod. Den inleds i civiltjänstcentralen med en utbildningsperiod om ca en månad som syftar till att ge grunder för utförandet av arbetstjänsten och stöda allmän medborgarfostran. Utbildningsämnena har anknutit till internationella frågor, fredsfrågor och miljöfrågor samt medborgarfärdigheter. Utbildningsbehov som är förknippade till arbetstjänstens fullgörande har också fyllts under detta skede. Under ett år ordnas sexton utbildningsperioder och i varje period deltar i medeltal 110 civiltjänstepliktiga.

Efter utbildningsperioden inleds arbetstjänstskedet i en civiltjänstgöringsplats. Målet är att civiltjänstgöraren själv söker arbetstjänstplats. När civiltjänstgöraren själv söker arbetstjänstplats kan hans eller hennes tidiga-

re erfarenhet och utbildning utnyttjas och livssituation beaktas t.ex. så, att arbetstjänststället kan sökas från den egna bosättningsorten. Inom ca två månader från det att en ansökan om civiltjänst har lämnats in, skickar civiltjänstcentralen ut instruktioner om sökande av ett arbetstjänstställe. Arbetstjänsten fullgörs närmast inom sjuk- och hälsovården, utbildnings- och kultursektorn eller i uppgifter anknutna till miljöskydd och räddningsväsendet.

Arbetstjänsten kan fullgöras endast i ett sådant samfund som anges i lagen. Statliga förvaltningsmyndigheter och affärsinrättningar, självständiga statliga inrättningar och offentligrättsliga föreningar, kommuner och samkommuner och dessas samarbetsorgan, Finlands evangelisk-lutherska kyrka, det ortodoxa kyrkosamfundet och deras församlingar och samarbetsorgan kan vara civiltjänstställen. Dessutom kan ett privaträttsligt samfund eller en stiftelse med allmännyttig verksamhet som arbetsministeriet har godkänt vara civiltjänstgöringsplats. Det huvudsakliga verksamhetsändamålet för ett privaträttsligt samfund eller en stiftelse som är civiltjänstgöringsplats kan inte vara anskaffning av vinst eller annan omedelbar ekonomisk fördel. Ett parti som antecknats i partiregistret samt sammanslutningar som driver arbetstagar- eller arbetsgivareintressen kan inte vara en civiltjänstgöringsplats.

Arbetsministeriet godkänner civiltjänstgöringsplatserna på basis av ansökan. Ministeriet ber om utlåtanden från delegationen för civiltjänstären och försvarsministeriet när den behandlar ansökningar från privaträttsliga sammanslutningar. När en ansökan har godkänts avtalar civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen skriftligt om ordnandet av civiltjänstgöringen. Avtalet gäller tills vidare och tjänstgöringsstället kan när det så önskar fritt häva avtalet.

Civiltjänstgöringsplatserna meddelar civiltjänstcentralen om lediga platser och centralen skickar uppgifter om civiltjänstgöringsplatserna till civiltjänstgörarna som bilaga till förordnandet att inträda i tjänst. Uppgifter om civiltjänstgöringsplatserna fås också under utbildningstiden. Civiltjänstcentralen strävar också efter att bistå civiltjänstgörarnas sökande efter en lämplig tjänstgörings-

plats när de inte har lyckats hitta en sådan själva. I sista hand kan civiltjänstcentralen förordna en plats där arbetstjänsten skall fullgöras, men detta alternativ har brukats extremt sällan. Civiltjänst kan också fullgöras i civiltjänstcentralen. Däremot kan civiltjänsten inte fullgöras hos den egna arbetsgivaren eller på ställen till vilka civiltjänstgöraren är fast anknuten p.g.a. studier, tidigare arbets- eller tjänsteförhållanden eller något annat skäl.

Civiltjänstgöraren och den ansvarige hos civiltjänstgöringsplatsen fyller i en förbindelseblankett som lämnas till civiltjänstcentralen för fastställelse. Civiltjänstgöraren står inte i arbets- eller tjänsteförhållande till civiltjänstplatsen. När civiltjänstgöraren anvisas uppgifter som innebär att denne som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga, skall civiltjänstgöraren lämna ett straffregisterutdrag som avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) till civiltjänstcentralens påseende. Detta förfarande följs speciellt i fråga om uppgifter inom dagvården, skol- och ungdomsverksamheten. Straffregisterutdraget återlämnas omedelbart till civiltjänstgöraren och någon avskrift av det läggs inte till handlingarna. En anteckning om att intyget har visats antecknas i civiltjänstgörarens personkort.

När en civiltjänstgöringsplats förordnas skall civiltjänstgörarens modersmål beaktas. Finsk- och svenskspråkiga civiltjänstepliktiga har rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål. Civiltjänsten fullgörs i hemlandet men kan innehålla kortare och tillfälliga kommanderingar utomlands.

Chefen för civiltjänstgöringsplats eller en person som denne har förordnat ansvarar för att civiltjänstgöraren anvisas uppgifter och sätts in i dem samt svarar för övervakningen och disciplinen. Tjänsteuppgifterna får inte stå i konflikt med civiltjänstgörarens övertygelse. Tjänstgöringen får inte ordnas på ett sätt som diskriminerar civiltjänstgöraren p.g.a. ras, ursprung, språk, religion, politisk eller annan åsikt eller någon annan med dessa jämförbar grund. Civiltjänstgöraren får

inte förordnas i sådant arbete som personalen inte utför p.g.a. en arbetstvist. Civiltjänstgöraren skall utföra sina arbetsuppgifter omsorgsfullt. Civiltjänstgöraren skall också följa arbetsministeriets, civiltjänstcentralens och civiltjänstgöringsplats anvisningar.

Civiltjänstgöraren har rätt att söka förflyttning till någon annan civiltjänstgöringsplats. Ansökan lämnas in till civiltjänstcentralen som fattar beslut efter att ha hört både den nuvarande och den önskade civiltjänstgöringsplatsen. Också civiltjänstgöringsplatsen kan ansöka om att civiltjänstgöraren förflyttas till en annan civiltjänstgöringsplats. Ändring kan sökas hos Helsingfors förvaltningsdomstol i besluten i dessa ärenden.

Fullgörandet av civiltjänsten kan avbrytas om civiltjänstgöraren konstateras vara oförmögen att fullgöra tjänsten under en längre tid eller civiltjänstgöraren har beviljats uppskov på ansökan. I dessa och andra fall som specificeras i civiltjänstlagen skall civiltjänstgöringsplats sköta om att civiltjänstgöraren hemförlovas.

Civiltjänsten avslutas när civiltjänstgöraren har fullgjort den i lag bestämda civiltjänsten i sin helhet eller civiltjänstgörarens civiltjänstplikt har upphört på basis av någon i lag bestämd grund. Efter detta hemförlovas civiltjänstgöraren. Civiltjänstplikten upphör i slutet av det åt som den tjänstpliktige fyller 30 år.

Civiltjänstgöraren kan söka förflyttning tillbaka till tjänst enligt värnpliktslagen. Förflyttning söks skriftligt från civiltjänstcentralen om de förutsättningar som ställs för en förflyttning uppfylls. Till ansökan skall bifogas civiltjänstgörarens meddelande om att övertygelse inte längre är ett hinder för tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Det förutsätts också att civiltjänstgöraren inte tidigare har förordnats från civiltjänst till tjänstgöring enligt värnpliktslagen på basis av en motsvarande ansökan. Ansökan kan inte godkännas om civiltjänstgöraren redan har inlett civiltjänsten och inte efter utgången av det år som civiltjänstgöraren fyllt 28 år.

Civiltjänstgörarens arbets- och fritid, permissioner och beräkningen av tjänstetid

Civiltjänstgöraren följer den arbetstid som civiltjänstgöringsplatsen förordnar inom ramen för den allmänna arbetstiden. Den regelbundna veckoarbetstiden är högst 40 timmar. Övertid ersätts med lika lång fritid. Veckoledighet ordnas på samma grunder som för dem som arbetar i motsvarande uppgifter i civiltjänstgöringsplatsen. Civiltjänstgöraren har rätt till tillräcklig fritid. Annan tid än arbetstid är fritid.

Civiltjänstgöraren har rätt till 20 dagars personlig permission utan angivande av särskild orsak. Meningen är, att ledigheten fördelas jämt över tjänstgöringstiden. Permission beviljas också p.g.a. barnfödelse för sex sammanhängande dagar. Om civiltjänstgöraren kan han få duglighetspermission sammanlagt högst 30 dagar. Civiltjänstgöringsplatsen kan på ansökan bevilja permission av vägande personliga skäl och denna permission kan under civiltjänsttiden vara högst sex månader. I praktiken har permission beviljats av ekonomiska orsaker och familjeskäl.

Tjänstgöringstiden i civiltjänst är 395 dagar. Tjänstgöringstiden räknas från den dag som civiltjänstcentralen har förordnat att tjänstgöringen påbörjas eller från den dag som tjänstgöringen de facto inleds. Således minskar inte tjänstgöringstiden av att civiltjänstgöraren inte infinner sig till civiltjänsten. Permissionerna mellan inledningsdagen och hemförlovningen räknas i regel som tjänstgöringstid. Ett undantag är emellertid en permission av vägande personliga skäl som civiltjänstgöringsplatsen har beviljat. Denna permission räknas inte in i tjänstgöringstiden. Avbrytande och uppskov i fullgörandet av civiltjänst påverkar inte tjänstgöringstiden. Inte heller den tid som civiltjänstgöraren är frånvarande från tjänsten utan tillstånd räknas som tjänstgöringstid.

Om någon som fullgör beväringstjänst söker sig till civiltjänsten beräknas den återstående civiltjänstgöringstiden på basis av fastställda relationstal så, att den redan fullgjorda beväringstjänsten minskar den kvarvarande civiltjänstgöringstiden.

Civiltjänstgörarens uppehålle och förmåner

Civiltjänstgöringsplatsen svarar för civiltjänstgörarens uppehåll och dagpenning under civiltjänstgöringen. Upphållet omfattar fri inkvartering, kost, eventuell specialbeklädnad och utrustning som behövs i arbetsuppgifterna, hälsovård samt ersättning för resekostnader i arbetsresor.

Civiltjänstgörarna har rätt till fri inkvartering under civiltjänsttiden. Civiltjänstgöringsplatsen kan anvisa egna, lämpliga utrymmen för inkvarteringen eller hyra en bostad. Civiltjänstgöraren kan också anvisas till inkvartering i sitt hem. Civiltjänstgöringsplatsen ansvarar för de kostnader som de nämnda inkvarteringsformerna orsakar, såsom hyra. Om civiltjänstgöraren inte tar emot den inkvartering som anvisats, utan vill bo t.ex. hemma, svarar civiltjänstgöraren själv för kostnaderna. Civiltjänstgöringsplatsen svarar också för ordnandet av behövlig inkvartering under kommenderingsresor.

Civiltjänstgöringsplatsen svarar för civiltjänstgörarens kost de dagar under civiltjänstgöringen som civiltjänstgöraren är i tjänst eller på kommenderingsresa. Civiltjänstgöringsplatsen har ansvaret för ordnandet av kosten under veckoledigheterna om civiltjänstgöraren under ledigheten är inkvarterad på ett ställe som anvisats av civiltjänstgöringsplatsen. De dagliga måltiderna är morgonmål, lunch, middag och kvällsmål. Om kost inte kan ordnas, skall civiltjänstgöringsplatsen betala en kostpenning. Om måltider inte alls serveras är kostpenningen 12 euro. Om det serveras ett varmt mål om dagen, är kostpenningen 6,50 euro. Penningen inbegriper ersättning för morgonmål, ett varmt mål och kvällsmål. Kostpenningen för morgon- eller kvällsmålet är 1,50 euro. Kostpenning betalas också under kommenderingsresor i enlighet med den använda restiden.

Civiltjänstgöraren är berättigad till fri hälsovård under civiltjänsten. Hälsovården innefattar läkartjänster och mediciner som är nödvändiga för fullgörandet av tjänsten. Tjänstedugligheten skall undersökas inom två veckor från inledandet av civiltjänsten. För hälsovårdsundersökningarna under tjänstgöringen svarar civiltjänstgöringsplatsen. Civiltjänstgöringsplatsen beviljar sjukle-

dighet på basis av läkarintyg och kan vid behov befria civiltjänstgöraren från utförandet av vissa tjänsteuppgifter. Hälsovården inkluderar också tandvård, varvid tyngdpunkten ligger på förebyggande och bevarande vård. Vid behov utförs en läkargranskning också när tjänstgöringstiden upphör.

Civiltjänstgöraren får dagpenning för varje dag som räknas som tjänstgöringstid och dagpenningen är graderad på basis av tjänstgöringstiden. För de sex första månaderna får civiltjänstgöraren 3,80 euro i dagpenning, för de tre följande 6,50 euro och för de tre sista 9 euro. Dagpenning fås inte för de dagar som civiltjänstgöraren är frånvarande utan tillstånd eller på permission som inte räknas som tjänstgöringstid. Om civiltjänstgöraren är oförmögen till tjänstgöring p.g.a. en skada eller sjukdom som han eller hon avsiktligt har orsakat sig själv betalas dagpenning inte. Det finns inte dagpenningsrätt heller för de perioder som civiltjänstgöraren är anhållen eller häktad för en gärning för vilken han eller hon senare döms till frihetsstraff.

För reskostnaderna mellan civiltjänstgöringsplatsen och inkvarteringen svarar civiltjänstgöringsplatsen. Ersättningsgilla är dagliga enkelresor över fem kilometer. Ersättningen betalas i enlighet med kostnaden i det billigaste offentliga färdmedlet. Civiltjänstgöraren får också ersättning för permissionsresor. Antalet fria permissionsresor för civiltjänstgörare och reseersättningar i stället för fria resor har fastställts genom arbetsministeriets förordning. En civiltjänstepliktig som bor i Finland och tjänstgör i 395 dygn har rätt till 35 fria tur- och returresor under veckolängd eller permission i Finland. Ingen matpenning och inkvarteringspenning betalas under fria permissionsresor. Resekostnaderna ersätts med arbetsministeriets anslag. Övriga resor som arbetsministeriet ersätter är inryckningsresa och hemförlovningsresa, när civiltjänstgöraren förflyttas till ett annat tjänstgöringsställe samt hem- och återresa i samband med sjukpermission i hemvård. För en civiltjänstepliktig som tjänstgör i 395 dygn och varaktigt bor i ett annat nordiskt land är antalet fria resor fyra. För en civiltjänstepliktig som tjänstgör i 395 dygn och bor någon annanstans i Europa är antalet fria resor tre och för den som bor utanför Europa

två. Civiltjänstgöringsplats betalar reseersättningarna och kräver i efterskott ersättning för dem av arbetsministeriet. Den som bor annanstans i Europa och utanför Europa kan utöver nämnda kvoter få friresor inom Finland så att antalet fria resor sammanlagt är 35. Kostnaderna för kommenderingsresor ersätts av civiltjänstgöringsplatsen. Utöver fria resor får civiltjänstgöraren samma rabatt som beväringarna på fjärrtrafiken med tåg och buss.

Civiltjänstepliktiga har under vissa förutsättningar rätt att få militärunderstöd som Folkpensionsanstalten betalar med stöd av militärunderstödslagen (781/1993).

Disciplin och straffbestämmelser

Civiltjänstlagen innehåller också bestämmelser om disciplinära åtgärder mot och straff för civiltjänstgöraren.

De uppgifter som ingår i tjänstskyldigheten skall utföras omsorgsfullt med iakttagande av behövliga anvisningar från civiltjänstgöringsplatsen. En civiltjänstepliktig som handlat i strid med sin tjänsteplikt eller som har försummat den kan som disciplinstraff tilldelas varning, åläggas arbete utöver den ordinarie arbetstiden eller fråntas dagpenningen. För en och samma förseelse får disciplinstraff påföras endast i en straffart. Påföljden kan vara endast en muntlig anmärkning, om tjänstgöringsförseelsen har berott på ouppmärksamhet, tanklöshet eller okunnighet som med beaktande av omständigheterna är ursäktlig eller om förseelsen i övrigt skall anses vara ringa.

Om en civiltjänstepliktig låter bli att infinna sig i civiltjänst, slutar tjänstgöra eller skriftligen meddelar att han vägrar att fullgöra civiltjänst, skall han dömas för civiltjänstgöringsbrott till fängelse för en tid som motsvarar hälften av hans återstående tjänstgöringstid. För civiltjänstgöringsbrott kan även dömas en civiltjänstgörare när han eller hon trots ådömt disciplinstraff fortfarande försummar sin tjänsteplikt på ett väsentligt sätt. Polisanmälan skall göras av civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplats. Allmän åklagare får inte väcka åtal för civiltjänstgöringsbrott, om polisanmälan inte har gjorts. Civil-

tjänstgöraren hemförlovas omedelbart efter polisanmälan.

Till straff för civiltjänstgöringsbrott får dömas endast en gång. Fängelsestraff för tjänstgöringsbrott får inte förklaras villkorligt, och i stället för fängelsestraff får samhällstjänst inte dömas ut. Den som avtjänar fängelsestraff för civiltjänstgöringsbrott får friges villkorligt endast under om han anmäler att han är villig att på behörigt sätt slutföra och kan slutföra den återstående civiltjänsten på tjänstgöringsstället. Prövotiden för en villkorligt frigiven civiltjänstgörare är den återstående tjänstgöringstiden. Den villkorliga friheten kan förklaras förverkad, om civiltjänstgöraren gör sig skyldig till nytt civiltjänstgöringsbrott. Civiltjänsteplikten upphör, när civiltjänstgöraren har avtjänat sitt fängelsestraff i sin helhet, eller när fängelsestraffet förfallit på det sätt som avses i civiltjänstlagen.

Döms en civiltjänstepliktig, om vilken har gjorts anmälan om civiltjänstgöringsbrott, inte till fängelsestraff, skall civiltjänstcentralen på nytt förordna den tjänstepliktige till tjänstgöring. Den tid under vilken den tjänstepliktige på grund av undersökningar har berövats sin frihet räknas härvid till hans tjänstgöringstid så att en dags frihetsberövande motsvarar två dagar i civiltjänst.

Myndigheter, beslut och ändringssökande

Civiltjänsten leds och övervakas av arbetsministeriet som också ger anvisningar i ärendet. Civiltjänstcentralen är underställd arbetsministeriet och har i myndighetsställning hand om verkställandet av civiltjänsten och tillsynen över de civiltjänstepliktiga. I detta nu är Lappträsk utbildningscentral civiltjänstcentral.

Civiltjänstcentralens uppgifter bestäms närmare i civiltjänstförordningen.

I samband med arbetsministeriet finns också delegationen för civiltjänstären som bistår ministeriet vid utvecklandet av och tillsynen över civiltjänsten. Delegationen skall bl.a. vara ett kontaktorgan mellan de myndigheter som svarar för ordnandet av civiltjänst och de myndigheter som svarar för ordnandet av tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Den ger även utlåtanden om och förslag

till utvecklande av civiltjänsten och den kompletterande tjänstgöringen. Delegationens medlemmar företräder arbetsministeriet, försvarsministeriet, huvudstaben, tjänstgöringsställena och civiltjänstgörarna.

Civiltjänstgöringsinrättningarna skall ordna arbetstjänst för civiltjänstgörare och sköta om tillsynen.

Beslut som fattas med stöd av civiltjänstlagen är förvaltningsbeslut och ärenden som behandlas i enlighet med civiltjänstlagen skall följa förvaltningslagen. Förvaltningslagen skall också iaktas när ärendet behandlas av en civiltjänstgöringsplats som annars inte tillämpar förvaltningslagen.

Ett beslut av staben för militärlänet eller uppådsnämnden i ett ärende som gäller ansökan om civiltjänst får ändring sökas på det sätt som bestäms i värnpliktslagen genom besvär hos centralnämnden för uppådsärenden. Centralnämndens för uppådsärenden beslut är slutligt. Centralnämnden behandlar bl.a. ärenden som gäller uppskov i beväringstjänsten och repetitionsövningar, ärenden i anknytning till frivillig militärtjänst för kvinnor och värnplikt vid dubbelt medborgarskap.

Civiltjänstcentralen förordnar civiltjänstgöraren att inleda civiltjänst samt till arbetstjänst vid en civiltjänstgöringsplats. Detta beslut kan överklagas genom besvär till förvaltningsdomstolen. Också andra beslut av civiltjänstcentralen överklagas till förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen om besvärstillstånd ges i ärendet.

Ett disciplinärt beslut överklagas likaså till förvaltningsdomstolen. Disciplinstraff får inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft. Om civiltjänstgöraren har sökt ändring i ett disciplinbeslut hos förvaltningsdomstolen kan straffet verkställas när förvaltningsdomstolen gett sitt beslut i saken. Ett disciplinstraff kan genast verkställas om verkställigheten annars skulle hindras p.g.a. att den återstående tjänstgöringen varar en för kort tid. Ett beslut som ges av förvaltningsdomstolen kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen om besvärstillstånd har getts.

Register över civiltjänstgörare

Bestämmelser om registret över civiltjänstgörare finns i 8 kap. i civiltjänstlagen. Civiltjänstcentralen för ett register över sina underlydande civiltjänstepliktiga och sådana centralen underlydande personer som är skyldiga att fullgöra kompletterande tjänstgöring.

Registret innehåller civiltjänstgörarens identifieringsuppgifter och adressuppgifter, uppgifter om utbildning och yrke, eventuellt annat medborgarskap än finskt, tjänsteduglighet, uppgifter om tjänstgöringsställe och tjänstgöringstid, uppgifter om polisanmälan, brottspåföljden eller verkställighet av fängelsestraff, samt orsak till hemförlovning och till att tjänsteplikten upphör.

Till registret över civiltjänstgörare fogas i manuell form de handlingar som gäller fullgörandet av tjänsteplikten och som består av de ansökningar om civiltjänst, läkarutlåtanden, handlingar som gäller polisanmälan samt civiltjänstgörarens personkort och läkarundersökningskort.

I civiltjänstcentralens register kan dessutom ingå uppgifter om civiltjänstgörarens övertygelse, familjeförhållanden samt sociala och ekonomiska situation. Dessa uppgifter kan antecknas endast om de är nödvändiga för att begynnelsestidpunkten för civiltjänstgörarens tjänstgöring och civiltjänstgöringsplatsen skall kunna bestämmas.

Registeruppgifterna insamlas från civiltjänstgörarens ansökan. En del av de uppgifter som registreras ges av militärlänsstaben.

Uppgifterna om civiltjänstgöraren avförs senast vid utgången av det år han fyller 50 år. Personkortet och läkarundersökningskortet överläts då till militärlänsstaben för arkivering. Om en civiltjänstcentral upphör med sin verksamhet skall registret över civiltjänstgörare överlätas till arbetsministeriet. När en ny civiltjänstcentral inleder sin verksamhet överläts registret till den.

Civiltjänstcentralen har rätt att få uppgifter också av i lag bestämda andra registerförare. För tillsyn över civiltjänstepliktiga kan civiltjänstcentralen be adressuppgifter av befolkningsregistercentralen eller militärmyndigheterna eller i enskilda fall av polismyndigheter eller andra myndigheter. Oberoende av be-

stämmelserna om tystnadsplikt kan civiltjänstcentralen dessutom be av militärmyndigheterna och den läkare som utfört hälsokontroll om sådana uppgifter om hälsotillstånd som är av betydelse vid behandling av ett ärende som gäller kontroll av en civiltjänstepliktigs tjänsteduglighet.

En civiltjänstgöringsplats skall föra register över civiltjänstgörare i dess tjänst. I registret skall antecknas uppgifter som behövs för ordnande och fullgörande av tjänstgöringen. Uppgifterna i person och läkarundersökningskortet förs in i registret som också kan innehålla uppgifter om civiltjänstgörarens hälsotillstånd med tanke på fullgörande av tjänstgöringen och uppgifter om disciplin samt polisanmälan som gäller civiltjänstgöringsbrott och kompletteringstjänstgöringsförseelser. En civiltjänstgöringsplats har rätt att få ett läkarutlåtande om civiltjänstgörarens hälsotillstånd till den del detta har betydelse vid bedömningen av tjänsteduglighet.

Personuppgifter i registret över civiltjänstgörare kan ges eller lämnas ut endast i situationer som bestäms i lag. I regel får civiltjänstmyndigheterna inte utan civiltjänstgörarens samtycke yppa omständigheter som har med civiltjänstgörarens hälsotillstånd, ekonomiska eller sociala ställning eller övertygelse eller beskriver andra personliga förhållanden.

En sakägare har rätt att få sina egna uppgifter i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen. Arbetsministeriet, civiltjänstcentralen, civiltjänstgöringsplatsen och militärlänsstaberna kan få personuppgifter på basis av civiltjänstlagen och på grund av mobilisering som avses i 12 kap. förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen. Till andra myndigheter kan uppgifterna lämnas ut endast med stöd av lag.

Kompletterande tjänstgöring för den som fullgjort beväringstjänst

En värnpliktig kan söka sig till civiltjänst efter fullgjord beväringstjänst. Den värnpliktige kan då inte förordnas till repetitionsövning enligt värnpliktslagen. Däremot kan civiltjänstcentralen förordna den värnpliktige att fullgöra kompletterande tjänstgöring. En

värnpliktig som gör en ansökan efter att han har inkallats till repetitionsövningar eller under dessa skall i första hand förordnas till kompletterande tjänstgöring inom 18 månader från det ansökan gjordes. Om verkställigheten av kompletterande tjänstgöring så kräver, kan sökanden förordnas till kompletterande tjänstgöring även efter nämnda tid om 18 månader, dock senast före utgången av det år som den tjänstgöringspliktige fyller 50 år.

Den kompletterande tjänstgöringen är högst 40 dagar. Civiltjänstcentralen kan bevilja den som är skyldig att fullgöra kompletterande tjänstgöring uppskov med tjänstgöringen. Uppskov kan beviljas sådana tjänstepliktiga för vilka uppskov är synnerligen behövligt på grund av familjeförhållanden eller ekonomiska förhållanden eller på grund av orsaker i anknytning till yrkesutövning eller näringsidkande. Uppskov kan även beviljas sådana tjänstepliktiga som utbildar sig för befattning eller yrke eller som studerar och vars utveckling skulle lida kännbart utan uppskov. Uppskov kan dessutom beviljas av särskilda skäl, om den tjänstepliktiges deltagande i tjänstgöringen skulle åsamka hans arbetsgivare väsentlig olägenhet eller skada.

Kompletterande tjänstgöring ordnas på försorg av civiltjänstcentralen i form av civiltjänsteutbildning och praktiska arbetsövningar. Bl.a. har första hjälpen samt brand- och räddningsverksamhet varit teman i utbildningen. Civiltjänstcentralen kan bevilja permission under den kompletterande tjänstgöringen endast när det finns vägande personliga skäl. Om civiltjänstgöraren inte deltar i civiltjänst vartill han har förordnats, kan han dömas till böter för kompletteringstjänstgöringsförseelse.

Den som fullgör kompletterande tjänstgöring har utöver dagpenningen rätt till lön för kompletterande tjänstgöring. Storleken bestäms i enlighet med den reservistlön som betalas till manskapet för en värnpliktig som kallats till reservens repetitionsövningar. På skyldigheten till och fullgörandet av kompletterande tjänstgöring tillämpas i tillämpliga delar bl.a. bestämmelserna om befrielsegrunder, uppehåll och förmåner, disciplin och ändringssökande. Skyldigheten till kom-

pletterande tjänstgöring upphör vid utgången av det år som den tjänstpliktige fyller 50 år.

Civiltjänsteplikten under mobilisering

En civiltjänstepliktig är befriad från tjänstgöring enligt värnpliktslagen under fredstid. Däremot finns det inte bestämmelser om civiltjänstgörarnas uppgifter under krigstid i civiltjänstlagen. I praktiken avgör försvarsmakten hurudan ställning och hurudana uppgifter civiltjänstgörarna har under krigstid. Regleringen av civiltjänstgörarnas ställning och uppgifter under krigstid är viss mån öppna.

2.3.2 Fullgörandet av skyldigheten att försvara landet med stöd av värnpliktslagen

I regel fullgörs den i grundlagen föreskrivna skyldigheten att försvara landet såsom beväringstjänst. Tjänstgöringen infaller mellan 18 och -30 års ålder till följd av ansökningar som frivillig och om uppskov, men vanligtvis fullgörs beväringstjänsten i åldern 19—20 år. Årligen har antalet beväringar som utbildats legat något under 30 000.

Beväringstjänstgöringen inleds två gånger i året; i januari och i juli. Tjänstgöringstiden är bunden till hur krävande uppgifterna är. Tjänstgöringstiden för ledare och den som utbildas för krävande specialuppgifter är 362 dygn. Till uppgifter som kräver annan specialkunskap och yrkesmässiga kunskaper är utbildningen 270 dygn. Det övriga manskapet utbildas under 180 dygn. Den genomsnittliga tjänstgöringstiden för beväringarna är ca 8,55 månader.

Målet med beväringstjänsten är att ge tillräckliga kunskaper och tillräcklig skicklighet för egna uppgifter som en del av en trupp. I utbildningen ges kunskaper om vårt lands säkerhetspolitik och speciellt om det militära försvaret av landet. Utbildningen innehåller också kunskaper i internationella konventioner som skall tillämpas på militär verksamhet. I beväringstjänsten ingår vidare utvecklandet och upprätthållandet av den fysiska konditionen hos beväringarna.

Beväringstjänsten är indelad i en grund- och en specialutbildningsperiod. Målet med grundutbildningsperioden är att ge alla en

likvärdig stridsutbildning och utbilda dem till att fungera i en militär organisation samt förstå den militära ordningens betydelse för trupperna. Målet med specialutbildningen är att ge den utbildade specialkunskaper och den specialskicklighet som ingår i utbildningsgrenen.

När utbildningen inom beväringstjänsten avslutats hör en värnpliktig som ingår i manskapet till reserven till utgången av det år när han eller hon fyller 50 år och den som skolats till ledare till utgången av det år när han eller hon fyller 60 år. Militära uppgifter och färdigheter upprätthållas, kompletteras och utvecklas hos dem som ingår i reserven genom repetitionsövningar. En värnpliktig som inte hör till det egentliga manskapet eller reserven hör till lantvärnet. Under allmän mobilisering kan lantvärnet inkallas i tjänst ifall riksdagen ger sitt samtycke till det.

Värnpliktiga kan vid behov utnyttjas i uppgifter utanför försvarsmakten till att främja landets försvar eller den militära utbildningen, liksom i handräckning vid storolyckor i efterspanings- och räddningsverksamhet för att rädda människoliv samt för att värja storbrand. I lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980) bestäms ytterligare om hur de värnpliktiga kan användas när försvarsmakten ger handräckning till polisen.

Tjänstgöringsskyldigheten i försvarsmakten kan också fullgöras i vapenfri tjänst. Förutsättningen är, att den värnpliktigas religiösa eller etiska övertygelse hindrar fullgörandet av vapentjänst. Den värnpliktiga befrias då från vapentjänst under fredstid och fullgör sin beväringstjänst som vapenfri tjänst. Tiden för tjänstgöringen är 330 dygn och den utförs av ca 50 värnpliktiga per år. Vapenfri tjänst skall ordnas så, att tjänstgöringsuppgifterna inte råkar i konflikt med den värnpliktiges övertygelse. Den som fullgör vapenfri tjänst behöver inte använda vapen eller ammunition, inte heller delta i övningar i användning av dem eller i underhåll av dem. I övrigt fullgörs tjänstgöringen på det sätt som föreskrivs för militärer.

2.4 Internationell utveckling och lagstiftning i utlandet

Allmänt

De landsförsvarssystem på det europeiska området som bottnar i allmän värnplikt har varit föremål för kraftiga ändringar under 2000-talet. En generell linje i ändringsutvecklingen har varit en förkortning av tjänstgöringstiden och en sänkning av antalet som kallas till tjänstgöring. I flera länder har man avstått från system som baserar sig på allmän värnplikt och övergått till en yrkesarmé.

Nedanstående tabell skildrar avståendet från den allmänna värnplikten. Tabellen är inte heltäckande.

Storbritannien	1960
Luxemburg	1967
Belgien	1993
Holland	1997
Tjeckien	2001
Frankrike	2001
Spanien	2002
Slovenien	2003
Italien	2003
Ungern	2004
Slovakien	2006

Estland använder sig av en prövning av övertygelse för dem som söker sig till civiltjänst. Prövningen utförs på försorg av upp-bådsmyndigheterna genom att höra personen i fråga och hans närmaste krets. Emellertid är de som söker sig till civiltjänst i Estland synnerligen få eftersom endast ca 33 procent av varje årsklass kallas till beväringstjänst.

I Norge utförs civiltjänsten i allmännyttiga uppgifter och i Estland i inrikesministeriets eller socialministeriets inrättningar. I Tyskland utförs civiltjänsten till största delen inom den sociala sektorn eller i miljöskydds-uppgifter. Tysklands system möjliggör också en tjänstgöring utomlands i egenskap av utvecklings- och biståndsarbetare.

Militärtjänsten och civiltjänstens längd

Europeiska unionen har inte gjort upp några normer som rättsligt förpliktar medlemsstaterna i fråga om vapenvägran, utan värnplikts- och civiltjänstärendena hör primärt till varje medlemsstat att besluta om självständigt. Europaparlamentet har emellertid i sin resolution (Official Journal of the European Communities 14.2.1994, No C 44/103-105) intagit den ståndpunkten att civiltjänstens längd skall vara densamma som militärtjänstens för att längden inte skall kunna uppfattas som ett straff. Liknande innehåll har resolutionerna A3-0025/92 och A4-0223/96.

Förenta nationernas konvention om mänskliga rättigheter och Europas människorättskonvention innehåller bägge ett diskrimineringsförbud i samband med skyldigheten att behandla medborgarna likvärdigt. Den tolk-

ning som konventionernas tillsynsorgan har, är att konventionerna inte garanterar någon rätt till civiltjänst och förpliktar inte heller staterna juridiskt till att ordna sådan tjänstgöring, men om en sådan tjänstgöring är inkluderad i rättsordningen för staten skall den inte till sin längd eller sin karaktär vara diskriminerande eller av straffnatur.

Förhållandet mellan tiden för militärtjänst och tiden för en alternativ tjänstform i vissa europeiska stater skildras i nedanstående tabell. Uppgifterna om tjänstgöringens längd varierar något mellan källorna. Detta beror delvis på att systemet för beväringstjänst och/eller civiltjänst är föremål för ändringar i många länder. I Österrike förkortades civiltjänsten från 12 till 9 månader i början av 2006. I Norge förkortades civiltjänsten till 12 månader i början av 2006.

	Militärtjänst	Alternativ tjänstgöring	Procent som fullgör tjänst inom en åldersklass
	mån	mån	
Sverige	11	5	16 %
Tyskland	9	9	46 %
Österrike	6	9	
Estland	9—11	enskilda fall	25 %
Lettland	6—12	18	5—10 %
Cypern	25	38	
Grekland	12	42	
Danmark	4 eller 12	4 eller 12	22 %
Norge	6—12	12	33 %

2.5 Bedömning av nuläget

Allmänt

Den gällande civiltjänstlagen har stiftats 1991. Författningen har förnyats till vissa delar, men det finns ändringsbehov som beror på lagtekniska och innehållsmässiga orsaker. Totalreformen av värnpliktslagen inverkar också på ett väsentligt sätt på reformen av civiltjänstlagen.

Civiltjänstgörarnas ställning under undantagsförhållanden bör preciseras så, att lagen bättre än den nuvarande förverkligar grundläggande fri- och rättigheter under undantagsförhållanden, likaså mänskliga rättigheter som säkerställs i internationella konventioner. Viktiga problemområden i den gällande lagen som bör preciseras är t.ex. det disciplinära förfarandet, de straffrättsliga påföljderna av tjänstgöringsföreselser samt ersättningen av boendekostnader för civiltjänstgörarna under tjänstgöringen. Bestämmelserna i lagens problemområden behöver preciseras.

Förhållandet till grundlagen

Bestämmelsen om skyldigheten att delta i landets försvar i 127 § i grundlagen betyder skyldighet att delta i fosterlandets försvar eller att bistå försvaret på det sätt som bestäms i lag. Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om rätten att på grund av övertygelse befrias från deltagande i landets militära försvar genom lag.

Skyldigheten att delta i landets försvar skall fullgöras antingen i sådan tjänstgöring som avses i värnpliktslagen eller i civiltjänst som avses i civiltjänstlagen. Civiltjänstlagen innehåller bestämmelser om det tidsmässiga omfånget för tjänstgöringen och förordnandet i tjänst. Lagen föreskriver om syftet och målen med civiltjänsten, men det finns få bestämmelser om det egentliga innehållet i tjänsten. En strävan att precisera innehållet i civiltjänsten har förverkligats i arbetsministeriets anvisningar.

Regleringen av civiltjänstgörarnas ställning under undantagsförhållanden har förblivit öppen och opreciserad. Civiltjänstgörarna är befriade från tjänstgöring under försvarsmakten endast under fredstid. Under undantags-

förhållanden bestämmer försvarsmakten vilken ställning och vilka skyldigheter civiltjänstgörarna har. Internationella människorättsorganisationer och deras organ har fäst uppmärksamhet vid denna reglering och har konstaterat att en befrielse som bottnar i övertygelse också skall gälla i krigstid. Uppgiften i grundlagen har tolkats förutsätta att vägran att utföra militärt försvar av landet skall möjliggöras även under krigstid.

Civiltjänstgörarnas rättigheter och skyldigheter har delvis reglerats på förordningsnivå. En reglering av dessa omständigheter på förordningsnivå kan inte anses tillräcklig. Det finns skäl att precisera bestämmelserna om delegeringen att utfärda författningar så att de motsvarar kraven i 80 § i grundlagen.

Den gällande tiden för civiltjänstgöring (395 dagar) har väckt kritik med beaktande av likställhetsaspekter och även religions- och samvetsfrihetsaspekter. Tiden har jämförts med den mest allmänna tjänstgöringstiden för beväringar (6 månader) och genomsnittet för beväringarnas tjänstgöring (8,55 månader). I denna jämförelse har civiltjänstens anmärkningsvärt långa tid ansetts vara straffartad och diskriminerande för värnpliktiga med övertygelse.

Problematiskt ur likställhetssynpunkt är också att det funnits många problem med ersättandet av civiltjänstgörarnas boendekostnader under tjänstgöringstiden. Bland annat har riksdagens biträdande justitieombudsman, justitiekanslern och riksdagens finansutskott fäst uppmärksamhet vid frågan.

Ändringsbehov

Vid sidan av att författningen ses över behöver civiltjänstlagens innehåll i sak förnyas. Målet skall vara att konstaterade problemområden avlägsnas och lagen i tillämpliga delar fås att motsvara de ändringar som framställs för värnpliktslagens del.

Det grundläggande problemet i den gällande lagen har ansetts vara att civiltjänstgörarna är befriade från tjänstgöring i försvarsmakten endast i fredstid. Försvarsmakten har haft det krigstida placeringsansvaret för civiltjänstgörarna, men det finns inte bestämmelser om civiltjänstgörarnas ställning eller uppgifter. Därför har placeringen av civil-

tjänstgörarna under mobilisering varit en öppen och oplanerad fråga och det har inte varit möjligt att trygga att övertygelse beaktas.

I den allmänna debatten har kritik framförts mot att helt utbildade personer kunde kommanderas i vapentjänst under mobilisering. Också internationella människorättsorganisationer har kritiserat att vapenvägrarnas ställning i kristider är oreglerad. Förenta nationernas kommitté för mänskliga rättigheter har den 2 december 2004 med anledning av finska statens periodiska rapport gett ett utlåtande (CCRP/CO/82/FIN) där man beklagar, att rätten att vägra delta i vapentjänst erkänns endast i fredstid. Kommittén för mänskliga rättigheter anser att finska staten borde garantera att denna rättighet förverkligas såväl under fredstid som i krig. Kommittén framför också sin oro för det, att särbehandlingen av Jehovas vittnen inte har utsträckts att omfatta också andra grupper som vägrar delta i vapentjänst p.g.a. sin övertygelse.

Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter gav 19.9.2001 en rapport om situationen i Finland ifråga om mänskliga rättigheter värderad både från lagstiftnings- och praktisk synpunkt. I augusti 2005 satte sig kommissionärens byrå i Europarådet in i den utveckling som skett i Finlands lagstiftning efter rapporten och gav en uppföljningsrapport 29.3.2006. Rapporten hänvisar bl.a. till ställningstagandet i Förenta nationernas kommitté för mänskliga rättigheter om särbehandlingen av Jehovas vittnen och konstaterar att det undantag från vapen- och civiltjänst som gäller Jehovas vittnen borde tillämpas också på andra personen som vägrar delta i vapen- och civiltjänst p.g.a. övertygelse. I uppföljningsrapporten konstateras också att privaträttsliga organisationer har menat, att många vapenvägrare inte anser att civiltjänst är ett verkligt alternativ, eftersom de som fullgjort civiltjänst är befriade från vapentjänst endast i fredstid.

Gällande civiltjänstlag har blivit föremål för mycket kritik från olika håll p.g.a. civiltjänstgöringens längd. Internationella organisationer och organ för mänskliga rättigheter har ansett att civiltjänstgöringens längd är diskriminerande och av straffkaraktär. Europarådets sociala kommitté konstaterade 2004 i en resolution att den mer än

dubbla tjänstgöringstiden för civiltjänstepliktiga jämfört med den mest allmänna tjänstgöringstiden för beväringar inte är förenlig med 1 § 2 artikel i den Europeiska sociala stadgan. Enligt denna artikel förbinder sig konventionens undertecknare att effektivt skydda arbetstagares rätt att själva förtjäna sitt levebröd i det yrke han eller hon har valt. Kommittén konstaterar, att den långa tjänstgöringstiden betyder en oproportionerlig begränsning av denna rättighet. Amnesty International har redan under flera års tid adopterat finländska vapenvägrare som åsiktsfångar, eftersom organisationen anser att civiltjänstens längd är av straffkaraktär.

Ett av de största problemen i civiltjänstsystemet är ersättandet av boendekostnaderna under civiltjänstgörarnas tjänstgöringstid. Enligt 23 a § i civiltjänstlagen svarar civiltjänstgöringsplatsen för att boendekostnaderna ersätts. I praktiken sköter emellertid endast ca hälften av civiltjänstgöringsplatserna sina skyldigheter i anknnytning till boendekostnaderna klanderfritt. En anmärkningsvärt stor del av civiltjänstgöringsplatserna strävar efter att på ett eller annat sätt undvika ersättandet av boendekostnaderna och i många fall har en civiltjänstgörare inte fått en civiltjänstgöringsplats enkom av den anledningen att civiltjänstgöraren inte har gått med på eller inte har kunnat själv betala sina boendekostnader. Civiltjänstgöringsplatserna försummar eller undviker ersättandet av boendekostnader av ekonomiska skäl eftersom boendekostnaderna rentav kan fördubbla de kostnader för uppehälle som civiltjänstgöraren orsakar civiltjänstgöringsplatsen.

Problemen i samband med ersättandet av boendekostnaderna reflekteras också i den övriga myndighetsverksamheten och i enskildas liv. När civiltjänstgöringsplatsen vägrar svara för boendekostnaderna söker civiltjänstgöraren stöd från folkpensionsanstalten eller socialbyrån. Dessa vägrar för det mesta att bevilja stödet med hänvisning till civiltjänstgöringsplatsens i lag bestämda ersättningsansvar. I praktiken har boendekostnaderna kunnat falla på civiltjänstgöraren själv eller hans anhöriga.

Frågorna om ersättning av boendekostnaderna är problematiska också i belysning av jämlikheten mellan civiltjänstgörarna och

beväringarna. I den tidigare nämnda uppföljningsrapporten från byrån för Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter konstateras, att civiltjänstgörarnas sociala och ekonomiska rättigheter skall tryggas på samma sätt som beväringarnas motsvarande rättigheter. Också bl.a. i riksdagens statsutskotts utlåtande 2005, justitiekanslerns beslut 13.6.2002 och riksdagens biträdande justitieombudsmans utlåtande 18.12.2002 samt utredningsman, professor Jukka Kekkonens utredning i november 1999 har uppmärksamhet fästs vid problematiken med boendekostnaderna och förutsatts att läget korrigeras så att beväringar och civiltjänstgörare behandlas likvärdigt.

Ersättningsansvaret för boendekostnaderna kan påverka villigheten att ansöka om att bli civiltjänstgöringsplats på ett sätt som inte kan anses vara önskevärd utveckling. Det finns för få civiltjänstgöringsplatser i förhållande till antalet civiltjänstgörare och av detta skäl borde man sträva till att undanröja de faktiska skäl som hindrar att man ansöker om att bli civiltjänstgöringsplats.

Systemet för disciplinära och straffrättsliga påföljder i gällande civiltjänstlag har ansetts osmidigt, vartill straffen till vissa delar inte har ansetts stå i rätt proportion till gärningens skadlighet eller klandervärdhet. Speciellt problematiskt har man upplevt det förhållande att det inte finns alternativa straffpåföljder mellan de mycket lindriga disciplinära medlen och ovillkorligt fängelsestraff. Det har också ansetts vara oskäligt att relativt ringa men upprepade civiltjänstförseelser slutligen leder till ett ovillkorligt fängelsestraff. Dessutom har den omständigheten att vägran att fullgöra civiltjänst undantagslöst leder till ett ovillkorligt fängelsestraff kritiserats. Ett problem är också att privaträttsliga civiltjänstgöringsplatser, såsom föreningar och stiftelser, har hand om betydande offentlig makt som i fråga om det disciplinära förfarandet och bestämmandet av disciplinära straff utövas mot den enskildindivid. Sådan offentlig makt skall inte enligt 124 § i grundlagen kunna delegeras till andra än myndigheter.

Det har ansetts vara nödvändigt att uppgifterna om civiltjänstgörarnas hälsotillstånd överläts till försvarsmakten när civiltjänstgö-

rarna hemförlovas. Försvarsmakten har fått uppgifterna från civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatserna eftersom informationen har väsentlig betydelse vid planeringen och ordnandet av övervakningen och placeringen av de värnpliktiga vid en mobilisering eller i undantagsförhållanden. Emellertid har riksdagens biträdande justitieombudsman i sitt beslut 29.4.2005 konstaterat att en överlåtelse av uppgifter om hälsotillstånd vid hemförlovningen inte har grund i lag. I utlåtandet konstaterade den biträdande justitieombudsmannen att 42 c § i värnpliktslagen inte föreskriver om någon separat rättighet för den som för registret över de värnpliktiga att få sekretessbelagda uppgifter om civiltjänstgörare från civiltjänstmyndigheterna. Enligt paragrafen har registerföraren rätt att oberoende av stadgandena om tystnadsplikt vid behov även av andra statliga och kommunala myndigheter få sådana uppgifter om de värnpliktiga enligt vad som närmare stadgas genom förordning. Det har likväl blivit en lucka i lagen eftersom det inte på basis av detta bemyndigande har getts bestämmelser med stöd av vilka en civiltjänstgörares hälsouppgifter skulle kunna överlätas redan vid hemförlovningen. Detta förfarande har varit praxis och också lagstiftarens avsikt och detta konstateras också i detaljmotiveringen till paragrafen i regeringens proposition (RP 133/1991 rd).

Bestämmelserna om att ge ut uppgifter har redan kompletterats så, att försvarsministeriet ändrade 113 § i förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen (statsrådets förordning om ändring av förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen 397/2005), som trädde i kraft den 15 juni 2005. Bestämmelserna om överlåtelse av uppgifter har också setts över i regeringens proposition om en reform av värnpliktslagen (RP 37/2007 rd). Nödvändiga justeringar behövs också i civiltjänstlagen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med totalreformen är att bringa civiltjänstlagen i överensstämmelse med de krav som Finlands grundlag ställer i form av grundläggande fri- och rättigheter samt med kraven på mänskliga rättigheter i internationella konventioner även när undantagstillstånd råder. Målet är att förtydliga civiltjänstgörarnas ställning i undantagsförhållanden och att genom en ändring av civiltjänstens innehåll förbättra deras faktiska placeringsmöjligheter i undantagsförhållanden. Propositionen syftar också till att undanröja problemområden i den gällande lagen. Detta gäller bl.a. problemen i anknytning till det disciplinära förfarandet och de straffrättsliga påföljderna för tjänstgöringsförseelser. Vidare avser det ersättningen för boendekostnader under tjänstgöringen. Syftet med reformen är att bringa civiltjänstlagen i överensstämmelse de ändringar som förslås i värnpliktslagen.

3.2 De viktigaste förslagen

I avvikelse från gällande lag föreslås att civiltjänsten i fortsättningen skall omfatta också undantagsförhållanden. Bestämmelser om civiltjänstgörarnas ställning under undantagsförhållanden finns i förslaget till ny civiltjänstlag. Under mobilisering skall civiltjänstgörarna förordnas i tjänst av civiltjänstcentralen, inte av försvarsmakten. Placeringsställena för civiltjänstgörarna under mobilisering är i räddningslagen avsedda räddningmyndigheter och myndigheter som deltar i räddningsväsendet och befolkningsskyddet. Skyldigheten att delta i extra tjänstgöring skall framöver gälla även civiltjänstgörarna på motsvarande sätt som det gäller dem som tjänstgör enligt värnpliktslagen.

Det föreslås att en ansökan om civiltjänst godkänns utan övertygelseprövning på samma sätt som nu. Övertygelsens närmare art såsom religiös eller etisk skall inte längre behöva anges. För att hindra ansökningar till civiltjänst som inte grundar sig på övertygelse förslås dock att godkännandet av en ansö-

kan om civiltjänst som lämnas in under en mobilisering eller en allvarlig störning under normala förhållanden förutsätter en övertygelseprövning. Denna övertygelseprövning föreslås ske i en speciell nämnd för övertygelseprövning. Nämnden skall vara ett opartiskt sakkunnigorgan.

Civiltjänstgöringen föreslås bli 362 dygn i stället för nuvarande 395 dygn.

Innehållet och tyngdpunkterna i grundutbildningen skall förnyas när lagen träder i kraft. I utbildningen skall man kunna beakta Strategin för tryggnad av samhällets vitala funktioner 2006 (Statsrådets principbeslut 23.11.2006) och de säkerhetssituationer och hotbilder som definieras i strategin; man skall dessutom kunna beakta möjligheten för olika förvaltningsområden att utnyttja de resurser som civiltjänstsystemet erbjuder i skötseln av den strategiska funktion som tilldelats dem.

Den utbildning som ingår i civiltjänsten skall kunna tas till vara i olika normala och specialsituationer i samhället. Dessutom skall utbildningsreformen förbättra möjligheterna att placera civiltjänstgörarna i olika biträdande krisuppgifter av civil karaktär vid mobilisering.

Det föreslås att civiltjänstcentralens uppgifter ökas så, att civiltjänstcentralen i stället för arbetsministeriet framöver behandlar och godkänner ansökningarna om att bli civiltjänstgöringsplats. Delegeringen av beslutanderätten från ministerienivån till centralen är ändamålsenlig ur organisatorisk synvinkel och med hänsyn till processens smidighet.

Civiltjänstcentralen skulle också sörja för verkställigheten av det disciplinära förfarandet. Civiltjänstgöringsplatserna skall alltså inte längre förordna disciplinära straffpåföljder. Genom att koncentrera ansvaret för de disciplinära åtgärderna till civiltjänstcentralen kunna säkerställa och möjliggöra man att förfarandet fungerar och disciplinstraffpraxisen är enhetlig. Samtidigt undanröjs den nuvarande ur 124 § i grundlagens synpunkt sett problematiska situationen med privaträttsliga samfund som i egenskap av civiltjänstgöringsplatser förordnat disciplinstraff.

Disciplinstraffen föreslås ändras så att en ny påföljd, förlust av personliga permisioner, införs. Maximigränser för de ekonomis-

ka påföljderna skall också införas. Bestämmelserna om förfarandet och hörandeskyldigheten skall preciseras.

I lagförslaget får civiltjänstcentralen en ny betydande roll i och med att centralen under mobilisering skall svara för att civiltjänstgörarna förordnas i tjänst och placeras. Likaså skall civiltjänstcentralen sörja för förordnande i tjänst och ordnande av extra tjänstgöring vid allvarliga störningar under normala förhållanden om det finns behov därtill. Framöver skall civiltjänstcentralen vidare sköta om övervakningen av civiltjänstgörare som redan fullgjort sin civiltjänst samt behandla och avgöra ansökningar om befrielse från tjänstgöring från arbetsgivare under mobilisering samt upprätthålla ett register över dem.

Begreppet tjänsteduglighet skall preciseras tydligare än i den gällande lagen. Utgångspunkten för tjänsteduglighet är som nu civiltjänstgörarens hälsotillstånd samt fysiska och psykiska prestationsförmåga. Därtill skall uppmärksamhet fästas vid faktorer som rör tjänstgöringssäkerheten och arbetarskyddet. Klarare bestämmelser om grunderna för befrielse från tjänstgöring p.g.a. avsaknad av tjänsteduglighet ingår i förslaget till ny lag.

Den gällande lagen innehåller inte bestämmelser om narkotikatest. I lagförslaget föreskrivs om en skyldighet att lämna in ett intyg över narkotikatest till civiltjänstgöringsplatsen när i lagen precist avgränsade förutsättningar uppfylls. Skyldigheten att lämna in ett intyg grundar sig på tryggheten av tjänstgörings- och arbetssäkerheten. Civiltjänstgörarens deltagande i testningen är frivillig. Vägran att delta i testet och lämna in ett intyg över det kunde emellertid leda till att tjänstedugligheten bedöms på andra grunder och till ett eventuellt avbrytande av tjänstgöringen om tjänstgörings- eller arbetssäkerheten kräver det. Regleringen av narkotikatestningen motsvarar i mycket hög grad kriterierna för testning av arbetstagare i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004).

Bestämmelserna om civiltjänstregistret föreslås bli preciserade. Användningsändamålet för registret utvidgas till att omfatta även uppgifter under undantagsförhållanden. Registerförarnas och registeranvändarnas ansvar skall beskrivas precisare än för närva-

rande. Detsamma gäller informationsinnehållet i civiltjänstregistret och registeranvändarnas rättigheter att få och lämna ut uppgifter.

Tjänstgöringsskyldigheten för utlänningar och personer med medborgarskap i annan stat föreslås reglerad mer flexibelt på samma sätt som i förslaget till ny värnpliktslag. En finsk medborgare som bor utomlands och som dessutom är medborgare i en annan stat skall å tjänstens vägnar inte kallas i tjänst i fredstid. En förutsättning är att medborgaren har bott utomlands under de senaste sju åren och fortfarande bor där. Därtill skall den nuvarande möjligheten att bevilja befrielse finnas kvar.

Det föreslås att duglighetspermissionernas högsta antal sänks från nuvarande 30 till 20 dagar. Faderskapsledigheten föreslås förlängd med sex dagar. Ändringarna motsvarar förändringarna i förslaget till värnpliktslagen.

En civiltjänstgörare skall enligt lagförslaget ha möjlighet till en högst två månader lång utlandskommendering. En utlandskommendering över 14 dagar kräver att civiltjänstgöraren ger sitt samtycke och civiltjänstcentralen ger tillstånd till det. Tjänstgöringen skall fullgöras vid en finsk civiltjänstgöringsplats. Utlandskommenderingen förutsätter alltid att det finns särskilda skäl som anknyter till utbildning eller arbetsuppgifter.

Det föreslås att staten övertar det huvudsakliga ansvaret för civiltjänstgörarens boendekostnader i framtiden. För närvarande är boendekostnaderna och andra kostnader för uppehälle i sin helhet på civiltjänstgöringsplatsens ansvar. Höga boendekostnader har lett till en brist på civiltjänstgöringsplatser och till försök att kringgå ansvaret för boendekostnaderna, vilket i sin tur har medfört ekonomiska förluster och svårigheter för civiltjänstgöraren.

Civiltjänstcentralen skall i fortsättningen göra alla polisanmälningar och civiltjänstgöringsplatsernas rätt att göra sådana anmälningar upphör enligt lagförslaget. Vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstgöringsbrott med grund i det disciplinära förfarandet skall i fortsättningen vara separata brott. Ett ovillkorligt fängelsestraff skall också framöver följa på vägran att fullgöra civiltjänst. Dess längd är hälften av den kvarstående tjänstgöringstiden. Däremot skall straffet för civil-

tjänstgöringsbrott i fortsättningen kunna prövas och straffen kan mildras eftersom påföljden i fortsättningen skall kunna vara högst hälften av den kvarstående tjänstgöringstiden.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Allmänt

De totala kostnaderna för civiltjänstsystemet uppgår till ca 18,5 miljoner euro per år. Statens andel av kostnaderna är ca 20 procent och uppgick till ca 4 miljoner euro 2006. Staten betalar kostnader för uppehälle och utbildning under grundutbildningsperioden samt civiltjänstgörarnas tjänste- och permissonsresor. Civiltjänstgöringsplatserna står för närvarande för ca 80 procent av kostnaderna för civiltjänsten. Den största delen av platserna finns inom den kommunala sektorn. Civiltjänstgöringsplatsernas kostnader för ordnande av civiltjänst är på årsnivå mellan 6 000 och 13 000 euro per tjänstepliktig. Kostnaderna består av utgifter för ordnande av inkvartering, kost och hälsovård samt för betalning av dagpenning.

Grundutbildningsperioden

Grundutbildningsperioden för civiltjänstgörarna är för närvarande 28 dygn. I lagförslaget reformeras utbildningsperioden och tidsanvändningen effektiveras. I förslaget binds inte utbildningsperioden till ett givet antal dygn utan skall i stället formars i enlighet med behoven i praktiken och ändamålsenlighet i det skedet som det närmare innehållet i den reformerade utbildningen utformas. Den förnyade utbildningen kommer i fortsättningen att vara ca 28 dygn. Reformen av innehållet i utbildningen förutsätter att personalen vid civiltjänstcentralen får tilläggsutbildning och eventuellt även att utbudet av extern utbildning används. Reformen av innehållet i utbildningen orsakar staten tilläggskostnader om ca 200 000 euro per år. Vid beräkningen av kostnaderna har presumtionen varit att det

årligen finns 1 600 civiltjänstgörare som skall utbildas.

Inkvarteringskostnader

I propositionen föreslås att staten ersätter civiltjänstgöringsplatsen för en del av kostnaderna för ordnande av inkvartering av en civiltjänstepliktig. Enligt förslaget fastställs ersättningen för boendekostnader på grundval av den ort där inkvarteringen sker. Ersättningsnivån grundar sig på två kommungrupper.

En överföring av en del av boendekostnaderna från civiltjänstgöringsplatserna till staten orsakar staten ca 2 miljoner euro i tilläggskostnader per år. Kalkylen har gjorts utgående från ett antagande, som baserar sig på en enkät, om att i medeltal 67 % av civiltjänstgörarna bor under tjänstgöringstiden i en bostad som medför kostnader för civiltjänstgöraren själv. De övriga 33 % av civiltjänstgörarna bor hos sina föräldrar utan att betala ersättning för boendet. Således uppstår inga boendekostnader. Det antas också att av de civiltjänstepliktiga bor ca 200 inom det område som hör till kommungrupp I, dvs. i huvudstadsregionen, och de övriga inom det område som hör till kommungrupp II. Beräkningen har gjorts på 1 600 civiltjänstgörare som årligen skall utbildas.

Konsekvenser för personalen vid civiltjänstcentralen

I lagförslaget har civiltjänstcentralens uppgifter ökats. Alla polisanmälningar, disciplinstraff och undersökningar koncentreras enligt förslaget till civiltjänstcentralen i fortsättningen. Ca 80 polisanmälningar har gjorts på årsbasis och av dem har civiltjänstgöringsplatserna gjort ca 10. Disciplinära förfaranden har utnyttjats hos civiltjänstcentralen ca 120 gånger på årsbasis och hos civiltjänstgöringsplatserna uppskattningsvis ca 40 gånger. Det disciplinära förfarandet kräver alltid ett muntligt hörande vilket innebär att koncentrationen till civiltjänstcentralen i någon mån medför resor till civiltjänstgöringsplatserna. Koncentrationen av uppgifterna medför att deras skötsel kräver uppskattningsvis 0,5

årsverken till jämfört med nuvarande personal.

Behandlingen av ansökningar om att bli civiltjänstgöringsplats skall enligt förslaget överföras från arbetsministeriet till civiltjänstcentralen. Även förändret av det s.k. VAP-registret, dvs. behandlingen och registreringen av arbetsgivarnas ansökningar om befrielse under mobilisering skall enligt förslaget överföras till civiltjänstcentralen. Antalet ansökningar har uppskattats till ca 150 stycken per år.

Ovan nämnda ansökningar samt uppgifterna i anknytning till ansökningar om ersättning för boendekostnader som framöver skall skötas av civiltjänstcentralen beräknas medföra ett tilläggsbehov om sammanlagt ett årsverke.

De nya uppgifter som föreslås kan införas genom att den nuvarande personalens uppgiftsbeskrivningar ändras.

Tjänstgöringstid i civiltjänst

Enligt förslaget förkortas civiltjänstgöringstiden med en månad. Eftersom förkortningen sker under arbetstjänstperioden medför den inga betydande kostnadsbesparingar för staten. Statens andel av den uppnådda besparingen utgörs främst av minskade kostnader för uppehälle av civiltjänstepliktiga som inte har en tjänstgöringsplats. Kostnadsbesparingen uppgår till ca 20 000 euro. Kostnaderna för civiltjänstepliktiga som inte hade en civiltjänstgöringsplats uppgick 2006 till ca 400 000 euro. En förkortning av civiltjänstgöringstiden minskar antalet fria permissionsresor från 35 till 32 resor. De fria permissionsresorna har i ringa omfattning utnyttjats till fullo och således har ändringen i praktiken inte några betydande ekonomiska konsekvenser.

Förmåner

De förmåner som betalas till civiltjänstepliktiga fastställs även i framtiden enligt de förmåner som betalas till beväringar. Enligt förslaget till värnpliktslag utfärdas närmare bestämmelser om beloppet av den dagpenning som betalas till beväringar genom förordning av försvarsministeriet. Förslaget till

värnpliktslag medför inte ökade utgifter för den dagpenning som betalas till civiltjänstepliktiga.

Det föreslås att faderskapsledigheten förlängs från sex dagar till tolv dagar. Den förlängda ledigheten kommer att medföra tilläggskostnader för Folkpensionsanstalten. Enligt uppskattning har civiltjänstepliktiga varit faderskapslediga under ca 60 dagar. Faderskapspenningen var 15,20 euro per dag.

I propositionen föreslås att civiltjänstgörare ersätts för en resa inom Finland, då resans syfte är att delta i en intervju på en tjänstgöringsplats. Resekostnaderna uppgår till uppskattningsvis 20 000 euro per år. Förslaget ökar inte statens kostnader i praktiken, eftersom antalet fria permissionsresor minskar.

Kompletterande tjänstgöring

Civiltjänstcentralen ordnar på samma sätt som nu kompletterande tjänstgöring för civiltjänstgörare som har övergått till civiltjänst efter att ha fullgjort beväringstjänst eller frivillig militärtjänst för kvinnor. I propositionen föreslås att civiltjänstcentralen skall förordna alla som är skyldiga att fullgöra kompletterande tjänstgöring till tjänst. Antalet personer som är skyldiga att fullgöra kompletterande tjänstgöring har varierat från år till år och uppgått till 100-200 personer. Om detta antal inte förändras och tiden för kompletterande tjänstgöring fortsättningsvis är cirka 5 dygn, uppgår kostnaderna för kompletterande tjänstgöring till ca 100 000 euro årligen, vilket motsvarar de nuvarande kostnaderna. Ordandet av kompletterande tjänstgöring medför således inte tilläggskostnader.

Sammandrag

Den föreslagna revideringen av grundutbildningsperiodens innehåll kommer från och med 2008 att orsaka uppskattningsvis 200 000 euro i tilläggskostnader jämfört med det nuvarande läget.

Ersättningen av boendekostnaderna orsakar staten uppskattningsvis 2 miljoner euro i årliga tilläggskostnader räknat från 2008.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Civiltjänstcentralens ställning stärks och dess uppgifter utökas i lagförslaget. Civiltjänstcentralen är framöver i en nyckelposition i samhället också under undantagsförhållanden. Centralens personal uppgår för närvarande till 28 personer och därtill använder centralen sig i hög grad av civiltjänstgörare i biträdande uppgifter. De nya uppgifterna i lagförslaget kräver enligt uppskattningen en tilläggsresurs om ca 2 årsverken. Å andra sidan innebär förnyelsen av civiltjänstregistret att arbetsbördan minskar och den sannolika sänkningen under de närmaste åren av antalet civiltjänstgörare som skall utbildas har samma effekt. Antagandet att antalet civiltjänstgörare minskar baserar sig på de striktare kriterierna för tjänsteduglighet.

För försvarsmakten innebär lagförslaget att dess beslutanderätt i fråga om civiltjänstgörarna under mobilisering fräntas med undantag för de civiltjänstgörare som möjligen flyttas till försvarsmaktens tjänst p.g.a. övertygelseprovnings. Även övervakningen av civiltjänstgörarna och förändret av VAP-registret under mobilisering flyttas bort från försvarsmakten.

En självständig rätt i disciplinära ärenden och möjligheten att göra polisanmälning faller utanför civiltjänstgöringsplatsernas sfär. Civiltjänstgöringsplatsernas användning av dessa åtgärder har visserligen varit mycket ringa också under den gällande lagens tid och koncentrationen av dessa förfaranden till civiltjänstcentralen kommer sannolikt att upplevas som något positivt hos civiltjänstgöringsplatserna. Civiltjänstgöringsplatsernas kostnadsansvar minskar i och med att en del av boendekostnaderna överförs till statens ansvar. Man kan anta att överflyttningen av boendekostnaderna kommer att ha en gynnsam effekt på de nuvarande civiltjänstgöringsplatserna möjligheter att ta flera civiltjänstgörare i sin tjänst. Samtidigt kan man anta kostnadsminskningen leder till att intresset att erbjuda civiltjänstgöringsplatser ökar. I lagförslaget förkortas arbetstjänstgöringen med ca en månad och blir således 11 månader. Ändringen av tiden för arbetstjänsten har förmodligen inte några betydande konsekvenser för civiltjänstgöringsplatserna.

I lagförslaget förs behandlingen av ansökningar om att bli civiltjänstgöringsplats bort från arbetsministeriet. I ministeriet har uppskattningsvis 0,2 årsverken använts till behandlingen av ansökningarna vilket innebär att sloandet av uppgiften kan ordnas med en justering av arbetsbeskrivningen för den person som sköter uppgiften. Ändringen har således inte några personal- eller organisatoriska konsekvenser för arbetsministeriet.

För i grundlagen avsedda räddningsmyndigheter och myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet medför lagförslaget ett tillägg under mobilisering av en betydande resurspotential i form av en persongrupp som har färdigheter att delta i assisterande uppgifter och som snabbt kan övas in i och förordnas till krisuppgifter av civil karaktär. Civiltjänstgörarna skall i fortsättningen också under sin tjänstgörings-tid kunna förordnas till överraskande och ur samhällssynpunkt viktiga krisuppgifter av civil karaktär, t.ex. i form av bekämpning av översvämning eller skogsbrand. När den utbildningsperiod som ingår i civiltjänsten förnyas betonas och ökar samarbetet med de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Inkvarteringskostnader

Överföringen av ansvaret för boendekostnaderna från civiltjänstgöringsplatserna delvis till staten minskar de kostnader som civiltjänstgörare orsakar civiltjänstgöringsplatserna och ökar villigheten både på den offentliga sektorn och bland föreningar och stiftelser att ta emot civiltjänstgörare och villigheten att bli civiltjänstgöringsplats.

Med omfördelningen av boendekostnaderna skall den nuvarande bristen på civiltjänstgöringsplatser minska och lösningen medför ett betydligt bättre fungerande civiltjänstsystem. Den förmånliga arbetsinsatsen som civiltjänstgörare står för är till nytta för de sektorer som anställer civiltjänstgörare. Å andra sidan kan det leda till ännu större konkurrens på arbetsmarknaden, där arbetslösa arbetssökanden och personer som sysselsätts med

hjälp av stödåtgärder redan nu konkurrerar om det begränsade antalet platser.

Ändringen i ersättningspraxis i boendekostnadsfrågan skulle avlägsna i praktiken försöken att bryta mot och kringgå lagen och de problem som uppkommit p.g.a. det samt tolkningsproblemen om hur betalningsansvaret fördelas mellan civiltjänstgöringsplatsen, FPA och civiltjänstgöraren. Å andra sidan medför en överföring av ansvaret för boendekostnaderna på staten att statens totala kostnadsansvar för ordandet av civiltjänstgöringen ökar betydligt.

Tjänstgöringstiden

Civiltjänsten begränsar individens verksamhetsmöjligheter, avbryter temporärt en eventuell karriär och förlänger studietiden. Från statens synpunkt är de menliga aspekterna speciellt stora för unga personer som är aktiva i arbetslivet och sina studier eftersom staten förlorar skatteintäkter och civiltjänstgörarnas utexaminering från utbildningsanstalterna fördröjs.

Förkortningen av civiltjänsten till 362 dygn minskar antalet studeranden som p.g.a. sin skyldighet att delta i landets försvar förlorar två studieår och på detta sätt minskar förkortningen de ovan nämnda menliga effekterna.

Systemet främjar också anpassningen av unga arbetslösa, som löper risk att bli utslagna, till samhället. Civiltjänsten introducerar dem handgripligen i arbetssökande och i arbetslivet och möjliggör hälsokontroller, hälsouppläsning och en allmänbildande, om dock snäv, utbildning för närapå hela årsklasser av män.

Utvidgningen av rätten att vapenvägra

Lagförslaget innehåller en placering av civiltjänstgörare under mobilisering i tjänst utanför försvarsmakten. Förslaget förbättrar människorättssituationen i Finland och minskar till den del den kritik som internationella organisationer för mänskliga rättigheter riktar mot Finland.

Avlägsnandet av civiltjänstgörarna från andra klassens lantvärn minskar de väpnade styrkorna under mobilisering. Å andra sidan

styr det dem som godkänts som civiltjänstgörare systematiskt under mobilisering till arbete som gagnar samhället men ligger utanför försvarsmakten.

I lagförslaget har särställningen för Jehovas vittnen i förhållande till andra övertygade vapenvägrare inte utretts. Särbehandlingen av Jehovas vittnen förblir alltså i kraft. Regleringen av Jehovas vittnen är problematisk för att den ställer en religiös grupp i en särställning jämfört med andra. Hur behövlig lagen om befrielse för Jehovas vittnen från fullgörandet av värnplikt i vissa fall (645/1985) är och dess förhållande till andra utreds som bäst i en kommitté som tillsatts av försvarsministeriet.

Jämställdheten

Ur jämställdhetssynpunkt medför ändringsförslaget inga betydande förändringar jämfört med läget nu. Förslaget har motsvarande konsekvenser för jämställdheten mellan könen som värnpliktslagen. En allmän värnplikt som gäller enbart män försvagar jämställdheten. Den föreslagna förkortningen av civiltjänstgöringstiden med en månad förbättrar jämställdhetssituationen en aning jämfört med nuläget.

Utbildningsperioden

Inkluderandet av färdigheter som behövs i krissituationer i utbildningsperioden gör den nuvarande teoribetonade utbildningen mer mångsidig och medför konkret slagkraft och resultat i civiltjänsten. Alla civiltjänstgörare genomgår grundutbildningen som höjer de praktiska färdigheterna vilket gynnar samhället handlingsberedskap i civila förhållanden och krissituationer.

Utbildningen skall också i fortsättningen för sin del stöda toleransen i samhället, lära unga män konfliktlösningsmetoder utan våld och väcka deras intresse i samhällsfrågor.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Arbetsministeriet tillsatte 28.9.2005 en arbetsgrupp tvärs över förvaltningen. Arbetsgruppens uppgift var att utreda vilka ändringsbehov som den anhängiga reformen av värnpliktslagen medför i lagstiftningen om civiltjänst. Därtill skulle arbetsgruppen utreda vilka författningstekniska ändringsbehov som reformen av civiltjänstregistret medförde och framföra förslag till övriga behövliga strukturella och innehållsmässiga ändringar i lagstiftningen om civiltjänst. Arbetsgruppens betänkande färdigställdes 16.10.2006.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Arbetsministeriet begärde utlåtande om kommitténs betänkande av följande remissinstanser: republikens presidents kansli, statsrådets kansli, ministerierna, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, huvudstaben, centralnämnden för uppståndsärenden, Ålands landskapsregering, Folkpensionsanstalten, Brottsförhållningsverket, Justitieförvaltningens datateknikcentral, Dataombudsmannens byrå, Utlänningsverket, delegationen för jämlikhetsärenden, Riksåklagarämbetet, Befolkningsregistercentralen, Lovisa tingsrätt, åklagaravdelning i Borgå häradsämbete, polisinspektionen i Lovisa härad, Lapträsk kommun, Helsingfors stad, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue – Finlands Socialdemokratiska Parti r.p., Centern i Finland r.p., Samlingspartiet r.p., Svenska folkpartiet i Finland r.p., Kristdemokraterna i Finland (KD) r.p., Gröna Förbundet r.p., Vänsterförbundet r.p., Sannfinländarna r.p., Suomen Kuntaliitto r.y. - Finland kommunförbund r.f., Akava r.f., Finlands Näringsliv EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC r.f., Tjänstemannacentralorganisationen FTFC r.f., Försvarsutbildning r.f., Reservistförbundet r.f., Finlands Reservofficersförbund r.f., Officersförbundet r.f., Varusmiesliitto – Beväringförbundet r.y., Vapenvägrarförbundet r.f., Amnesty International Finländska sektionen r.f., Vapaa-

ajattelijain liitto – fritänkarnas förbund r.y, Finlands Fredsförbund – förening för FN r.f., Suomen Rauhanpuolustajat – Fredskämparna i Finland ry, Räddningsbranschens centralorganisation i Finland SPEK ry, Världsnaturfonden (WWF), Suomen rahasto - Finlands fond och Finlands Röda Kors.

I kommitténs uppdrag ingick inte att utreda frågor om civiltjänstens längd. Civiltjänstens längd debatterades dock offentligt, varför arbetsministeriet i sin begäran om utlåtande bad om kommentarer även i fråga om en förkortning av civiltjänstens totala tid till 362 dagar. Civiltjänstens struktur var i enlighet med kommitténs förslag civiltjänst i 330 dagar och repetitionsutbildning i 32 dagar.

Utlåtanden begärdes av 56 olika remissinstanser. 45 utlåtanden om förslaget lämnades in. Ett sammandrag över utlåtandena har sammanställts vid arbetsministeriet. Den föreslagna totalreformen av civiltjänstlagen ansågs i utlåtandena i regel vara motiverad och värd att understödjas. Utlåtandena om en eventuell förkortning av civiltjänstens längd var allmänt taget för en förkortning i enlighet med den i begäran föreslagna tiden om 330 dagar. Försvarsministeriet och huvudstaben ansåg att förkortningen av civiltjänstens varaktighet till 330 dagar ojämlig i jämförelse med beväringstiden. I stället understöddes den 362 dagar långa tjänstgöringstiden under förutsättning att civiltjänstens innehåll utvecklas vid sidan av tidsförkortningen och civiltjänstgörarna också blir skyldiga att delta i repetitionsutbildning på det sätt som framställs i förslaget. Amnesty International konstaterade i sitt utlåtande att även om den alternativa tiden för tjänstgöring om 300 dagar fortfarande är en och en halv gång den 180 dagar långa beväringstjänsten så kommer föreningen inte längre att anse att civiltjänstens längd är av straffnatur.

Justitiekanslern vid statsrådets ansåg att det är nödvändigt att precisera avvikelserna från straffrättsliga grundbestämmelser. Lagförslaget skulle också behöva behandlas av riksdagens grundlagsutskott eftersom den föreslagna regleringen påverkar och fokuserar de nya grundläggande fri- och rättigheterna.

De ändringsförslag som framlagts i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats.

6 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till regeringens proposition med förslag till värnpliktslag samt vissa lagar som har samband med den (RP 37/2007 rd). Propositionen är under behandling i riksdagen. Beröringspunkterna hänför sig bland annat till tjänsteduglighet och fastställandet av den (3 kap. i den föreslagna värnpliktslagen), uppskov med tjänstgöringen (4 kap. i den föreslagna värnpliktslagen), befrielse från tjänstgöring (3 och 7 kap. i den föreslagna värnpliktslagen), grunderna för beviljande av permissioner (5 kap.) och till förmåner som beviljas värnpliktiga (11 kap. i den föreslagna värnpliktslagen).

Bestämmelserna i den föreslagna civiltjänstlagen förutsätter också att bestämmelserna i den föreslagna värnpliktslagen ändras till vissa delar. Det föreslås att hänvisningsbestämmelsen i 3 § i den föreslagna värnpliktslagen ändras till en hänvisning till den föreslagna civiltjänstlagen. I 88 § i den föreslagna värnpliktslagen föreskrivs om dem som av samvetsskäl vägrar fullgöra värnplikt. I 1 mom. föreskrivs om uppgifter under mobilisering i fråga om en värnpliktig som av samvetsskäl vilka grundar sig på övertygelse har befriats från tjänstgöring enligt värnpliktslagen under fredstid. Regleringen avser civiltjänstepliktiga. Enligt bestämmelsen kan försvarsmakten under mobilisering förordna en sådan person till arbete som avses i beredskapslagen. Målsättningen med regleringen är att trygga ett beaktande av övertygelse vid placeringen av värnpliktiga också under undantagsförhållanden.

I motsats till tidigare praxis föreslås i civiltjänstlagen att civiltjänsten utsträcks till att omfatta också undantagsförhållanden och mobilisering. Placeringen av civiltjänstgörare skall i fortsättningen alltid bestämmas med stöd av civiltjänstlagen. Det föreslås således att förordnande till arbete enligt 88 § 1 mom. i värnpliktslagen ändras så att förordnandet endast gäller sådana i 118 § 4 mom. i värnpliktslagen avsedda personer som helt och

hållet vägrar fullgöra värnplikt. Efter ändringen saknar 2 mom. i nämnda paragraf betydelse och föreslås därför upphävas såsom onödig.

I 96 § i den föreslagna värnpliktslagen bestäms hur de myndigheter som ansvarar för värnpliktsregistret får uppgifter av andra myndigheter, sammanslutningar och privatpersoner. I den föreslagna civiltjänstlagen upphör försvarsmaktens ansvar för civiltjänstgörarnas placering också under undantagsförhållanden. Därför föreslås att 96 § 8 punkten i den föreslagna värnpliktslagen preciseras så att de registeransvariga för värnpliktsregistret har rätt att få uppgifter av civiltjänstmyndigheterna endast om civiltjänstgörarnas tjänstgöring och om deras tjänsteduglighet för förberedelse av uppgifter under undantagsförhållanden. Dessutom skall de registeransvariga för värnpliktsregistret ha rätt att få mer omfattande uppgifter om civiltjänstgörare som övergår till tjänstgöring enligt värnpliktslagen, dvs. dessutom de grundläggande uppgifter som avses i 96 § 1 mom. i värnpliktslagen och uppgifter om hälsotillstånd som gäller bestämmandet av tjänstedugligheten.

Det föreslås att 118 § i den föreslagna värnpliktslagen ändras till den del som det i paragrafen hänvisas till gällande lagstiftning om civiltjänst och dess terminologi.

Propositionen hänför sig också till regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 1 § i lagen om statsrådet samt om överföring av vissa uppgifter till arbets- och näringsministeriet. Propositionen är under behandling i riksdagen. Det föreslås att arbetsministeriet dras in genom de föreslagna lagändringarna från och med den 1 januari 2008. Uppgifterna, behörigheten och bemyndigandet att utfärda förordning enligt civiltjänstlagen överförs från arbetsministeriet till det arbets- och näringsministerium som inrättas.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslagen**1.1 Civiltjänstlag**

Lagens rubrik. Lagens rubrik är civiltjänstlag. Det som talar för rubriken är att den är vedertagen och lättförståelig.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagförslagets 1 kap. innehåller allmänna bestämmelser om civiltjänstgöringsskyldighet. Kapitlet reglerar tillämpningsområdet för lagen, grunderna för civiltjänstgöringsplikt, innehållet i civiltjänsten, civiltjänstens längd i tid och civiltjänstskyldighetens utsträckning i fråga om person och tid. Därtill innehåller kapitlet en definition av de termer som används i lagen.

1 §. Tillämpningsområde. Enligt paragrafens 1 mom. föreskriver civiltjänstlagen om den civiltjänstplikt som baserar sig på skyldigheten att försvara landet enligt 127 § i grundlagen. I 127 § i grundlagen bestäms att varje finsk medborgare är skyldig att delta i fosterlandets försvar eller att bistå försvaret på det sätt som bestäms i lag. Enligt 127 § i grundlagen utfärdas bestämmelser om rätten att på grund av övertygelse befrias från deltagande landets militära försvar genom lag.

Det primära sättet att fullgöra skyldigheten att försvara landet skall också i fortsättningen vara vapentjänst eller vapenfri tjänstgöring i försvarsmakten i enlighet med värnpliktslagen. Syftet med civiltjänstlagen är att erbjuda en tjänstgöringsform som beaktar den värnpliktigas övertygelse samt att beakta religions- och samvetsfriheten i fullgörandet av skyldigheten att försvara landet på ett sätt som tar hänsyn till de internationella människorättskonventioner som binder Finland.

I paragrafens 2 mom. regleras en värnpliktigs möjlighet att söka sig till civiltjänst när skäl som grundar sig på övertygelse hindrar honom eller henne att fullgöra sin vapentjänst eller vapenfria tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Samtidigt befrias han eller hon från tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

Till skillnad från gällande bestämmelser förutsätts inte i detta lagförslag att civiltjänstgöring skall grunda sig på specificerade religiösa eller etiska skäl. Övertygelsens natur och djup har inte undersökts hos dem som sökt sig till civiltjänst efter 1986. De dåliga erfarenheter man haft av att undersöka alla civiltjänstepliktigas övertygelse under normala tider har lett till att detta alternativ inte har ansetts ändamålsenligt.

Enligt gällande lag har det varit tillräckligt om sökanden i sin skriftliga ansökan till civiltjänst har intygat att de grunder för övertygelse som avses i lagen är för handen för sökandens del. Uppspjälkningen i religiös och etisk övertygelse har uppfattas vara konstgjord både hos sökandena och hos dem som godkänt ansökningarna. I verkligheten har den övertygelse som funnits bland dem som sökt och godkänts till civiltjänst i betydande omfattning baserat sig på andra skäl än dem som nämns i lagen. Den övertygelse som har hindrat sökandena till civiltjänst från en tjänstgöring enligt värnpliktslagen har ofta bottnat i olika värderingar som har anknutit t.ex. till ekologiska och ekonomiska uppfattningar eller synsätt som betonar individualistiska och individens rätt.

Lagen skall inte längre särskilt nämna allvarliga samvets skäl. Redan begreppet övertygelse kan anses innehålla i sig både orsakens allvar och att den har sin grund i samvetet.

Civiltjänst och befrielse från tjänstgöring enligt värnpliktslagen har enligt gällande lag möjligheter som gäller endast under fredstid. I lagförslaget är denna tidsbegränsning slopad och befrielse från tjänstgöring enligt värnpliktslagen skall i fortsättningen gälla också undantagsförhållanden. Samtidigt skall emellertid kriterierna för godkännande av ansökningar till civiltjänst skärpas under förhållanden som innebär beslut om extra tjänstgöring och mobilisering. En ansökan om civiltjänst under dessa särförhållanden skall godkännas endast under förutsättning att sökanden har en grundad övertygelse som nämnden för övertygelseprövning har godkänt. Det skärpta förfarandet för godkännande behövs

för att avlägsna möjligheten att personer söker sig till civiltjänst vid extrema förhållanden utan att det grundar sig på övertygelse.

Utvidgningen av möjligheten till befrielse från militärtjänst under undantagsförhållanden är ett svar på den kritik som internationella människorättsorganisationer har framfört mot Finlands civiltjänstsystem. Genom denna utvidgning beaktas religionsfrihetens och samvetsfrihetens karaktär av en absolut rättighet även under undantagsförhållanden på det sätt som människorättskonventionerna förutsätter.

De civiltjänstepliktigas ställning och tjänstgöringsskyldigheten under extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering skall i fortsättningen regleras i civiltjänstlagen i stället för värnpliktslagen. Dessutom skall naturligtvis de regelverk och insatsskyldigheter som härleds från bl.a. beredskapslagen, räddningslagen och lagen om försvarstillstånd och som omfattar alla medborgare under undantagsförhållanden tillämpas på civiltjänstgörarna.

I paragrafens 3 mom. bestäms att lagen också tillämpas på kvinnor som ansöker om civiltjänst efter den tidsfrist om 45 dagar som anges i 4 § 1 mom. i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Bestämmelsen är nödvändig eftersom en kvinna som fullgjort värnplikt efter denna tidsfrist i fråga om skyldigheter jämställs med de män som fullgör sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

2 §. Definitioner. Paragrafen innehåller definitioner av de viktigaste begreppen i lagen. I överensstämmelse med nuvarande praxis avses med civiltjänstgörare enligt 1 punkten en person som har godkänts att fullgöra civiltjänst.

Enligt 2 punkten avses med en civiltjänstgöringsplats en myndighet eller sammanslutning som civiltjänstcentralen har godkänt som civiltjänstgöringsplats. Förfarandet för behandling och godkännande av ansökningar om att bli civiltjänstgöringsplats föreslås koncentrerade till civiltjänstcentralen. Enligt gällande lag har arbetsministeriet fattat beslut om ansökningar att bli civiltjänstgöringsplats.

I 3 punkten definieras begreppet grundutbildningsperiod. Med grundutbildningsperiod avses tjänstgöringsperioden i början av civil-

tjänsten, Grundutbildningsperioden skall i fortsättningen tydligare än nu vara inriktad på att skapa och utveckla de allmänna medborgarfärdigheterna. Utbildningsperioden skall uppskattningsvis omfatta ca fyra veckor.

Enligt 4 punkten avses med arbetstjänsten den civiltjänst som utförs på civiltjänstgöringsplatsen efter grundutbildningsperioden. Arbetstjänsten behåller samma karaktär i den föreslagna lagen som i den gällande lagen. Arbetstjänsten omfattar ett cirka 11 månader långt samhällsnyttigt arbete som kan utföras i tjänst hos staten, kommunerna, de religiösa samfunden eller allmännyttiga samfund.

I paragrafens 5 och 6 punkter definieras de nya begreppen civilreserv och tilläggscivilreserv. Enligt 5 § i den föreslagna lagen är en civiltjänstgörare i tjänst eller ingår i civilreserven eller tilläggscivilreserven. Speciferingen motsvarar värnpliktlagens; den värnpliktiga är antingen i tjänst, i reserven eller i tilläggsreserven. Eftersom civiltjänstlagen i fortsättningen skall gälla även under undantagsförhållanden och lagens skyldigheter är olika för civiltjänstepliktiga i olika ställning föreslås, att också civiltjänstlagen skall innehålla en egen motsvarande terminologi. Eftersom ordet reserv redan är vedertaget inom försvarsmakten kan det av flera skäl anses olämpligt att användas i fråga om civiltjänstgörare. Därför föreslås att ordet reserv ersätts med termerna civilreserv och tilläggscivilreserv.

Med civilreserv avses personer, som har fullgjort sin civiltjänst samt personer som efter tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor har godkänts att fullgöra civiltjänst, till utgången av det år som de fyller 50 år. En person i civilreserven är skyldig att delta i kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering på det sätt som föreskrivs i lagen. Begreppet civilreserv motsvarar reservbegreppet i värnpliktslagen och skyldigheterna sammanfaller i vardera med undantag för skyldigheten att delta i repetitionsövningar.

Med tilläggscivilreserv avses civiltjänstgörare, som ännu inte har börjat fullgöra sin civiltjänst eller som har avbrutit den och civiltjänstgörare, som inte längre hör till civilre-

serven, till utgången av det år som de fyller 60 år. Begreppet tilläggscivilreserv motsvarar begreppet ersättande reserv i värnpliktslagen och skyldigheterna sammanfaller i vardera. Skyldigheten att delta i tjänstgöring under mobilisering upphör för den som ingår i tilläggscivilreserven i slutet av det år som den tjänstgöringspliktige fyller 60 år.

Åldersgränserna i civiltjänstlagen föreslås vara desamma som för manskapets i reserven och tilläggscivilreserven.

I 7 punkten definieras begreppet kompletterande tjänstgöring. Med kompletterande tjänstgöring avses kompletterande utbildning för dem som efter tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor har godkänts att fullgöra civiltjänst. Definitionen av kompletterande tjänstgöring motsvarar begreppet i den gällande lagen och syftet är att tjänstgöringen ska ersätta de repetitionsövningar som avses i värnpliktslagen.

3 §. Civiltjänstens innehåll. Den utvidgning av civiltjänsten att omfatta också undantagsförhållanden som föreslås i 1 mom. innebär en märkbar utvidgning av civiltjänstens innehåll. Enligt gällande lag innefattar civiltjänsten en utbildningsperiod och en arbetstjänst, varefter civiltjänstgöringsskyldigheten upphör. Uppgifterna om civiltjänstgöraren har då förts över till registret över värnpliktiga som upprätthålls av försvarsmakten och de civiltjänstpliktiga har överförts till försvarsmaktens placeringsskyldighet vid eventuella krigs- och krissituationer. Civiltjänstcentralen har ordnat en kompletterande tjänstgöring som motsvarar repetitionsövningarna för dem i reserven som sökt sig till civiltjänst.

Enligt lagförslaget bestämmer alltid civiltjänstcentralen om placeringen av civiltjänstgörare under undantagsförhållanden. I civiltjänstens innehåll beaktas detta så att utbildningsperioden stöder de allmänna medborgarfärdigheterna samt allmänna färdigheter i fråga om befolkningsskydd och räddningsverksamhet. Tidsanvändningen under utbildningsperioden skall effektiveras jämfört med nuläget. Enligt förslaget i 38 § skall utbildningsperiodens arbetstid vara minst 36 och högst 40 veckotimmar. Den allmänbildande teori- och föreläsningssandelen skall minskas

och i stället skall grundutbildningen omfatta mera och intensivare praktisk skolning som nyttar de civiltjänstpliktiga och samhället i allmänhet såväl under normala förhållanden som under eventuella krisförhållanden.

Innehållet i utbildningen skall inte regleras i lagen, vilket lämnar tillräckligt utrymme för smidighet i planeringen och utformningen av utbildningen i enlighet med de tjänstpliktigas färdigheter och samhällets behov. Utbildningen skall emellertid som utgångspunkt alltid innehålla en betydlig andel första hjälpsfärdigheter samt skolning i brand- och räddningstjänst och befolkningsskydd. Utbildningsperioden innehåller också alltid grunduppgifter om de rättigheter och skyldigheter som de civiltjänstpliktiga har samt tillräcklig information om arbetslivets grundläggande bestämmelser för arbetstjänstperioden.

Utbildningen skall planeras i samarbete mellan arbetsministeriet och civiltjänstcentralen. Därtill skall utbildningens innehåll regelbundet behandlas också i samarbetsorganet för civiltjänststämmandet, dvs. delegationen för civiltjänststämmandet. I planeringen av utbildningen är utgångspunkten att utbildningen skall vara samhällsnyttig.

Arbetstjänsten utförs alltid i uppgifter som har en civil karaktär. Arbetstjänstplatserna är inte begränsade till en viss sektor, utan arbetstjänsten kan utföras i uppgifter av väldigt olika karaktär på samma sätt som enligt gällande lag. Målet skall vara att de civiltjänstgörare placeras i så hög grad som möjligt i uppgifter hos räddningsväsendet, befolkningsskyddet, miljöskyddet och social- och hälsovården.

En civiltjänstgörare som har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och vars ansökan om civiltjänst har godkänts efter tjänstgöringen är även i fortsättningen skyldig att delta i kompletterande tjänstgöring. Syftet är att tjänstgöringen ska ersätta de repetitionsövningar som avses i värnpliktslagen. Närmare bestämmelser om kompletterande tjänstgöring finns i 8 kap. i den föreslagna lagen.

Lagförslagens 9 kap. innehåller bestämmelser om tjänstgöring under mobilisering och

bestämmelser om den extra tjänstgöring som omedelbart föregår denna.

4 §. Tjänstgöringstid i civiltjänst. Det föreslås att tjänstgöringstiden i civiltjänst är 362 dygn. Civiltjänstgöringstiden förkortas med en månad jämfört med gällande lag.

Den gällande civiltjänstlagen har blivit utsatt för mycken kritik från olika håll p.g.a. längden på civiltjänstgöringen. På basis av internationella människorättskonventioner, som binder Finland, kan den betydligt längre tiden för civiltjänst i jämförelse med beväringstjänst anses vara av straffande karaktär.

Flera internationella människorättsorganisationer och organ har under de senaste åren ansett att civiltjänsten i Finland är diskriminerande och har karaktären av straff på grund av dess längd i tid. Europarådets sociala kommitté konstaterade 2004 i en resolution att den mer än dubbla tjänstgöringstiden för civiltjänstepliktiga jämfört med den mest allmänna tjänstgöringstiden för beväringar inte är förenlig med 1 § 2 artikel i den Europeiska sociala stadgan. Enligt denna artikel förbinder sig konventionens undertecknare att effektivt skydda arbetstagares rätt att själva förtjäna sitt levebröd i det yrke han eller hon har valt. Kommittén konstaterar, att den långa tjänstgöringstiden betyder en opropor­tionerlig begränsning av denna rättighet. Amnesty International har redan under flera års tid adopterat finländska vapenvägrare som åsiktsfångar, eftersom organisationen anser att civiltjänstens längd är av straffkaraktär.

I jämförelsen av tjänstgöringstiden i dels civiltjänst och dels beväringstjänst skall beaktas beväringarnas tjänstgöringstid förordnas ensidigt så som en militär befallning. En beväring kan emellertid med sitt eget uppförande och sina ansökningsinitiativ sträva till att påverka den tjänstgöringstid som bestäms för honom eller henne. Den kortaste beväringstiden är 180 dygn. 47 % av de värnpliktiga tjänstgör denna kortaste tid. 17 % fullgör en tjänstgöring om 270 dygn och 36 % en tjänstgöring om 362 dygn.

Vapenfri tjänst i försvarsmakten varar enligt gällande lag i 300 dygn. Vapenfri beväringstjänstgöring fullgörs årligen av ca 50 värnpliktiga. Enligt förslaget till en ny värnpliktslag skall den vapenfria tjänsten i all-

mänhet vara i 270 dygn, men om utbildningen kräver det skall vapenfri tjänst i fortsättningen kunna förordnas att fullgöras också i 362 dygn.

Den genomsnittliga beväringstiden är ca 8,55 månader.

Beväringstjänsten innehåller en repetitionsutbildningsplikt vars maximitid för manskapet är 40 dagar, 75 dagar för den del av manskapet som utbildats för specialupp­gifter samt 100 dagar för underofficerare, institutsofficerare och officerare.

Enligt likställighetsprincipen, som artikulerats i grundlagen, skall olika tjänstgöringsformer medföra en likvärdig totalbelastning. Viktiga faktorer för totalbelastningen är bl.a. den fysiska och psykiska belastningen, längden på tjänstgöringen, förlust av arbets- och utbildningstid, avskiljande från familjen, begränsningarna i boställe och rörelsefrihet i anknytning till tjänstgöringen.

När de olika tjänstgöringsformernas belastning jämförs sinsemellan måste de olika utgångspunkterna och sätten att förverkliga tjänstgöringen beaktas. Beväringstjänsten fullgörs i slutna garnisonsförhållanden där det alltid krävs tillstånd att avlägsna sig även under fritiden. Civiltjänsten fullgörs i sin helhet i civila förhållanden och den tjänstgöringspliktige har en normal veckoarbetstid (om högst 40 timmar) och sålunda möjlighet till fritid under tjänstgöringstiden, varvid rörelsefriheten eller andra aktiviteter inte har begränsats på något sätt. De värnpliktiga bor under tjänstgöringen i garnisoner. Permis­sioner beviljas separat och det finns endast begränsade möjligheter att påverka tidpunkten för dem. Veckoledigheter beviljas inte regelbundet. Civiltjänstgöraren kan oftast bo hemma, tillsammans med sin eventuella familj och han eller hon har i allmänhet möjlighet till regelbundna veckoledigheter. Möjligheterna att arbeta, studera och upprätthållandet av familjeförhållanden och socialt nätverk under tjänstgöringen är bättre för de civiltjänstepliktiga än för beväringarna.

Trots de mycket olika förhållandena under vilka de olika tjänstgöringsformerna fullgörs skall den totala tiden för civiltjänsten ha en märkbar vikt när totalbelastningen för olika tjänstgöringsformer vägs. Den totala längden för tjänstgöringen avgör hur länge personen i

fråga är bunden till fullgörandet av tjänstgöringen och frånvarande från normalt heltidsarbete eller studier. Tjänstgöringstiden har också en avsevärd inverkan på skötseln av ekonomiska angelägenheter och bl.a. på skuldbetalningsförmågan.

Lagförslaget tjänstgöringstid förkortar civiltjänstens oavbrutna grundtjänstgöring med en månad jämfört med den nuvarande tiden. Civiltjänsten skall också i fortsättningen vara sex månader längre än den mest allmänna tjänstgöringen för beväringar och 3,5 månad längre än den genomsnittliga beväringstiden.

5§. Civiltjänstplikt. Civiltjänstpliktens tidsmässiga kriterier ingår i paragrafens 1 mom. En civiltjänstgörare är i tjänst eller ingår i civilreserven eller tilläggscivilreserven. Specificeringen motsvarar specificeringen i värnpliktlagen; den värnpliktiga är antingen i tjänst, i reserven eller i tilläggsreserven.

Enligt förslaget till 2 mom. skall den grundutbildnings- och arbetstjänsteplikt som ingår i civiltjänsten upphöra vid utgången av det år då civiltjänstgöraren fyller 30 år. En civiltjänstgörare skall därför förordnas att inleda sin tjänstgöring i tillräckligt god tid före detta års slut. Efter detta skall han eller hon inte längre beordras att inleda civiltjänst. Civiltjänstplikten upphör och civiltjänstgöraren hemförlovas i slutet av det år då han eller hon fyllt 30 år, även om tjänstgöringen inte då ännu är fullgjord. På motsvarande sätt upphör skyldigheten enligt värnpliktlagen att fullgöra beväringstjänst i slutet av det år när den tjänstepliktiga fyller 30 år.

2 kap. Civiltjänstmyndigheter

Kapitlet föreslås reglera de olika myndigheter som svarar för civiltjänsten samt dessa myndigheters ansvars- och rollfördelning i ordnandet av civiltjänsten. Regleringen och ansvarsfördelningen är i stort sett desamma som i gällande lag.

6 §. Arbetsministeriet och delegationen för civiltjänstären. I 1 mom. föreslås att arbetsministeriet, såsom tidigare, leder, styr och utvecklar civiltjänsten. Arbetsministeriets uppgifter består närmast av utvecklandet och planeringen av civiltjänsten. Ministeriet har ledningsansvaret för den del av beredskapen och färdigheterna för undantagsför-

hållanden som hör till civiltjänstemyndigheten, det tekniska och innehållsmässiga utvecklings- och ägaransvaret i anknytning till civiltjänsteregistret, ansvaret för författningsberedningen, för civiltjänstesystemets resurser och det ledningsansvaret för civiltjänstcentralen. Ansvaret för godkännandet av enskilda civiltjänstgöringsplatser skall flyttas från arbetsministeriet till civiltjänstcentralen, som utgör en mer ändamålsenlig beslutsnivå än ministeriet i enskilda ansökningsfrågor. Ansvaret för enskilda civiltjänstgörare har redan i gällande lag i sin helhet överförts på civiltjänstcentralen.

När lagberedningsansvaret i fråga om civiltjänsten överfördes till arbetsministeriet förutsatte riksdagen att ett fast samarbete tryggas mellan arbetsministeriet och försvarsministeriet i frågor som gäller beredningen av lagstiftning och utvecklingen av civiltjänsten. I paragrafens 2 mom. bestäms på samma sätt som i den gällande lagen om delegationen för civiltjänstären, som speciellt har hand om denna funktion. Bestämmelser om närmare uppgifter, sammansättning och delegationens mandatperiod utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §. Civiltjänstcentralen. I 1 mom. föreskrivs att endast statliga eller kommunala myndigheter kan vara civiltjänstcentraler. I civiltjänstcentralen utövas betydande offentlig makt som riktar sig mot individen, vilket enligt 124 § i grundlagen kan anförtrons endast myndigheter. Civiltjänstcentralens omfattande befogenheter och roll som utövare av offentlig makt förutsätter att endast en statlig eller kommunal myndighet kan ha rollen som civiltjänstcentral. Enligt förslaget kan det i fortsättningen finnas endast en civiltjänstcentral. Enligt de nuvarande bestämmelserna är det möjligt att det finns flera centraler. I verkligheten har systemet redan i över tio år fungerat med en enda central. Systemet har varit fungerande och lätt att övervaka. Det har också varit en fungerande lösning med tanke på enhetligheten i förvaltnings- och beslutspraxis.

I 2 mom. föreskrivs om civiltjänstcentralens uppgifter. Enligt 1 och 2 punkten skall civiltjänstcentralen först och främst sörja för förordnandet av civiltjänstgörarna till tjänstgöring och för utbildningen. Centralens be-

hörighet gäller i fortsättningen även vid allvarliga störningar under normala förhållanden och vid mobilisering. Enligt 3 punkten skall civiltjänstcentralen också överta tillsynen över de civiltjänstepliktiga från de militära myndigheterna, likaså avgörandet av ansökningar från arbetsgivare under mobilisering om reservering av civiltjänstepliktiga (de s.k. VAP-reserveringarna, dvs. reserveringar av personer som är befriade från att delta i det militära försvaret).

I 4 punkten föreskrivs om centralens uppgifter i förhållande till passlagen. Enligt 8 § i passlagen skall en värnpliktig vid ansökan om pass lägga fram en utredning om att det inte föreligger något sådant hinder för utfärdande av pass som avses i 14 § 5 mom. eller 15 § 1 mom. 3 punkten. Enligt 8 § 5 punkten i passlagen kan en värnpliktig påvisa att det inte föreligger hinder för utfärdande av pass med ett civiltjänstgöringsintyg. Enligt förslaget skall civiltjänstcentralen utfärda intyget innan civiltjänstgöringen inleds.

Enligt 5 punkten skall civiltjänstcentralen ersätta tjänstgöringsplatserna för kostnaderna för inkvartering av civiltjänstgörare. Civiltjänstcentralen ansvarar för behandlingen angående debitering om ersättning samt för betalningen av ersättningar för boendekostnader till civiltjänstgöringsplatserna.

Enligt 6 punkten ansvarar civiltjänstcentralen också för den övriga verkställigheten av civiltjänstgöringen. Centralens verkställande uppgifter omfattar en allmän befogenhet i ärenden som berör de civiltjänstepliktiga, bl.a. förordnande till tjänstgöring och beslutsfattande i frågor om tjänsteduglighet, befrielse från och uppskov med tjänstgöring, disciplinära förfaranden och polisanmälningar. Civiltjänstcentralen tar också över uppgiften att godkänna civiltjänstgöringsplatserna från arbetsministeriet.

Eftersom civiltjänstcentralen har en viktig juridisk ställning skall den myndighet som förverkligar centralens uppgifter i fortsättningen individualiseras på lagnivå. Enligt 3 mom. är Lappträsk utbildningscentral civiltjänstcentral på samma sätt som för närvarande. Utbildningscentralen har myndighetsställning och hör till Lappträsk kommun organisation.

Verkställigheten i praktiken av civiltjänsten skall på samma sätt som för närvarande avtals på basis av köptjänstprincipen. Enligt 4 mom. kommer arbetsministeriet och civiltjänstcentralen sinsemellan överens om ersättning för kostnaderna för utförandet av uppgifter enligt civiltjänstlagen och civiltjänstförordningen. Eftersom det är fråga om tjänsteupphandling på grundval av ensamrätt enligt 12 § i lagen om offentlig upphandling (348/2007), skall den konkurrensutsättning som upphandlingslagen föreskriver inte tillämpas när tjänsten skaffas. I avtalsförhandlingarna och anskaffningen av tjänsten skall emellertid speciellt ekonomiska och produktiva synpunkter poängteras, liksom även ett kostnadseffektivt förverkligande av tjänsten.

8 §. Civiltjänstgöringsplatser. Paragrafen skall reglera civiltjänstgöringsplatsernas uppgifter och organisatoriska krav. Civiltjänstgöringsplatsernas uppgift är enligt 1 mom. först och främst att ange civiltjänstgörarens tjänsteuppgifter och ordna introduktion i anslutning till tjänsteuppgifterna. Detta inbegriper bl.a. organisation av arbetet, avtal om arbetstider, anvisande av arbetsutrymmen och klarläggande av förmansförhållanden och arbetsledningsförhållanden. Civiltjänstgöringsplatserna har också i uppgift att svara för uppehållet för de civiltjänstgörare, vilket inkluderar i 7 kap. specificerade förmåner såsom betalning av dagpenning, ersättning av arbetsresekostnader, ordnande av kost eller kosterättning, ordnande av hälsovård och ersättning av boendekostnader. Civiltjänstgöringsplatserna skall också övervaka tjänstgöringen och sörja för dess arbetsledning samt upprätthålla registeruppgifter under tjänstgöringstiden. Enligt den föreslagna paragrafen ansvarar civiltjänstgöringsplatsen för utfärdandet av ett sådant intyg som avses i 8 § 5 punkten i passlagen i fråga om en civiltjänstgörare som är i dess tjänst.

Enligt 2 mom. är civiltjänstgöringsplatsen först och främst en civiltjänstcentral. En civiltjänstcentral har många roller när den också fungerar som civiltjänstgöringsplats. Alla civiltjänstgörare skall fullgöra en ca en månadslång grundutbildningsperiod i civiltjänstcentralen i början av sin tjänstgöring och då fungerar civiltjänstcentralen som deras civiltjänstgöringsplats. Efter grundutbild-

ningsperioden blir en del av de civiltjänstgörare kvar på civiltjänstcentralen för att fullgöra sin egentliga arbetstjänst, placerade på olika arbetsställen. Efter grundutbildningsperioden blir också en grupp av varierande storlek som består av civiltjänstgörare som inte har fått en tjänstgöringsplats kvar. Medan de väntar på att en tjänstgöringsplats hittas fullgör de sin arbetstjänst på civiltjänstcentralen, en del av dem fullgör eventuellt hela sin tjänstgöring där.

Enligt 2 mom. 1 punkten kommer en statlig myndighet eller ett statligt affärsverk, en självständig statlig inrättning av offentlig-rättslig karaktär eller ett offentligrättsligt samfund i fråga som civiltjänstgöringsplats. De självständiga statliga inrättningar av offentligrättslig karaktär som avses i bestämmelsen är t.ex. FPA och Finlands Bank. Offentligrättsliga samfund är bl.a. studentkåren och skogsvårdsföreningar. Enligt 2 punkten kan även en kommunal myndighet vara civiltjänstgöringsplats. Kommunala myndigheter är bl.a. samkommuner och deras samarbetsorgan såsom Huvudstadsregionens samarbetsdelegation SAD. Som civiltjänstgöringsplatser kan även godkännas kommunala affärsverk och affärsverkssamkommuner. Vid behandlingen av en ansökan om tjänstgöringsplats skall dock utredas att ett godkännande av tjänstgöringsplatsen inte har konkurrensnedvridande effekter. Sammanslutningar som står i ett tydligt konkurrensförhållande med privaträttsliga företag inom motsvarande bransch skall inte godkännas som civiltjänstgöringsplats.

Enligt 3 punkten kan ett religionssamfund som avses i 2 § i religionsfrihetslagen (453/2003) eller dess församling vara civiltjänstgöringsplats. Regleringen är ny och finns inte i gällande lag. Syftet är att från civiltjänstgöringens synpunkt jämställa de olika religiösa samfunden och församlingarna så att de evangelisk-lutherska och ortodoxa församlingarna såsom sökanden inte längre har en privilegierad ställning i lagstiftningen i jämförelse med andra religiösa samfund.

Enligt 4 punkten kan en privaträttslig sammanslutning, förening eller stiftelse som bedriver allmännyttig verksamhet vara civiltjänstgöringsplats. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. Den offentliga sektorn, speciellt

kommunerna men även staten, har under de senaste åren i hög grad överfört sin grundproduktion att skötas en den privata sektorn (bl.a. äldreomsorgen, dagvården). Det finns många lämpliga tjänstgöringsuppgifter för de civiltjänstgörare inom dessa utlokaliserade funktioner, varför godkännandet av privaträttsliga sammanslutningar såsom civiltjänstgöringsplatser ännu är motiverad. Ett absolut kriterium för godkännande av en privaträttslig sammanslutning skall emellertid vara dess allmännyttighet, eftersom rekryteringen av en civiltjänstepliktig inte får medföra konkurrensfördel eller företagsekonomisk fördel jämfört med företag som verkar inom motsvarande bransch. Syftet med lagen är inte heller att ny personal vid en sammanslutning skall permitteras eller sägas upp till följd av rekryteringen av en civiltjänstgörare.

Ett parti som registrerats i partiregistret, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna får inte enligt 3 mom. vara civiltjänstgöringsplatser. Denna reglering är förenlig med den gällande. När det gäller de beväringarna kan värnplikten och intresseorganisationsaktivitet inte kombineras. Eftersom civiltjänsten är en form att fullgöra värnplikten är det också i fråga om civiltjänstgöringsplatserna och uppgifterna motiverat att hålla en neutral linje. I enlighet med de nuvarande bestämmelserna föreslås att sammanslutningar vilkas huvudsakliga syfte enligt stadgarna eller av organisationsformen att döma är att skaffa vinst, såsom aktiebolag, firmor, kommanditbolag och öppna bolag, inte kan vara civiltjänstgöringsställen för att undvika en förvridande effekt på konkurrensen.

Paragrafens 4 mom. föreskriver om tjänsteansvar så, att all personal vid civiltjänstcentralen och på civiltjänstgöringsplatsen som handhar civiltjänstären handlar i skötseln av uppgifter enligt civiltjänstlagen under tjänsteansvar. Detta tjänsteansvar omfattar således också personalen vid privaträttsliga sammanslutningar, som annars inte omfattas av ett sådant ansvar. Bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. strafflagen (39/1889) kan bli tillämpliga eftersom personerna i fråga när de sköter uppgifter och åligganden enligt civiltjänstlagen är i strafflagens 40 kap. 11 § 5 punkten avsedda personer som utövar

offentlig makt. Även skadeståndslagen (412/1974) bestämmelser kan bli tillämpliga.

Privaträttsliga civiltjänstgöringsplatser är enligt lagförslagets 100 § skyldiga att följa allmänna förvaltningslagar vid skötseln av uppgifter enligt civiltjänstlagen.

9 §. Behandling av ansökan om och återkallande av rätten att vara civiltjänstgöringsplats. Ändringar föreslås i behandlingen av ansökan om att vara civiltjänstgöringsplats eftersom de gällande bestämmelserna har visat sig leda till en med hänsyn till sakens natur onödigt komplicerad och tidsödande behandlingsprocess. Den långsamma behandlingen av ansökningarna har också lett till ekonomiska förluster för staten när den tidpunkt när civiltjänstgörarna kan inleda sin arbetstjänstgöring har uppskjutits p.g.a. behandlingsprocessen.

Det föreslås att i stället för arbetsministeriet godkänner eller förkastar civiltjänstcentralen i fortsättningen ansökningar om att vara civiltjänstgöringsplats. Beslutsfattandet flyttas alltså till en längre organisationsnivå, som är mer ändamålsenlig med hänsyn till sakens natur. I och med ändringen försnabbas förordnandet till tjänstgöring och problemen med informationsgången minskar när en och samma organisation avgör ansökningarna om att vara civiltjänstgöringsplats och förordnar de civiltjänstgörare till arbetstjänstgöring.

Skriftliga ansökningar om rätt att vara civiltjänstgöringsplats är grunden för avgörandena. En ansökan skall alltid innan den avgörs innehålla specificerade uppgifter om den ansvariga person, med tjänste- eller uppdragsbeteckning, som sökanden utsett. Den utsedda ansvariga personen skall sörja för en ändamålsenlig övervakning och disciplin i fråga om alla civiltjänstgörare som finns på civiltjänstgöringsstället. Ansökan skall också klarlägga den sökandes förutsättningar att klara av de ekonomiska och administrativa förpliktelser som förutsätts av en civiltjänstgöringsplats. I praktiken innebär det på samma sätt som nu bl.a. att sökandens ekonomiska ställning granskas och personalens tillräcklighet och arbetsledningsansvaret under året klarläggs i fråga om sökanden.

Ansökningar om att vara civiltjänstgöringsplats skall inte godkännas om det finns osäkerhet eller brister i fråga om sökandens

förutsättningar att svara för civiltjänstlagens ekonomiska, övervakningsrelaterade eller övriga åligganden.

Civiltjänstcentralen skall enligt 2 mom. begära huvudstabens utlåtande om en ansökan om att vara civiltjänstgöringsplats innan en ansökan som gjorts av ett religionssamfund eller dess församling eller av allmännyttiga samfund, föreningar och stiftelser. Övriga ansökningar skall civiltjänstcentralen avgöra självständigt utan att utlåtande begärs. De praktiska förfaranden som behövs när utlåtanden skaffas skall civiltjänstcentralen och huvudstaben kunna avtala sinsemellan om.

I och med remissförfarandet försnabbas och underlättas också behandlingen av ansökningarna från privaträttsliga sammanslutningar väsentligt i jämförelse med nuläget. Enligt gällande lag har delegationen för civiltjänstgöring avgjort ansökningar från privaträttsliga sammanslutningar och delegationen har sammankallats vid behov, vanligen 4–5 gånger per år. Efter delegationsbehandlingen har utlåtanden ännu begärts av försvarsministeriet. Det föreslagna remissförfarandet innebär emellertid att försvarsförvaltningen fortsättningsvis har möjlighet att uttrycka sin uppfattning om privaträttsliga sammanslutningar som ansöker om att bli civiltjänstgöringsställen och följa med och aktivt påverka hur kriterierna för godkännande utvecklas.

I 3 mom. regleras civiltjänstcentralens befogenhet att med ett förvaltningsbeslut avlägsna rätten att vara civiltjänstgöringsplats. Fråntagandet av denna rätt skall kunna ske i extrema fall, när civiltjänstgöringsplatsen i väsentlig mån åsidosätter sina förpliktelser t.ex. att betala de civiltjänstgörare deras ekonomiska förmåner eller förordna dem tjänsteuppgifter och situationen inte har kunnat korrigeras genom styrning och ledning. Beslutet om fråntagande skall fattas skriftligt och civiltjänstgöringsstället skall före det fattas beredas möjlighet att bli hörd i enlighet med 34 § i förvaltningslagen (434/2003). I hörandeförfarandet skall även 33 § i förvaltningslagen iakttas och en med hänsyn till sakens natur tillräcklig tidsfrist för hörandet skall reserveras. Beslutet är av engångsnatur och hindrar inte en ny ansökan om att vara civiltjänstgöringsplats.

10 §. Skyldighet att placera civiltjänstgörare. Regleringen motsvarar gällande lags bestämmelser om placering och förverkligar statens skyldighet att i sista hand sörja för att en tillräcklig mängd civiltjänstgöringsställen finns. Det antal civiltjänstgörare som efter grundutbildningsperioden varje år blivit utan tjänstgöringsställe har uppgått till ca 450 och av dessa har ca 60 fullgjort hela sin civiltjänst utan att civiltjänstcentralen hittat ett arbetstjänstgöringsställe för dem. Resten har hittat ett arbetstjänstgöringsställe under väntetiden. Den överföring av boendekostnader till statens ansvar som föreslås i 46 § kommer sannolikt att avsevärt minska antalet civiltjänstgörare som inte har en civiltjänstgöringsplats. Det avgörande för utvecklingen av antalet civiltjänstgöringsplatser och de tjänstgöringsuppgifter de erbjuder är dock även i fortsättningen hur kostnaderna för de civiltjänstpliktigas uppehälle utvecklas. Ständigt stigande kostnader för uppehälle kan leda till en situation där staten måste säkerställa att civiltjänsten kan fullgöras på behörigt sätt genom att ta mer ansvar än förut för ordnandet av civiltjänstgöringsplatser och för kostnaderna för där placerade civiltjänstgörarens uppehälle.

Bestämmelsen om placeringsskyldighet skall bli tillämplig endast i undantagssituationer. Den skall tillämpas om antalet civiltjänstgörare utan civiltjänstgöringsplats blir så stort att civiltjänstcentralen rimligen inte kan ordna inkvartering och arbetsuppgifter för alla civiltjänstgörare. Då skall statsrådet omedelbart på föredragning från arbetsministeriet fastställa minimiantalet civiltjänstgörare som skall placeras inom de olika ministeriernas förvaltningsområden.

Eftersom de civiltjänstgörare med stöd av sin övertygelse har vägrat tjänst enligt värnpliktslagen är det dock inte ändamålsenligt att placera civiltjänstgörare inom försvarsministeriets förvaltningsområde.

11 §. Närmare bestämmelser. Paragrafen innehåller ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om behandling av ansökningar om att bli civiltjänstgöringsplats samt om civiltjänstcentralens personal och behörighetsvillkor för personalen. Det är fråga om ett

sedvanligt bemyndigande att utfärda förordning.

3 kap. **Civiltjänstpliktens inledning och bestämmande av civiltjänstgöringsplats**

Kapitlet skall reglera förutsättningarna för anhängiggörande och behandling av ansökningar till civiltjänst. Det årliga antalet ansökningar till civiltjänst har legat runt 2500 stycken. Antalet ansökningar beräknas förbli konstant eller sjunka något efter lagreformen. Kapitlet reglerar också förordnande till civiltjänst, bestämmandet av civiltjänstgöringsplats samt den informationsskyldighet de civiltjänstgörare har.

12 §. Ansökan om civiltjänst. På samma sätt som nu kan en ansökan om civiltjänst enligt 1 mom. tidigast göras vid uppbådet. Att behålla uppbådet som den inledande tidpunkten för ansökan är ändamålsenligt eftersom hälsoundersökningen vid uppbådet och till den anknuten förhandsgranskning och förhandsförfrågan fungerar på lika villkor för alla värnpliktiga och sällar ut personer som är oförmögna att fullgöra såväl bevarings- som civiltjänst.

En ansökan om civiltjänst kan göras i vilket skede som helst av tjänstgöringen ända till slutet av det år den tjänstgöringspliktige fyllt 60 år och civiltjänstplikten har upphört slutligt.

Paragrafens 2 mom. föreskriver om formen för ansökan om civiltjänst och hur den skall lämnas in. På samma sätt som nu skall en ansökan om civiltjänst göras på ett av arbetsministeriet fastställt formulär där civiltjänstgöraren ger sin försäkran om att skäl som grundar sig på övertygelse. Eftersom ansökan innehåller en separat punkt där sökanden ger sin försäkran om övertygelse, anses att det också i fortsättningen skall vara nödvändigt att underteckna ansökan. Regleringen möjliggör emellertid att formuläret framöver kan fyllas i också i elektronisk form och underteckningen göras med hjälp av en bekräftad elektronisk underskrift.

Enligt bestämmelsens 3 mom. får en värnpliktig som stadigvarande bor utomlands lämna sin ansökan om civiltjänst också till Finlands diplomatiska beskickning. Myndig-

heten inom utrikesförvaltningen skall utan dröjsmål lämna ansökan till försvarsmaktens regionalbyrå.

13 §. *Behandling av ansökan om civiltjänst.* Paragrafens 1 mom. reglerar förfarandet för godkännande av civiltjänstansökan under normala förhållanden. Behandlingen och godkännandet av en civiltjänstansökan under beslut om extra tjänstgöring och mobilisering regleras separat i 4 kap. i lagförslaget. Under normala förhållanden skall en korrekt ansökan om civiltjänst inte kunna avslås. Myndigheten skall vid behov på eget initiativ begära komplettering av en bristfällig ansökan. Ansökan om civiltjänst godkänns av uppståndsmyndigheten eller av en regionalbyrå inom försvarsmakten.

Ett meddelande om behandlingen av en ansökan om civiltjänst och också om godkännandet av en sådan skall ges till civiltjänstcentralen utan dröjsmål.

Enligt 2 mom. är sökanden befriad från tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor efter det att ansökan om civiltjänst har godkänts.

I 3 mom. föreskrivs om avvikande förfarande i samband med extra tjänstgöring och mobilisering. Bestämmelsen gäller värnpliktiga som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och som har godkänts för civiltjänst när den föreslagna lagen är i kraft, men som inte har inlett kompletterande tjänstgöring enligt den föreslagna lagen innan ett i 1 mom. avsett beslut om extra tjänstgöring eller om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten har getts. Enligt momentet föreskrivs om den övertygelseprövning som skall tillämpas på denna grupp i 4 kap. i lagförslaget och om gruppens ställning under extra tjänstgöring och mobilisering i 9 kap. i lagförslaget.

14 §. *Förordnande till civiltjänst.* På samma sätt som nu skall civiltjänstcentralen förordna civiltjänstgöraren att inleda sin tjänstgöring under det år ansökan om civiltjänst godkändes eller under de två därpå följande åren, om inte han eller hon inte har beviljats uppskov eller tidsbestämd befrielse från tjänstgöring av hälsoskäl.

Förordnandet att inleda tjänstgöringen skall minst två månader före tjänstgöringen delge

civiltjänstgöraren bevisligen på det sätt som föreskrivs i 60 § i förvaltningslagen (434/2000). Bevisliga delgivningssätt är enligt bestämmelserna i förvaltningslagen per post mot mottagningsbevis, överlämnande av handlingen direkt till delgivningens mottagare och stämmingsdelgivning. Enligt gällande lag skall förordnandet tillställas civiltjänstgöraren i god tid innan tjänstgöringen skall inledas och tidsfristen har i förordning precisrats till två månader.

I förslaget preciseras förutsättningarna i fråga om tidsfristen för delgivningen av förordnandet på lagnivå. Det är fråga om förordnanden till mycket betydande skyldigheter för de civiltjänstepliktiga, vilket också kräver att de ordnar sina personliga förhållanden och sin livssituation. Det är således motiverat att på lagnivå precisera en tydlig tidsfrist för förberedelse till tjänstgöringen, som är den minsta tid för förberedelse som civiltjänstgöraren har mellan tidpunkten för delgivningen av förordnandet och skyldigheten att fullgöra tjänstgöringen. I praktiken har kallelserna till civiltjänst skickats ut ca tre månader innan civiltjänstgöringen skall inledas och målet är också i fortsättningen att kallelserna skickas ut till de civiltjänstgörare i ett så tidigt skede som möjligt. Målet är en tid om ca 3—5 månader innan tjänstgöringen inleds.

På samma sätt som nu kan förordnandet kan också meddelas inom kortare tid när civiltjänstgöraren samtycker till det, t.ex. på basis av hans eller hennes önskemål om tjänstgöringsomgång. Detsamma gäller från ingången av det år då civiltjänstgöraren fyller 29 år. Undantagsmöjligheten på basis av ålder behövs för att trygga att civiltjänsten blir fullgjord innan tjänstgöringsplikten upphör på basis av 30 års ålder.

I fråga om personer som är bosatta utomlands kan förordnandet om inledande av civiltjänst enligt 3 mom. sändas till den behöriga finska ambassaden, en annan finsk diplomatisk beskickning eller ett finskt konsulat för överlämnande till civiltjänstgöraren. Dessa myndigheter sköter också om mottagningen av ansökningar om civiltjänst i enlighet med 12 §. Regleringen motsvarar värnpliktslagen till denna del.

Eftersom förordnande att inleda tjänstgöring är ett beslut som ålägger personen i fråga en aktivitetsplikt skall det alltid ges bevisligen till de civiltjänstgörare. Civiltjänstcentralen skall liksom nu försäkra sig om att förordnandet har kommit fram genom att vid behov be om handräckning från polisen.

Enligt paragrafens 5 mom. skall den som på grund av laga förfall inte har infunnit sig för civiltjänst inom utsatt tid inleda sin tjänstgöring genast efter att han eller hon inte längre är förhindrad. Regleringen motsvarar gällande bestämmelser och motsvarar också värnpliktslagen till denna del.

15 §. Bestämmande av civiltjänstgöringsplats. På samma sätt som nu skall civiltjänstgöringsplatsen där arbetstjänsten fullgörs bestämmas så, att den civiltjänstgöraren med sin egen aktivitet har möjlighet att påverka valet av civiltjänstgöringsplats. Civiltjänstgöraren kan självständigt skaffa en civiltjänstgörare redan innan grundutbildningsperioden och han eller hon kan självständigt eller med hjälp av civiltjänstcentralen söka ett tjänstgöringsställe efter att tjänstgöringen har inletts. Civiltjänstgöringsplatsen skall alltid motsvara kraven på den organisatorisk ställning, allmännyttighet och kriterierna för godkännande som ställs i 8 och 9 § i lagförslaget.

Trots de valmöjligheter som ges civiltjänstgöraren har civiltjänstcentralen ensidig beslutanderätt i ärenden som gäller förordnande av civiltjänstgöringsplats. Innan förordnandet om arbetstjänst utfärdas skall civiltjänstgöraren och civiltjänstgöringsstället höras. En grundförutsättning för förordnande till arbetstjänst är alltid att civiltjänstgöringsstället meddelar sin villighet och sin förbindelse att ta emot en individualiserad civiltjänstgörare i sin tjänst. I praktiken har den gemensamma uppfattning som civiltjänstgöraren och civiltjänstgöringsstället har nästan alltid avgörandet betydelse när stället för arbetstjänsten förordnas. Ett förordnande till ett annat civiltjänstgöringsplats än det den civiltjänstgöraren har föreslagit skall baseras på särskilda skäl som kan vara anknutna t.ex. till ett behov inom civiltjänstorganisationen av de speciella färdigheter som civiltjänstgöraren har. Ett beslut om civiltjänstgöringsplats kan överklagas på det sätt som framgår i 95 § i lagförslaget.

Civiltjänstgörarens övertygelse och modersmål skall enligt 2 mom. beaktas när civiltjänstgöringsstället bestäms. Finskspråkiga och svenskspråkiga civiltjänstgörare har rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål. Övertygelse skall beaktas när civiltjänstgöringsplatsen förordnas så, att civiltjänstgöraren inte förordnas till arbetsuppgifter eller en arbetsplats som han eller hon meddelar att strider mot hans eller hennes övertygelse och motiverar det. I ett sådant fall försöker man finna en annan civiltjänstgöringsplats för civiltjänstgöraren. En förutsättning för att beakta övertygelse är alltid att den övertygelse som civiltjänstgöraren meddelar och det hinder den utgör för tjänstgöring objektivt sett kan anses verklig och begriplig och att situationen kan lösas med hjälp av ett byte av arbetsuppgifter eller civiltjänstgöringsplats.

Enligt 3 mom. får fullgörandet av civiltjänsten inte kombineras på civiltjänstgöringsstället med arbete eller med betalning av någon som helst ekonomisk ersättning. Till civiltjänstgöraren får inte betalas lön eller t.ex. dagtraktamenten, mötesarvoden eller övertidsersättningar avsedda för tjänstemän. Civiltjänstgöraren skall under sin fritid kunna utföra arbete utan tidsbegränsningar också under sin tjänstgöringstid, men inte i sitt eget civiltjänstgöringsplats tjänst. Arbetsförbudet under tjänstgöringen gäller hela organisationen för civiltjänstgöringsstället oberoende av dess storlek och av hur separat dess olika enheter är.

Enligt förslaget får civiltjänstgöraren under tjänstgöringstiden inte stå i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till sitt tjänstgöringsställe. Detta innebär att civiltjänsten inte kan utföras i den egna arbetsgivarens tjänst. Civiltjänst kan alltså inte utföras hos den egna arbetsgivaren ens i det fallet att civiltjänstgöraren skulle ha beviljats tjänstledighet på egen begäran för sin tjänstgöring.

16 §. Byte av civiltjänstgöringsplats under tjänstgöringen. Paragrafen reglerar förflyttning från ett civiltjänstgöringsplats till ett annat under tjänstgöringen. Initiativet till förflyttningen kan tas av civiltjänstgöraren själv, av civiltjänstgöringsstället eller, enligt 2 mom., vid särskilda tillfällen också av civiltjänstcentralen. Ansökan om förflyttning skall göras skriftligen och innan beslut om

förflyttning fattas skall civiltjänstcentralen höra alla parter.

I jämförelse med gällande bestämmelser är ändringen den att civiltjänstcentralen har initiativrätt i frågor om förflyttning. Detta kommer i fråga i undantagsfall men för att trygga ett korrekt genomförande av tjänstgöringen kan det vara oundvikligt t.ex. när det visar sig att civiltjänstgöringsstället eller civiltjänstgöraren väsentligt åsidosätter sina förpliktelser. En försummelse av civiltjänstgöringsstället kan yppa sig så att de ekonomiska förmånerna inte betalas eller som en likgiltig inställning till att sysselsätta och övervaka de civiltjänstgörare.

Underlåtenhet hos civiltjänstgöraren som leder till ett förflyttningsbeslut kan framförallt vara situationer där civiltjänstgöraren blivit föremål för disciplinärt förfarande, men situationen inte har korrigerats efter dessa åtgärder. I dessa fall kan också ett avbrytande av tjänstgöringen övervägas med stöd av 43 § i lagförslaget. Speciellt i slutskedet av tjänstgöringen kan en mer ändamålsenlig lösning än avbrytande vara att civiltjänstgöraren överförs till civiltjänstcentralen för den resterande tjänstgöringstiden.

Det föreslås att civiltjänstcentralen också i det fall att ett viktigt allmänt intresse så kräver på eget initiativ kan besluta om förflyttning från ett civiltjänstgöringsplats till ett annat. Denna bestämmelse är ny jämfört med gällande bestämmelser. Utbildningen av de civiltjänstgörare reformeras när lagen träder i kraft så att den bättre än nu ger färdigheter till att fylla olika behov inom räddningstjänsten och vid olyckor. Ett exempel på situationer där civiltjänstcentralen enligt egen prövning och på eget initiativ skall kunna förordna om kortvarig förflyttning av civiltjänstgörare är översvämningssituationer, oljeolyckor, efterspaningsuppdrag och terrängbränder samt andra situationer som plötsligt kräver en stor mängd hjälparbetskraft.

Under normala förhållanden skall civiltjänstcentralen alltid höra civiltjänstgöraren, hans eller hennes nuvarande civiltjänstgöringsplats och den nya civiltjänstgöringsplatsen innan beslut om förflyttning fattas. Undantag från skyldigheten att höra en part kan dock göras i situationer där förflyttningen från ett civiltjänstgöringsplats till ett annat är

brådskande och sker på initiativ av civiltjänstcentralen på grund av ett viktigt allmänt intresse. I de tidigare nämnda situationerna fullgör civiltjänstgöraren i allmänhet sin tjänstgöring under civiltjänstcentralen men civiltjänstcentralen kan förordna civiltjänstgöraren att fullgöra tjänst hos en annan organisation som ansvarar för räddningsoperationen.

17 §. Civiltjänstgörarens upplysningsplikt. Paragrafen reglerar civiltjänstgörarens upplysningsplikt. Paragrafen motsvarar i sak den gällande övervakningsbestämmelsen i värnpliktslagen som tillämpas på de civiltjänstgörare. Eftersom civiltjänsten i fortsättningen också skall gälla under undantagsförhållanden skall övervakningsbestämmelsen i fortsättningen finnas i civiltjänstlagen och tillsynsmyndighet skall vara civiltjänstcentralen. Enligt 1 mom. skall civiltjänstgöraren se till att hans eller hennes kontaktuppgifter samt omständigheter som inverkar på hans eller hennes tjänsteduglighet är kända för civiltjänstcentralen. Civiltjänstcentralen skall ha aktuella uppgifter om alla civiltjänstgörare också efter att tjänstgöringen upphört. Uppgifterna behövs för att planera och ordna utbildning och för placering i uppgifter under undantagsförhållanden samt för beredskapen.

För övervakningen viktiga uppgifter är kontaktinformationen, vilken visserligen finns tillgänglig i befolkningsdatasystemet om flyttningsanmälan har gjorts som sig bör. Viktiga uppgifter är också information om tjänsteduglighet som myndigheten i allmänhet kan få endast av civiltjänstgöraren själv.

För att trygga att informationen fås bestäms i 2 mom. att civiltjänstgöraren på förfrågan av civiltjänstcentralen skall lämna nödvändiga uppgifter. Civiltjänstgöraren skall besvara civiltjänstcentralens skriftliga förfrågningar inom 14 dagar räknat från den dag då han eller hon fick del av den.

Lagförslaget 10 kap. innehåller bestämmelser om straff för brott mot upplysningsplikten. Civiltjänstcentralen skall först kunna skicka förfrågningen som ett vanligt brev. Gärningens straffbarhet kräver likväl att bevisningen är tillräcklig och detta förutsätter alltid att förfrågningen delges bevisligt. I fall där delgivningen är problematisk skall civiltjänstcentralen därför skicka de fortsatta för-

frågningarna med användning av ett bevisligt delgivningsförfarande.

4 kap. **Behandling av ansökan om civiltjänst under särskilda förhållanden**

I kapitlet stiftas om behandling av ansökan om civiltjänst under allvarliga störningar under normala förhållanden samt under mobilisering. För svåra störningar under normala förhållanden samt under mobilisering används i lagförslaget det gemensamma begreppet särskilda förhållanden.

I 9 kap. i lagförslaget förskrivs om skyldigheter och tjänstgöringsformer för civiltjänstgörare under de särskilda förhållanden som avses. I stället för att civiltjänstgörarna förordnas och placeras i tjänst under särskilda förhållanden av försvarsmakten skall besluten framöver fattas av civiltjänstcentralen. Den föreslagna regleringen syftar till att korrigera den rådande situationen, som har lett till att civiltjänstgörarnas placering och uppgifter under särskilda förhållanden i praktiken har blivit öppna och ett beaktande av övertygelse har inte kunnat tryggas.

Eftersom civiltjänsten i fortsättningen också omfattar särskilda förhållanden skall regleringen i civiltjänstlagen beakta att det är möjligt att antalet ansökningar om civiltjänst är högre under särskilda förhållanden än under normala samhällsförhållanden. Det är också möjligt att antalet förflyttningar från beväringstjänstgöringen eller försvarsmaktens reserv till civiltjänst under särskilda förhållanden är större än normalt. Speciellt under särskilda förhållanden kan en ansökan om civiltjänst bero på andra omständigheter än övertygelse. För att hindra ansökningar om civiltjänst som inte grundar sig på övertygelse och för att trygga att försvarsmaktens uppgifter kan utföras under särskilda förhållanden föreslås en reglering av behandlingen av ansökningar till civiltjänst som skiljer sig från den normala. Ett godkännande av en ansökan om civiltjänst skall förutsätta en prövning av övertygelse som utförs av en för detta ändamål särskilt tillsatt nämnd för prövning av övertygelse.

Förfarandet med prövning av övertygelse skall tillämpas efter att republikens president

har utfärdat ett i 83 § i värnpliktslagen avsett beslut om extra tjänstgöring eller ett beslut om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten. Civiltjänstskyldigheterna under särskilda förhållanden regleras i lagförslagets 8 kap.

I detta kapitel föreskrivs om behandling av ansökan om civiltjänst och utredning av övertygelse, nämnden för prövning av övertygelse, tillsättandet av denna nämnd och dess sammansättning, samt hur ärendet behandlas i nämnden.

18 §. *Ansökan om civiltjänst under särskilda förhållanden.* I 1 mom. i denna paragraf föreskrivs om ansökningar om civiltjänst som görs efter att republikens president har utfärdat ett i 83 § i värnpliktslagen avsett beslut om extra tjänstgöring eller beslut om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten. Enligt förslaget skall ansökan under dessa särskilda förhållanden behandlas i ett förfarande för övertygelseprövning. I praktiken prövas ansökningarna om civiltjänst med stöd av förslaget till 1 mom. såväl för värnpliktiga som har ansökt om civiltjänst istället för beväringstjänst och för dem som ansökt om civiltjänst efter en avbruten beväringstjänst eller frivillig militärtjänst för kvinnor, eller efter en helt och hållet fullgjord sådan tjänstgöring. Under särskilda förhållanden skall en specialblankett användas. Man strävar efter att få tillräckligt detaljerad information om övertygelsens art, beständighet och inverkan på fullgörande av tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Användningen av en specialblankett gör förfarandet smidigare och ökar likställigheten mellan sökandena.

Förfarandet för prövning av övertygelse tillämpas med stöd av 2 mom. också på värnpliktiga som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och som har godkänts för civiltjänst när den föreslagna lagen är i kraft, men som inte har inlett kompletterande tjänstgöring enligt den föreslagna lagen innan ett i 1 mom. avsett beslut om extra tjänstgöring eller om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten har getts. Eftersom det i den föreslagna lagen föreskrivs att förordnandet till kompletterande tjänstgöring skall utfärdas inom 12 månader från godkännandet till civiltjänst, tillämpas förfö-

randet för övertygelseprövning på civiltjänstgörare, i fråga om vilka mindre än ett år har förflutit mellan det att de godkännts till civiltjänst och det att extra tjänstgöring eller mobilisering inleds. Dessutom ska de ännu inte ha hunnit inleda kompletterande tjänstgöring. Dessa civiltjänstgörare är skyldiga att på begäran av prövningsnämnden för övertygelse lämna en närmare redogörelse för sin övertygelse och för skälen till att övertygelsen hindrar tjänstgöring enligt värnpliktslagen. För att nå en enhetlig praxis skall redogörelsen lämnas på ovan nämnda blankett. En redogörelse som lämnats behandlas som en ny ansökan om civiltjänst. I dessa fall innebär det beslut som prövningsnämnden ger att ett tidigare beslut om godkännande till civiltjänst undanröjs.

Enligt 2 mom. tillämpas förfarandet för övertygelseprövning också på en värnpliktig som lämnat in ansökan om civiltjänst strax innan beslut om extra tjänstgöring eller om mobilisering har getts och i fråga om vilken ansökan om civiltjänst ännu inte har godkänts. Även dessa värnpliktiga som ansökt om civiltjänst skall ge en närmare utredning om sin övertygelse. Nämnden för övertygelseprövning skall be om denna utredning. För att nå en enhetlig praxis skall utredning ges på ovan nämnda ansökningsblankett.

En ansökningsblankett enligt 1 och 2 mom. skall lämnas in till en sådan myndighet som avses i 12 § i den föreslagna lagen. Myndigheten skall genast överföra ansökan eller utredningen om övertygelse till prövningsnämnden för värnpliktigas övertygelse för avgörande.

19 §. Prövningsnämnden för värnpliktigas övertygelse. Nämnden för prövning av värnpliktigas övertygelse finns i anslutning till arbetsministeriet under beslut om extra övning och under partiell eller allmän mobilisering som avses i 83 § och 86 § i värnpliktslagen. Utgångspunkten är att det finns en prövningsnämnd. Om situationen och antalet ansökningar om civiltjänst förutsätter det kan det emellertid finnas flera nämnder för prövning av övertygelse. Det skall också vara möjligt att placera prövningsnämnder regionalt på olika orter t.ex. i samband med TE-centralerna.

Prövningsnämnden för övertygelse har till uppgift att behandla och avgöra de ansökningar om civiltjänst som avses i 18 § i lagförslaget.

20 §. Tillsättande av en nämnd och ledamöternas behörighetsvillkor. Enligt 1 mom. skall statsrådet tillsätta en eller flera nämnder för prövning av övertygelse omedelbart efter att republikens president har utfärdat ett i 83 § i värnpliktslagen avsett beslut om extra tjänstgöring eller beslut om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten. Beslutet om tillsättande fattas tills vidare, dock så att det förfaller efter att beslutet om extra övning har upphört att gälla. Beslutet om tillsättande förfaller också när mobiliseringen upphör.

Prövningsnämnden har en ordförande, en juristledamot som är vice ordförande, en militär ledamot med minst majors grad som är insatt i värnpliktsärenden och totalförsvar, en ledamot som är insatt i civiltjänstärenden, en läkarledamot med specialutbildning i psykiatri, en ledamot som avlagt högre högskoleexamen och som är insatt i religiösa och etiska övertygelser samt en lagfaren sekreterare som föredragande. Ledamoten som är insatt i frågor om religiös och etisk övertygelse kan vara t.ex. en teolog eller någon vars huvudämne varit filosofi eller etik. Målet är att prövningsnämndens sammansättning skall spegla en så bred sakkunskap som möjligt så, att varje ledamot är expert i sitt eget område. Också organets opartiskhet har beaktats vid regleringen av sammansättningen. Med undantag för ordföranden skall ledamöterna ha en eller flera suppleanter.

I prövningsnämndens sammansättning skall åtminstone försvarsförvaltningen, civiltjänstmyndigheterna och justitieförvaltningen vara representerade. I praktiken skall försvarsförvaltningen representeras av sammansättningens soldatmedlem. Civiltjänstmyndigheterna skall företrädas av en person som är insatt i civiltjänstärenden, t.ex. från arbetsministeriet eller civiltjänstcentralen. Justitieförvaltningen företräds av ordföranden, den jurist som är vice ordföranden och föredraganden som också är jurist. Av ordföranden och vice ordföranden krävs att de har en examen som berättigar till domartjänst och är förtrogna med domaruppgifter. Sammansätt-

ningen skall också avspegla en så stor opartiskhet som möjligt. I den föreslagna paragrafen föreslås också uttryckligen att ordföranden, viceordföranden och den lagfarna sekreteraren inte kan företräda militär- och civil-tjänstmyndigheterna. Prövningsnämnden är beslutför när ordföranden eller viceordföranden, den lagfarna sekreteraren och minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande. Däremot krävs inte för beslutförhet att någon av de andra ovan nämnda branscherna är företrädade. Ledamöterna i nämnden för prövning av övertygelse handlar under domaransvar.

För att trygga rättsskyddet för den som ansöker om civiltjänst och försvarsberedskapen skall ansökningarna om civiltjänst under särskilda förhållanden behandlas utan dröjsmål. Detta innebär i praktiken att nämnden skall ha tillgång till tillräcklig personal som bistår nämnden.

21 §. *Behandling av ansökan om civiltjänst i nämnden.* Enligt regeringen proposition till en reform av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993) betyder inte en utsträckning av grundlagsbestämmelsen om vapenvägran till att omfatta också krigstid, att rätten att vapenvägra skall vara i sin fulla fredstida kraft också under krig. Enligt regeringens proposition hindrar grundlagen inte att i lag ställa vissa villkor på övertygelsens innehåll och beständighet till grund för befrielsemöjligheten, bara olika övertygelser behandlas jämlikt.

Prövningsnämnden för övertygelse skall godkänna ansökan om civiltjänst om den sökande visar att hans eller hennes övertygelse är bestående och verklig och att övertygelsen hindrar tjänstgöring under försvarsmakten. Övertygelseprövningen är en utmanande och krävande uppgift; strävan är att bedöma sökandens subjektiva övertygelseuppfattning objektivt med beaktande av övertygelsens art och betydelse för en tjänstgöring i försvarsmakten. Bedömningen skall också beakta det aktuella hotets karaktär och längd samt dess inverkan på samhället. Även om det inte går att närmare fastställa när en övertygelse är tillräckligt motiverad, skall den i verkligheten vara förbunden med en tjänstgöring enligt värnpliktslagen så, att den kan konstateras hindra en tjänstgöring under försvarsmakten

enligt värnpliktslagen. Prövningsnämnden skall fästa uppmärksamhet vid övertygelsens varaktighet och verklighet och till omständigheter som visar hur övertygelsen har påverkat sökandens vardag och levnadsvanor redan tidigare.

Även om ansökningarna skall behandlas och avgöras utan dröjsmål är det svårt att bedöma den faktiska behandlingstiden. Av denna anledning föreslås bestämmelser om sökandens ställning under behandlingen. Medan ansökan behandlas kan den sökande flyttas till vapenfria uppgifter inom försvarsmakten eller civiltjänstuppgifter beroende på sökandens status vid tidpunkten för ansökan. Eftersom de förhållanden som råder vid tidpunkten för ansökan kan variera kraftigt är det mest ändamålsenligt att lämna frågan om en flyttning till att prövas och bedömas fall för fall.

Ansökningarna behandlas vid prövningsnämndens sammanträde på föredragning av den lagfarna sekreteraren. Denna juristsekreterare har i uppgift att bereda ärendena så, att de kan avgöras, framställa ett förslag till nämndens beslut och utarbeta beslutshandlingarna. Föredraganden skall ha möjlighet att använda sig av assisterande personal vid ärendets beredning.

Nämndens beslut skall baseras på majoritetens åsikt. Om rösterna faller lika avgör ordförandens röst.

Prövningsnämndens beslut skall omedelbart delges sökanden, försvarsmaktens regionalbyrå samt civiltjänstcentralen. Sökanden skall delges beslutet bevisligt.

Enligt förslaget får ändring i prövningsnämndens beslut inte sökas genom besvär. En allmän rätt att söka ändring skall anses vara huvudregeln. Rätten att söka ändring har skrivits in i 21 § i grundlagen. Enligt bestämmelsen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 23 § i grundlagen kan emellertid undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna införas genom lag. Undantagen skall vara tillfälliga och nödvändiga

p.g.a. att Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller om det råder undantagsförhållanden som hotar nationen och som är så allvarliga att de enligt lag kan jämföras med ett sådant angrepp. Undantagen skall också vara förenliga med Finlands internationella förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna.

Under särskilda förhållanden kan samhällets normala funktioner vara hotade. I sådana situationer kan exceptionella resurser krävas för att trygga den allmänna samhällsliga totalsäkerheten och säkerställa försvarsmaktens verksamhetsförutsättningar. Ett väpnat eller annat hot kan till sin varaktighet variera och de åtgärder som situationen kräver kan vara brådskande. För att säkerställa samhällets handlingsduglighet och försvarsmaktens handlingsberedskap skall också övertygelseprövningen utföras så smidigt som möjligt och de tjänstepliktiga placeras i sina uppgifter utan dröjsmål. Ett uppnående av detta mål förutsätts att övertygelseprövningen blir klar redan i första instans, där behandlingen skall ske med expertis och säkerhet. För att nå detta mål skall nämnden för övertygelseprövning sammansättas på en mycket bred grund av speciella sakkunskaper. Under särskilda förhållanden vore det svårt, om inte omöjligt, att tillsätta ett besvärorgan med motsvarande expertis. Därtill skall behandlingstiden i nämnden för övertygelseprövning vara extremt kort eftersom de tjänstepliktiga skall kunna placeras i sina uppgifter utan dröjsmål. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 37/1997 rd) behandlat frågan om besvärinstansen enligt värnpliktslagen, centralnämnden för uppståndsärenden, dess sammansättning och oavhängighet med hänsyn till besvärsubudet och en bedömning av lagstiftningen med hänsyn till 16 § 1 mom. i den tidigare gällande regeringsformen. I utlåtandet hänvisas till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna där motiveringen till reformen av dem innefattar uttrycket oavhängigt lagskipningsorgan inte bara i bemärkelsen rättsskyddsorganets oavhängighet i förhållande till den verkställande makten utan också som ett krav på det beslutsfattande organets opartiskhet i förhållande till parterna i ett rättsärende. Grundlagsutskottet fäste uppmärksamhet vid att det senare kravet på

opartiskhet i förhållande till parterna inte uppfylls fullt ut när det gäller centralnämnden för uppståndsärenden. Detta berodde på att regleringen av sammansättningen var så allmänt formulerad att till och med hälften av medlemmarna kunde komma från försvarsförvaltningen. Utskottet föreslog att en besvärsmöjlighet skulle öppnas eller sammansättningen i centralnämnden ändras så, att bestämmelserna garanterade att majoriteten består av medlemmar utanför försvarsförvaltningen. Förslaget till sammansättningen i den beslutföra prövningsnämnden för övertygelse kan i detta avseende anses vara helt oavhängig i förhållande till olika parter.

Ett avslag på ansökan om civiltjänst hindrar inte att en ny ansökan lämnas in. P.g.a. de ovan konstaterade synpunkterna föreslås dock att en ny ansökan inte i något avseende skall hindra eventuella åtgärder för verkställighet av ett avsläende beslut och placering från försvarsmaktens sida.

22 §. Närmare bestämmelser. Närmare bestämmelser om prövningsnämndens organisation, personal, behandling av ärenden och verksamhet utfärdas enligt förslaget genom förordning av statsrådet.

5 kap. **Tjänsteduglighet, befrielse och uppskov från fullgörande av civiltjänst**

Detta kapitel innehåller bestämmelser om kriterierna för tjänsteduglighet, befrielse från tjänst och uppskov med inledandet av tjänstgöringen för civiltjänstgörare. Kapitlet innehåller också bestämmelser om hälsoundersökningar som civiltjänstgörare skall genomgå under tjänstgöringen och om narkotikatest. Bestämmelser om hur medborgarskap i en annan stat inverkar på skyldigheten att fullgöra civiltjänst finns i kapitlets 27—30 §.

23 §. Tjänsteduglighet. Den allmänna betydelsen av tjänsteduglighet från civiltjänstens synvinkel ingår i 1 mom. Till civiltjänst kan förordnas endast en tjänsteduglig civiltjänstgörare. Civiltjänstcentral har behörighet att fatta beslut om tjänsteduglighet under hela civiltjänsttid. Tjänstedugligheten skall fastställas i den hälsoundersökning som görs i början av tjänstgöringen och vid behov också

i senare skeden av tjänstgöringen. Regleringen motsvarar gällande praxis.

I 2 och 3 mom. finns bestämmelser om vad som avses med tjänsteduglighet. Viktiga faktorer är hälsotillstånd samt fysisk och psykisk prestationsförmåga. Bedömningen av tjänstedugligheten är helhetsbetonad med hänsyn till att civiltjänstgöraren skall kunna klara av den utbildning som ingår i civiltjänsten. Denna utbildning består av föreläsningar av lektionskaraktär, praktiska övningar och en arbetstjänstperiod, som utöver eventuella fysiska krav ställer krav på anpassning till och beredskap för att verka i enlighet med det normala arbetslivets bestämmelser på civiltjänstgöringsplatsen.

Med tjänsteduglighet avses i fortsättningen även tjänstgörings- och arbets säkerhetsaspekter. Detta innebär att definitionen på tjänsteduglighet breddas jämfört med nuläget. Det har i praktiken visat sig att det bland civiltjänstgörarna finns fall där det inte nödvändigtvis framgår medicinska hinder för en tjänstgöring, men det är tydligt att godkännandet av personen i fråga som tjänsteduglig skulle innebära en klar risk för både personen själv och den arbetsgemenskap där han skulle placeras. Det har förekommit problem bl.a. med personer som är dömda för brott mot liv samt personer som lider av mentala problem eller är beroende av narkotika. Det är ändamålsenligt att det finns en bestämmelse i lagen som möjliggör att en person kan befrias från tjänstgöringen i en situation där tjänstgöringssäkerheten är hotad.

I 3 mom. bestäms om de uppgifter som ligger till grund för en fastställelse av tjänstedugligheten och de källor från vilka civiltjänstcentralen kan få uppgifter. Som uppgiftskälla intar civiltjänstgöraren själv en central roll.

Hälsouppgifter om civiltjänstgöraren fås genom de läkarintyg han eller hon lämnar in till civiltjänstmyndigheter. Hälsouppgifterna kan också botten i förundersökning, läkarundersökning vid uppådet eller hälsokontroll i början av en eventuell tjänstgöring. Civiltjänstgöraren har också en uttrycklig upplysningsplikt i fråga om uppgifter som rör tjänstedugligheten enligt lagförslaget 17 §. Dessutom skall civiltjänstcentralen enligt 85 § i lagförslaget ha rätt att få uppgifter om civil-

tjänstgöraren från olika myndigheter för bedömningen av tjänstedugligheten. Utöver hälsouppgifter kan framförallt uppgifter från fångvårdsmyndigheterna och justitieförvaltningens datasystem ha en fast anknytning till bedömningen av tjänstedugligheten.

Enligt paragrafens 4 mom. skall hälsotillståndet och tjänstedugligheten i mån av möjlighet bedömas i överensstämmelse med den praxis som iakttas vid bedömning av värnpliktiga som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen. En enhetlig praxis har betydelse speciellt när civiltjänstcentralen överväger ett ärende som avses i 26 § i lagförslaget om befrielse från civiltjänst med grund i bristande tjänsteduglighet.

24 §. Hälsoundersökning. Paragrafen skall reglera civiltjänstgörarnas skyldighet att delta i hälsokontroll och i undersökning av hälsotillståndet hos den som är i tjänst. Enligt 1 mom. skall civiltjänstgörarna på civiltjänstcentralens eller civiltjänstgöringsplatsens förordnande delta i kontroll och undersökning som utförs av läkare eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Villkoret är, att detta är nödvändigt för bedömningen av civiltjänstgörarens förutsättningar att sköta sina tjänsteuppgifter eller för fastställandet av hans eller hennes tjänsteduglighet. En ändamålsenlig undersökning av tjänstedugligheten och hälsotillståndet är viktig både för civiltjänstgöraren själv och för den allmänna tjänstgöringssäkerheten. Enligt 23 § i lagförslaget kan endast en tjänsteduglig civiltjänstgörare förordnas i civiltjänst. Hälsotillståndet och den fysiska och psykiska prestationsförmågan avgör hurdana arbetsuppgifter och en hurdan utbildning civiltjänstgöraren kan förordnas till och i hurdana uppgifter han eller hon kan hållas. Förmannen på civiltjänstgöringsplatsen och civiltjänstcentralen bör således ha uppgifter om civiltjänstgörarens hälsotillstånd och omständigheter i samband med tjänstedugligheten även när tjänstedugligheten eller förmågan att klara av arbetsuppgifterna tillfälligt har försvagats p.g.a. sjukdom eller något annat skäl. Om förmannen på civiltjänstgöringsplatsen eller civiltjänstcentralen har anledning att misstänka att tjänstedugligheten eller förmågan att klara av arbetsuppgifterna har försvagats hos en civiltjänstgörare, skall

de ha rätt att ensidigt förordna civiltjänstgöraren till hälsoundersökning.

Även om förmannen på civiltjänstgöringsplatsen eller civiltjänstcentralen kan förordna en civiltjänstgörare att delta i kontroll och undersökning som utförs av läkare eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har de inte rätt att bestämma till vilken del civiltjänstgöraren skall undersökas och vilka undersökningar som skall utföras. I hälsoundersökningen skall lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) följas och därmed skall patienten skötas i samförstånd med honom eller henne själv. I enlighet med patientens självbestämmanderätt skall undersökningar och vårdåtgärder vidtas endast med civiltjänstgörarens samtycke. Förmannen på civiltjänstgöringsplatsen eller civiltjänstcentralen skall emellertid kunna konsultera läkaren eller annan inom hälso- och sjukvården professionella personalen om huruvida det finns skäl att förordna civiltjänstgöraren till kontroll.

För att syftet med paragrafen skall uppfyllas och civiltjänstgöringsplatsens ansvar förverkligas på ett behörigt sätt skall civiltjänstmyndigheten kunna få information om hälsoundersökningens resultat till den del det har betydelse för civiltjänstgörarens tjänsteduglighet, tjänstgörings- och arbets säkerheten eller civiltjänstgörarens förmåga att sköta sina tjänsteuppgifter. Rätten att få denna information regleras i lagförslaget 85 §. Civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna av den läkare som undersökt en civiltjänstgörarens tjänsteduglighet få uppgifter om hans eller hennes hälsotillstånd till den del uppgifterna är av betydelse för bedömningen av tjänstedugligheten.

Läkarutlåtanden och andra utlåtanden om hälsotillstånd som ges till förmannen på civiltjänstgöringsplatsen eller civiltjänstcentralen skall utarbetas med hänsyn till 13 § i lagen om patientens ställning och rättigheter enligt vilken uppgifterna i patientjournalerna i regel är sekretessbelagda. Ett läkarutlåtande som ges till civiltjänstcentralen för bedömning av tjänstedugligheten skall också alltid utarbetas så att i utlåtandet tas en motiverad ställning till tjänstedugligheten och civiltjänstgörarens möjligheter och förutsättning-

ar att sköta sina tjänsteuppgifter utan att utlåtandet innehåller uppgifter om patientens hälsotillstånd som inte är nödvändiga för användningssyftet.

I 2 mom. bestäms om obligatorisk hälsoundersökning för civiltjänstgörare i tjänst. Civiltjänstcentralen skall kontrollera civiltjänstgörarens hälsotillstånd och tjänsteduglighet inom tre veckor efter att tjänstgöringen inletts. Denna hälsoundersökning i början av tjänstgöringen är obligatorisk för alla civiltjänstgörare och oberoende av om något behov existerar eller inte. Tiden om tre veckor kan anses tillräcklig eftersom civiltjänstgöraren inte under de första veckorna utsätts för fysiska påfrestningar till skillnad från beväringarna, för vilka tiden är två veckor från det att tjänstgöringen inletts. Under tjänstgöringen och när den avslutas, under kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller tjänstgöring under mobilisering undersöks civiltjänstgörarens hälsotillstånd endast om civiltjänstgöraren begär det eller om civiltjänstgöringsplatsen anser att det finns ett behov av det. Som ett alternativ till hälsoundersökning skall civiltjänstgöraren i vilket fall som helst alltid vid utgången av sin tjänstgöring fylla i och underteckna ett personligt hälsokort.

25 §. Undersökning som klarlägger bruk av narkotika. I paragrafen föreskrivs om civiltjänstgörarens skyldighet att uppvisa ett intyg över narkotikatest. En undersökning om användningen av narkotika kan också vara en del av den hälsoundersökning som avses i lagförslaget, om civiltjänstgöraren samtycker till det.

Det fanns inte tidigare bestämmelser i civiltjänstlagen om narkotikatestning. Användningen av narkotika har under de senaste åren blivit allmänare bland ungdomar i tjänstgöringsålder. Enligt undersökningar som gjorts är användningen av narkotika procentuellt ännu allmänare bland civiltjänstgörarna än bland beväringarna. Även om en uttrycklig reglering av testningen av civiltjänstgörare har saknats har undersökningar om narkotikaanvändning gjorts i viss mån på försorg av civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatserna för att trygga tjänstgörings- och arbets säkerheten. Testningen har bottnat i samtycke av civiltjänstgöraren.

Den föreslagna regleringen av testning av narkotikaanvändning stöder sig på samma förutsättningar som testningen av arbetstagar enligt 8 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004). Nämnada lags tillämpningsbegränsning gör att den inte direkt kan tillämpas på civiltjänstgörare och frågan behöver därför separat regleras i civiltjänstlagen. Med undantag för grundutbildningsperioden fullgörs civiltjänsten på normala arbetsplatser och i normala arbetsuppgifter. Detta innebär att till skillnad från beväringstjänsten är principerna i lagen om integritetsskydd i arbetslivet ändamålsenliga att tillämpa på civiltjänstgörare med undantag för påföljderna.

I 1 mom. hänvisas till definitionen av narkotika i 2 § i narkotikalagen (1289/1993).

I 2 mom. regleras de förutsättningar som skall finnas för att civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen skall kunna förplikta civiltjänstgöraren att under sin tjänstgöring visa upp ett intyg över narkotikatest. Innehållet i och omfattningen av intyget följer bestämmelserna i 6 § 2 mom. lagen om integritetsskydd i arbetslivet. Enligt lagrummet i fråga avser ett intyg över narkotikatest ett intyg som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och ett laboratorium har utfärdat över att civiltjänstgöraren har genomgått ett test för utredning av användning av sådan narkotika som avses i 2 § i narkotikalagen och i vilket ingår en på basis av testet uppgjord redogörelse för om civiltjänstgöraren har använt narkotika för andra än medicinska ändamål på ett sätt som försämrar hans eller hennes arbets- eller funktionsförmåga.

Civiltjänstgöringsplatsen får behandla uppgifterna i intyget om narkotikatest endast när civiltjänstgöraren själv lämnar in intyget hos civiltjänstgöringsplatsen. Civiltjänstgöringsplatsen har alltså inte rätt att på eget initiativ få uppgifterna från hälsovården. Uppgifterna om användning av narkotika gäller hälsotillståndet och är känsliga uppgifter och efter att intyget har visats upp skall dessa uppgifter behandlas på samma sätt som andra uppgifter om civiltjänstgörarens hälsotillstånd. Testuppgifterna är emellertid inte likvärdiga med uppgifterna i läkarkortet, utan med uppgifter som enligt 89 § 3 mom. i lagförslaget

gäller fastställandet av tjänstedugligheten och som avförs fem år efter hemförlovnigen.

Den första förutsättningen för en skyldighet att visa upp intyg är att civiltjänstgöraren är i tjänst. Ett intyg kan inte begäras på förhand innan den egentliga tjänstgöringen inleds eller t.ex. under giltighetstiden för ett beslut om temporär befrielse.

Det förutsätts också att civiltjänstgöringsplatsen har grundad anledning att misstänka att civiltjänstgöraren är narkotikapåverkad vid tjänstgöringen eller att civiltjänstgöraren är beroende av narkotika och vidare att testningen är nödvändig för utredande av civiltjänstgörarens tjänsteduglighet. En grundad misstanke betyder inte att användningen av narkotika behöver bevisas, utan kan basera sig på vad civiltjänstgörarens förman eller arbetskamrater har uppmärksammat i civiltjänstgörarens beteende och skötseln av tjänsteuppgifterna.

Vidare regleras detaljerat i detta moment förutsättningar som anknyter till civiltjänstgörarens arbetsuppgifter och de intressen som arbetets utförande under narkotikapåverkan kan äventyra. Skyddsintressen är först och främst civiltjänstgörarens eller andras liv, hälsa eller säkerhet i samband med tjänstgöringen eller arbetet. Därtill skyddas landets försvar och statens säkerhet, trafiksäkerheten, miljön, affärs- och yrkeshemligheten, dataskydd och integritetsskydd. Flera av dessa skyddsintressen är direkt eller indirekt anknutna till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Enligt 3 mom. kan civiltjänstgöraren förpliktas att uppvisa ett sådant intyg över narkotikatest som avses i 2 mom. även när civiltjänstgöraren sköter uppgifter som varaktigt och i väsentlig grad består i att fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga utan andra personers närvaro. I praktiken är arbete t.ex. i ett daghem inte i sig en grund för skyldighet att visa upp ett intyg eftersom det i regel finns också annan personal i barngrupperna.

Enligt 4 mom. tillämpas på narkotikatest och intyg över narkotikatest vad som bestäms i 19 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och i statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den. Testningen görs

alltså med samma metoder och säkerhetsarrangemang som har fastställts för arbetstagarer och arbetsökanden i lagen om integritetsskydd i arbetslivet.

För klarhets skull föreskriver 5 mom. att civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen ansvarar för kostnaderna för undersökning av narkotikaanvändning som den förordnat att skall utföras samt för skaffande av testintyg.

Följderna av vägran att lämna ett intyg finns i 6 mom. Påföljderna i lagen om integritetsskydd i arbetslivet är inte tillämpliga på civiltjänstgörare eftersom civiltjänsten bottenar i en obligatorisk skyldighet. En vägran att genomgå testning kan alltså inte medföra lättnader i tjänsteuppgifterna eller att tjänstgöringsskyldigheten undviks helt och hållet.

Om civiltjänstgöraren vägrar att uppvisa intyg över narkotikatest och civiltjänstgöringsplatsen har grundad orsak att misstänka att den civiltjänstgöraren är beroende av narkotika eller att han eller hon fullgör tjänstgöringen under påverkan av narkotika, skall civiltjänstgöringsplats omedelbart förordna civiltjänstgöraren till hälsoundersökning enligt 24 §. Civiltjänstgörarens tjänsteduglighet skall bedömas i en hälsoundersökning på basis av andra åskådliga omständigheter som kan undersökas och för vilkas del samtycke till undersökningen fås.

Oberoende av resultatet i fråga om tjänsteduglighet kan civiltjänstcentralen hemförlova civiltjänstgöraren om dennas beteende och verksamhet objektivt sett allvarligt äventyrar säkerheten vid tjänstgöringen eller i arbetet. Hemförlovningen kan också basera sig på civiltjänstgöringsplatsens initiativ. Hemförlovningsmöjligheten är nödvändig eftersom civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen skall ha en möjlighet att reagera snabbt i sådana situationer där civiltjänstgöraren vägrar delta i undersökningar och eventuellt också i hälsokontroller och undersökningar som utförs i samband med dem. Narkotiska preparat påverkar det centrala nervsystemet och påverkan av narkotika kan resultera i mycket oförutsägbart och oberäkneligt beteende. Tjänstgörings- och arbets säkerheten för civiltjänstgöraren och övriga förutsätter man kan ingripa i situationer orsakade av civiltjänstgöraren lika väl som av

dem som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till civiltjänstgöringsplatsen. En hemförlovning av civiltjänstgörare innebär inte att civiltjänsteplikten upphör. Istället skall civiltjänstcentralen förordna civiltjänstgöraren att fullgöra den resterande tiden av tjänstgöringen i ett senare skede. Det är oftast inte ändamålsenligt i dessa situationer att tjänstgöringen fullföljs på den tidigare civiltjänstgöringsplatsen. Fullgörandet av tjänstgöringen skall därför vanligen ske vid civiltjänstcentralen eller vid en annan civiltjänstgöringsplats som civiltjänstcentralen förordnar.

26 §. Befrielse från tjänstgöring på grund av att tjänsteduglighet saknas. Paragrafen föreskriver om förutsättningarna för befrielse från civiltjänst i fredstid på basis av att civiltjänstgöraren inte är tjänsteduglig.

Enligt 1 mom. kan civiltjänstcentralen befria en civiltjänstgörare som inte har tillräckliga förutsättningar att fullgöra civiltjänst eller som på grund av en svår skada eller sjukdom inte kan fullgöra civiltjänsten från civiltjänst i fredstid antingen helt eller för viss tid. Skyldigheten att fullgöra civiltjänst upphör det år som civiltjänstgöraren fyller 30 år, varför civiltjänstgörarens ålder vid undersökningstillfället inverkar på bedömningen av hur lång befrielsen skall vara.

Om civiltjänstgöraren vid hälsoundersökningen inte är tjänsteduglig men bristen anses tillfällig skall civiltjänstgöraren befrias från tjänstgöring för en viss tid. Dessutom förordnar civiltjänstcentralen en senare tid när civiltjänstgöraren skall komma på ny hälsoundersökning för utredning av tjänstedugligheten. Den tillfälliga befrielsen och förordnandet till ny undersökning kan ges samtidigt. Förordnandet till ny undersökning av tjänstedugligheten skall ges så att undersökningen infaller inom tre år från beslutet.

I 3 mom. föreskrivs om situationer där beslut om befrielse görs på basis av att civiltjänstgöraren fyllt 25 år och inte vid en enda undersökning konstaterats vara tjänsteduglig. En förutsättning för befrielsen är också att civiltjänstgöraren har genomgått de läkarundersökningar som förordnats honom eller henne. Det är inte ändamålsenligt att förplikta en person som på detta sätt upprepade gånger har konstaterats vara tjänsteduglig

att infinna sig igen på nya undersökningar av tjänsteduglighet, vare sig för personen själv eller med tanke på civiltjänstmyndigheterna.

Befrielse i denna paragraf gäller i fredstid. Oberoende av befrielse kan civiltjänstgöraren förordnas till undersökningar i undantagsförhållanden och i tjänstgöring om han eller hon då konstateras vara tjänsteduglig. Frågan regleras i lagförslagets 9 kap. Regleringen här motsvarar värnpliktslagens.

27 §. Befrielse på grund av tjänstgöring i en annan stat. Värnplikten och sålunda civiltjänsteplikten an knyter till medborgarskapet. Allt flera värnpliktiga bor nuförtiden i en annan stat än den vars medborgare han är. Å andra sidan innebär inte det att man får ett medborgarskap nödvändigtvis att man förlorar ett annat. En finsk medborgare kan således ha medborgarskap i en eller flera andra stater samtidigt. Fullgörandet av värnplikten medför i dessa situationer många praktiska problem och skyldigheten kan därtill gälla i flera stater.

Konsekvenserna av flerfaldigt medborgarskap har beaktats i internationella konventioner. Finland är part i den nordiska konventionen och har dessutom bilaterala konventioner med Förenta staterna och Argentina. För undvikande av dubbel värnplikt finns i kretsen för Europarådet en konvention om medborgarskap från 1997. Finland har dock inte ratificerat denna konvention.

Det är nödvändigt att också i civiltjänstlagen reglera hur flerfaldigt medborgarskap påverkar tjänstgöringsskyldigheten. Bestämmelserna skall tillämpas på personer vars hemstat inte är part i en konvention som binder Finland. Syftet är att nå en reglering som leder till samma resultat som konventionerna.

Civiltjänstcentralen kan på civiltjänstgörarens ansökan befria en civiltjänstpliktig finsk medborgare från tjänstgöring, när denna har medborgarskap också i en annan stat och har fullgjort tjänst som motsvarar värnplikten i en annan stat. Ansökan skall vara skriftlig. Befrielsen gäller tjänstgöring i fredstid. Ersättande tjänstgöring som kan komma i fråga är t.ex. vapentjänst, vapenfri tjänst och civiltjänst. Den föreslagna bestämmelsen skall kunna tillämpas oberoende av om det finns en internationell konvention som är tillämp-

lig på fallet. Befrielse kan beviljas om personen har fullgjort hela tjänstgöringen i en annan stat eller den har varat i minst 4 månader. Förslaget motsvarar propositionen till värnpliktslag.

28 §. Befrielse på grund av medborgarskap i en annan stat. Civiltjänstcentralen kan på civiltjänstgörarens skriftliga ansökan befria en person som har medborgarskap i en annan stat från civiltjänsten. Bestämmelsen är tillämplig på situationer där det inte finns en internationell konvention som kan tillämpas för befrielse, liksom i situationer där den civiltjänstgöraren inte har fullgjort värnplikt eller motsvarande tjänstgöring i en annan stat.

En förutsättning för befrielsen är att personen kan påvisa att hans faktiska personliga anknytning förenar honom till något annat land än Finland. I bedömningen av anknytning beaktas bland annat boende, familjeband, arbetsplats och studier samt omständigheterna som helhet. Bedömningen skall baseras speciellt på varaktigheten av utlandsvistelsen och hur etablerad den är.

Ett beslut enligt 2 mom. kan återkallas å tjänstens vägnar om en väsentlig förändring i förutsättningarna för befrielsen har inträffat på grund av att den civiltjänstepliktige har bosatt sig i Finland före utgången av det år under vilket han fyller 30 år. I detta fall kan personen i fråga förordnas till civiltjänst oberoende av det tidigare beslutet. Förslagen i 1 och 2 mom. motsvarar värnpliktslagförslaget.

29 §. Förordnande i tjänst av en utomlands bosatt person med medborgarskap i annan stat. Det är inte ändamålsenligt att förordna finska medborgare som är stadigvarande bosatta utomlands i tjänst bl.a. av kostnadsskäl. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i värnpliktslagen att en civiltjänstpliktig som också har medborgarskap i en annan stat och vars boningsort de sju senaste åren har varit någon annanstans än i Finland inte förordnas till tjänstgöring av civiltjänstcentralen.

Initiativet och beslutet att inte kalla personen i tjänst görs av civiltjänstcentralen på basis av uppgifter i civiltjänstregistret. Det är ändamålsenligt att sköta frågan på initiativ av myndigheten utan något ansökningsförfarande när det finns klara skäl för befrielse. I fråga om de civiltjänstpliktiga är det oftast re-

dan militärmyndigheterna som låter bli att kalla in dem i tjänst eftersom den tjänstgöringspliktiga inte heller förordnas till uppådet enligt förslaget till värnpliktslag.

Civiltjänstcentralen kan utan hinder av 1 mom. förordna en civiltjänstpliktig som flyttar till Finland innan han eller hon fyller 30 år till tjänstgöring.

30 §. Åberopande av medborgarskap i en annan stat. Om någon vill åberopa en internationell konvention med stöd av vilken han kan befrias från civiltjänst i Finland skall han vid behov visa en utredning om sin rätt till civiltjänstmyndigheterna. Tilläggsutredningen kan vara nödvändig på den grund av att medborgarskap i en annan stat inte alltid syns i registren i Finland. Utredningsskyldigheten gäller också när personen åberopar att han fullgjort tjänsteplikten i en annan stat.

I 2 mom. hänvisas till bestämmelser om fullgörande av värnplikt i internationella avtal som är förpliktande för Finland, vilkas betydelse redogjorts för ovan i motiveringen till 27 §.

31 §. Ansökan om uppskov. Paragrafen behandlar grunder för uppskov med inledandet av civiltjänst på motsvarande sätt i den nuvarande lagen. Uppskovsgrunderna motsvarar också dem i värnpliktslagen.

Enligt 1 mom. kan civiltjänstcentralen flytta fram inledningstidpunkten för civiltjänst med högst tre år i sänder. Ansökan om uppskov skall göras skriftligen till civiltjänstcentralen. Målet är att uppskovsansökningar görs i ett så tidigt skede som möjligt innan civiltjänsten skall inledas. När uppskovsansökningarna anländer till civiltjänstcentralen strax innan den planerade inledningen för kontingent leder det till svårigheter i planeringen av kontingenterna och i inkallelsen till civiltjänst. Enligt 34 § i lagförslaget är en uppskovsansökan som har anhängiggjorts korrekt men ännu inte avgjorts inte ett lagligt hinder för att låta bli att inträda i tjänst.

Uppskovet kan baseras på civiltjänstgörarens motiverade skäl som anknyter till utbildning för yrke, studier eller ordnande av ekonomiska ärenden eller av andra särskilda personliga skäl, t.ex. vårdnad eller idkanden av näring. Beviljandet av uppskovet förutsätter att uppskovet skall anses vara synnerligen behövligt p.g.a. nämnda skäl och det kan an-

tas att en framflyttning av tjänstgöringen inverkar gynnsamt på saken. Det är inte möjligt att uttömmande ange uppskovsgrunderna och bestämmelsen lämnar utrymme för beslutsfattaren att pröva varje fall för sig.

Ansökan om uppskov skall enligt 2 mom. göras skriftligen till civiltjänstcentralen. Ur ansökan skall framgå den tid för vilken uppskov söks och till den skall fogas en nödvändig utredning om grunderna för uppskovet.

Enligt 3 mom. har den som är riksdagsledamot, medlem av statsrådet eller ledamot av Europaparlamentet rätt att få uppskov om det är nödvändigt för skötseln av uppdraget i fråga. Civiltjänstcentralen skall bevilja uppskovet direkt på anmälan av personen i fråga. Till anmälan skall bifogas en utredning om uppdraget.

Uppskov kan enligt 4 mom. även sökas medan civiltjänsten pågår. Detta möjliggör ett beaktande av en ändring av förhållandena under tjänstgöringen.

32 §. Beslut om uppskov. Uppskovsbeslutets innehåll och form regleras här. Uppskov får inte beviljas för längre tid än till utgången av det kalenderår under vilket den civiltjänstgöraren fyller 28 år. Gränsen behövs för att säkerställa att civiltjänstgöraren hinner slutföra civiltjänsten innan den övre gränsen på 30 år nås. Ansökan om uppskov skall behandlas skyndsamt.

33 §. Avbrytande av uppskov. När civiltjänstgöraren har grundad anledning p.g.a. en förändring i förhållandena kan han ansöka om avbrytande av uppskov. Ansökan skall vara skriftlig och ges till civiltjänstcentralen. I 2 mom. bestäms att om civiltjänstgöraren ber civiltjänstcentralen att uppskovet avbryts och till centralen lämnar in ett läkarintyg som är tillräckligt för bedömning av tjänstedugligheten kan civiltjänstcentralen bedöma tjänstedugligheten hos en civiltjänstgörare som av hälsoskäl befriats från tjänstgöring för viss tid redan innan tidsfristen går ut.

34 §. Skyldighet att inleda tjänstgöring. På motsvarande sätt som för närvarande bestäms här att en ansökan om befrielse från eller uppskov med civiltjänst inte är ett lagligt hinder för en civiltjänstgörare att infinna sig för tjänstgöring.

Civiltjänstcentralen skall enligt 2 mom. bestämma att den civiltjänstgöraren skall inleda

sin tjänstgöring så snart som möjligt efter att uppskovet har upphört, detta för att fullgörandet av civiltjänsten inte onödigt fördröjs.. Den som har befriats från tjänstgöring för en viss tid skall inleda sin tjänstgöring så snart som möjligt efter att ha blivit tjänsteduglig.

6 kap. **Fullgörande av civiltjänst och civiltjänstens upphörande**

Kapitlet tar upp frågor som behöver beaktas vid ordnandet av civiltjänsten, framför allt skyddet för övertygelse och diskrimineringsförbudet. Kapitlet innehåller också bestämmelser om civiltjänstgörarens rättigheter och skyldigheter, utförandet av civiltjänst utomlands, förordnande till tjänsteuppgifter och befrielse från dem samt fastställelse av tjänstgöringstiden och hemförlovning.

35 §. Skyddet för övertygelse. Syftet med civiltjänsten är att erbjuda ett alternativt sätt att fullgöra den I grundlagen föreskrivna grundlagsskyldigheten att delta i landets försvar. Denna tjänstgöringsform möjliggör ett beaktande av personlig övertygelse när nämnda skyldighet förverkligas. Skyddet för övertygelse är en central del av den föreslagna lagstiftningen, och det är klart att övertygelse skall beaktas också vid förordnandet av civiltjänstgöringsplats och -uppgifter för civiltjänstgöraren.

Tjänstgöringen skall ordnas så att civiltjänstgöringsplatsen och civiltjänstgöringsuppgifterna inte är i strid med civiltjänstgörarens övertygelse. Civiltjänstgöraren kan meddela till civiltjänstcentralen att den planerade eller förordnade civiltjänstgöringsplatsen strider mot hans övertygelse. Civiltjänstcentralen ska förordna civiltjänstgöraren till en annan civiltjänstgöringsplats. Om civiltjänstgöraren meddelar att arbetsuppgifterna strider mot hans övertygelse och motiverar det skall civiltjänstgöringsplatsen förordna civiltjänstgöraren till andra uppgifter.

Vid bedömningen av om det finns en konflikt mellan övertygelsen och civiltjänstgöringsplatsen eller arbetsuppgifterna är utgångspunkten civiltjänstgörarens egen syn på saken. De synpunkter som civiltjänstgöraren framför skall emellertid vara också objektivt sett förstaeliga och godtagbara. Vid prövningen av ett byte av civiltjänstgöringsplats

och arbetsuppgifter skall också frågan om det alls är möjligt att korrigera konflikten med ens ett väsentligt byte av civiltjänstgöringsplats och uppgifter, eller om övertygelsekonflikten eller motståndet egentligen gäller hela civiltjänstsystemet.

Vid byte av civiltjänstgöringsplats skall förfarandet i lagförslaget 16 § beaktas.

I 4 kap. i lagförslaget bestäms om behandlingen av ansökan om civiltjänst under särskilda förhållanden och i 9 kap. om tjänstgöringsformer för civiltjänstgörare under särskilda förhållanden. I lagen skall enligt förslaget för första gången föreskrivas om en utvidgning av civiltjänsten att omfatta också under undantagsförhållanden och eventuella krigstillstånd. Under särskilda förhållanden kan emellertid prövningsnämnden för övertygelse be dem som söker sig till eller som godkänts till civiltjänst enligt 18 § om en närmare utredning om övertygelsen och dess inverkan på en tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

Prövningsnämnden för övertygelse har till uppgift att i tider av särskilda förhållanden undersöka hur bestående och verklig övertygelsen är samt besluta om godkännande av ansökan till civiltjänst.

När prövningsnämnden har godkänt en person till civiltjänst förordnar civiltjänstcentralen om placeringen av denna person under extra tjänstgöring eller allmän eller partiell mobilisering. Civiltjänsten skall också under särskilda förhållanden ordnas så att civiltjänstgörarens uppgifter inte står i konflikt med civiltjänstgörarens grundade övertygelse. Vid undantagsförhållanden i samhället är det emellertid inte nödvändigtvis möjligt att beakta övertygelsen i samma utsträckning när tjänsteuppgifterna förordnas som under normala förhållanden. För att trygga samhällsfunktionerna kan mycket snabba åtgärder krävas speciellt vid beväpnade konflikter och alla medborgare, inräknat civiltjänstgörare, kan förutsättas bistå försvarsmakten åtminstone tillfälligt i uppgifter av civil karaktär. Att beakta enskildas övertygelse helt och fullt när tjänsteuppgifterna förordnas kan orsaka problem i en sådan situation med hänsyn till tryggheten av samhällsfunktionerna och klarandet av krissituationen. Utgångspunkten när tjänsteuppgifterna förordnas är

alltid att övertygelse skall beaktas, men denna regel skall kunna tolkas snävare när extrema förhållanden i samhället kräver det.

36 §. Diskrimineringsförbud. En bestämmelse om diskrimineringsförbud föreslås inför i lagen. I bakgrunden finns internationella konventioner om mänskliga rättigheter och 6 § om jämlikhet i Finlands grundlag. Enligt denna paragraf får civiltjänsten inte ordnas så att en civiltjänstgörare utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp, kön, sexuell inriktning eller av någon annan orsak som gäller civiltjänstgörarens person. Utöver de diskrimineringsgrunder som grundlagen räknar upp anges här också sexuella inriktning med vilken man ger en klar signal om att individens sexuella identitet skyddas mot diskriminering. De uppräknade diskrimineringsgrunderna är inte uttömmande och civiltjänstgörare får således inte utan grundad anledning ställas i olika positioner p.g.a. något skäl som kan jämföras med de skäl som räknas upp i bestämmelsen.

37 §. Civiltjänstgörarens skyldigheter. Paragrafen reglerar civiltjänstgörarens skyldigheter på motsvarande sätt som för närvarande. Civiltjänstgöraren skall följa de direktiv för ledandet av arbetet som civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen gett och som behövs för att ordna och genomföra civiltjänsten. De föreskrifter som ges av civiltjänstgöraren skall stå i direkt anknytning till fullgörandet av tjänsteplikten. Föreskrifterna kan gälla t.ex. tjänsteuppgifter, arbetsutrymmen och arbetstiden.

Ett handlande i strid med föreskrifterna kan leda till ett disciplinärt förfarande i enlighet med 10 kap. eller, om handlandet upprepas, också fylla rekvisiten för civiltjänstebrott i 11 kap.

Civiltjänstgöraren har rätt att vägra utföra uppgifter som står i konflikt med hans övertygelse om han genast meddelar det till sin förman och konflikten kan påvisas. En förutsättning är också att situationen kan korrigeras med ett byte av tjänsteuppgifter. Om övertygelsen och motståndet riktar sig mot hela civiltjänstsystemet och samhällets förvaltningsmaskineri, blir situationen inte nöd-

vändigtvis löst genom ett byte av civiltjänstgöringsplats och tjänsteuppgifter.

Under de särskilda förhållanden som avses i 8 kap. kan det uppstå situationer där civiltjänstgöraren på basis av övertygelse inte alltid har rätt att vägra utföra de tjänsteuppgifter som anvisats honom. Civiltjänstgöringsplatsen skall när särskilda förhållanden råder ha möjlighet att på det sätt som ovan i motiveringen till 35 § konstaterades, att använda sig av en situationsbestämd prövning i en vidare utsträckning när tjänsteuppgifter anvisas. Utgångspunkten när uppgifterna anvisas är emellertid också under särskilda förhållanden att övertygelse alltid skall beaktas.

38 §. Civiltjänstgörarens arbetstid och fritid samt arbetarskydd. Enligt bestämmelsen skall civiltjänstgöringsplatsen bestämma om arbetstiden för civiltjänstgöraren. Gällande bestämmelser kompletteras i förslaget så, att civiltjänstgörarens arbetstid är minst 36 timmar per vecka och fortsättningsvis högst 40 timmar per vecka.

Målet är att trygga en enhetlig behandling av alla som fullgör civiltjänst, betona arbets säkerhetens betydelse och göra civiltjänstgörarens arbetstid jämförbar med den arbetstid som övriga anställda i motsvarande uppgifter på civiltjänstgöringsplatsen har. I praktiken kan samma arbetstid emellertid inte tillämpas i arbeten där de som utför samma uppgifter har en regelbunden veckoarbetstid som ligger under 36 timmar. I dessa fall skall civiltjänstgöringsplatsen se till att minimiarbetstiden nås genom att ge civiltjänstgöraren tillräckligt med annat arbete. De i paragrafen föreslagna veckoarbetstimmarna hindrar emellertid inte att arbetstiden utjämnas på avtalade utjämningsperioder. Det är således möjligt att ordna arbetet i perioder om det är så att ett sådant system tillämpas på civiltjänstgöringsplatsen. Eftersom civiltjänstgöraren inte står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till civiltjänstgöringsplatsen tillämpas inte kollektivavtal till någon del på civiltjänstgöraren.

Civiltjänstgöraren har rätt till tillräcklig fritid för vila och rekreation. I praktiken är all tid med undantag för den föreskrivna tjänstgöringstiden om 36—40 timmar civiltjänstgörarens fritid. Den regelbundna veckoledigheten bestäms på samma grunder som för de

anställda som arbetar i samma uppgifter på civiltjänstgöringsplatsen.

På motsvarande sätt som för närvarande skall på arbete som civiltjänstgöraren utför tillämpas arbetarskyddslagen (738/2002). Lagen om företagshälsovård (1383/2001) tillämpas till den del något annat inte till någon del föreskrivits i lagen. Tillämpningsbegreppet omständigheterna på ett sätt som delvis avviker från lagen om företagshälsovård.

I 13 § i lagen om företagshälsovård regleras arbetstagarens skyldighet att delta i hälsoundersökningar. Regleringen av hälsoundersökningar av civiltjänstgörare finns emellertid också i 24 § i förslaget till civiltjänstlag. Enligt lagen civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen kan förordna civiltjänstgöraren till en hälsoundersökning som utförs av läkare eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, om detta är nödvändigt för bedömningen av civiltjänstgörarens förutsättningar att sköta sina tjänsteuppgifter eller för fastställandet av hans eller hennes tjänsteduglighet. Civiltjänstgörarens hälsotillstånd och tjänsteduglighet skall kontrolleras inom tre veckor efter att tjänstgöringen inletts. Således kan civiltjänstgöraren inte, till skillnad från bestämmelserna i lagen om företagshälsovård, vägra delta i hälsoundersökningen. Det finns dessutom en tidsfrist för hälsoundersökningen i civiltjänstlagen.

I 18 § lagen om företagshälsovård bestäms om när sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut. I vissa uppräknade situationer kan sådana uppgifter lämnas ut utan hinder av sekretessbestämmelserna i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992). Enligt 13 § 2 mom. i sistnämnda lag får yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller någon annan som arbetar vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård eller utför uppdrag för den inte utan patientens skriftliga samtycke till utomstående lämna sådana uppgifter som ingår i journalhandlingarna. Enligt 13 § 3 mom. 1 punkten kan emellertid uppgifter som ingår i journalhandlingarna lämnas ut i det fall att det uttryckligen särskilt föreskrivs i lag om utlämnande av uppgifter eller rätt att få del av uppgifter.

Den särskilda natur som civiltjänstförhållandet är medför att det föreslås en reglering i 92 § i förslaget till civiltjänstlag om rätten att få uppgifter som är av betydelse med tanke på tjänstedugligheten utan hinder av sekretessbestämmelserna och utan samtycke av civiltjänstgöraren. Civiltjänstgöringsplatsen och civiltjänstcentralen kan behöva uppgifter i samband med civiltjänstgörarens hälsotillstånd för att under tjänstgöringen bedöma tjänstedugligheten. Således föreslås till denna del en avvikelse från bestämmelserna i lagen om företagshälsovård.

Enligt 21 § i lagen om företagshälsovård tillämpas bestämmelserna i lagen om patientens ställning och rättigheter beträffande upprättande och förvaringstider för journalhandlingar inom företagshälsovården. Om förvaringen av det undersökningskort och de hälsouppgifter som anknyter till fullgörandet av civiltjänst skall vid sidan av sagda bestämmelser regleras i den nu föreslagna lagen.

39 §. Permissioner. Paragrafen föreskriver om civiltjänstgörarens rätt att få permissioner under tjänstgöringen. Civiltjänstgöraren har rätt till 18 dagars personlig permission under tjänstgöringen som beviljas utan att något särskilt skäl anförts. Permissionerna är avsedda att användas till skötseln av civiltjänstgörarens personliga angelägenheter. Dessutom har civiltjänstgöraren rätt till en faderskapsledighet i samband med födseln av ett eget barn. Denna ledighet föreslås bli förlängd från 6 till 12 dagar. Permissioner som beviljas en kvinna som fullgör civiltjänst på grund av graviditet, förlossning och moderskap bestäms på samma sätt som i 7 § lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995). Permissionsdagarna och faderskapsledigheten skall räknas som vardagar så att de inte infaller på den regelbundna veckoledigheten.

Paragrafen reglerar också duglighetspermissioner till följd av att civiltjänstgöraren särskilt utmärkt sig. Civiltjänstgöringsplatsen kan bevilja högst 20 dagars sammanlagt duglighetspermission till civiltjänstgöraren. Permissionen beviljas på initiativ av civiltjänstgöringsplatsen och när en sådan permission provas skall uppmärksamhet fästas vid civiltjänstgörarens personliga prestation och ett ändamålsenligt ordnande av civiltjänsten.

Enligt gällande lag är taket för duglighetspermissioner 30 dagar.

I reformen av värnpliktslagen föreslås att antalet duglighetspermissioner sänks till 20 dagar. Enligt statistiken har beväringarna sällan beviljats över 20 dagar i duglighetspermissioner och duglighetspermissionernas medeltal har varit 5—6 dagar. Civiltjänstgörarnas duglighetspermissioner har varierat mycket också beroende på civiltjänstgöringsplatsen, men allmänt kan konstateras att civiltjänstgörare har beviljats duglighetspermissioner i något högre grad än beväringar. Reformen av värnpliktslagen baserar sig på ett beaktande av övriga permissioner, den genomsnittliga tjänstgöringstidens förkortning och till en i praktiken intensivare utbildningsrytm. För att nå en jämlik behandling föreslås att duglighetspermissionernas antal minskas också i civiltjänstlagen.

Personliga permissioner, faderskapsledigheten och duglighetspermissioner skall inräknas i tjänstetiden så att de inte påverkar tjänstgöringens längd. Ledigheter för moderskap, graviditet och förlossning för kvinnor som fullgör civiltjänst räknas inte in i tjänstgöringen utan tjänstgöringen skall avbrytas för tiden i fråga på samma sätt som för kvinnor som fullgör beväringstjänst.

Det skall finnas en möjlighet att bevilja civiltjänstgörare permission för högst 180 dagar av vägande personliga skäl. Permissioner har i praktiken beviljats för skötseln av ekonomiska och familjerelaterade skäl, juridiska frågor och förtroendeuppdrag. Denna tid räknas inte som tjänstgöringstid.

Civiltjänstgöringsplatsen, i praktiken förmanen för civiltjänstgöraren, beslutar om beviljande av permission och om permissionens tidpunkt. Permission av personliga skäl beviljas av den ansvariga person vid civiltjänstgöringsplatsen som avses i 44 §. Denna permission beviljande av denna permission är behovsprövad och beslutet skall därför ligga på den person som handlar under tjänsteansvar.

40 §. Fullgörande av civiltjänst utomlands. Skyldigheten att försvara landet har i regel ansetts förplikta till verksamhet inom Finlands gränser. På motsvarande sätt som för närvarande föreslås att civiltjänst fullgörs i Finland.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden GrUU 18/1995 rd och 37/1997 rd konstaterat att en kortvarig tjänstgöring utomlands, baserad på den värnpliktiges samtycke, inte stred mot den dåvarande regeringsformen och dess 75 § om skyldighet att bistå landets försvar. I sitt utlåtande om militär krishantering (GrUU 54/2005 rd) framförde grundlagsutskottet sin ståndpunkt i fråga om en bestämmelse om utlandstjänstgöring, som motsvarar den som nu föreslås i 62 § i den nya värnpliktslagen. Grundlagsutskottet ansåg att förslaget inte var problematiskt med hänsyn till värnpliktsskyldigheten i 127 § 1 mom. eller den personliga friheten i 7 § i grundlagen.

Civiltjänsten skall kunna innehålla eventuella kortare kommenderingsresor utomlands. Förfarandet i samband med kommenderingsresorna föreslås noggrannare reglerad än tidigare för att uppnå en enhetlig tillämpningspraxis, tjänstgöringssäkerhet och övervakning.

Civiltjänstgöringsplatsen kan endast med civiltjänstgörarens uttryckliga samtycke sända honom eller henne på en kommenderingsresa utomlands. Utlandstjänstgöringen baserar sig alltså på ett samtycke från civiltjänstgöraren. Kommenderingsresan kan vara högst 14 dygn. Antalet kommenderingsresor begränsas inte men ett antal om högst tre till fyra kommenderingsresor under tjänstgöringen kan anses ändamålsenligt.

Enligt 3 mom. kan civiltjänstcentralen på basis av civiltjänstgörarens skriftliga samtycke ge civiltjänstgöringsplatsen tillstånd att förordna civiltjänstgöraren på en kommenderingsresa utomlands som varar högst två månader. Så fort resan överskrider 14 dagar skall tillstånd sökas för utlandskommendering. Tjänstgöringen under kommenderingsresan skall ske i en sådan i 8 § nämnd samslutnings tjänst som godkänts som civiltjänstgöringsplats.

Beviljande av tillstånd till en kommenderingsresa utomlands förutsätter ett särskilt skäl som har att göra med arbets- eller utbildningsuppgifter. Humanitära och biståndsuppgifter som ingår i eller står i nära samband med civiltjänstgöringsplatsens verksamhet kommer närmast i fråga. Till ansökan skall fogas civiltjänstgörarens skriftli-

ga samtycke till kommenderingen samt en utredning om arbetsuppgifter, tjänstgöringsförhållanden och -säkerhet. Civiltjänstcentralen beviljar tillstånd på basis av en helhetsprövning med hänsyn till ett ändamålsenligt fullgörande av tjänsten ur såväl civiltjänstgörarens som civiltjänstgöringsplatsens synpunkt, tjänstgöringssäkerheten och ordnandet av övervakningen samt skyddet för övertygelse enligt 35 §. Speciellt skall uppmärksamhet fästas vid att det finns en tillräcklig utredning av riskerna.

Tjänstgöringen utomlands behandlas enligt 4 mom. som en kommenderingsresa och för resekostnaderna och kostnaderna för uppehälle under tjänstgöringen svarar civiltjänstgöringsplatsen.

Enligt lagen om civilpersonals deltagande i krishantering (1287/2004) kan Finland i en katastrofsituation skicka räddnings- och biståndsenheter och experter i räddningsväsendet utomlands på begäran av en annan stat eller en internationell organisation. Syftet är att stödja Finlands deltagande i internationell krishantering för att förebygga och begränsa konflikter, avhjälpa de skador de åstadkommit och återställa ett fungerande samhälle, för att lindra skadeverkningarna av storolyckor och naturkatastrofer, och för att utveckla Europeiska unionens och internationella organisationers krishanteringsberedskap. Exempel på katastrofsituationer är miljö- och naturolyckor, politiska och militära konflikter eller katastrofer orsakade av terrorister. Utrikes- och inrikesministeriet ansvarar för verkställigheten.

Personer som arbetar inom krishantering är i allmänhet experter på sitt eget område i polis- och räddningsväsendet och justitie- och civilförvaltningen. Av dem som deltar i krishantering förväntas en synnerligen lång arbetserfarenhet efter utbildningen. De som deltar i polisuppgifterna har i allmänhet åtta års arbetserfarenhet och räddningsväsendets personal 10—15 års arbetserfarenhet. Experterna på justitie- och civilförvaltningen har avlagt högre högskoleexamen och har flera års erfarenhet av krävande expert- eller chefsuppgifter. Civilkrishantering baserar sig på frivillighet. Arbetet sker ofta i krisområdena där skadliga effekter riktar sig mot en persons hälsa, säkerhet och trivsel. Civil-

tjänstgörarna är unga när de fullgör sin civiltjänst och saknar oftast yrke och utbildning. Fullgörandet av civiltjänst baserar sig på en grundlagsskyldighet och inte på frivillighet och det kan därför inte anses vara motiverat att civiltjänsten fullgörs utomlands i krisförhållanden. På grund av det som anförts ovan kan det inte anses ändamålsenligt att använda civiltjänstgörare i uppgifter inom civilkrishantering.

41 §. Befrielse från tjänsteuppgifter. Paragrafen behandlar civiltjänstgöringsplatsen rätt att bevilja civiltjänstgöraren befrielse från sina tjänsteuppgifter och möjlighet att tillfälligt avlägsna sig från civiltjänstgöringsplatsen

En befrielse skall kunna beviljas på grund av återhämtning från sjukdom eller skada, på grund av att en nära anhörig avlidit eller plötslig insjuknat i en svår sjukdom eller av något annat tvingande personligt skäl. Befrielsen förutsätter i allmänhet något slag av plötslighet allvar, tvingande natur och tillfällighet. Befrielse från tjänsteuppgifter är alltså inte avsett för t.ex. sådana situationer då ett eget barn insjuknar upprepade gånger.

Betydelsen av befrielse från tjänsteuppgifter betonas när civiltjänstgöraren inte längre har permissionsdagar att använda. Civiltjänstgöraren har ingen skyldighet att ersätta den ledighet som han fått på basis av befrielsen med civiltjänst efter den normala hemförlovningsdagen.

Med en nära anhörig avses civiltjänstgörarens maka eller sambo, part i ett registrerat parförhållande enligt lagen om registrerat partnerskap (950/2001) civiltjänstgörarens och civiltjänstgörarens makas barn samt civiltjänstgörarens föräldrar, mor- och farföräldrar samt syskon. I begreppen föräldrar och syskon ingår också halvsläktingar.

42 §. Beräkning av tjänstgöringstiden. Paragrafen handlar om hur tiden för tjänstgöring skall räknas och hur frånvaro beaktas.

Tjänstgöringen skall inledas den dag som civiltjänstcentralen har bestämt. Tjänstgöringstiden räknas från den dag tjänstgöringen inleds. Den faktiska inledningsdagen är avgörande. Även hemförlovningsdagen räknas till civiltjänstgörarens tjänstgöringstid.

I 2 mom. regleras dagar som inte räknas som tjänstgöringstid. Frånvaron i detta mo-

ment beror på civiltjänstgöraren själv och kan därför inte anses ingå i tjänstgörinstiden. Till tjänstgöringstiden räknas inte de dagar då den civiltjänstgöraren är olovligen frånvarande från tjänstgöring. Inte heller permission av vägande personliga skäl som avses i 39 § 2 mom. räknas som tjänstgöringstid. Detsamma gäller sådan tid som civiltjänstgöraren är oförmögen till tjänstgöring på grund av skada eller sjukdom som civiltjänstgöraren själv avsiktligt har åsamkat sig, eller är anhållen eller häktad som misstänkt för brott.

När tjänstgöringstiden beräknas dras ovan nämnda frånvaron av från tjänstgöringen endast till den del de utgör hela dygn, dvs. frånvaron uppgår till 24 timmar. Enskilda frånvarotimmar kan inte läggas ihop utan endast minst 24 sammanhängande timmar utgör en sådan frånvaro som avses i denna paragraf.

43 §. Hemförlovning. Civiltjänstgöringsplatsen är skyldig att hemförlova civiltjänstgöraren i de situationer som beskrivs i denna paragraf. Hemförlovningsgrunder är att civiltjänstgöraren har fullgjort hela sin tjänstgöring och att tjänsteplikten har upphört p.g.a. ålder. I enlighet med 5 § i lagförslaget upphör tjänsteplikten vid utgången av det år som civiltjänstgöraren fyller 30 år. Hemförlovningsgrund är också att civiltjänstgöraren har befriats från fullgörandet av civiltjänst av hälsoskäl som nämns i lagförslaget 26 §. Andra grunder är att civiltjänstgöraren förlorat sitt finska medborgarskap, att civiltjänstgöraren har beviljats uppskov under tjänstgöringstiden, polisanmälts för vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott eller inleder verkställigheten av fängelsestraff.

I 2 mom. föreskrivs om hemförlovning baserad på civiltjänstcentralens prövning. Civiltjänstcentralen kan hemförlova civiltjänstgöraren när han är oförmögen till tjänstgöring en längre tid. Som en längre tid kan en minst två veckors oförmögenhet räknas. Hemförlovningsgrunden skall basera sig på ett läkarintyg. På motsvarande sätt kan civiltjänstgöraren hemförlovas enligt prövning när han har begått ett allvarligt brott mot civiltjänstgöringsplatsen, dess personal, kund eller egendom eller uppför sig på ett sätt som allvarligt äventyrar säkerheten i samband med tjänstgöringen eller arbetet. Gärningens allvar

skall bedömas genom att den ställs i proportion till sina följder och till huruvida civiltjänstgöringsplatsen rimligen kan förväntas fortsätta tjänsteförhållandet. Före hemförlovning skall civiltjänstcentralen höra civiltjänstgöraren och civiltjänstgöringsplatsen. Hörandet har fri form, varför ett skriftligt hörande inte är ett krav.

I praktiken kan det bli aktuellt att bedöma tjänstgörings- och arbetssäkerheten i sådana fall då civiltjänstgöraren har vägrat uppvisa ett sådant intyg över narkotikatest som avses i 25 §. Civiltjänstcentralen kan hemförlova civiltjänstgöraren om dennas beteende och verksamhet objektivt sett allvarligt äventyrar säkerheten vid tjänstgöringen eller i arbetet. Hemförlovningen kan basera sig på civiltjänstgöringsplatsens initiativ. Hemförlovningsmöjligheten är nödvändig eftersom civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen skall ha en möjlighet att reagera snabbt i sådana situationer där civiltjänstgöraren vägrar delta i undersökningar och eventuellt också i hälsokontroller och undersökningar som utförs i samband med dem. Tjänstgörings- och arbetssäkerheten för civiltjänstgöraren och övriga förutsätter att man kan ingripa i situationer orsakade av civiltjänstgöraren lika väl som av dem som står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till civiltjänstgöringsplatsen. En hemförlovning av civiltjänstgörare innebär inte att civiltjänsteplikten upphör. Istället skall civiltjänstcentralen förordna civiltjänstgöraren att fullgöra den resterande tiden av tjänstgöringen i ett senare skede. Det är oftast inte ändamålsenligt i dessa situationer att tjänstgöringen fullföljs på den tidigare civiltjänstgöringsplatsen. Fullgörandet av tjänstgöringen skall därför vanligen ske hos civiltjänstcentralen eller hos en annan civiltjänstgöringsplats som civiltjänstcentralen förordnar.

Civiltjänstgöringsplatsen och civiltjänstcentralen skall ge civiltjänstgöraren ett beslut om hemförlovning av vilket framgår den fullgjorda tjänstgöringstiden och orsaken till hemförlovningsbeslutet. Beslutet skall kunna överklagas med stöd av 88 § i lagförslaget.

44 §. Tillsynen över civiltjänstgörarna och anvisande av tjänsteuppgifter. Enligt förslaget skall det utses en ansvarig person på civiltjänstgöringsplatsen. Denna ansvariga per-

son skall anges i ansökan enligt 9 § och han eller hon ansvarar för övervakningen av civiltjänstgörarna och för disciplinen. Civiltjänstgöringsplatsen är skyldig att underrätta civiltjänstcentralen om tillfälliga eller varaktiga byten av ansvarig person och den nya ansvariga personens kontaktinformation. Den ansvariga personen har till uppgift att utöva offentlig makt i vissa situationer, och handlar under tjänsteansvar enligt lagförslagets 8 § 4 mom. oberoende av civiltjänstgöringsplatsens rättsliga status.

Bestämmandet av tjänsteuppgifter och ordnandet av inskolning i arbetstjänsten hör enligt 2 mom. antingen till den ansvariga person som avses i 1 mom. eller till en annan person vid civiltjänstgöringsplatsen som har utsetts av den ansvariga personen. I lagförslaget anges uttryckligen inskolningsskyldigheten i fråga om civiltjänstgörarna i motsats till gällande lag. Inskolningen i arbetsuppgifterna och arbetsplatsens sätt att verka bidrar till att arbetstjänsten kan fullgöras på ett lyckat sätt. Introduktionen skall också ta upp civiltjänstgörarens rättigheter och skyldigheter. När arbetsuppgifter anvisas skall man beakta att civiltjänstgöraren inte står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till civiltjänstgöringsplatsen och därför inte kan sköta uppgifterna under tjänsteansvar.

7 kap. **Civiltjänstgörarens uppehälle och förmåner**

I kapitlet föreskrivs om centrala ekonomiska och sociala rättigheter och förmåner som beviljas civiltjänstgörare. I kapitlet föreskrivs också om fördelningen av kostnader för uppehälle mellan staten och civiltjänstgöringsplatserna och om civiltjänstgöringsplatsernas rätt att ansöka om ersättning för kostnader för civiltjänstgörarnas inkvarteringskostnader. En del av de förmåner som beviljas civiltjänstgörare bestäms på samma sätt som för närvarande enligt de förmåner som betalas till dem som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

45 §. Civiltjänstgörarens uppehälle. Civiltjänstgöraren har under tjänstgöringstiden rätt till fri inkvartering, kost, sådan specialbeklädnad och specialutrustning som tjänsteuppgifterna förutsätter samt till hälsovård

och dagpenning och fria tjänstgörings- och permissionsresor. Det fria uppehållet gäller alla dagar som skall räknas som tjänstgöring, inklusive veckoledigheterna. Nivån på och omfattningen av dessa förmåner är likvärdiga för civiltjänstgörarna och beväringarna.

Enligt 2 mom. har civiltjänstgöraren rätt till avgiftsfria tjänsteresor under sin tjänstgöring. Staten svarar för kostnaderna för dem. Civiltjänstgöringsplatsen svarar för övriga kostnader för uppehälle samt förmåner som tillkommer en civiltjänstgörare under tjänstgöringen.

Enligt 3 mom. svarar staten till alla delar för uppehållet av civiltjänstgörare som fullgör kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller tjänstgöring under mobilisering.

46 §. Inkvarteringskostnader. På samma sätt som nu ligger kostnadsansvaret för inkvarteringen av civiltjänstgörarna på civiltjänstgöringsplatsen. I paragrafen föreslås dock att civiltjänstgöringsplatsen har rätt att ansöka om ersättning av staten för kostnader för ordnande av inkvartering av en civiltjänstgörare.

Enligt 1 mom. skall civiltjänstgöringsplatsen anvisa inkvartering för civiltjänstgöraren när arbetstjänsten börjar. Den anvisade inkvarteringen kan ha ordnats av civiltjänstgöringsplatsen eller av civiltjänstgöraren. Om civiltjänstgöraren ordnar inkvarteringen på egen hand skall dock civiltjänstgöringscentralen godkänna det inkvarteringsalternativ som valts. I praktiken kan civiltjänstgöringsplatsen redan på förhand avtala med civiltjänstgöraren om villkoren för boendearrangemangen, såsom hyrans högsta belopp och inkvarteringsläge, vilket underlättar sökandet av lämplig inkvartering. Om civiltjänstgöringsplatsen inte godkänner det inkvarteringsalternativ som civiltjänstgöraren föreslår skall civiltjänstgöringsplatsen sörja för ordnandet av en lämplig inkvartering. Om civiltjänstgöraren vägrar ta emot den inkvartering civiltjänstgöringsplatsen anvisar är civiltjänstgöringsplatsen inte skyldig att ersätta kostnaderna för den inkvartering som civiltjänstgöraren väljer.

Civiltjänstgöringsplatsen har rätt att ansöka om ersättning av staten för de månatliga inkvarteringskostnaderna för ordnande av inkvartering av en civiltjänstgörare. Ersätt-

ningsnivån fastställs på basis av kommungrupp enligt den ort där den inkvartering som tjänstgöringsplatsen har anvisat sker. Maximibeloppet av de kostnader som ersätts är högst 250 euro i kommungrupp I och högst 150 euro i kommungrupp II. Till kommungrupp I hör Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla. Övriga kommuner hör till grupp II.

Enligt 2 mom. ersätts inkvarteringskostnaderna högst med beloppet av de faktiska boendekostnaderna. Boendekostnader som ersätts är hyra eller annat vederlag eller en därmed jämförbar annan fast månatlig utgift för boende som grundar sig på ett avtal. Finansieringsvederlag och kapitalamorteringar på bostadskrediter är inte sådana boendekostnader som ersätts. De kostnadsposter för boende som ersätts motsvarar gällande praxis. I paragrafen föreskrivs för tydlighetens skull även att ersättning för boendekostnader inte betalas till civiltjänstcentralen. Bestämelsen behövs eftersom civiltjänstcentralen också är civiltjänstgöringsplats.

I 3 mom. föreskrivs om ersättning för boendekostnader i de fall då en civiltjänstgörare anvisas till inkvartering i en bostad som föräldrarna äger eller hyr. I dessa fall betalas ersättning för boendekostnader till ett fast belopp av högst 100 euro i månaden. Ersättningen är densamma oberoende av kommungrupp. De kostnadsposter som beaktas vid ersättning för boendekostnader motsvarar boendekostnader som grundar sig på ett avtal enligt 2 mom.

För att få ersättning skall enligt 4 mom. en civiltjänstgöringsplats debitera civiltjänstcentralen för kostnaderna för inkvartering av en civiltjänstgörare senast vid utgången av det kalenderår till vilket boendekostnaderna hänförs. I samband med debiteringen skall civiltjänstgöringsplatsen ge en tillförlitlig utredning om de månatliga boendekostnader som har uppstått och som har betalats. I praktiken medför detta en skyldighet att utöver civiltjänstgöringsplatsens egna utgiftsverifierationer alltid förete en förbindelse (t.ex. ett hyresavtal) på basis av vilken tjänstgöringsplatsen har betalat kostnadsposterna till civiltjänstgöraren.

Enligt 5 mom. kan närmare bestämmelser om förfarandet vid ersättning av boendekost-

nader utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §. Dagpenning och kostpenning. Civiltjänstgörarna har rätt till dagpenning som av jämlikhetsskäl bestäms direkt så som om dagpenningen i värnpliktslagen. Dagpenningen i värnpliktslagen är upptrappad enligt med tjänstgöringstiden och om dess belopp och utbetalning bestäms i en förordning av försvarsministeriet. Dagpenningens belopp och ändringar i den skall alltså för civiltjänstgörarnas del direkt följa de ändringar som sker på beväringssidan.

I regel skall civiltjänstgöringsplatsen ordna bespisning för civiltjänstgöraren. Om civiltjänstgöringsplatsen inte kan ordna bespisningen skall åt civiltjänstgöraren betalas kostpenning som bestäms på samma sätt som den kostpenning som betalas för kommanderingsresor för den som fullgör tjänst enligt värnpliktslagen. Enligt 100 § 2 mom. i förslaget till värnpliktslag ges bestämmelser om beloppet av ersättningarna för uppehälle genom förordning av försvarsministeriet. Kostpenning skall inte betalas de för de dagar som enligt förslaget till 42 § inte räknas till tjänstgöringstiden. Syftet med kostpenningen är att försätta civiltjänstgörarna i samma ställning som beväringarna. Beväringarna har rätt till morgon- och kvällsmål samt två varma måltider i dagen under sin tjänstgöring. Civiltjänstgörarnas tjänstedagar är vanligtvis kortare och civiltjänstgöringsplatsen erbjuder oftast endast ett varmt mål mat. Med kostpenningen kan civiltjänstgöraren komplettera de måltider som saknas från måltidskvoten. Under permissioner och veckoledigheter som en civiltjänstgörare har tillbringat någon annanstans än på det inkvarteringsställe som civiltjänstgöringsplatsen har anvisat har civiltjänstgöraren dock inte rätt till kostpenning. Regleringen är likställd med beväringarnas eftersom inte heller beväringarna får gratis måltider när de avlägsnar sig för permission.

48 §. Hälsovård. I 1 mom. regleras civiltjänstgörarens rätt till hälso- och sjukvård, vilken skall ordnas av civiltjänstgöringsplatsen. Bestämmelser om undersökning av civiltjänstgörarnas hälsa och tjänsteduglighet finns separat i 23 §. För klarhets skull ges bestämmelser om rätten till hälso- och sjukvård även i kapitlet om förmåner.

Enligt 2 mom. har civiltjänstgöraren rätt att när han eller hon så önskar uppsöka läkare eller annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och få den vård som läkaren ordinerar och som behövs för fullgörande av tjänstgöringen. Denna rätt är bunden till tjänstgöringstiden.

Statskontoret kan i enlighet med förutsättningarna i lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990) betala ut ersättning för kroppsskada eller sjukdom till civiltjänstgöraren eller anhöriga till honom eller henne.

49 §. *Dagpenning samt lön för kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering.* Den som deltar i kompletterande tjänstgöring eller extra tjänstgöring eller fullgör tjänstgöring under mobilisering har utöver den dagpenning som anges i förslaget till 47 § rätt till en lön som bestäms enligt den reservistlön för manskapet som betalas för tjänstgöringstiden till värnpliktiga som är inkallade till reservens repetitionsövningar. Bestämmelser om reservistlönen finns i värnpliktslagen och i med stöd av den utfärdade förordning av försvarsministeriet.

På betalningen av lön för tiden för kompletterande tjänstgöring tillämpas 47 § 3 mom. i den föreslagna lagen och således betalas inte lön för de dagar som inte räknas in i tjänstgöringstiden.

50 §. *Arbetsresor.* Paragrafen föreskriver om civiltjänstgöringsplatsens kostnadsansvar för de kommenderingsresor som den har förordnat. Med kommenderingsresorna avses resor som motsvarar arbets- och tjänsteresor. Statens resereglemente tillämpas dock inte på kommenderingsresorna. I det fall att kommenderingsresan förutsätter inkvartering skall civiltjänstgöringsplatsen ordna det i mån av sina möjligheter. Om inkvarteringen inte kan ordnas skall civiltjänstgöringsplatsen betala en inkvarteringspenning till civiltjänstgöraren. Denna ersättning bestäms på samma sätt som inkvarteringspenningen för kommenderingsresor för den som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Enligt 100 § 2 mom. i förslaget till ny värnpliktslag skall bestämmelser om beloppet av ersättningarna utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Civiltjänstgöringsplatsen svarar också för kostnaderna för civiltjänstgörarens dagliga arbetsresor mellan det inkvarteringsställe som civiltjänstgöringsplatsen har anvisat och civiltjänstgöringsplatsen. Kostnaderna ersätts enligt det förmånligaste resesättet.

Närmare bestämmelser om ersättning för kostnaderna för arbetsresor utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

51 §. *Ersättning för tjänstgöringsresor.* Civiltjänstgöraren har enligt 1 mom. i vissa fall rätt till en resa på statens bekostnad eller ersättning för resekostnaderna. Detta gäller när resan beror på förflyttning mellan två civiltjänstgöringsplatser samt mellan hem- eller boningsorten och tjänstgöringsorten. Grunden för resan skall vara ankomst till civiltjänst, kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller tjänstgöring under mobilisering eller hemförlovning och befrielse från dem. Resekostnader från utlandet och till utlandet ersätts endast om civiltjänstgöraren är stadigvarande bosatt i utomlands.

Civiltjänstgöraren ersätts också enligt 2 mom. för kostnaderna för en resa i Finland när det är fråga om en resa som civiltjänstgöraren gör efter förordnandet till civiltjänst för att delta i en arbetsintervju på en civiltjänstgöringsplats. Detta är en ny bestämmelse som syftar till att understöda egen aktivitet när civiltjänstgöringsplats söks. Ersättningen av resekostnaderna kan också minska antalet civiltjänstgörare som blir utan civiltjänstgöringsplats. Ersättning betalas endast om intervjun sker utanför civiltjänstgörarens bonings- eller hemort. Civiltjänstgöraren skall ge en tillförlitlig utredning om intervjubesöket och sina resekostnader. I praktiken räknas ett intyg från civiltjänstgöringsplatsen som sådan utredning. Utredningen skall lämnas till civiltjänstcentralen som svarar för att kostnaderna ersätts. Resekostnaderna ersätts med statens medel och gäller endast resor inom Finland.

Resekostnaderna ersätts enligt 3 mom. i enlighet med prisnivån för det förmånligaste allmänna fortskaffningsmedlet.

Närmare bestämmelser om ersättande av resekostnader och med det förknippat förfarande utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

52 §. Fria permissionsresor. Enligt det föreslagna 1 mom. har civiltjänstgöraren rätt till minst två fria permissionsresor tur och retur per tjänstgöringsmånad. En fri permissionsresa kan civiltjänstgöraren i regel få endast till sin hemort eller boningsort. Om civiltjänstgöraren har en särskild personlig anknytning till någon annan ort i Finland kan av särskilda skäl även kostnaderna för resa till denna ort ersättas. Till denna del är ersättningen av resekostnaderna underkastad prövning. När resan beviljas skall uppmärksamhet fästas vid civiltjänstgörarens omständigheter som helhet och till att beviljandeprocessen i fråga om permissionsresor är i samklang med beväringarnas.

Den som är stadigvarande bosatt utomlands har under tjänstgöringstiden rätt till minst en permissionsresa till hemorten eller boningsorten utomlands.

Enligt 2 mom. skall resorna med beaktande av förhållandena företas på det för staten förmånligaste sättet.

Närmare bestämmelser om antalet fria permissionsresor och om ersättning för resekostnader utfärdas genom förordning av arbetsministeriet på motsvarande sätt som för närvarande. I dessa bestämmelser skall antalet permissionsresor för dem som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen beaktas.

53 §. Rådgivning om social trygghet. Paragrafen reglerar civiltjänstgörarens rätt att av civiltjänstcentralen få sakkunnig rådgivning i frågor som gäller den egna sociala tryggheten. Bestämmelsen är av betydelse eftersom en civiltjänstgörare inte nödvändigtvis har en normal utkomstmöjlighet under sin civiltjänstgöring och det är typiskt för tjänstgöringstiden att problem i fråga om mångahanda ekonomiska angelägenheter, studier och arbetssökande läggs på hög. Målet är att rådgivningen skall ordnas både som telefonrådgivning och personlig mottagning.

54 §. Fortbestånd av arbets- eller tjänsteförhållande. En hänvisning till lagen om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande (570/1961) görs i denna paragraf.

55 §. Civiltjänstgörarens övriga förmåner. Civiltjänstgörarna kan ha rätt till ekonomiska och sociala förmåner också på basis av annan lagstiftning. För klarhets skull föreslås en ut-

trycklig bestämmelse om detta. På civiltjänstgörarna tillämpas också annan lagstiftning, om inte något annat föreskrivs i den föreslagna lagen.

Militärunderstödslagen (781/1993) intar en central ställning i fråga om förmåner. Den tillämpas både på beväringar och civiltjänstgörare. Lagen föreskriver om militärunderstöd i form av bostadsunderstöd och ersättning för räntorna på studielån. Militärunderstödet kan också beviljas till en anhörig till civiltjänstgöraren om civiltjänsten har försvagat den anhörigas utkomstmöjligheter och bör anses vara i behov av stödet.

56 §. Oförutsedda kostnader för ordnande av civiltjänsten. Civiltjänstgöringsplatsen svarar för de kostnader som uppstår av civiltjänsten. De i lag bestämda underhållsskyldigheterna medför kostnader för civiltjänstgöringsplatsen om ca 11 000 euro årligen per civiltjänstgörare. Vanligen är boendekostnaderna den största utgiftsandel.

Det kan emellertid inträffa situationer under civiltjänsten som medför högre än genomsnittliga kostnader för civiltjänstgöraren. Det är snarast fråga om kostnader för en allvarlig sjukdom eller ett olycksfall. För att rädslan för plötsliga och stora kostnader inte skall påverka villigheten att bli en civiltjänstgöringsplats föreslås en bestämmelse där arbetsministeriet kan på skriftlig ansökan ersätta civiltjänstgöringsplatsen för exceptionella och oförutsedda kostnader som orsakas av ordnandet av civiltjänsten. Kostnaderna kan ersättas om de kan anses vara oskäligen i förhållande till civiltjänstgöringsplatsens resurser.

Arbetsministeriets anslag kan likväl inte användas för ersättning av boendekostnader oberoende av dessa kostnaders storlek.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar gällande lagstiftning.

8 kap. Kompletterande tjänstgöring

I kapitlet föreskrivs om den skyldighet att delta i kompletterande tjänstgöring som hör till civiltjänstgöringen. Skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring motsvarar i sak innehållet i den gällande lagen. Denna skyldighet gäller endast civiltjänstgörare som har godkänts till civiltjänst medan de hör till re-

serven, dvs. efter det att de redan har fullgjort beväringstjänst eller tjänstgöring enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Den kompletterande tjänstgöringen är avsedd att vara en tjänstgöringsform som motsvarar repetitionsövningarna enligt värnpliktslagen. De förmåner och skyldigheter som hör till den kompletterande tjänstgöringen motsvarar i tillämpliga delar vad som föreskrivs i värnpliktslagen om skyldigheter i fråga om repetitionsövningar.

57 §. Skyldighet att delta i kompletterande tjänstgöring. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring. Skyldigheten gäller endast civiltjänstgörare som har ansökt om civiltjänst medan de hör till reserven. I praktiken är det således alltid fråga om värnpliktiga som redan har fullgjort antingen beväringstjänst eller tjänstgöring enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. I övergångsbestämmelserna anges särskilt att skyldighet att delta i kompletterande tjänstgöring enligt denna lag inte gäller värnpliktiga i reserven som ansökt om civiltjänst och som lämnat sin ansökan före ikraftträdandet av den föreslagna lagen.

Enligt 2 mom. gäller skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring civiltjänstgörare till utgången av det år som de fyller 50 år. Den övre åldersgränsen för skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring motsvarar vad som föreskrivs för reservister som hör till manskapet i fråga om skyldigheten att delta i repetitionsövningar.

I 3 mom. föreskrivs om maximitiden för kompletterande tjänstgöring. Enligt den föreslagna lagen kan den kompletterande tjänstgöringen vara högst 40 dagar. Maximitiden motsvarar den maximitid för repetitionsövningar som föreslås i värnpliktslagen för manskapets del.

58 §. Förordnande till kompletterande tjänstgöring. Civiltjänstcentralen ordnar kompletterande tjänstgöring antingen i form av utbildning eller i form av praktiska övningar eller som en kombination av dessa. Närmare bestämmelser om minimitiden för kompletterande tjänstgöring, om dess innehåll och om sättet att genomföra tjänstgöringen utfärdas inte på lagnivå, utan civiltjänstcentralen har rätt att bedöma hur tjänstgöringen skall ordnas i praktiken. I allmänhet

är det mest ändamålsenligt att den kompletterande tjänstgöringen fullgörs under en enda period och målet kunde vara att den kompletterande tjänstgöringens längd är cirka 5—10 dygn. Tidpunkten för den kompletterande tjänstgöringen, tjänstgöringsplatsen och tjänstgöringens längd bestäms alltid av civiltjänstcentralen på samma sätt som nu.

I 2 mom. föreskrivs om delgivning av förordnande till kompletterande tjänstgöring. Syftet i den föreslagna lagen är att civiltjänstcentralen förordnar alla som är skyldiga att delta i kompletterande tjänstgöring till denna tjänstgöring oberoende av hur länge efter fullgjord tjänstgöring ansökan om civiltjänst har lämnats. Värnpliktiga i reserven som har ansökt om civiltjänst skall alltid delges förordnande till kompletterande tjänstgöring inom en kort tidsfrist, enligt förslaget inom 12 månader från godkännandet av ansökan om civiltjänst. Om verkställigheten av kompletterande tjänstgöring kräver det, kan förordnandet även delges efter nämnda tid om 12 månader, dock innan skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring upphör. En förlängning av tidsfristen kan vara nödvändig till exempel om den som är skyldig att delta i kompletterande tjänstgöring är tillfälligt förhindrad att fullgöra tjänstgöringen på grund av sitt hälsotillstånd eller avsiktligt undviker att ta emot förordnandet.

I 3 mom. föreskrivs om tidsfristen för delgivning av förordnande till kompletterande tjänstgöring i förhållande till skyldigheten att inleda tjänstgöringen. Enligt 3 mom. skall förordnandet till kompletterande tjänstgöring sändas till civiltjänstgöraren minst två månader innan den kompletterande tjänstgöringen inleds. Eftersom det är fråga om ett förpliktande förordnande som även påverkar civiltjänstgörarens tidsanvändning och planering av skötseln av sina angelägenheter, skall förordnandet alltid delges bevisligen enligt 60 § i förvaltningslagen (434/2003). Tidsfristen kan dock frångås med civiltjänstgörarens samtycke.

59 §. Återkallande av förordnande till kompletterande tjänstgöring. I paragrafen föreskrivs att civiltjänstcentralen kan återkalla ett förordnande till kompletterande tjänstgöring. Återkallandet kommer särskilt i fråga när den som förordnats till kompletterande

tjänstgöring inte kan delta i tjänstgöringen på grund av tillfällig oförmåga att tjänstgöra. Återkallande kan också komma i fråga om den som förordnats till kompletterande tjänstgöring är stadigvarande bosatt utomlands. Med tanke på systemet som helhet är det inte motiverat att kalla in personer till kompletterande tjänstgöring från utlandet. Ett förordnande till kompletterande tjänstgöring kan också återkallas om det framgår att ett förordnande som sänts till en adress i Finland inte har nått mottagaren på grund av att denna flyttat utomlands. Regleringen motsvarar den reglering som föreslås i värnpliktslagen.

60 §. Befrielse från kompletterande tjänstgöring. Befrielse från kompletterande tjänstgöring kan beviljas på samma grunder som i fråga om befrielse från en repetitionsövning enligt den föreslagna värnpliktslagen. På grund av att den kompletterande tjänstgöringen är kortvarig och avser att ersätta repetitionsövningar ska befrielse dock komma i fråga endast i undantagssituationer. På grund av åldersstrukturen hos dem som kallas till kompletterande tjänstgöring är grunden för befrielse förutom omständigheter som hör samman med studierna dessutom ofta ekonomiska omständigheter samt utövande av yrke eller näring. Grunden för befrielse kan undantagsvis också vara att deltagandet i kompletterande tjänstgöring skulle orsaka civiltjänstgörarens arbetsgivare allvarliga olägenheter eller skada. Eftersom den kompletterande tjänstgöringen genomförs under en kort period på cirka en vecka, bör befrielse från tjänstgöring på grund av att den medför olägenheter för arbetsgivaren beviljas endast i verkliga undantagssituationer. Befrielse från kompletterande tjänstgöring kan också beviljas personer som inte bor stadigvarande utomlands, om deltagandet i kompletterande tjänstgöring skulle medföra betydande olägenheter eller kostnader för honom eller henne.

Enligt 2 mom. ska civiltjänstgöraren ges ett nytt förordnande till kompletterande tjänstgöring omedelbart efter det att den omständighet som befrielsen grundar sig på tillåter det.

Enligt 3 mom. beslutar civiltjänstcentralen om befrielse från kompletterande tjänstgöring på grundval av civiltjänstgörarens skrift-

liga ansökan. Till ansökan skall fogas en tillräcklig utredning om grunderna för ansökan om befrielse. Befrielsen är alltid temporär och av engångsnatur och gäller endast den period av kompletterande tjänstgöring som specificeras i beslutet om befrielse.

Enligt 4 mom. befrias en riksdagsledamot från kompletterande tjänstgöring direkt på anmälan om skötsel av uppdraget som riksdagsledamot. Det samma gäller i fråga om medlemskap i statsrådet och Europaparlamentet. Regleringen motsvarar den reglering som föreslås i värnpliktslagen.

61 §. Permissioner under tiden för kompletterande tjänstgöring. En civiltjänstgörare som fullgör kompletterande tjänstgöring kan beviljas faderskapsledighet och permission på grund av tvingande personliga skäl på samma grunder som under den egentliga tjänstgöringstiden. En civiltjänstgörare som fullgör kompletterande tjänstgöring har inte rätt till personliga permissioner eller duglighetspermissioner. Permissionerna beviljas av civiltjänstcentralerna.

62 §. Övriga bestämmelser som skall tillämpas på kompletterande tjänstgöring. I paragrafen föreskrivs om de bestämmelser i civiltjänstlagen som skall tillämpas på kompletterande tjänstgöring. Till de delar något annat inte föreskrivs i specialbestämmelserna om kompletterande tjänstgöring i det föreslagna 8 kap. iakttas i fråga om kompletterande tjänstgöring i tillämpliga delar samma bestämmelser som i fråga om den egentliga civiltjänstgöringen. På kompletterande tjänstgöring tillämpas dock inte 14 § 1 och 2 mom. i lagförslaget om förordnande till tjänstgöring, bestämmelserna i 31—33 § om uppskov, bestämmelsen i 40 § om tjänstgöring utomlands eller bestämmelserna i 73—74 § om vägran att fullgöra civiltjänst och om civiltjänstgöringsbrott. På kompletterande tjänstgöring tillämpas inte heller den begränsning av arbetstiden per vecka som anges i 38 § 1 mom. i lagförslaget. Avsikten är att den kompletterande tjänstgöringen skall kunna genomföras effektivt både tids- och kostnadsmässigt och därför är det motiverat att en utbildning som pågår till exempel 50 timmar vid behov kan ges på en vecka utan hinder av några begränsningar av veckotimmar. Bestämmelsen i 38 § 3 mom., som före-

skriver att en civiltjänstgörare har rätt till tillräcklig fritid för vila och rekreation, gäller även vid kompletterande tjänstgöring, även om timbegränsningen inte tillämpas.

9 kap. **Extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering**

Kapitlet reglerar civiltjänstgörarnas ställning och skyldigheter vid undantagsförhållanden enligt beredskapslagen, i situationer som avses i försvarstillståndslagen och vid allvarliga störningar under normala förhållanden. Regleringen är ny jämfört med gällande lag och skall korrigera problemet med att placeringen av civiltjänstgörarna under undantagsförhållanden fallit på försvarsmakten. I verkligheten har den nuvarande situationen lett till att placeringen av civiltjänstgörarna under undantagsförhållanden och i krigstid blivit en öppen och oplanerad fråga och det har inte varit möjligt att säkerställa ett behörigt beaktande av övertygelse.

Tillämpningsförutsättningarna i tid för extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering föreslås bli enhetliga med förslaget till värnpliktslag. Skyldigheterna att tjänstgöra för civiltjänstgörarna och dem som fullgör tjänst enligt värnpliktslagen skall i de krissituationer som detta kapitel reglerar vara enhetliga. Begreppen allvarliga störningar under normala förhållanden i värnpliktslagen och undantagstillstånd i beredskapslagen ska som kriterier beaktas på samma sätt när man förordnar civiltjänstgörare i extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering. I motiveringen till förslaget till värnpliktslag konstateras att förekomsten av allvarliga störningar under normala förhållanden bedöms utifrån försvarsmaktens underrättelser. Det är dock inte fråga om allvarliga störningar under normala förhållanden när den spända situationen i samhället gäller endast Finlands interna ordning och säkerhet. Specialbestämmelser om allvarliga störningar finns också bland annat i 1 § i lagen om tryggnad av försörjningsberedskap (688/2005) och 90 § i kommunikationsmarknadslagen (393/2003). Egna specialbestämmelser som reglerar kriterierna för eller konstaterandet av för situationerna i fråga skulle inte finnas i civiltjänstlagen. Förekomsten av undantags-

tillstånd och allvarliga störningar under normala förhållanden samt tillämpligheten och skyldigheterna som situationerna medför skall för civiltjänstgörarnas del bestämmas på samma grunder och samtidigt som för dem som fullgör tjänst enligt värnpliktslagen.

63 §. Extra tjänstgöring. Paragrafen behandlar extra tjänstgöring, dess syfte och förordnande till den. Regleringen motsvarar i tillämpliga delar motsvarande reglering i förslaget till värnpliktslag. I förhållande till gällande civiltjänstlag är regleringen helt ny beroende på förslaget att utvidga civiltjänsten att gälla också under undantagsförhållanden.

I värnpliktslagen regleras extra tjänstgöring så att den bereder och övar reservstrupperna i att verka i de sammansättningar som planeras för krigstillstånd före de skickas till väpnade konflikter. Övning behövs eftersom trupperna annars inte nödvändigtvis är verksamhetsdugliga i situationen i fråga. Reservisterna skall alltså kunna förordnas i tjänst och övningar redan under allvarliga störningar under normala förhållanden.

Enligt paragrafens 1 mom. är syftet med civiltjänstgörarnas extra tjänstgöring att under allvarliga störningar under normala förhållanden eller undantagstillstånd snabbt öva och komplettera civiltjänstgörarnas krisberedskap i samband med uppgifter av civil karaktär. Tjänstgöringens närmare innehåll beror på de speciella behov och krav som störningssituationen i fråga medför. Den extra tjänstgöringen skall säkerställa att civiltjänstgörarna är handlingskapabla och har tillräcklig skicklighet och beredskap att agera i assisterande krisuppgifter av civil karaktär under mobilisering.

Skyldigheten att delta i extra tjänstgöring gäller civiltjänstgörare som hör till civilreserven. Enligt 2 mom. ges förordnandet av civiltjänstcentralen efter att republikens president fattat ett delegeringsbeslut om att civiltjänstcentralen kan förordna civiltjänstgörare i tjänst. För civiltjänstgörarnas del fattas beslutet av republikens president på framställning av statsrådet och i tidshänseende skall det följa omedelbart på det förordnande som ges enligt värnpliktslagen. Beslutsförfarandet avviker till denna del från värnpliktslagens eftersom Republikens president inte kan fatta beslutet i sin egenskap av över-

befälhavare för försvarsmakten när det gäller civiltjänstgörarna.

Eftersom det är fråga om allvarliga störningar under normala förhållanden eller vid undantagsförhållanden kan civiltjänstcentralen enligt 3 mom. förordna civiltjänstgöraren i extra tjänstgöring omedelbart efter att han tagit emot förordnandet.

I 4 mom. föreskrivs att i fråga om giltighetstiden för och återkallande av ett beslut om extra tjänstgöring samt om befrielse och hemförlovning från extra tjänstgöring gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 83—85 § i värnpliktslagen. Enligt 83 § i den föreslagna värnpliktslagen ges beslut om extra tjänstgöring för viss tid och högst för sex månader åt gången. Beslutet skall återtas när den situation som föranlett höjningen och upprätthållandet av försvarsberedskapen tillåter det. Enligt 84 § kan en värnpliktig befrias från extra tjänstgöring om befrielsen är nödvändig på grund av den värnpliktiges familje- eller ekonomiska förhållanden eller på grund av utövande av yrke eller näring. I 85 § föreskrivs om tidpunkten för hemförlovning från extra tjänstgöring. Beslut om befrielse och hemförlovning fattas av civiltjänstcentralen när det gäller civiltjänstgörarna.

64 §. Tjänstgöring under mobilisering. Civiltjänstgörarnas tjänstgöringsplikt under mobilisering regleras i lagförslaget så, att tjänstgöringen omfattar uppgifter av civil karaktär som tryggar att övertygelsen beaktas också under undantagsförhållanden.

Republikens president beslutar enligt 1 mom. på framställning av statsrådet om mobilisering av civiltjänstgörarna. Beslutet skall följa direkt på beslutet om mobilisering av försvarsmakten.

Enligt 2 mom. är kallelsen i tjänst av samtliga civiltjänstgörare under mobilisering koncentrerad till civiltjänstcentralen. Vid behov kan förordnandet också ges genom kungörelse av arbetsministeriet. Bestämmelsen är nödvändig eftersom det inte med säkerhet finns möjlighet till personliga kallelser under undantagsförhållanden. De inkallade kan förordnas att träda i tjänst omedelbart.

Av praktiska skäl är det nödvändigt att koncentrera förordnandena till civiltjänstcentralen. På så sätt kan viktiga omständigheter säkerställas; den skicklighet som anknuter till

tjänsteförordnandet, övervakningen av civiltjänstgörarna samt en samordnad förvaltning av civiltjänstregistret. Uppgifterna under mobiliseringen och reserveringen av tillräcklig personal säkerställs i arbetsministeriets och civiltjänstcentralens beredskapsplanering. Civiltjänstcentralen skall också alltid ha möjlighet att förordna en tillräcklig mängd civiltjänstgörare till att bistå i dess uppgifter under mobiliseringen, vartill personer vid behov skall kunna förordnas i arbetsplikt i civiltjänstcentralen.

Enligt 3 mom. kan en civiltjänstgörare som av hälsoskäl befriats från fullgörandet av civiltjänst under fredstid under allmän mobilisering förordnas till den undersökning av tjänstedugligheten som avses i 24 § samt förordnas till tjänstgöring, om civiltjänstgöraren konstateras vara tjänsteduglig. Bestämmelsen är nödvändig eftersom det under mobilisering kan vara viktigt att kalla också sådana civiltjänstgörare i tjänst som tidigare har befriats från tjänstgöring av hälsoskäl. Ett förordnande i tjänst kräver emellertid att personen först har konstaterats vara tjänsteduglig.

I enlighet med 4 mom. tjänstgör civiltjänstgöraren under mobiliseringen under ledning av och underställd civiltjänstcentralen. Alternativt kan tjänstgöringen ske hos och under ledning av de räddningsmyndigheter som avses i 4 § i lagen om räddningsväsendet (468/2003) eller de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet och som avses i 6 § 5—10 punkten i nämnda lag. Myndigheter enligt 4 § i räddningslagen är de tjänstemän som inrikesministeriet och länsstyrelsen förordnat till uppgiften att fungera som statliga räddningsmyndigheter samt räddningsväsendets myndigheter inom ett räddningsområde.

I 6 § 5—10 punkten i räddningslagen uppräknade myndigheter är bl.a. social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt flera ämbetsverk som lyder under dem. Uppräkningen innefattar också länsstyrelser samt ämbetsverk och inrättningar som svarar för olika funktioner i kommunerna. Utöver vid de myndigheter som räknas upp i räddningslagen skall tjänstgöring under mobilisering enligt förslaget kunna utföras under ledning av och underställd un-

dervisningsministeriet och ministeriet underställda ämbetsverk som ansvarar för skyddet av kulturegendom. Till undervisningsministeriets förvaltningsområde hör skydd av kulturegendom enligt beredskapslagen. För sådana stöduppgifter under undantagsförhållanden som hänför sig till detta skydd kan även civiltjänstgörare anlitas.

De uppgifter som ovan nämnda myndigheter har i räddningsväsendet och befolkningskyddet bestäms enligt de egna bestämmelserna för varje verksamhetsområde och annan lagstiftning. Gemensamt för myndigheternas uppgifter är emellertid att de med undantag för vissa specialuppgifter kan anses vara av civil karaktär. Civiltjänstgörarna kan alltså med behörigt respekterande av övertygelse placeras hos dessa myndigheter för att fullgöra sin tjänstgöring under mobiliseringen.

I 5 mom. bestäms att försvarsmakten vid mobilisering kan förordna vissa personer i sin tjänst. Dessa är sådana civiltjänstgörare och personer som ansökt om civiltjänst, och som enligt 18 § i denna lag är skyldiga att lämna en redogörelse för sin övertygelse till prövningsnämnden för övertygelse, och vars undersökta övertygelse inte hindrar placering i försvarsmaktens tjänst. Bestämmelsen är ett undantag till huvudregeln enligt vilken placeringen av civiltjänstgörare under undantagsförhållanden är koncentrerad till civiltjänstcentralen. Den övertygelseprövning som avses i 18 § gäller emellertid en mycket begränsad skara och bestämmelsens syfte är att hindra att personer i en krissituation söker sig till civiltjänst utan övertygelse och att säkerställa försvarsmaktens funktioner.

Enligt 6 mom. kan myndigheter som vid mobilisering anser sig behöva hjälp för att sköta sina uppgifter under undantagsförhållandena, tillstålla civiltjänstcentralen en anhållan om att få civiltjänstgörare placerade hos sig. Anhållan skall vara specificerad. Antalet personer och i vilka uppgifter de behövs skall anges. Anhållan skall kunna göras av myndigheter som anges i lagförslaget. Med hänsyn till omständigheterna och vem det är som gör anhållan finns det inte skäl att fastställa formkrav för anhållan. Civiltjänstcentralen skall omedelbart behandla ansökningarna. Med hänsyn till rådande förhållanden

skall civiltjänstcentralen pröva vilken prioritetsordningen bland ansökningarna är, samt hur lämpliga uppgifterna är samt besluta om antalet civiltjänstgörare och deras placering. Civiltjänstcentralen har under mobilisering rätt att ensidigt förordna att en civiltjänstgörare skall omplaceras i ett nytt civiltjänstgöringsställe, utan hinder av ett eventuellt tidigare förordnande. Civiltjänstcentralen för ett register över civiltjänstgörarna. Registret innehåller uppgifter om den grundutbildning civiltjänstgörarna fått och om de färdigheter som övats under den samt om kompletterande tjänstgöring, utbildning och yrke. Registrets uppgifter skall uppdateras regelbundet så att registeruppgifterna kan utnyttjas aktivt vid placeringen under mobilisering.

I 6 mom. bestäms också om den prioritetsordning som skall tillämpas i en mobiliseringssituation vid eventuellt överlappande reserveringar. Syftet är att förordnande i tjänst enligt civiltjänstlagen under mobilisering inte skall hindra uppfyllandet av andra i lag bestämda reserveringar och skyldigheter. Till tjänstgöring enligt civiltjänstlagen förordnas således inte civiltjänstgörare som enligt 66 § är befriad från tjänstgöring med stöd av sin arbetsgivares ansökan (den s.k. VAP-reserveringen). I civiltjänst förordnas inte heller en person som reserverats inom ramen för sjuk- och hälsovårdssystemets reserveringssystem för yrkesutbildad personal eller som i enlighet med beredskapslagen har förordnats att fullgöra allmän arbetsplikt eller arbetsplikt inom sjuk- och hälsovården. Man kan anse att när civiltjänstgöraren utför det arbete eller de skyldigheter som avses i nämnda bestämmelser kommer hans eller hennes kunskaper och arbetsinsats redan på så sätt samhället bäst till godo och ett förordnande i assisterande uppgifter med stöd av civiltjänstlagen kan inte anses ändamålsenligt. För att undvika överlappande förordnanden bestäms i 12 kap. att civiltjänstcentralen under undantagsförhållanden har rätt att få uppgifter från arbetspliktsregistret om de civiltjänstepliktiga som också har tagit emot ett arbetsförordnande som arbetspliktig enligt beredskapslagen.

65 §. Bestämmelser som tillämpas på extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering. På extra tjänstgöring och tjänstgöring

under mobilisering tillämpas de bestämmelser om ordnande av tjänstgöringen som allmänt tillämpas med undantag för bestämmelserna om veckoarbetstid och utlandstjänst.

Under undantagsförhållanden kan likväl inte alla bestämmelser i civiltjänstlagen tillämpas som sådana. 2 mom. föreskriver därför att genom förordning av statsrådet kan föreskrivas om undantag från civiltjänstgöringstiden, längden på permission och ledighet samt grunderna för beviljande av sådan, samt grunderna för och varaktigheten på förmåner, betalningsförfaranden och betalningsgrunder.

66 §. Befrielse från tjänst på ansökan med hänsyn till allmänt intresse. Paragrafen föreskriver om de grunder på vilka arbetsgivaren kan ansöka om att en anställd hos arbetsgivaren befrias från tjänst under mobilisering. Ansökan kan göras under normala förhållanden. I praktiken innebär befrielsen att personen inte heller kallas in till kompletterande tjänstgöring.

Enligt 1 mom. utgör för samhället viktiga allmänna intressen en grund för befrielse från tjänstgöring. Det kan gälla t.ex. en civiltjänstgörare som har en betydande offentlig uppgift eller som arbetar i ett företag vars verksamhet det ur samhällssynpunkt är oundgängligt att trygga.

Enligt 2 mom. kan närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet utfärdas genom förordning av arbetsministeriet. När en ansökan avgörs skall uppmärksamhet fästas vid att man följer samma praxis för avgörande av ansökningar som försvarsmakten.

Regleringen motsvarar regleringen i värnpliktslagen. Befrielseansökningarna avgörs emellertid i fortsättningen då civiltjänstcentralen eftersom det gäller civiltjänstpliktiga.

10 kap. **Tjänstgöringsföreseelser och disciplin**

Kapitlet behandlar undersökningen av tjänstgöringsföreseelser och disciplinära påföljder. De disciplinära påföljderna kan till skillnad från beväringarna inte för civiltjänstgörarnas del baseras på bestämmelserna om militärbrott i 45 kap. i strafflagen. Å andra sidan avviker civiltjänsten från ett normalt arbets- eller tjänsteförhållande såtill-

vida att civiltjänstgöringsplatsen har en skyldighet att övervaka att civiltjänsten fullgörs på ett behörigt sätt och inte ens vid allvarliga underlåtelser och överträdelse kan uppsägning eller hävning av tjänsteförhållandet komma ifråga. På samma sätt som tidigare är det disciplinära förfarandet som föreslås för civiltjänstgörarnas del i många avseenden parallell till det undersöknings- och hörandeförfarande som tillämpas på tjänstemän vid verksamhet mot eller försummelser av tjänsteplikt enligt statens tjänstemannalag.

67 §. Tjänstgöringsföreseelser. På samma sätt som för närvarande baserar sig det disciplinära förfarandet mot civiltjänstgörare på att civiltjänstgöringsplatsen har märkt att en tjänsteplikt har åsidosatts. Civiltjänstgörarens tjänsteplikter fastställs i 37 § enligt vilken civiltjänstgöraren omsorgsfullt skall sköta de tjänsteuppgifter som han har tillförordnats på det arbetsställe som civiltjänstgöringsplatsen har anvisat. Civiltjänstgöraren skall också följa direktiv som civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen ger för ledandet av arbetet. Dessa kan vara både muntliga och skriftliga. I praktiken är den största delen av direktiven konkreta och muntliga och handlar bl.a. om arbetstider, var arbetet skall utföras och hur det skall utföras. Typfall av åsidosättande av tjänsteplikter som leder till disciplinpåföljder har olovlig frånvaro och försummelser av till civiltjänstgöraren anvisade arbetsuppgifter varit och de kan antas vara typfall också i fortsättningen.

Den person som på civiltjänstgöringsplatsen ansvarar för disciplinärenden skall med anledning av en förseelse överväga om en skriftlig anmälan om tjänstgöringsföreseelse behöver göras till civiltjänstcentralen eller om ärendet p.g.a. sin litenhet kan lämnas därefter eller vid en muntlig anmärkning. En eventuell fortsatt undersökning och fastställande av straffpåföljd ankommer alltid i fortsättningen på civiltjänstcentralen. Civiltjänstgöringsplatsen skall emellertid fortfarande i tjänstgöringsföreseelsens första skede i enlighet med sin självständiga prövning ta hand om de eventuella åtgärder som tjänstgöringsföreseelsen kan ge anledning till. Den muntliga utredningen på civiltjänstgöringsplatsen och eventuella anmärkningar till civiltjänstgöraren är fortfarande formfria åt-

gärder som hör till arbetsledningen som inte behöver följa formföreskrifterna för det disciplinära förfarandet. Minimiinnehållet i anmälan om tjänstgöringsförseelse regleras inte närmare på lagnivå. I praktiken kan saken skötas på en enhetlig blankett som arbetsministeriet utformat för ändamålet. I den skall åtminstone civiltjänstgörarens namn, förseelsens tidpunkt och sätt samt civiltjänstgöringsplatsens namn och kontaktinformationen för den person som ansvarar för disciplinärendena anges.

68 §. Undersökning av tjänstgöringsförseelser. Det föreslås att utredningen av tjänstgöringsförseelser och påförandet av disciplinstraff koncentreras till civiltjänstcentralen. I nuläget svarar den ansvariga personen på varje civiltjänstgöringsplats för både utredningen av tjänstgöringsförseelse och påförandet av disciplinstraff. Civiltjänstgöringsplatserna har emellertid funnit att det disciplinära förfarandet är svårt att förverkliga p.g.a. förfarandet. Därför har disciplinära åtgärder på grund av bristande kunnande inte vidtagits även i sådana fall det hade varit absolut nödvändigt. Genom att det disciplinära förfarandet koncentreras till civiltjänstcentralen säkerställs en sådan kunskapsnivå som krävs för skötseln av processen och en enhetlig påföljdspraxis. Den nuvarande splittrade praxisen har varit problematisk också med hänsyn till 124 § i grundlagen. Enligt 124 § i grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ges endast myndigheter. Det disciplinära förfarandet gäller användning av offentlig makt mot en enskild och påföljdsregleringen lämnar en omfattande prövningsrätt till beslutsfattaren. Det finns emellertid civiltjänstgöringsplatser och därmed eventuella utövare av det disciplinära förfarandet med straffpåföljder som är privaträttsliga sammanslutningar, föreningar, stiftelser och allmännyttiga aktiebolag. Koncentrationen av det disciplinära förfarandet till en myndighet, civiltjänstcentralen, avlägsnar det nyss nämnda grundlagsproblemet.

Enligt 1 mom. skall civiltjänstcentralen efter att den mottagit en anmälan om tjänstgöringsförseelse inleda en undersökning för att utreda tjänstgöringsförseelsen. Till utredningsåtgärderna hör att skaffa allt material

från civiltjänstgöringsplatsen och civiltjänstgöraren som kan inverka på avgörandet.

2 mom. reglerar utredningsförfarandet. Ett protokoll över undersökningen skall alltid upprättas. Vid undersökningen skall en civiltjänstgörare som gjort sig skyldig till en förseelse alltid höras muntligt. Hörandet utförs av civiltjänstcentralen. Civiltjänstcentralen har ensidig beslutanderätt om tidpunkten för hörandet. Civiltjänstcentralen kan också bestämmande om hörandet skall ske hos centralen eller på civiltjänstgöringsplatsen. Om hörandet sker i civiltjänstcentralen skall civiltjänstcentralen ge civiltjänstgöraren ett förordnande om kommenderingsresa till hörandetillfället.

Kallelsen till hörandet skall ske bevisligen. I praktiken ges kallelsen oftast genom civiltjänstgörarens förman mot kvittering men också andra bevisliga delgivningssätt kan användas. I kallelsen skall civiltjänstgöraren underrättas vilket syftet med hörandet av det behandlade ärendet är och vilken civiltjänstgörarens ställning är.

I 3 mom. bestäms om den möjlighet som skall ges civiltjänstgöraren att uttala sig om det material som samlats innan slutligt beslut fattas. I praktiken skall utredningsmaterialet vara så täckande som möjligt redan vid det skede som civiltjänstgöraren hörs muntligt av civiltjänstcentralen och då kan det s.k. slututlåtande ges i samband med det egentliga hörandet. Om man emellertid behöver skaffa tilläggsutredning efter hörandet skall civiltjänstgöraren ännu ges tillfälle att ge sin slutliga uppfattning om saken. Bestämmelsen förutsätter inte att civiltjänstgöraren hörs muntligt här om det inte annars p.g.a. sakens natur måste anses behövligt. Civiltjänstgöraren kan alltså ge sitt slututlåtande också på annat sätt. Civiltjänstgöraren kan förstås också låta bli att ge sitt slutliga utlåtande. När slututlåtande begärs skall man dock säkerställa att civiltjänstgöraren förstår betydelsen av slututlåtandet som ett rättsskyddsmedel.

69 §. Disciplinstraff. I paragrafen behandlas de disciplinstraff som kan påföras p.g.a. tjänstgöringsförseelser. Disciplinstraffen för civiltjänstgörare skall ha betydelse, vara verkställbara i praktiken och det skall också vara möjligt att övervaka deras verkan. Disciplinstraffen skall stå i rätt proportion till

förseelsens natur och de kan inte innehåll väldigt stränga sanktioner med hänsyn till att 7 § 3 mom. i grundlagen fastställer att endast domstolar kan fastställa straff som innebär ett frihetsberövande. Disciplinstraffen för civiltjänstgörarna skall också vara godtagbara i förhållande till påföljderna för beväringarna i enlighet med jämställdhetsprincipen.

Enligt den militära disciplinlagen (331/1983) är disciplinstraffen arrest (1—30 dygn), disciplinbot (1—30 dygn), utgångsstraff (11—15 dygn) och varning. Arrest används i extremt liten grad eftersom arrest bestäms av domstol och under ärendehandlingen hinner beväringen oftast hemförlovas. Vid utgångsstraff får beväringen gå bl.a. till soldathemmet, men inte avlägsna sig från kaserneområdet. Beväringarna kan dömas till disciplinstraff också i ett rättegångsförfarande. Strafflagens 45 kap. om militära brott täcker bl.a. tjänstgörings- och vaktjänstbrott, olovlig frånvaro, lydnadsbrott, motstånd mot förman och andra brott. Påföljden för ovan nämnda gärningar kan vara disciplinstraff eller fängelse, i några av de allvarligaste fallen endast fängelse. Enligt den militära disciplinlagen är disciplinära tillrättavisningar utgångsförbud (1—10 dygn), extratjänst (1—5 dygn) och anmärkning

Enligt lagförslaget är disciplinstraffen för civiltjänstgörare en skriftlig varning, arbete utöver den ordinarie arbetstiden och förlust av dagpenningen såsom förut. Dessa påföljder har visat sig vara effektiva och i praktiken möjliga att förverkliga. Arbete utöver den ordinarie arbetstiden har dock varit en mycket sällsynt påföljd och den har använts närmast i civiltjänstcentralen. Som påföljd är den emellertid mycket konkret och också möjlig att ordna ur övervakningssynpunkt, vilket talar för att behålla denna påföljdsform.

En ny form av disciplinstraff tas i bruk i lagförslaget. Det är förlust av rätten till personlig permission. De personliga permissionerna under tjänstgöringen uppgår till 18 dagar enligt 39 § i lagförslaget. Förlusten av permissionsrättigheter kan anses som en mycket konkret och effektiv påföljd. Den praktiska betydelsen av förlusten av permissioner mildras emellertid för civiltjänstgörar-

nas del av att den största delen av dem regelbundet har lediga kvällar och veckoslut.

På motsvarande sätt som för närvarande bestäms i 2 mom. om förbud mot sammanläggning av straffen. För en och samma förseelse får disciplinstraff påföras endast i en straffart.

I 3 mom. bestäms om straffens största stränghet. För civiltjänstgörare är dagpenningen i regel den enda regelbundna inkomstkällan och civiltjänstgöraren är beroende av den som grundläggande utkomst. För att hindra att ekonomiska påföljder sammanläggs i det oändliga kan civiltjänstgöraren kan under tjänstgöringstiden frantas dagpenningen högst två gånger och för högst 30 dagar i sänder. Civiltjänstgöraren åläggas övertidsarbete högst fyra timmar om dagen under högst fem dagar per strafftillfälle. Civiltjänstgöraren kan frantas rätten till personlig permission högst fyra dagar per strafftillfälle. För övertidsarbetet och förlusten av personliga permissioner har antalet strafftillfällen under tjänstgöringstiden inte begränsats.

70 §. Påförande av disciplinstraff. Paragrafen gäller förfarandet för att påföra disciplinstraff. Som framgått ovan i motiveringen till 68 § skall påförandet av disciplinstraff koncentreras till civiltjänstcentralen för civiltjänstgörarnas del. Civiltjänstcentralen skall påföra ett disciplinstraff efter att centralen har slutfört undersökningen av tjänstgöringsförseelsen.

Civiltjänstgörarnas rättsskydd förutsätter att tjänstgöringsförseelserna behandlas genast när de har upptäckts och därför skall en tidsfrist bestämmas under vilken civiltjänstcentralen skall påföra disciplinstraffet. Civiltjänstcentralen skall utan dröjsmål efter att den tagit emot en anmälan om tjänstgöringsförseelse vidta åtgärder för att undersöka den. Målet är att civiltjänstgöraren skall få en kallelse till muntligt hörande inom en vecka efter att anmälan om tjänstgöringsförseelsen tagits emot av civiltjänstcentralen. Om civiltjänstgöraren undviker eller försöker komma undan skall detta dock inte innebära att disciplinstraffet förfaller för att tidsfristen överskrids. Det är därför skäl att lägga tidsfristens begynnelse till tidpunkten för att det muntliga hörandet har sker. Disciplinstraff skall påföras så fort som möjligt och senast

inom en månad från det att civiltjänstcentralen genomfört det muntliga hörandet av civiltjänstgöraren.

På motsvarande sätt som för närvarande bestäms i 2 mom. om proportionalitetsprincipen i disciplinstraffen. Ett disciplinstraff skall stå i ett rättvist förhållande till tjänstgöringsförseelsen. Prövningen av straffets art och mängd skall ske med beaktande av de omständigheter under vilka förseelsen har begåtts och civiltjänstgörarens försök att förhindra eller lindra konsekvenserna, t.ex. ett försök att på eget initiativ ersätta förlorade tjänstetimmor som berott på civiltjänstgörarens försening. Civiltjänstgörarens tidigare tjänstgöring och uppförande skall också beaktas. Disciplinstraffet beror alltid på en helhetsprövning. En helhetsprövning av nämnda omständigheter motsvarar i tillämpliga delar grunderna att sänka och höja straff i strafflagen och prövningen av dem kan leda till att straffbarheten i sig som helhet bedöms lindrigare eller hårdare. Disciplinstraff för små förseelser behöver inte påföras. De kan lämnas därhän eller vid en muntlig anmärkning på civiltjänstgöringsplatsen. Förseelsen kan vara ursäktlig både på basis av att den är ringa och på basis av en helhetsbedömning där speciellt civiltjänstgörarens tidigare handlande i tjänstgöringen beaktas. Utgångspunkten är att betydande förseelser alltid skall leda till ingripanden. Å andra sidan skall man ingripa också i små förseelser i situationer där de upprepas och deras gärningsman således visar likgiltighet för givna order.

4 mom. föreskriver om disciplinbeslutets form. Civiltjänstcentralen ger i disciplinärenden ett skriftligt beslut. Civiltjänstcentralen skall bevisligen delge civiltjänstgöraren beslutet i enlighet med förvaltningslagens bestämmelser. Det är möjligt att söka ändring i beslutet hos förvaltningsdomstolen. Ändringsökandet regleras i 12 kap. i lagförslaget.

11 kap. **Brott mot civiltjänsteplikten**

Straffrättsliga benämningar på och påföljder för åsidosättandet av civiltjänstplikten har samlats i detta kapitel. Civiltjänstbrott

kan inte läggas till de militära brotten 45 kap. i strafflagen eftersom civiltjänstsystemet är separat och tjänstgöringen till sin karaktär annorlunda. Å andra sidan kräver civiltjänstens särdrag egna brottsrubriceringar och påföljder och strafflagens allmänna brottsrubriceringar är inte tillämpliga på civiltjänsten. De brott som tas upp i kapitlet motsvarar gällande reglering till sina grunder. Brottsrubriceringarna har likväl ökat så, att vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstbrott har separerats till två olika brott med olika straff. Regleringen skall också ökas med brottsrubriceringar för mobiliseringstider. Brott mot upplysningsplikten flyttas för civiltjänstgörarnas del från värnpliktslagen till civiltjänstlagen eftersom civiltjänstgörarnas övervakningsmyndighet framöver skall vara civiltjänstcentralen.

71 §. Brott mot upplysningsplikt. Bestämelsen handlar om påföljderna för att civiltjänstgöraren upprepade gånger underlåter att besvara civiltjänstcentralens skriftliga förfrågan som avses i 17 § 2 mom. om kontaktinformation och omständigheter i samband med tjänstedugligheten.

Enligt 17 § skall civiltjänstgöraren se till att hans eller hennes boningsort, adress och övrig kontaktinformation samt omständigheter som inverkar på hans eller hennes tjänsteduglighet är kända för civiltjänstcentralen. Utöver denna skyldighet att ge information på eget initiativ är civiltjänstgöraren skyldig att svara på civiltjänstcentralens förfrågningar och lämna uppgifterna ifråga samt besvara skriftliga förfrågningar som civiltjänstcentralen lämnat inom 14 dagar.

Civiltjänstcentralen är under normala förhållanden, mobilisering och beslut om extra tjänstgöring den myndighet som förordnar de civiltjänstgörare i tjänstgöring. Förordnandet till tjänstgöring skall vid behov kunna delges civiltjänstgöraren utan dröjsmål och centralen behöver därför uppdaterade uppgifter om alla civiltjänstgörare, deras vistelseorter och omständigheter som behövs för placering under undantagsförhållanden.

För att säkerställa att civiltjänstcentralen får de uppgifter som är viktiga för tjänstedugligheten och placeringsmöjligheten också från civiltjänstgöraren själv som oftast är den bästa och enda informationskällan, föreslås

att upplysningsskyldigheten effektiviseras med en bestämmelse enligt vilken det är straffbart att upprepade gånger underlåta att svara på civiltjänstcentralens skriftliga förfrågningar. Gärningen är straffbar endast när den är uppsåtlig. Straff förutsätter alltid att förfrågningen har delgetts bevisligen. Straff för brott mot upplysningsplikten kan förordnas i strafforderförfarande eller i rättegång i brottmål och påföljden är böter.

72 §. Brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring. I paragrafen föreskrivs om påföljderna när en civiltjänstgörare uteblir från kompletterande tjänstgöring, avslutar tjänstgöring som redan inletts och vägrar att fullgöra tjänst. Bestämmelserna motsvarar gällande bestämmelser.

För att säkerställa att den kompletterande tjänstgöring som hör till skyldigheten att fullgöra civiltjänst fullgörs på behörigt sätt är det motiverat att föreskriva om påföljd även när en civiltjänstgörare uteblir från kompletterande tjänstgöring, ensidigt och olovligt avslutar tjänstgöringen och vägrar fullgöra tjänst. Gärningen är straffbar även när den sker av oaktsamhet och därför undanröjs inte gärningens straffbarhet åtminstone enbart på grund av att civiltjänstgöraren av glömska eller slarv uteblir från tjänstgöring eller avbryter den. Orsaker som glömska eller slarv och omständigheter som har lagts fram till stöd för dessa samt omständigheternas trovärdighet kan dock påverka bedömningen av gärningen och av huruvida en polisanmälan ska göras eller straff utdömas. Vid bedömningen ska även civiltjänstgörarens egna initiativ för att rätta till misstaget beaktas. Små förseningar och försenat inträde i tjänst som klart beror på ett misstag kan även i fråga om dem som är skyldiga att fullgöra kompletterande tjänstgöring behandlas som ett disciplinärt förfarande enligt 10 kap. i den föreslagna lagen.

De som helt och hållet vägrar fullgöra kompletterande tjänstgöring skall inte dömas till fängelsestraff utan böter kan anses vara ett tillräckligt straff. Den som vägrar delta i en repetitionsövning enligt värnpliktslagen eller olovligt avslutar övningen döms med stöd av 45 kap. i strafflagen antingen för olovlig frånvaro eller rymning. Eftersom repetitionsövningarna är korta har man i all-

mänhet ansett att det är fråga om olovlig frånvaro och straffpåföljden är disciplinbot.

Ett utdömt bötesstraff undanröjer inte skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring och påverkar inte den återstående tjänstgöringstiden. En civiltjänstgörare kan fortsättningsvis förordnas till kompletterande tjänstgöring även om han eller hon upprepade gånger har vägrat fullgöra tjänstgöringen eller dömts till bötesstraff. För andra tjänstgöringsförseelser vid fullgörande av kompletterande tjänstgöring kan en civiltjänstgörare dömas till disciplinstraff enligt det föreslagna 10 kap. på motsvarande sätt som en civiltjänstgörare som fullgör egentlig tjänstgöring.

73 §. Vägran att fullgöra civiltjänst. Paragrafen gäller vägran att fullgöra civiltjänst. Till skillnad från tidigare lagstiftning regleras vägran att fullgöra civiltjänst separat från civiltjänstgöringsbrott där en civiltjänstgörare som trots utdömt disciplinstraff fortfarande på ett väsentligt sätt försummar sin tjänsteplikt. Också straffpåföljderna är i fortsättningen olika för de två brotten.

En tillämpning av bestämmelsen utgår från att civiltjänstgöraren har godkänts för tjänstgöring i civiltjänst. Om vägran sker som beväring, på inryckningsdagen eller senare men före godkännandet till civiltjänst, behandlas vägran enligt 118 § värnpliktslagen.

Rekvisiten för vägran att fullgöra civiltjänst omfattar enligt 1 mom. tre olika gärningsformer. En civiltjänstgörare gör sig skyldig till brott först och främst om han eller hon låter bli att infinna sig till grundutbildning eller arbetstjänst som avses i 3 §. Att inte infinna sig innebär en underlåtelse som objektivt sett inte kan anses vara en ringa försening. En precis tidsgräns för hur stor förseningen skall vara för ett åtal finns det inte skäl att bestämma om på författningsnivå. Prövningen beror också alltid på de omständigheter som lett till förseningen. Vid sidan av längden för frånvaron beaktas också den skada och olägenhet som förseningen medfört för fullgörandet av civiltjänsten. Ett åtal förutsätter alltid en polisanmäla från civiltjänstcentralens sida. Civiltjänstcentralen skall alltså dra riktlinjerna för tröskeln för en polisanmäla och de förseningar och frånvaron som faller under gränsen behandlas i en-

lighet med 10 kap. och disciplinstraffen där och extra tjänst.

Den andra gärningsformen är att utbildningen eller arbetstjänsten avslutas. Detta förutsätter väsentlighet och innebär något annat än ett tillfälligt och kortvarigt avlägsnande från civiltjänstgöringen utan tillstånd eller t.ex. att inte återvända efter en permission.

Civiltjänstgöraren kan redan före tjänstgöringen skriftligen meddela att han eller hon vägrar att fullgöra civiltjänst till civiltjänstcentralen eller till den polis som eventuellt påträffat civiltjänstgöraren att han eller hon inte accepterar civiltjänst av något slag. Det är då inte nödvändigt att anvisa civiltjänstgöraren en utbildningsplats eller arbetstjänstgöringsplats eftersom civiltjänstgöraren enligt sitt eget meddelande inte kommer att anlända till den. Ett skriftligt meddelande om vägran skall begäras av civiltjänstgöraren och på basis av denna skriftliga vägran kan civiltjänstcentralen göra en polisanmälan. Hörandet av den civiltjänstgörare som gett en skriftlig vägran sker i polisens förundersökning. Också civiltjänstcentralen kan enligt egen prövning höra civiltjänstgöraren när vägran ges in och före polisanmälan görs. Om civiltjänstgöraren återkallar sin vägran kan man ännu i detta skede avstå från att göra en polisanmälan.

Som gärningsform förutsätter vägran att fullgöra civiltjänst att gärningen är uppsåtlig. Förordnandet i civiltjänst sker med bevislig delgivning och förordnandet i arbetstjänst med en förbindelseblankett som civiltjänstgöraren undertecknar. Civiltjänstgöraren har sålunda bevisligen delgivna förordnanden om inledningstidpunkten och skyldigheten att infinna sig på tjänstgöringsstället. Under tjänstgöringen är det civiltjänstplatsens förmans ansvar att uttrycka inlednings- och avslutningstidpunkterna för permissioner precist och att hålla civiltjänstgöraren underrättad om de arbetstider som krävs av honom eller henne. Det är möjligt att det i vissa situationer under tjänstgöringen uppkommer oklarheter om den tidpunkt som civiltjänstgöringsplatsen förutsätter att civiltjänstgöraren återvänder t.ex. i samband med en förflyttningsbegäran, disciplinära problem och sjukledigheter. Uppsåtlighetskriteriet kan inte an-

ses bli uppfyllt om inte ett tydligt meddelande om återvändningsdagen har getts till civiltjänstgöraren och civiltjänstgöraren obestriddligen p.g.a. denna ovetskap inte har anlänt i tjänst.

Straffet för vägran att fullgöra civiltjänst är som för närvarande alltid ett fängelsestraff vars längd motsvarar hälften av den återstående tjänstgöringstiden. Vägran enligt 118 § i värnpliktslagen leder till motsvarande påföljd som i den föreslagna civiltjänstlagen p.g.a. de hänvisningsbestämmelser som ingår i den.

Enligt lagförslagets 80 § får fängelsestraff som dömts ut för vägran att fullgöra civiltjänst inte förklaras villkorligt och i stället för fängelsestraff får samhällstjänst inte dömas ut. Regleringen är absolut och avviker sålunda från allmänna grundregler i straffrätten. Ett avsiktligt undvikande av civiltjänsteplikten skall leda till en påföljd som står i rätt förhållande till gärningen och den nytta som eftersträvas. Nyttan av vägran är 6—12 månaders personlig frihet i stället för en tjänstgöring som begränsar denna frihet. För att värnpliktsystemet skall fungera, de värnpliktiga behandlas jämligt och med hänsyn till allmänpreventionen skall vägran att fullgöra civiltjänst inte göras till ett alternativ som är för lockande.

Straffpåföljdens längd skall enligt förslaget vara högst 181 dygn i fortsättningen. Detta motsvarar hälften av den föreslagna tjänstgöringstiden (362 dygn). Straffets längd är sålunda högst lika lång som den kortaste beväringstiden.

De som vägrar fullgöra civiltjänst placeras oftast i öppna fängelser, vilket möjliggör arbete och studier under tiden för straffet. När civiltjänst fullgörs är möjligheterna till arbete och studier begränsade till fritiden. När beväringstjänsten fullgörs är möjligheterna till arbete och studier synnerligen begränsade.

Villkorligt fängelsestraff kan inte anses vara en tillräcklig påföljd för undvikande av tjänstgöringsplikten. I praktiken begränsar ett villkorligt fängelsestraff inte på något sätt den civiltjänstgörarens normala livsföring. När fängelsestraffet för vägran att fullgöra civiltjänst inte heller antecknas i straffregistret (80 §) och det inte beaktas som en skärpningsgrund för straff leder ett villkorligt

fängelsestraff lätt till en lätt väg att kringgå fullgörandet av värnplikten. Samma synpunkter gäller i hög grad samhällstjänsten som straffform. Civiltjänsten kan redan i sig ses som en form av samhällstjänst. Samhällstjänst som utdömd straffpåföljd är emellertid betydligt kortare och lättare än civiltjänsten. Det sex månaders fängelsestraff som döms för vägran att fullgöra civiltjänst skulle kunna fullgöras, omvandlad till samhällstjänst, med 20—200 timmars övervakad arbetstjänst.

Enligt paragrafens 2 mom. kan den som avtjänar fängelsestraff för vägran att fullgöra civiltjänst frigges villkorligt om han eller hon förbinder sig att slutföra civiltjänstgöringen på ett behörigt sätt. En förutsättning är dessutom att åldern inte hindrar att tjänstgöringen fullgörs, dvs. att den civiltjänstgöraren inte före den villkorliga frigivningen har fyllt 30 år.

Civiltjänstvågarare kan inte frigges villkorligt enligt samma regler som de som dömts för andra brott eftersom den faktiska strafftiden och civiltjänstgöringstiden skulle bli för kort jämfört med fullgörandet av en normal civiltjänst. Det skall emellertid vara möjligt enligt prövning att frige personen villkorligt beroende på om den civiltjänstgöraren har förbundit sig att fullgöra tjänsten på behörigt sätt. Eftersom rekvisitet är en uppsåtlig vägran att anlända till tjänstgörings, avbrytande eller vägran, är en villkorlig frigivning i praktiken möjlig och ändamålsenlig endast när det har skett en väsentlig förändring hos den civiltjänstgöraren i attityd till och engagemang i att fullgöra civiltjänsten. Den civiltjänstgöraren kan visa att han eller hon förbinder sig till fullgörandet genom att t.ex. att på eget initiativ skaffa en tjänstgöringsplats för den resterande tiden eller genom att aktivt förhandla med civiltjänstcentralen om olika alternativ för att utföra tjänsten. Slutförandet av civiltjänsten under villkorlig frigivning har enligt civiltjänstcentralens erfarenhet i allmänhet medfört anmärkningsvärda risker och osäkerhetsfaktorer varför slutförandet av tjänsten under villkorlig frigivning i regel skall ske hos civiltjänstcentralen. Fängelsemyndigheten skall begära om utlåtande av civiltjänstcentralen före beslut om villkorlig frigivning.

Straff för vägran att fullgöra civiltjänst får utdömas endast en gång på motsvarande sätt som för närvarande. Efter att straffet har avtjänats har civiltjänstplikten upphört och den civiltjänstgöraren skall inte mera förordnas i tjänst under normala förhållanden.

74 §. Civiltjänstgöringsbrott. Paragrafen behandlar väsentliga och upprepade åsidosättanden av tjänsteplikterna och fastställer brottsrubriceringen och straffpåföljderna för det.

Regleringen i paragrafens 1 mom. motsvarar rubriceringen civiltjänstgöringsbrott i gällande lag. Emellertid ges mer flexibilitet i fängelsestraffspåföljden så att dess längd enligt domstolens prövning också kan vara mindre än häften av den resterande tjänstgöringstiden. Straffet i gällande lag är schematiskt hälften av den resterande tjänstgöringstiden och har därför upplevts som för strängt i fall där avsikten inte har varit att helt vägra fullgöra civiltjänsten utan civiltjänstgöringsbrottet har berott på andra försummelser. Avsikten är att det i fortsättningen då man bedömer straffet för civiltjänstgöringsbrott ska finnas lagens hela skala till förfogande. När gärningen kan anses bero mer på allmänt oförstånd, omognad eller sociala faktorer kan straffet vara betydligt lägre än ett straff som döms när det är fråga om klar likgiltighet och nonchalans.

Det primära sättet för ingripande vid tjänstgöringsförseelser (såsom olovlig frånvaro och försummelser av uppgifterna) skall alltid vara disciplinära förfaranden. Ett disciplinstraff som förordnas i ett förvaltningsförfarande är till sin karaktär en förvaltningspåföljd. Om disciplinstraffet inte ändrar civiltjänstgörarens beteende utan förseelserna fortgår i väsentlig omfattning, överförs saken till straffrättslig bedömning i underrättsbehandling. Civiltjänstcentralen skall vid behov göra en polisanmälan över civiltjänstgöraren efter att ha tagit emot en anmälan om tjänstgöringsförseelse från civiltjänstgöringsplatsen. Om civiltjänstcentralen efter sin egen undersökning av tjänsteförseelsen drar slutsatsen att en polisanmälan skall göras kan civiltjänstcentralen inte längre påföra ett disciplinstraff för gärningen. I stället skall undersökningshandlingarna och det övriga materialet i disciplinären utgöra grunden för

polisansökan och bevis för att ett brott har begåtts. Åtal för civiltjänstgöringsbrott förutsätter alltid att civiltjänstcentralen har gjort en polisansökan till polisen. En civiltjänstgörare som har polisansömts för civiltjänstgöringsbrott skall genast hemförlovas.

Den som avtjänar fängelsestraff för civiltjänstgöringsbrott kan enligt 2 mom. friges villkorligt på samma grunder som den som vägrar att fullgöra civiltjänst. Av avgörande betydelse är om civiltjänstgöraren förbinder sig att slutföra tjänstgöringen på ett behörigt sätt. Den civiltjänstgöraren kan visa att han eller hon förbinder sig till fullgörandet genom att t.ex. att på eget initiativ skaffa en tjänstgöringsplats för den resterande tiden eller genom att aktivt förhandla med civiltjänstcentralen om olika alternativ för att utföra tjänsten. P.g.a de risker som anknyter till slutförandet av civiltjänsten skall slutförandet av civiltjänsten endast ske hos civiltjänstcentralen.

I 3 mom. Regleras den kvarstående tjänstgöringstiden i det fall att det utdömda fängelsestraffet för ett civiltjänstgöringsbrott är kortare än hälften av den återstående tjänstgöringstiden. Om detta är situationen upphör civiltjänstplikten inte med avtjänat fängelsestraff eftersom civiltjänstgörarens verkliga tjänstgöringstid i så fall skulle förkortas jämfört med den ursprungliga tjänstgöringstiden och tjänstgöringstiden skulle förkortas också grundlöst i jämförelse med tiden för dem, som fullgör tjänsten utan klander. Förkortningen kan vara avsevärd t.ex. när straffet har dömts ut enligt straffskalans lindrigaste nivå och gärningen har begåtts redan i tjänstgöringens begynnelse. Civiltjänstgöraren skall också fullgöra den resterande delen av sin tjänstgöring som arbetstjänst. Den resterande tiden räknas så att en dag i straffanstalt motsvarar två dagar i civiltjänst.

Civiltjänstcentralen skall enligt 4 mom. förordna civiltjänstgöraren att inleda den återstående tjänstgöringen omedelbart efter att en dom om civiltjänstgöringsbrottet har vunnit laga kraft eller, när verkställigheten av fängelsestraffet kräver det, efter att fängelsestraffet avtjänats eller förfallit. När domen vunnit laga kraft vet man hur lång den resterande tjänstgöringstiden i civiltjänst är. För att fullgörandet av civiltjänsten inte skall dra

oskäligt ut på tiden, är det motiverat att fullgörandet av civiltjänsten också vid behov kan fortsätta före verkställighet av fängelsestraffet om man är tvungen att vänta på domen. Om civiltjänstgöraren förordnas att fortsätta tjänstgöringen innan fängelsestraffet verkställs och han gör sig skyldig till ett nytt civiltjänstgöringsbrott, döms ett nytt straff ut med hänsyn till antalet fullgjorda tjänstgöringsdagar och de tjänstgöringsdagar som dömts ut som fängelsestraff i den tidigare domen. När civiltjänstgöraren gör sig skyldig till ett civiltjänstgöringsbrott på nytt skall vid prövningen av påföljden särskilt beaktas om civiltjänstgöraren har förutsättningar att fullgöra någon del av sin resterande tjänstgöring som arbetstjänst.

Om fängelsestraffet är kortare än hälften av den resterande tjänstgöringstiden i civiltjänst fortsätter tjänstgöringsplikten för den som dömts för civiltjänstgöringsbrott också efter utgången av det år då den civiltjänstepliktige har fyllt 30 år. Bestämmelsen syftar till att förebygga att tjänstgöringsplikten för civiltjänstgörare som är nära 30 år upphör automatiskt p.g.a. förlängda rättsprocesser.

75 §. Vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller mobilisering. Paragrafen reglerar fall av vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller partiell eller allmän mobilisering. Gärningsformerna för brottet är desamma som i 73 §, dvs. civiltjänstgöraren låter bli att infinna sig till tjänstgöring, avbryter tjänstgöringen eller vägrar fullgöra tjänstgöring. Brottet är emellertid särskilt allvarligt eftersom det begås när beslut om extra tjänstgöring gäller eller i tider av total eller partiell mobilisering. Maximistraffet på brottet skall vara strängare än under normala förhållanden. Det föreslås vara fängelse i högst två år. På olovlig frånvaro under krigstid följer enligt 45 kap. i strafflagen ett disciplinstraff eller fängelse i högst två år. Att desertera under krigstid leder till ett fängelsestraff om högst fyra år för en soldat.

76 §. Civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller under mobilisering. Rekvisiten för civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller under mobilisering uppfylls enligt 1 mom. på något lindrigare grunder än under normala förhållanden. Tillräckliga

rekvisit är att en civiltjänstgörare trots ett påfört disciplinstraff fortfarande försummar en skyldighet i samband med tjänstgöringen. Det krävs inte att försummelsen är väsentlig till skillnad från rekvisiten under normala förhållanden. Under särskilda förhållanden och mobilisering är det synnerligen viktigt att få civiltjänstgörarna att handla exakt enligt uppgjorda förordningar. Det är ur samhällssynpunkt fråga om en extrem krissituation då det är nödvändigt med tillräckliga sanktionshot i det fall att givna order inte beaktas. Speciellt oändamålsenligt är det att under mobilisering påföra disciplinstraff upprepade gånger för civiltjänstgörare som inte fullgjort sin tjänstgöringsplikt.

Enligt 2 mom. uppfylls rekvisiten för civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller under mobilisering också när en civiltjänstgörare som i avsikt att undgå fullgörandet av tjänsteplikten skadar sig själv eller sin hälsa. Gärningen är straffbar endast när den är uppsåtlig. Också försök är straffbart. Dessutom uppfylls rekvisiten när en civiltjänstgörare som i avsikt att undgå fullgörandet av tjänsteplikten lämnar oriktig uppgift till en civiltjänstmyndighet. Den oriktiga uppgiften skall ges uppsåtligt och ha en betydelse som inverkar eller kan inverka skadligt på förordnande i tjänstgöring. Exempel på sådant är att ge oriktiga uppgifter om vistelseort eller hälsotillstånd.

Straffpåföljden för civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller under mobilisering är fängelse i högst två år. I den nya värnpliktslagen föreslås att straffet för en värnpliktig som undviker tjänstgöring under extra tjänstgöring eller under mobilisering är fängelse i högst två år.

77 §. Polisanmälan. Enligt 1 mom. skall civiltjänstcentralen alltid göra polisanmälan om brott som regleras i detta kapitel. Civiltjänstgöringsplatserna kan alltså inte enligt lagförslaget längre självständigt göra polisanmälningar. En polisanmälan kan göras på civiltjänstgörarens hemort eller alternativt till polisen på den ort där civiltjänstcentralen är belägen. Likaså kan åtal väckas och ärendet behandlas enligt förslaget till 85 § på någondera av dessa orter. För att nå en enhetlig rättspraxis är det motiverat att koncentrera behandlingen av dessa brott till domstolen på

civiltjänstcentralens ort, men å andra sidan talar processekonomiska skäl, bl. a. resekostnader som uppstår för svarande i samband med rättegång, för att behandlingen ska kunna ske på svarandens hemort. Sådana skäl är bl.a. resekostnaderna till rättegången. Grunden för polisanmälan är civiltjänstgöringsplatsens skriftliga anmälan om tjänstgöringsförseelse. Om brottet sker i civiltjänstcentralen behövs en sådan anmälan inte nödvändigtvis, utan civiltjänstcentralen kan pröva frågan om polisanmälan internt inom myndigheten.

Polisanmälan skall i regel föregås av ett muntligt hörande av civiltjänstgöraren. I vissa fall, t.ex. när civiltjänstgöraren är på flykt, är det likväl omöjligt att förrätta ett hörande och det kan därför inte läggas som ett villkor för polisanmälan. Det officiella hörandet av civiltjänstgöraren p.g.a. polisanmälan sker på försorg av polisen i förundersökningen och i den rättsliga behandling som följer på det.

Enligt 2 mom. får den allmänna åklagaren inte väcka åtal om brott som avses i 71—76 § om civiltjänstcentralen inte har polisanmält brottet.

Enligt 3 mom. skall civiltjänstgöringsplatsen omedelbart hemförlova en civiltjänstgörare som civiltjänstcentralen har meddelat att den har polisanmält för ett brott som avses i 73 eller 74 §.

Polisanmälan p.g.a. misstanke om brott enligt 75 och 76 § under extra tjänstgöring och mobilisering leder emellertid inte ensam för sig till hemförlovning. Under särskilda förhållanden är prioriteten att hålla alla som inkallats i tjänst kvar i tjänst och hemförlovning sker endast i extrema situationer.

78 §. Nytt förordnande till tjänstgöring. Paragrafen behandlar fall där åtal inte väcks eller dom inte fälls i de brottsrubriceringar som avses i 73 och 74 §. Civiltjänstgöringsplikten upphör inte i dessa fall utan civiltjänstcentralen skall på nytt förordna civiltjänstgöraren till tjänstgöring för den resterande tjänstgöringstiden. Ett sådant förordnande skall inte ges om civiltjänstgöringsskyldigheten redan har upphört av andra skäl, t.ex. ålder eller befrielse p.g.a. hälsotillstånd.

79 §. Straffrättsliga bestämmelser och strafforderförfarande. Bestämmelsen handlar om tillämpningen av allmänna straffrättsliga

bestämmelser på de brott som regleras i kapitlet. I paragrafen föreskrivs också om möjligheten att tillämpa strafforderförfarandet vid behandlingen av ärenden som gäller brott mot upplysningsplikt och brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring.

80 §. Särskilda bestämmelser om vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstgöringsbrott. Ovan i samband med motiveringen till 73 § finns skälen till att villkorliga straff och samhällstjänst inte är tillämpliga på civiltjänstgöringsbrott och vägran att fullgöra civiltjänst.

Enligt 2 c kap. 2 § 2 mom. i strafflagen är minimitiden för ett fängelsestraff 14 dagar. Om en civiltjänstgörare vars återstående tjänstgöringstid är mindre än 28 dagar slutar sin tjänstgöring, måste han dömas till ett fängelsestraff som är kortare än 14 dagar. Därför föreslås i 1 mom. i enlighet med den nuvarande regleringen att den allmänna bestämmelsen i strafflagen skall kunna förbigås i sådana fall och fängelsestraff som är kortare än 14 dagar dömas ut. Fängelsestraff döms alltid ut i hela dagar så att beräkningssambandet mellan civiltjänstgöringstiden och fängelsestraffet behålls.

I 2 mom. föreslås att gällande bestämmelser om sammanläggning och sammanräkning av straff behålls. Straff för civiltjänstgöringsbrott och vägran att fullgöra civiltjänst under normala förhållanden skall inte p.g.a. särdragarna i anknytning till straffet sammanläggas med straff för andra brott. Inte heller skall det sammanräknas med straff för andra straff i verkställighetsskedet och straff för andra brott skall verkställas först.

Ovan nämnda förbud mot sammanläggning och sammanräkning av straff liksom förbudet mot villkorliga straff och samhällstjänst skall emellertid inte gälla för brott enligt 75 och 76 § under extra tjänstgöring eller mobilisering. Påföljderna för brotten i fråga är inte bundna till den återstående tjänstgöringstiden och slutförandet av civiltjänstplikten. På dem kan alltså normala straffrättsliga bestämmelser tillämpas. Detta förordas också av att straffskalan har ett mycket strängare maximistraff för brotten under extra tjänstgöring eller mobilisering.

Enligt 3 mom. får en person som avtjänar ett fängelsestraff som utdömts för vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott inte placeras i övervakad frihet på prov.

P.g.a. att civiltjänst grundas på övertygelse behålls i 4 mom. bestämmelsen om att fängelsestraff som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott inte antecknas i straffregistret, och straffet får inte senare beaktas som straffskärpningsgrund. Samma reglering gäller för de nya brotten i 75 och 76 § under extra tjänstgöring eller mobilisering.

81 §. Villkorlig frigivning. Prövotiden för en villkorligt frigiven civiltjänstgörare som dömts för ett brott enligt 73 eller 74 § är enligt 1 mom. alltid den återstående tjänstgöringstiden. Civiltjänstcentralen bestämmer den återstående tjänstgöringstiden sedan den av fängelsemyndigheten fått uppgifter om det avtjänade straffet. Den återstående tjänstgöringen sker hos civiltjänstcentralen och civiltjänstgöraren behöver därför inte ställas under särskild övervakning under prövotiden. Regleringen motsvarar gällande praxis.

Enligt 2 mom. räknas den återstående tjänstgöringstiden för den som är villkorligt frigiven så att en dag i straffanstalt motsvarar två dagar i civiltjänst.

Enligt 3 mom. får den som har förverkat sin villkorliga frihet enligt 82 § inte på nytt frigives villkorligt. Regleringen motsvarar gällande praxis.

82 §. Förverkande av villkorlig frihet. I 1 mom. regleras det fall att en civiltjänstgörare som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst enligt 73 § under den villkorliga friheten gör sig skyldig till vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott. Civiltjänstgöraren döms inte i detta fall till nytt straff utan förverkar i stället sin villkorliga frihet och frihet och utför den återstående strafftiden i en straffanstalt. Det är inte ändamålsenligt att döma ut nya straff i dessa situationer eftersom det ursprungliga straffet har bestämts schematiskt så att det motsvarar hälften av den resterande tjänstgöringstiden.

Situationen är en annan i 2 mom. avsedda fall. Om en civiltjänstgörare som dömts för civiltjänstgöringsbrott enligt under den villkorliga friheten på nytt gör sig skyldig till civiltjänstgöringsbrott förverkar han eller hon

sin villkorliga frihet. Dessutom kan domstolen döma ut ett nytt straff i enlighet med 74 § 1 mom. De fall när ett nytt straff är aktuellt är fall där det ursprungliga straffet var mindre än häften av den resterande tjänstgöringstiden och endast förverkandet av den villkorliga friheten inte är en tillräcklig påföljd för det nya brottet.

Domstolen ska enligt 3 mom. uppge hur långt fängelsestraff som ytterligare skall avtjänas med beaktande av under villkorlig frihet fullgjord civiltjänst och tidigare avtjänat straff. En civiltjänstgörare som en gång har förverkat sin villkorliga frihet kan inte på nytt frigges villkorlig frihet enligt 81 § 3 mom.

Även om påföljden endast är att den villkorliga friheten förverkas, skall brottsundersökningen och den rättsliga behandlingen följa normal ordning. Polisundersökningen förutsätter därmed alltid att civiltjänstcentralen gör en polisanmälan och den allmänna åklagaren skall i domstolen yrka att den villkorliga friheten skall förverkas. Civiltjänstcentralen skall ge en skriftlig utredning om den tjänstgöringstid som är fullgjord i samband med polisanmälan. Vid beräkningen av den återstående civiltjänstgöringstiden motsvarar två dagar i civiltjänst en dag i fängelse.

83 §. När fängelsestraff förfaller. Regleringen av hur fängelsestraff förfaller bevaras som den nuvarande. Enligt 1 mom. förfaller fängelsestraff om verkställigheten av straffet inte har inletts inom en viss tid från den lag då den lagakraftvunna domen gav. Verkställigheten av utdömd dom för vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstgöringsbrott förfaller inom fem år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs eller verkställigheten avbröts. Tidsfristen är densamma som bestäms i strafflagen för fängelsestraff på högst ett år.

Ett fängelsestraff förfaller också enligt 2 mom. om den villkorligt frigivne har varit i civiltjänst under den återstående tjänstgöringstiden eller om han eller hon har befriats av hälsoskäl från tjänstgöring i fredstid eller helt och hållet.

84 §. Civiltjänstpliktens upphörande på grund av fängelsestraff. Straffet för vägran att fullgöra civiltjänst är alltid hälften av den

återstående tjänstgöringstiden. Civiltjänstplikten upphör när den som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst har avtjänat hela fängelsestraffet. Detsamma gäller den som dömts för civiltjänstgöringsbrott till ett fängelsestraff som är hälften av den återstående tjänstgöringstiden.

Om straffet är mindre än hälften av den återstående tjänstgöringstiden fortsätter enligt 2 mom. tjänstgöringsplikten för den som dömts för civiltjänstgöringsbrott också efter att fängelsestraffet förfallit eller avtjänats med de tjänstgöringsdagar som återstår att fullgöra.

För granskning av om skyldigheten att fullgöra civiltjänst har upphört skall straffanstalten underrätta civiltjänstcentralen om frigivningen av en person som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott.

85 §. Rättegång och domstolens och allmänna åklagarens skyldighet att lämna uppgifter. Paragrafen handlar om behandlingsorten för åtalet, för vilken del här hänvisas till motiveringen till 77 § ovan. På samma sätt som nu bestäms om domstolens och åklagarens skyldighet att meddela civiltjänstcentralen om sina avgöranden. I 3 mom. bestäms om svarandens rätt att få ett rättegångsbiträde enligt samma förutsättningar som andra brottmål enligt lagen om rättegång i brottmål.

12 kap. Register och dataskydd

Skyddet för personuppgifter och de allmänna grunderna för behandlingen av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (523/1999). I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) bestäms om rätt att få uppgifter ur myndigheternas offentliga handlingar samt om den tystnadsplikt som anställda i myndigheterna har, handlingarnas sekretess och andra i möjligheten att få ut handlingar nödvändiga begränsningar som beror på skyddet av enskilda eller allmänna intressen. Den handlar vidare om myndighetens skyldigheter i anknytning till uppnåendet av lagens syfte.

Arkivlagen (831/1994) bestämmer om myndigheternas arkiveringsuppgifter och ordnandet av arkiveringen samt utarbetandet, bevaringen och användningen av handlingar.

Civiltjänstregistret är ett personregister som avses i personuppgiftslagen. Den innehåller känsliga personuppgifter om civiltjänstgörarna. På användningen av civiltjänstregistret och uppgifterna i den tillämpas utöver specialbestämmelserna i civiltjänstlagen också ovan nämnda allmänna lagar.

I 12 kap. i lagförslaget föreslås att den gällande civiltjänstlagens bestämmelser om civiltjänstregistret och dataskydd ändras och preciseras. Arbetsministeriet förnyar civiltjänstregistret till ett internetbaserat datasystem till vilket det skall vara möjligt att i framtiden skapa en begränsad användningsrätt även för civiltjänstgöringsplatsernas förmän för civiltjänstgörare. När civiltjänstgöringsplatserna stegvis börjar använda det adb-baserade systemet och uppdatera uppgifterna om civiltjänstgöringsplatsen och civiltjänstgöraren direkt i registret, är det möjligt att avstå från en parallell användning av de manuella personkorten för civiltjänstgörare.

Arbetsministeriets och civiltjänstcentralens ansvar som registerförare och civiltjänstgöringsplatsernas ansvar som registeranvändare skall preciseras. Samtidigt skall också bestämmelserna om innehållet i civiltjänstregistret preciseras i enlighet med de behov som framgått i myndigheternas praxis. Kapitel innehåller en reglering av elektronisk överföring av uppgifter och en precisare reglering av avförande och bevaring av uppgifterna i registret.

86 §. Civiltjänstregistret och dess användningsändamål. Verkställigheten av civiltjänsten, övervakningen av civiltjänstgörarna och placeringen under undantagsförhållanden kräver en registrering av civiltjänstgörarnas personuppgifter. Över civiltjänstgörarna för arbetsministeriet ett personregister som avses i personuppgiftslagen (523/1999). I denna paragraf regleras civiltjänstregistrets karaktär och användningsändamål. Registret förs med hjälp av automatisk databehandling och det är internetbaserat. Civiltjänstregistret består av ett personuppgiftsregister över civiltjänstgörarna. I datasystemhelheten finns det dessutom som separata delar en på civiltjänstgörarens samtycke baserad presentationsdel, ett myndighetsregister över civiltjänstgöringsplatser samt en öppen blankett-, informations- och anvisningsdel.

Civiltjänstcentralens uppgift som verkställare av civiltjänsten och övervakare av civiltjänstgörarna förutsätter att ett personregister kan användas. Med hjälp av registeruppgifterna kan civiltjänstcentralen förordna civiltjänstgörare i tjänst, planera, ordna och övervaka tjänstgöringen samt planera placeringen för undantagsförhållanden. Också arbetsministeriets tjänstemän som svarar för civiltjänstären den behöver registret när de sköter gransknings- och övervakningsuppgifter i fråga om civiltjänstgörare t.ex. i samband med utredning av klagomål och missbruk samt godkännandet av räkningar som gäller civiltjänstgörare.

Enligt 2 mom. hör till civiltjänstregistret inte bara denna med automatisk databehandling förda handlingar. Dessa handlingar är främst ansökningar om civiltjänst, handlingar som rör civiltjänstgörarens hälsotillstånd samt handlingar i ärenden om ansökan om uppskov och befrielse. Dessutom skall civiltjänstgörarens personkort i alla fall några år framöver bevaras också i manuell form som ett alternativ till att uppgifterna uppdateras direkt i det adb-baserade registret.

87 §. Registeransvariga. Arbetsministeriet leder och övervakar civiltjänsten och ansvarar för civiltjänstregistrets tekniska och allmänna funktion, informationssäkerheten, enhetligheten i registerfunktionerna, fastställandet av uppgiftstyper som skall införas i registret, tider för avförande av uppgifterna samt beviljandet av användarrättigheter och deras omfattning. Personer inom arbetsministeriet som svarar för civiltjänstären den kan också verka som användare av civiltjänstregistret och uppdatera det.

Arbetsministeriet beviljar enligt 2 mom. omfattningen av användarrättigheter i civiltjänstregistret som krävs för utförandet av arbetsuppgifterna. Arbetsministeriet beviljar användarrättigheter till arbetsministeriets och civiltjänstcentralens personal. Arbetsministeriet fastställer användarrättigheternas omfattning för varje användargrupp på basis av arbetsuppgifterna. Arbetsministeriet beviljar användarrättigheter också till de i 44 § avsedda ansvariga personerna vid civiltjänstgöringsplatserna. Användarrättigheterna på civiltjänstgöringsplatserna skal alltid vara tekniskt begränsade att gälla endast de civil-

tjänstgörare som finns på civiltjänstgöringsplatsen i fråga och begränsade ytterligare så att uppgifterna kan användas endast i den mån civiltjänstgöringsplatsen behöver dem.

Det till arbetsministeriet koncentrerade beviljandet av användarrättigheter kan p.g.a. det stora antalet civiltjänstgöringsplatser (ca 1 800) av praktiska skäl gälla endast registeranvändarna i ministeriet och civiltjänstcentralen samt civiltjänstgöringsplatsernas ansvariga personer. På civiltjänstgöringsplatserna skall den ansvariga personen, som handlar under tjänsteansvar, kunna bevilja användarrättigheter i registret inom ramen för ett av arbetsministeriet tekniskt begränsat bemyndigande att bevilja användarrätt inom den egna organisationen. Den ansvariga personen skall alltså kunna bevilja användarrätt till personer som inom organisationen behöver rätt att uppdatera eller se uppgifterna. Exempel på sådana är civiltjänstgöringsplatsens förman och den person som undertecknar resebiljetterna.

Civiltjänstcentralen svarar för de övriga uppgifter som åligger den registeransvarige enligt personuppgiftslagen så som insamlingen, bevaringen, användningen, överlämnande och skyddande av uppgifterna i registret samt korrigering av felaktiga och föråldrade uppgifter ingår i skötseln.

Civiltjänstregistrets registeransvariga och användare är i första hand civiltjänstcentralen, men också arbetsministeriet och civiltjänstgöringsplatserna för register, för in uppgifter och använder dem inom ramen för sina egna befogenheter. Civiltjänstgöringsplatsernas skyldighet skall på samma sätt som för närvarande vara att föra registret till den del det gäller sådana personkortsuppgifter som avses i 89 § 1 mom. I fortsättningen kan civiltjänstgöringsplatsernas skyldighet att föra registret fullgöras genom en manuell föring av personkortet eller alternativt genom att direkt föra in uppgifterna i civiltjänstregistrets databas.

Den som för civiltjänstregister till den del det gäller civiltjänstgörarens läkarundersökningskort är civiltjänstgöringsplatsens eller civiltjänstcentralens läkare.

88 §. *Ansvar för uppgifterna i civiltjänstregistret.* I paragrafen åläggs varje registeransvarig ansvar för att införda uppgifter är

riktiga och användningen vid skötseln av uppgifterna är lagliga. Bestämmelsen om ansvarsfördelning behövs eftersom det finns flera instanser som för in och använder uppgifterna.

89 §. *Registrets datainnehåll.* I 1 mom. uppräknas de basuppgifter om civiltjänstgöraren som skall införas i registret. Dessa uppgifter är nödvändiga för förordnande i tjänstgöring och planeringen, ordnandet och tillsynen av tjänstgöringen. De uppräknade uppgifterna är till väsentliga delar desamma som idag införs manuellt i civiltjänstgörarens personkort och på basis av vilka civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen kan följa upp bl.a. i lag bestämda rättigheter till permissioner och ledigheter samt resor samt hur tjänstgöringstiden framskrider. Uppgifter i samband med civiltjänstgöringsplatsen och tiden samt i samband med utförandet av tjänsteuppgifterna avser bl.a. uppgifter om civiltjänstgörarens arbetsuppgifter, utbildning som ges honom eller henne, frånvaron i samband med tjänstgöringen samt permissioner. Det manuella personkortet kan också framöver användas parallellt med det adbaserade registret på de civiltjänstgöringsplatser som ännu inte har övergått till en registerhållning baserad på automatisk databehandling.

I 2 mom. föreskrivs om läkarundersökningskortet. Läkarundersökningskortet är i detta nu ännu manuellt fört och förs över i slutet kuvert från den yrkesutbildade hälsovårdspersonalen på civiltjänstcentralen till civiltjänstgöringsplatsen som i sin tur utan att öppna kuvertet för över det till sin hälsovårdspersonal. Registeransvaret och ansvaret för uppgiftsinnehållet ligger på civiltjänstcentralens och civiltjänstgöringsplatsens läkare.

I 3 mom. katalogiseras grupper av uppgifter som vid sidan av de i 1 mom. nämnda uppgifterna skall föras in i registret. Dessa uppgifter behövs för att civiltjänstmyndigheterna skall kunna sköta sina i lag bestämda uppgifter. En förutsättning för att en uppgift förs in i registret är alltid att det är nödvändigt för skötseln av de uppgifter som avses i 86 § 1 mom.

I civiltjänstregistret kan enligt 1 punkten införas uppgifter om övertygelse och religi-

onssamfund om detta har betydelse för ordnande av tjänstgöringen eller bestämmande av civiltjänstgöringsplats. Övertygelse och religionsamfund har betydelse bl.a. för dieten, arbetsuppgifterna och vilka civiltjänstgöringsplatser som är möjliga.

Enligt 2 punkten kan införas uppgifter om brott för vilka dom dömts ut eller som är anhängiga med stöd av civiltjänstlagen samt verkställigheten av straffen. Dessutom kan uppgifter om en dom som en domstol har dömt ut i ett annat brott som lett till ett villkorligt eller ovillkorligt fängelsestraff om det är av betydelse med tanke på civiltjänstgörarens tjänstgöring eller placering. Införandet av andra uppgifter om brott eller påföljder än sådana som hänför sig till civiltjänstgöringen skall vara exceptionellt och ha samband med straff där det finns en tydlig anknytning till civiltjänstgörarens egen eller andras tjänstgöringssäkerhet och tryggheten på civiltjänstgöringsplatsen, t.ex. brott mot liv och hälsa. Uppgifterna om allvarliga brott kan ha betydelse också med hänsyn till bedömningen av tjänstedugligheten och sådana uppgifter behöver registreras i den mån de kan vara grund för ett beslut om tjänsteduglighet. Domar om bötesstraff skall inte föras in i registret.

Enligt 3 punkten kan vid behov i registret antecknas uppgift om huruvida en civiltjänstgörare förvaras i straffanstalt eller intas på sjukhus eller vid någon annan social- eller hälsovårdsinrättning. Civiltjänstgöringsplatsen behöver uppgiften för att civiltjänstgöraren skall kunna nås och förordnas i tjänst, utan onödig efterlysningsbegäran, eftersom vistelse på anstalt utgör ett lagligt hinder för att låta bli att infinna sig i tjänst.

4 punkten tar upp uppgifter som behövs för att fastställa tjänsteduglighetsklassificeringen. De innefattar diagnosuppgifter enligt IDC-kodning, läkarutlåtanden och andra uppgifter om hälsotillstånd som har betydelse för bestämmande och undersökande av tjänstedugligheten. Civiltjänstcentralen behöver uppgifterna för att förordna civiltjänstgörare i tjänst samt planera tjänstgöringen och var civiltjänstgöraren skall placeras. Uppgifterna kan ha betydelse också för tjänstgöringssäkerheten och bestämmandet av arbetsuppgifterna.

Uppgifterna i punkterna 5 och 6 om förordnade i tjänst och sökande av ändring enligt denna lag är viktiga för civiltjänstcentralen för förordnande i tjänst och planeringen av tjänstgöringen.

Utöver ADB-registret kan civiltjänstregistret innehålla också manuellt förda handlingar och informationssamlingar. Handlingar av detta slag är ansökan, förordnande, uppskov och befrielse i fråga om civiltjänst, läkarutlåtanden för fastställande och justering av tjänstedugligheten och andra intyg om hälsotillståndet, handlingar i samband med polisanmälningar för civiltjänstbrott och kompletteringstjänstgöringsförseelse, disciplinhandlingar, handlingar i anknytning till ändringssökande i enlighet med civiltjänstlagen samt det manuella personkortet och läkarundersökningskortet för civiltjänstgöraren.

90 §. Förvarande och överföring av personkort och läkarundersökningskort. Paragrafen behandlar bevarande och överförande av civiltjänstgörarens personkort och läkarundersökningskort. Personkortet kan i fortsättningen vara antingen manuellt förd eller ingå i ett adb-register. Läkarundersökningskortet är tills vidare alltid manuellt och upprätthålls och bevaras på civiltjänstgöringsplatsen på samma sätt som nu, separat från det övriga registermaterialet för civiltjänstgöraren. Anteckningar i läkarundersökningskortet görs av hälsovårdspersonalen på civiltjänstgöringsplatsen och av den läkare som civiltjänstgöringsplatsen har anvisat civiltjänstgöraren. Att läkarundersökningskortet omsorgsfullt bevaras och överförs till civiltjänstgöringsplatsens hälsovårdspersonal ansvarar civiltjänstgöringsplatsen för enligt 1 mom.

När civiltjänstgöraren byter civiltjänstgöringsplats skall civiltjänstgöringsplatsen enligt 2 mom. omedelbart överföra det manuella personkortet och läkarundersökningskortet till civiltjänstgörarens nya civiltjänstgöringsplats. När civiltjänstgöraren har hemförlovats skall läkarundersökningskortet och personkortet enligt 3 mom. omedelbart lämnas till civiltjänstcentralen.

I framtiden det kan vara möjligt i framtiden att också uppgifterna i läkarundersökningskortet kan överföras i elektronisk form, varmed de kunde upprätthållas genom ett adb-

baserat register. Att gå över till elektronisk form lyckas förmodligen rätt enkelt i civiltjänstcentralens egen hälsovård, där användarrättigheterna kan göras bestående och där det inte finns parallella system i burk samtidigt. Hälsovården på civiltjänstgöringsplatserna är likväl oftast utlokaliserad på separata organisationer som åtminstone ännu har egna patientuppgiftssystem. I detta fall kan skapandet av behövliga användarrättigheter i civiltjänstregistret bli svårt och kontrollen av registeranvändningen problematisk. Civiltjänstgöraren kan dessutom eventuellt uppsöka vård i flera hälsovårdsorganisationer under sin tjänstgöring vilket ökar svårigheterna att föra registret. Lagförslaget hindrar inte att uppgifterna i läkarundersökningskortet tekniskt överförs i elektronisk form eller att uppgifterna uppdateras med hjälp av automatisk databehandling på försorg av hälsovårdspersonalen vid civiltjänstcentralen. Förslaget ger arbetsministeriet emellertid inte någon fullmakt att bevilja användar- och uppdateringsrättigheter i fråga om hälsouppgifter till hälsovårdspersonalen eller läkare på civiltjänstgöringsplatserna. Detta innebär i praktiken att de manuella läkarundersökningskortet bevaras.

91 §. Utplåning av uppgifter ur civiltjänstregistret. De personkortsuppgifter som har specificerats i 89 § 1 mom. och de uppgifter om civiltjänstgöraren som antecknas i läkarundersökningskortet utplånas ur civiltjänstregistret vid utgången av det år som civiltjänstgöraren fyller 60 år.

Enligt gällande bestämmelser har uppgifterna utplånats ur civiltjänstregistret när civiltjänstgöraren har fyllt 50 år. De har då överförts till militärlänsstaberna. Eftersom den övre åldersgränsen för förordnande till tjänstgöring under allmän mobilisering är 60 år är det nödvändigt att förvaringstiden för uppgifter i civiltjänstregistret i fortsättningen förlängs till 60 år. Enligt lagförslaget skall civiltjänstgörarna förordnas i tjänst under mobilisering på försorg av civiltjänstmyndigheterna. Civiltjänstmyndigheterna behöver således aktuella uppgifter över alla civiltjänstgörare som är dugliga att förordnas i tjänst. Personkortet och läkarundersökningskortet eller motsvarande adb-baserade civiltjänstregisteruppgifter skall på samma sätt som nu vara uppgifter

som bevaras ständigt och som när uppgifter utplånas ur civiltjänstregistret skall föras vidare för uppbevaring i krigsarkivet som är slutarkivet för civiltjänstgörarnas del. Krigsarkivet torde bli en del av arkivväsendet (RP 66/2007 rd).

De uppgifter om civiltjänstgöraren som nämns i 89 § 3 mom. i lagförslaget utplånas ur civiltjänstregistret fem år efter det att civiltjänstgöraren har hemförlovats efter fullgjord tjänstgöring. De uppgifter som lagrummet avser är i stor utsträckning manuella ansöknings-, delgivnings- och beslutsavskriftshandlingar samt andra handlingar som det inte är ändamålsenligt att bevara för en längre tid än fem år. Om en uppgift har erhållits och antecknats i registret efter fullgjord tjänstgöring som civiltjänstgörare eller bevaring medan civiltjänstgöraren ingår i civilreserven eller i tilläggscivilreserven, utplånas uppgiften fem år efter det att uppgiften erhållits och antecknats i registret.

I 3 mom. bestäms en skyldighet för civiltjänstcentralen att överföra det manuella materialet i organiserad form till den nya civiltjänstcentralen om den myndighet som verkar som civiltjänstcentralen byts.

I 4 mom. finns hänvisningar till i arkivlagen (831/1994) i fråga om arkivväsendets uppgifter och handlingar som skall arkiveras.

92 §. Utomstående informationskällor. Paragrafen behandlar arbetsministeriets och civiltjänstcentralens registeransvariga rätt att få information utifrån. Civiltjänstcentralen och på basis av sin övervakningsfunktion också arbetsministeriet och de personer i ministeriet som ansvarar för civiltjänststämmanden behöver för skötseln av sina uppgifter information från flera register som förs av andra myndigheter.

Paragrafens 1 mom. 1 punkt föreskriver att den registeransvariga har rätt att ur befolkningsdatasystemet de få uppgifter som avses i 4 § 1 mom. 1—4 punkten i befolkningsdatalagen (507/1993) och de uppgifter som avses i 3 mom. i den nämnda paragrafen om medlemskap i trossamfund. Dessa uppgifter behövs för ordnandet av civiltjänsten och övervakningen av de tjänstgöringspliktiga. Sådana uppgifter är identifieringsuppgifter, familjerättslig status, medborgarskap, handlingsbehörighet, tidpunkt för dödsfall, mo-

dersmål och behandlingsspråk samt tillhörighet i trossamfund.

Enligt momentets 2 punkt har den registeransvariga rätt att få av militära myndigheter uppgifter som påverkar civiltjänstgörarens tjänstgöringstid, uppgifter om tjänsteduglighet samt uppgifter om hälsotillstånd som har betydelse vid behandlingen av ett ärende som gäller civiltjänstgörarens tjänsteduglighet. Uppgifter om hälsotillstånd som lämnas ut härstammar närmast från hälsoundersökningen vid uppådet eller den undersökning som sker före det samt läkarundersökningar under inledd beväringstjänst och hälsouppgifter redan från samma tid.

Enligt 3 punkten gäller rätten att få uppgifter också utlåtande av den hälsocentral och läkare som undersökt civiltjänstgörarens tjänsteduglighet om uppgifter i fråga om hälsotillståndet till den del det har betydelse när tjänstedugligheten kontrolleras. Det finns inte någon rätt att få mer omfattande uppgifter om den läkare som utfört undersökningen inte anser att det är nödvändigt för bedömningen av tjänstedugligheten i de uppgifter civiltjänstgöraren är just då.

Enligt 4 punkten i momentet skall den registeransvariga ha rätt att få uppgifter om sådana i mentalvårdslagen (1116/1990) avsedda mentalvårdstjänster som givits civiltjänstgöraren, om uppgifterna är av betydelse med tanke på tjänstedugligheten eller anordnandet av tjänstgöringen, t.ex. med hänsyn till ett uppskov. Uppgifter får begäras av av hälsovårdscentraler, mentalvårdsbyråer, sjukhus eller andra som utför mentalvårdsarbete.

Enligt 5 punkten får den registeransvariga av utlänningsverket uppgifter om en persons medborgarskap. Uppgifterna behövs för klarläggande av om han eller hon är skyldig att fullgöra tjänstgöring i Finland och i beslut om befrielse.

Momentets 6 punkt gäller uppgifter av polis-, åklagar- och fängvårdsmyndigheter. Dessa uppgifter omfattar polisanmälan, dess behandlingstidtabell, tidtabellen för åtalsprövningen och dess slutsats, brottspåföljden och verkställigheten av fängelsestraff i fråga om vägran att fullgöra civiltjänst, civiltjänstgöringsbrott, brott mot upplysningsplikt eller brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring. Uppgifterna anknyter

väsentligt till civiltjänstgörarens verksamhet i tjänsten och är viktiga för civiltjänstcentralen för uppföljningen av slutförandet av tjänstgöringen och övervakningen av civiltjänstgöraren. Bl.a. är också uppgifter om att ett åtal har förfallit och domseftergift av betydelse när civiltjänstgöraren skall förordnas i tjänst på nytt.

Den registeransvariga har enligt 7 punkten rätt att ur justitieförvaltningens informationssystem uppgifter om brottsrubriceringar och utdömda straffpåföljder i fråga om brottmål som avgjorts av domstol och där civiltjänstgöraren har dömts till ett villkorligt eller ovillkorligt fängelsestraff. De brott som leder till fängelsestraff är oftast allvarliga och uppgifterna kan vara av betydelse för tjänstgöringssäkerheten och arbetarskyddet på civiltjänstgöringsplatsen, liksom för bedömning av civiltjänstgörarens tjänsteduglighet och lämplighet för placering i specificerade tjänsteuppgifter. En kontroll av uppgifter enligt denna punkt sker i enskilda fall med hänsyn till de riskfaktorer som anknyter till utbildningen och arbetsuppgifternas karaktär.

Enligt momentets 8 punkt gäller rätten också sådana uppgifter av fängvårdsmyndigheterna som gäller civiltjänstgörare som förvaras i straffanstalt och tidpunkten för deras frigivning. Uppgifterna har betydelse bl.a. för bedömningen av huruvida det finns ett lagligt hinder för att inte infinna sig i tjänst och för att hindra onödiga efterspaningar.

Enligt 9 punkten har den registeransvariga rätt att av social- eller hälsovårdsinrättningarna och andra slutna anstalter få uppgifter om tjänstgöringsskyldiga personer som finns där och om när personen får lämna inrättningen. Informationen behövs med tanke på förordnande till civiltjänst och ordnande av tjänstgöringen.

Enligt 10 punkten har den registeransvarige rätt att av folkpensionsanstalten få uppgift om civiltjänstgörare som beviljats sjukpension enligt folkpensionslagen (568/2007) eller handikappbidrag enligt lagen om handikappbidrag (124/1988). Uppgiften behövs för att civiltjänstmyndigheten skall kunna bedöma civiltjänstgörarens tjänsteduglighet, förutsättningarna för befrielse från tjänstgöring och förutsättningarna för placering i uppgifter under undantagsförhållanden.

Enligt 11 punkten i momentet har den registeransvariga rätt att av arbetsministeriet, som under undantagsförhållanden upprätthåller registret över arbetspliktiga, får uppgift om civiltjänstgörare som i enlighet med beredskapslagen fått ett arbetsförordnande som arbetspliktig för tjänstgöringsförordnande under mobilisering. Informationen behövs för övervakningen av civiltjänstgörarna och placeringen under undantagsförhållanden.

Uppgiften om arbetsförordnande som arbetspliktig är oundgänglig för civiltjänstcentralen eftersom dess uppgift är att under undantagsförhållanden förordna civiltjänstgörarna i extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering. Ett arbetsförordnande är likvärdigt en primär tjänstgöringsform i förhållande till civiltjänsten och civiltjänstcentralen skall inte enligt lagförslaget förordna en civiltjänstgörare i tjänst om denna enligt beredskapslagen redan fått ett arbetsförordnande som arbetspliktig.

I 2 mom. föreskrivs om civiltjänstgöringsplatsens rätt att få uppgifter om civiltjänstgörare. Enligt 1 punkten har civiltjänstgöringsplatsen rätt att i en rekryteringssituation av civiltjänstcentralen få nödvändiga uppgifter om civiltjänstgörarens utbildning och arbetsfärdighet. Dessa uppgifter fås vanligen i en intervju av civiltjänstgöraren själv, men civiltjänstgöringsplatsen skall emellertid ändå kunna innan den binder sig vid behov ha rätt att granska att uppgifterna stämmer. Denna kontrollrätt är viktig med tanke på civiltjänstgöringsplatsens rättigheter eftersom i avvikelser till normala anställningsförhållanden kan ett civiltjänstgöringsförhållande inte hävas eller uppsägas ens om civiltjänstgöraren uppgett väsentligt felaktiga uppgifter.

Enligt 2 punkten kan civiltjänstgöringsplatsen också få uppgifter av den läkare som undersökt en civiltjänstgörarens tjänsteduglighet få uppgifter om hälsotillståndet i fråga om en civiltjänstgörare som är i dess tjänst, till den del uppgifterna är av betydelse för tjänstedugligheten.

Regleringen motsvarar nuläget och uppgifterna har betydelse bl.a. vid bedömningen av civiltjänstgöringsplatsens ansvar i ordnandet av tjänstgöringssäkerheten och kontrollen av tjänstedugligheten. Hälsouppgifter som påverkar tjänstedugligheten behöver civil-

tjänstgöringsplatsen också för att bedöma grunderna för hemförlovning, beviljandet av sjukledigheter eller grunderna för en eventuell befrielse från tjänstgöring.

I 3 mom. bestäms om arbetsministeriets och civiltjänstcentralens rätt att få de uppgifter som avses i 1 mom. genom teknisk anslutning. Med en teknisk anslutning avses att uppgifterna lämnas ut i maskinläsbar form och även överlämnande av uppgifter med andra tekniska metoder, såsom möjligheten att kontrollera uppgifter med hjälp av en nätverksanslutning. När tekniska användaranslutningar förverkligas skall mottagaren sörja för en tillräckligt hög nivå på dataskyddet och ge överlämnaren av uppgifterna en tillräckligt detaljerad utredning om det.

Uppgifter som lämnas ut till civiltjänstgöringsplatsen enligt 2 mom. föregås av en specificerad begäran om uppgifter i enskilda fall, varför det inte är ändamålsenligt att använda en teknisk anslutning.

93 §. Utlämnande av uppgifter. Paragrafen handlar om utlämnandet av uppgifter ur civiltjänstregistret.

Enligt 1 mom. kan uppgifter lämnas ut till utlänningsverket som kan behöva tjänstgöringsuppgifterna när den behandlar ärenden som gäller medborgarskap för civiltjänstgörare som har medborgarskap i en annan stat. Enligt 34 § i medborgarskapslagen (359/2003) behåller en finsk medborgare som också har medborgarskap i någon främmande stat sitt finska medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder endast om han eller hon har tillräcklig anknytning till Finland. Enligt bestämmelsen anses en tillräcklig anknytning föreligga bland annat om personen före 22 års ålder har fullgjort civiltjänst i Finland.

2 mom. motsvarar 92 § i lagförslaget. Den registeransvarige får lämna ut uppgifter genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form. Innan uppgifter lämnas ut genom teknisk anslutning skall den som begär uppgifterna visa att uppgifterna är skyddade.

13 kap. Sökande av ändring

Kapitlet handlar om ändringssökande i civiltjänstärenden. Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att få sin sak behandlad av

en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. De grundläggande bestämmelserna om ändrings-sökande i förvaltningen finns i förvaltningsprocesslagen (586/1996) enligt vilken en allmän besvärsmått gäller. Ett beslut i ett förvaltningsärende skall kunna överklagas.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar gällande reglering.

94 §. Sökande av ändring i beslut av upp-bådsnämnden eller försvarsmaktens regionalbyrå. I fråga om sökande av ändring i ett beslut av upp-bådsnämnden eller försvarsmaktens regionalbyrå beträffande en ansökan som avses i 12 § gäller vad som bestäms i 12 kap. i förslaget till värnpliktslag. I 110 § i förslaget till värnpliktslag bestäms om besvär i ärenden som gäller rättelseyrkande och i andra ärenden som gäller värnplikten. Enligt bestämmelsen överklagas ett beslut som upp-bådsnämnden eller regionalbyrån har fattat i ett annat värnpliktsärende genom besvär hos centralnämnden för upp-bådsärenden. Därmed skall ett beslut som gäller godkännandet av en ansökan om civiltjänst överklagas genom besvär hos centralnämnden för upp-bådsärenden.

Enligt 13 § i förslaget till civiltjänstlag skall upp-bådsnämnden eller regionalbyrån godkänna en ansökan om civiltjänst om den motsvarar villkoren i 12 §. Under normala tider konstateras en övertygelse finnas genom att den person som ansöker om civiltjänst ger en skriftlig försäkran om det. Eftersom ansökningar om civiltjänst utan undantag godkänns under normala förhållanden blir förfarandena för rättelseyrkande och besvär i värnpliktslagen i praktiken inte tillämpliga.

95 §. Sökande av ändring i beslut av civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen. I civiltjänstcentralens beslut om bestämmande av civiltjänstgöringsplats och byte av civiltjänstgöringsplats kan ändring enligt förslaget sökas hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets civiltjänstcentralen är belägen. Besvärsskriften skall tillställas civiltjänstcentralen inom 14 dagar från den dag då den sökande delgavs beslutet. Tidsfristen är kort p.g.a. ärendets brådskande natur. Ci-

viltjänstcentralen skall utan dröjsmål tillställa besvärsmyndigheten besvärsskriften och de handlingar som har fogats till den samt sitt utlåtande. Besvären skall behandlas i skyndsamt. Besvär hindrar inte att beslut verkställs om inte besvärsmyndigheten förordnar något annat.

Ändring i beslut av civiltjänstgöringsplatsen och i andra beslut av civiltjänstcentralen kan sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den myndighet som fattat beslutet är belägen. Besvärstiden är 30 dagar i enlighet med 22 § i förvaltningsprocesslagen. Rätten att söka ändring är omfattande och gäller alla förvaltningsbeslut. Enligt 5 § i förvaltningsprocesslagen avses med ett beslut över vilket besvär kan anföras en åtgärd varigenom ett ärende har avgjorts eller lämnats utan prövning. Besvär kan inte anföras över en order som har utfärdats internt inom förvaltningen och som gäller utförande av ett uppdrag eller vidtagande av någon annan åtgärd. Sådana faktiska förvaltningsåtgärder i verkställigheten av civiltjänsten som sålunda faller inom ramen för besvärshindret är t.ex. förordnande av arbetsuppgifter, sättet på vilket de skall utföras och platsen för utförandet samt tidpunkterna för permissioner.

Paragrafen skall uttryckligen nämna de beslut där besvär inte hindrar verkställighet. Sådana beslut är förordnande till civiltjänst, avbrytande av tjänstgöring, uppskov med och befrielse från tjänstgöring samt hemförloving. I dessa hindras verkställigheten av beslutet inte av besvär.

I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Förutsättningen är att högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Civiltjänstlagen skall inte innehålla bestämmelser om förutsättningarna för beviljande besvärstillstånd. Utan 13 § i förvaltningsprocesslagen innehåller allmänt tillämpliga bestämmelser om det.

96 §. Sökande av ändring i fråga om disciplinstraff. Enligt 64 § i lagförslaget överförs förordnandet av disciplinstraff från civiltjänstgöringsplatserna till civiltjänstcentralen. En koncentrerad av de disciplinära ärendena syftar till att säkerställa att det finns tillräck-

lig kunskap för behandlingen och en enhetlig undersöknings- och straffpraxis.

I lagförslaget är disciplinstraffen skriftlig varning, overtidsarbete, förlust av dagpenning och förlust av personlig permission. Enligt 1 mom. i denna paragraf får en civiltjänstgörare som har påförts disciplinstraff söka ändring i beslutet om straff genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets civiltjänstcentralen är belägen.

Enligt 2 mom. skall besvärsskriften tillställas civiltjänstcentralen inom 14 dagar från den dag då civiltjänstgöraren delgavs beslutet. En kort besvärstid förordas av ärendets betydelse och behandlings skyndsamhet. Civiltjänstcentralen skall utan dröjsmål tillställa besvärmyndigheten besvärsskriften och de handlingar som har fogats till den samt sitt utlåtande. I praktiken finns handlingarna hos civiltjänstcentralen redan när den fattar sitt beslut i disciplinärendet. Sålunda skall centralen kunna lämna besvärshandlingarna till besvärmyndigheten inom en mycket kort tid.

I regel får disciplinstraff inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft enligt 3 mom. Om besvär över beslutet har anförts hos förvaltningsdomstolen, får straffet dock verkställas sedan förvaltningsdomstolen har meddelat sitt beslut med anledning av besvären. Ett eventuellt fortsatt besvärsförfarande efter förvaltningsdomstolens beslut hindrar alltså inte att beslutet verkställs.

Även om ett disciplinstraff som påförts av civiltjänstcentralen förutsätter att beslutet har laga kraft kan det dock verkställas omedelbart i de fall då inväntande av att beslutet skall vinna laga kraft innebär att verkställighet av disciplinstraffet inte är möjlig under civiltjänstgörarens återstående tjänstgöringstid.

Man kan inte anse att det i fråga om disciplinstraff som påförts av civiltjänstcentralen finns ett sådant rättsskyddsbehov som skulle motivera en obegränsad fortsatt besvärsrätt. Sålunda får ändring sökas i förvaltningsdomstolens beslut genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Regleringen motsvarar gällande lagstiftning.

97 §. Tillämpning av förvaltningsprocesslagen. I paragrafen konstateras uttryckli-

gen att utöver vad som bestäms i 94—96 § skall förvaltningsprocesslagen tillämpas på ändringssökande. Även om förvaltningsprocesslagen är direkt tillämplig eftersom den är en allmän lag inom förvaltningen är det nödvändigt att föreskriva om det separat i civiltjänstlagen. Detta beror på att det finns privaträttsliga sammanslutningar som är civiltjänstgöringsplatser och deras verksamhet regleras inte av förvaltningens allmänna lagar annars.

14 kap. Särskilda bestämmelser

98 §. Ansökan om tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. En civiltjänstgörare kan söka sig till tjänstgöring enligt värnpliktslagen om han anser att hans övertygelse inte längre lägger hinder i vägen för sådan tjänstgöring. På motsvarande sätt som i den gällande lagen får ansökan inte längre göras efter det att civiltjänsten har inletts. Civiltjänsten anses ha inletts när civiltjänstgöraren i samband med att han eller hon infinner sig för tjänstgöring registrerar sig som anmäld. Det betyder att ansökan inte kan göras under grundutbildningsperioden eller arbetstjänsten eller efter det att civiltjänstgöraren har inställt sig till kompletterande tjänstgöring. Ansökan kan inte heller göras efter utgången av det år som civiltjänstgöraren har fyllt 28 år. Ansökan skall lämnas utan prövning om den inte uppfyller ovan nämnda villkor.

I enlighet med gällande lag förutsätter ett godkännande av ansökan att civiltjänstgöraren inte tidigare på grundval av en motsvarande ansökan har beviljats tillstånd att övergå från civiltjänst till tjänst enligt värnpliktslagen.

Det kan inte anses finnas motsvarande skäl som grundar sig på övertygelse för civiltjänst som för tjänst enligt värnpliktslagen. Antalet gånger som en person kan byta mellan civiltjänst och beväringstjänst är därför begränsat och begränsningen motiverad med tanke på systemets funktionalitet.

Bestämmelsen tillämpas också på kvinnor som söker sig tillbaka till tjänstgöring enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

99 §. Tjänstgöringstiden vid övergång till civiltjänst från tjänst enligt värnpliktslagen

eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Tjänstgöringstiden vid övergång till civiltjänst från tjänst enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor skall beaktas vid beräkningen av den återstående tiden i civiltjänst med användning av koefficienter på samma sätt som för närvarande. Koefficienterna och de dagar som räknas som fullgjord tjänst bestäms för personen i fråga på basis av den fastställda tjänstgöringstiden, varvid koefficienterna blir enligt lagförslaget och gällande värnpliktslag 362:180, 362:270, 362:330 (vapenfri tjänst) och 362:362. En knapp dag avrundas uppåt till en hel dag.

Koefficienterna och resterande tjänstgöringstid tillämpas inte om personen söker sig till civiltjänst efter fullgjord tjänst enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

100 §. Tillämpningen av allmänna förvaltningslagar. Kraven på rättssäkerhet och god förvaltning kräver att allmänna förvaltningslagar tillämpas vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter och behandlingen av ärenden. Utöver att statliga och kommunala myndigheter tjänstgör som civiltjänstgöringsplatser finns det också privaträttsliga civiltjänstgöringsplatser. För klarhets skull bestäms att vid behandlingen av förvaltningsärenden enligt denna lag tillämpas förvaltningslagen, språklagen, personuppgiftslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, oberoende av civiltjänstgöringsplatsens rättsliga natur.

101 §. Handräckning av polisen för förpassande av civiltjänstgörare i tjänst. På motsvarande sätt som för närvarande bestäms om handräckning.

Enligt förslaget skall civiltjänstgöringsplatsen till skillnad från gällande bestämmelser i fortsättningen kunna begära handräckning inte endast av polisen på den ort som civiltjänstgöringsplatsen finns, utan också av polisen på civiltjänstgörarens hemort. Sistnämnda polismyndighet har ofta bättre uppgifter och möjligheter att nå civiltjänstgöraren än polisen på en eventuellt avlägsen ort.

Enligt 2 mom. ska polisen enligt gällande föreskrifter om skyldighet att ge handräckning utan dröjsmål förpassa en civiltjänstgörare till civiltjänstgöringsplatsen, om civil-

tjänstgöraren inte skriftligen vägrar fullgöra civiltjänst eller visar att han har ett lagligt hinder för sin frånvaro.

102 §. Myndigheternas informationsplikt. I paragrafen åläggs arbetsministeriet, civiltjänstcentralen och försvarsmakten att ge de uppbådspliktiga tillräcklig information om möjligheten att ansöka om civiltjänst och om innehållet i civiltjänsten. Avsikten är att objektiv och tillräcklig information om denna alternativ tjänstgöringsform skall vara lättillgänglig bl.a. vid uppbådstillfället och i anvisningsmaterialet som delas ut före uppbådet. Vid uppbådstillfället skall också ansökningsblanketter för civiltjänst vara öppettillgängliga. Informationsskyldigheten innefattar också en skyldighet att anvisa personen till rätt myndighet för att få tilläggsuppgifter.

15 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelse**

103 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en vanlig ikraftträdandebestämmelse.

104 §. Bestämmelser som upphävs. Genom den föreslagna lagen upphävs civiltjänstlagen (1723/1991) i sin helhet. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1992.

Till den del som olika lagar innehåller bestämmelser där det hänvisas till den gällande civiltjänstlagen föreslås att hänvisningsbestämmelserna ändras så att de överensstämmer med den föreslagna lagen.

105 §. Övergångsbestämmelser. Lagens ikraftträdande skall inte ha någon effekt på tjänstgöringstiden 395 dygn för dem som inlett sin civiltjänst före ikraftträdandet. För dem förblir tjänstgöringstiden 395 dygn i enlighet med gällande lag. Även antalet personliga permissioner behålls oförändrade på nivå 20 dagar. Vid tillämpningen är den faktiska inledningen av tjänstgöringen avgörande, varför tjänstgöringen är 395 dagar oberoende av om den inledda tjänstgöringen temporärt har avbrutits p.g.a. uppskov eller något annat skäl. Om civiltjänsten inte alls har hunnit inledas före lagens ikraftträdande bestäms tjänstgöringstiden likväl enligt den nya lagen oberoende av när förordnandet om att inträda i tjänst gavs första gången.

Enligt 3 mom. i övergångsbestämmelsen tillämpas inte 18 § 2 mom. i den föreslagna

lagen om prövning av övertygelse, om den som fullgjort tjänstgöring har godkänts att fullgöra civiltjänst före ikraftträdandet av den föreslagna lagen.

Enligt 4 mom. i övergångsbestämmelsen tillämpas inte bestämmelserna i 8 kap. om skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring på en civiltjänstgörare som har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor före ikraftträdandet av den föreslagna lagen och som har godkänts att fullgöra civiltjänst före ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring enligt den föreslagna lagen gäller enligt 4 mom. i övergångsbestämmelsen främst civiltjänstgörare som både har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och godkänts att fullgöra civiltjänst när den föreslagna lagen redan har trätt i kraft. Skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring gäller också de civiltjänstgörare som har fullgjort militärtjänst före ikraftträdandet av den föreslagna lagen men som har lämnat in ansökan om civiltjänst först efter ikraftträdandet av lagen.

I det disciplinära förfarandet ingående tjänstgöringsförseelser som ägt rum före ikraftträdandet avgörs i fråga om undersökningsförfarande och påföljder i enlighet med de bestämmelser som gällde då tjänstgöringsförseelsen begicks. I den föreslagna lagen har undersökningen av disciplinära förseelser och påföljdsbesluten koncentrerats till civiltjänstcentralen. De är emellertid ändamålsenligt att redan påbörjade disciplinära förfarande slutförs på civiltjänstgöringsplatsen där det inletts.

Övergångsstadgandena reglerar också överföringen av data mellan värnpliktsregistret som förs av huvudstaben och civiltjänstregistret som förs av civiltjänstcentralen. Värnpliktsregistret skall såsom förut innehålla grundläggande uppgifter om alla värnpliktiga i Finland. När lagen träder i kraft skall emellertid grunduppgifterna om civiltjänstgörarna jämte uppdateringar föras över till civiltjänstregistret. Till civiltjänstregistret överförs också uppgifter om tjänsteduglighet och uppgifter som behövs för bedömningen av tjänstedugligheten. Efter ikraftträdandet är

det inte längre motiverat att det finns uppgifter om civiltjänstgörarnas tjänsteduglighet i värnpliktsregistret. Eftersom civiltjänstcentralen tar över övervakningen av civiltjänstgörarna och placeringen under mobilisering skall till civiltjänstregistret också överföras uppgifter om arbetsgivarnas ansökningar och beslut som avses i lagförslagets 66 §, dvs. de så kallade VAP-reserveringarna.

Ansökningar om att få vara civiltjänstgöringsplats, som är anhängiga i arbetsministeriet samt ansökningar enligt 66 §, som är anhängiga i ett militärlän när denna lag träder i kraft, ska på tjänstens vägnar överföras till civiltjänstcentralen för avgörande.

1.2 Räddningslagen

6 §. Andra myndigheters uppgifter. Civiltjänstcentralen skall enligt lagförslaget i fortsättningen ha en väsentlig roll som en myndighet som ger färdigheter i befolkningsskydd och räddningsverksamhet samt som aktör under mobilisering. Därför föreslås att 6 § i räddningslagen kompletteras med civiltjänstcentralen.

52 §. Myndigheternas rätt att få uppgifter. Civiltjänstmyndigheterna fogas till de instanser som har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelser få uppgifter av räddningsmyndigheterna för att reservera personal för befolkningsskyddet. De uppgifter civiltjänstmyndigheterna får är huruvida en civiltjänstgörare är befriad från tjänstgöring under mobilisering samt uppgifter om specialutbildning som personer som fullgjort civiltjänst har fått under tjänstgöringen.

1.3 Semesterlagen

5 §. Intjäning av semester. Hänvisningen till gällande civiltjänstlag i bestämmelsens 2 mom. föreslås ändrad till den föreslagna lagen.

7 §. Tid som är likställd med arbetad tid. Paragrafen reglerar vilka arbetsdagar eller arbetstimmar som är likställda med arbetade dagar. Det föreslås att hänvisningen i 2 mom. 9 punkten till 37 § i den gällande civiltjänstlagen ändras till en hänvisning till 57 § i den föreslagna lagen, där det föreskrivs om kompletterande tjänstgöring. Dessutom föreslås

en hänvisning till 63 § i den föreslagna civiltjänstlagen, där det föreskrivs om den extra tjänstgöring som gäller civiltjänstgörare.

1.4 Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

2 §. *Tillämpningsområde.* En hänvisning i bestämmelsens 2 mom. är till gällande civiltjänstlag och den föreslås justerad så att den blir en hänvisning till förslaget till ny civiltjänstlag.

3 §. *Arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag.* Hänvisningen i 1 mom. till 8 § i gällande civiltjänstlag föreslås bli ändrad till en hänvisning till 7 § i förslaget till ny civiltjänstlag, där det föreskrivs om civiltjänstcentralen.

1.5 Lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Hänvisningen i 1 mom. till gällande civiltjänstlag föreslås justerad till en hänvisning till i förslaget till ny civiltjänstlag.

2 §. *Villkor för beviljande av stöd.* I paragrafen föreslås en hänvisning till civiltjänstgörarens extra tjänstgöring enligt den föreslagna civiltjänstlagen.

1.6 Strafflagen

2 c kap. Om fängelse

Villkorlig frigivning

5 §. *Definition och bestämmande av villkorlig frigivning.* Hänvisningen till 26 § i gällande civiltjänstlag föreslås justerad till vägran att fullgöra civiltjänst enligt 73 §, civiltjänstgöringsbrott enligt 74 §, vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller mobilisering enligt 75 § eller civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller under mobilisering enligt 76 § i civiltjänstlagen.

1.7 Lagförslagen 7—15

Bestämmelser som hänvisar till civiltjänstlagen finns i fängelselagen (767/2005), språklagen (423/2003), lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999), lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare (1231/1996), lagen om studiestöd (65/1994), militärunderstödslagen (781/1993), straffregisterlagen (770/1993), lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) samt lagen om fortsbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänstförhållande (570/1961). Det föreslås att hänvisningarna i dessa lagar ändras så, att de motsvarar lagförslagen. Lagförslagen 7—15 innehåller inga andra ändringsförslag. Ändringarna i dessa lagar är tekniska.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Bestämmelserna om bemyndiganden att utfärda förordning är precisa och väl avgränsade i förslaget till civiltjänstlag. Bemyndigandena har placerats i det behöriga kapitlet eller den behöriga paragrafen. Omständigheter som är av betydelse för tillämpningen av lagen skall enligt förslaget kunna regleras närmare genom förordning av statsrådet eller arbetsministeriet.

Närmare bestämmelser skall kunna utfärdas genom förordning av statsrådet i följande frågor:

1) delegationens för civiltjänstärenden mandatperiod, sammansättning och närmare uppgifter (6 § i lagförslaget),

2) behandlingen av ansökan om att bli civiltjänstgöringsplats, civiltjänstcentralens personal och behörighetsvillkoren för personalen (11 § i lagförslaget),

3) prövningsnämnder för övertygelse (22 § i lagförslaget),

4) ansökningsförfarandet i fråga om boendekostnader som ersätts av staten (46 § i lagförslaget), samt

5) undantag under extra tjänstgöring och mobilisering från civiltjänstgöringstiden, längden på permission och grunderna för beviljandet samt grunderna för betalning av dagpenning, lön och resekostnader enligt 7

kap. samt från bestämmelserna om fria permisresor (65 § i lagförslaget).

Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av arbetsministeriet i följande frågor:

- 1) ersättning för kostnaderna för arbetsresor (50 § i lagförslaget),
- 2) ersättning för kostnader tjänstgöringsresor (51 § i lagförslaget),
- 3) antalet fria permisresor och ersättning för resekostnader (52 § i lagförslaget), samt
- 4) förfarandet för ansökan om befrielse från tjänstgöring (66 § i lagförslaget).

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2008.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Det centrala syftet med reformen är att utforma civiltjänstlagen så att den motsvarar kraven i grundlagen och i internationella konventioner som förpliktar Finland.

Skyldigheten att försvara landet har sin grund i 127 § i Finlands grundlag. Enligt grundlagen är varje finsk medborgare skyldig att delta i fosterlandets försvar eller att bistå försvaret på det sätt som bestäms i lag. Värnpliktslagen är den viktigaste författningen för förverkligandet av denna skyldighet. Enligt 127 § 2 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om rätten att på grund av övertygelse befrias från deltagande i landets militära försvar genom lag. Civiltjänstlagen är i detta avseende den viktigaste lagen. I den beaktas övertygelse vid skyldigheten att försvara landet.

Begränsningarna i grundläggande fri- och rättigheter som anknyter till värnplikten och civiltjänstplikten behöver granskas var för sig med beaktande av de i grundlagen bestämda allmänna förutsättningarna för begränsningar av dessa rättigheter och speciella bestämmelser om enskilda grundläggande fri- och rättigheter.

Lagförslaget syftar till att reglera civiltjänstgörarnas rättigheter och skyldigheter heltäckande i lag. På det sätt som grundlags-

utskottet har förutsatt (GrUB 25/1994 rd) har lagförslaget syftat till att det finns ett godtagbart skäl för en begränsning av grundläggande fri- och rättigheter, att begränsningarna är oundvikliga för att nå det godtagbara målet och att de är tillräckligt precisa och avgränsade. Lagförslaget utgår också från att det i sin helhet skall framgå vem eller vilken instans som kan utöva befogenheter som är viktiga med hänsyn till grundläggande fri- och rättigheter.

I lagförslaget ingår på samma sätt som i värnpliktslagen och gällande civiltjänstlag bestämmelser som begränsar civiltjänstgörarnas grundläggande fri- och rättigheter. Begränsningarna gäller i det närmaste jämlikhet, rätten till liv, personlig frihet och integritet, skydd för privatlivet och näringsfrihet och rätt till arbete.

Jämlikhet

Enligt 6 § i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av någon orsak som gäller hans eller hennes person. Den allmänna värnplikten och likaså civiltjänstlagen gäller endast manliga medborgare. Syftet är att civiltjänsten också i fortsättningen skall utgöra en alternativ form att fullgöra den obligatoriska värnplikten, varför kvinnor inte kan söka sig som frivilliga till civiltjänst. Enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor kan kvinnor när de så önskar söka sig till värnplikt. Det kan likväl inte anses ändamålsenligt att utbilda kvinnor som ansökt som frivilliga till civiltjänst med hänsyn till bl.a. de kostnader som tjänstgöringen orsakar staten och den brist på civiltjänstgöringsplatser som det finns redan med det antal civiltjänstgörare som utbildas nu.

Under mobilisering kan en grund för befrielse från tjänstgöring vara att civiltjänstgöraren har ett betydelsefullt arbete i det civila. Tjänstgöringsskyldigheten i civiltjänst begränsas också av ålder så, att skyldigheten endast gäller 18—60-åringar. Befrielse kan också beviljas på den grund att en person utöver finsk medborgarskap är medborgare i någon annan stat.

Skyldigheten att försvara landet med civiltjänstgöringsskyldigheten som en del av den gäller således inte lika för alla medborgare.

Begränsningarna och undantaget i förslaget till civiltjänstlag följer identiskt värnpliktslagen. Det kan alltså anses, att det finns godtagbara skäl till undantagen.

I lagförslaget är målet en så jämlik behandling som möjligt i förhållande till rättigheterna och skyldigheterna för dem som fullgör beväringstjänst. En helt identisk reglering är emellertid inte möjlig och inte heller ändamålsenlig med hänsyn till olikheterna i de olika tjänstgöringsformerna.

Jämlikhetsprincipen förutsätter att medborgarna har samma rättigheter och skyldigheter i förhållande till samhället. För värnpliktens del avser jämlikheten att förmånerna under tjänstgöringen är jämlika och att de olika tjänstgöringsformerna är jämlika i fråga om totalbelastningen. I bedömningen av totalbelastningen ingår talrika värderingsmåttstockar och synpunkter av olika slag, men i en allmän jämförelse får den totala tjänstgöringstiden en viktig ställning. I civiltjänstlagen finns inte någon direkt koppling mellan tiden i civiltjänst och tiden som beväring. Utvecklingen av civiltjänsten skall emellertid följa de ändringar som sker i beväringstjänst en på ett jämförligt sätt (VNS 1/1997). Också i motiveringen i regeringens proposition till gällande civiltjänstlag (RP 149/1991 rd) konstateras, att civiltjänsttiden skall stå i en skälig proportion till beväringstjänstens längd. Tjänstgöringstiderna för beväringarna ändrades 1998 då den genomsnittliga tiden i tjänst minskade med en månad. Tiden i civiltjänst har emellertid inte justerats, vilket innebar att matematiskt sett blev civiltjänsten mer än dubbelt så lång som dem mest allmänna beväringstjänsttiden. Den uppföljning som jämlikhetsprincipen förutsätter har alltså inte förverkligats.

Civiltjänstens långa varaktighet i Finland har varit föremål för kritik från många inhemska och internationella organ. Tiden i tjänstgöring har ansetts ha karaktären av ett straff. Så anser bl.a. Amnesty International som har adopterat finska vapenvägrare som åsiktsfångar, och Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter.

Straffpåföljderna för vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstbrott är i sin ovillkorlighet mycket stränga i en jämförelse med straffrättsystemet i allmänhet och påföljder

för gärningsmän till andra brott. Straffpåföljderna för vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstbrott är i enlighet med gällande lag alltid ett ovillkorligt fängelsestraff. Användningen av villkorliga fängelsestraff och samhällstjänst är uttryckligen utesluten.

Straffpåföljderna för vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstbrott skall emellertid granskas framförallt i förhållande till värnpliktsystemet som är strängt och förpliktande. På grund av värnpliktsystemet utför varje finsk man en 180 dagar lång tjänstgöring där den personliga friheten och rörelsefriheten begränsas i betydlig utsträckning. Med hänsyn till jämlikheten mellan värnpliktiga kan det inte anses vara motiverat att ett lagstridigt undvikande av värnplikten leder till att den som undviker värnplikten klarar sig undan den med betydligt lindrigare förpliktelser.

Personlig frihet och integritet

Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet.

Den utbildning som avses i civiltjänstlagen ges i civiltjänstcentralen, som påminner om ett internat. Arbetstjänsten utförs på arbetsplatser som fungerar som tjänstgöringsställen. Civiltjänstgörare är skyldiga att tjänstgöra på de platser de blir anvisade. I praktiken får civiltjänstgörarna välja sin civiltjänstgöringsplats själva, men lagen möjliggör också ett sådant förfarande att civiltjänstcentralen ensidigt förordnar civiltjänstgöraren till en civiltjänstgöringsplats. Civiltjänstgöraren är skyldig att följa civiltjänstgöringsplatsens förordnanden om arbetstid, arbetsuppgifter och ledigheter. Det är inte möjligt att avlägsna sig från tjänstgöringen och den kan inte avslutas eller avbrytas utan tillstånd. Tiden utanför tjänstgöringstimmarna är fritid och civiltjänstgöraren har rätt att röra sig och ägna sig åt vad han eller hon önskar under sin fritid.

Civiltjänsten begränsar således civiltjänstgörarens personliga frihet och binder civiltjänstgöraren på samma sätt som ett arbets- eller tjänsteförhållande. Förslaget innehåller också en bestämmelse om att civiltjänstgöraren är skyldig att delta i en hälsoundersök-

ning som behövs för bedömningen av tjänsteduglighet. Begränsningarna är motiverade och nödvändiga för ordnandet av tjänstgöringen och tjänstgöringssäkerheten.

I förslaget till civiltjänstlag finns bestämmelser om undersökning av narkotikaanvändning. Regleringen av narkotikatest är av betydelse med hänsyn till 10 § 1 mom. i grundlagen, som skyddar privatlivet och personuppgifter samt med hänsyn till 7 § i grundlagen som skyddar den personliga integriteten.

Den föreslagna regleringen av testning av narkotikaanvändning stöder sig på samma förutsättningar som testningen av arbetstagar enligt 8 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet. Enligt grundlagsutskottet har regleringen av den sistnämnda narkotikatestningen godtagbara grunder med hänsyn till grundlagen. Också i den föreslagna civiltjänstlagen binds testningen vid förutsättningen om nödvändighet på samma sätt som grundlagsutskottet avsåg vid bedömningen av bestämmelserna i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (GrUU 10/2004 rd). Skyldigheten att visa upp ett intyg över narkotikatest kan är knuten till uppgifter som är specificerade i enlighet med skyddsintressen som lagstiftningen annars också beaktar och som civiltjänstgöringsplatsen inte enbart med anvisningar och råd kan skydda. Det är oftast fråga om gärningar som också är straffbara och vilka leder till skadeståndsskyldighet.

Syftet med regleringen är att minska de risker som orsakas av narkotikaanvändning i civiltjänstcentralen och på civiltjänstgöringsplatser som är normala arbetsplatser. Regleringen motiveras av viktiga skäl att förebygga sådana följder som handlande under narkotikapåverkan och så som narkotikaberoende kan leda till på civiltjänstgöringsplatsen. Användningen av narkotika är straffbart på det sätt som anges i strafflagen. Regleringen beaktar användningen av narkotiska preparat i medicinskt syfte varför ingen p.g.a. sitt hälsotillstånd försätts i ett sämre läge än någon annan.

Civiltjänstgöraren skall själv lämna in intyget över narkotikatest hos civiltjänstgöringsplatsen. Intygets innehåll är begränsat till ett minimum eftersom bestämmelsen om integritetsskydd i arbetslivet tillämpas på det.

Också lagstiftningen om företagshälsovård iaktas, varför de uppgifter för vilka ett intyg över narkotikatest kan bes, behandlas i enlighet med samarbetsförfarandena mellan arbetsgivaren och arbetstagar på arbetsplatsen. Civiltjänstgöringsplatsen skall också ha ett program mot narkotika som avses i lagen om företagshälsovård. Därmed kan man anse, att förslaget fyller kraven på proportionalitet.

Skydd för privatlivet

Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Personuppgiftslagen är här i en viktig ställning.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om civiltjänstregistret. Syftet med civiltjänstregistret är att samla civiltjänstgörarnas personuppgifter för myndighetens behov. Civiltjänstregistret är till sin karaktär ett register över övertygelse, eftersom redan det faktum att en person ingår i registret avslöjar för utomstående att han eller hon har en övertygelse. Bestämmelserna i personuppgiftslagen och lagen om offentlighet i myndigheterna verksamhet gäller också civiltjänstregistret. Eftersom sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheterna verksamhet inte tydligt och klart täcker övertygelse, bestäms för säkerhets skull om sekretess för uppgifterna i civiltjänstregistret separat.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om registrets användningsändamål, innehåll, insamlingen av uppgifter, överlåtelse av dem och avförande av uppgifter ur registret. Civiltjänstregistret innehåller också uppgifter av känslig natur såsom information om hälsa. Behandlingen av uppgifter om civiltjänstgörarnas hälsotillstånd är nödvändig både för ordnandet av tjänstgöringen som för tjänstgörings- och arbetssäkerheten. Civiltjänstgöringsplatsen har en i lag bestämd skyldighet att trygga arbetsskyddet och tjänstgöringssäkerheten och vid behov också att kontrollera en hemförlovning av civiltjänstgörare i dess tjänst och deras tjänsteduglighet.

Religions- och samvetsfrihet

Enligt 11 § i grundlagen har var och en religions- och samvetsfrihet.

Deklarationen av de mänskliga rättigheterna och konventioner om mänskliga rättigheter tryggar friheterna i fråga om åsikt, samvete och religion. Religiösa och icke-religiösa övertygelser är lika skyddade genom lag. Religions- och samvetsfriheten betyder att individen har rätt att tillägna sig en sådan religion eller världsåskådning som motsvarar hans eller hennes övertygelse, grunda religiösa samfund och andra på världsåskådning baserade samfund, samt rätt att ansöka om medlemskap i ett sådant, rätt att utträda ur ett sådant samfund samt rätt att utöva sin religion eller övertygelse. En allmän rätt att vägra fullgöra de skyldigheter som lagstiftningen ställer kan inte motiveras med religions- och samvetsfriheten. Från religions- och samvetsfriheten kan en allmän rätt att vägra fullgöra förpliktelser som bestäms i lag inte härledas.

Man kan emellertid förvänta sig att det ofrentliga visar smidighet i frågor där personer annars skulle vara tvungna att handla mot sitt samvete. I konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter är samvets- och religionsfriheten i kraft som en absolut frihet, vilken man inte har rätt att frångå ens i undantagsförhållanden.

Enligt 127 § 2 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om rätten att på grund av övertygelse befrias från deltagande i landets militära försvar genom lag. Enligt motiveringen (RP 309/1993 rd) till denna bestämmelse avses med militärt försvar både fredstida värnplikt i försvarsmaktens tjänst som krigstida uppgifter i landets väpnade försvarsorganisation. I motiveringen konstateras att en civiltjänstlag som gäller i fredstid förverkligar bestämmelsens rättighet åtminstone delvis. Enligt motiveringen behöver rättigheten emellertid inte vara i kraft i full fredstida utsträckning under krig. Civiltjänsten har utvecklats som tjänstgöringsform med utgångspunkt just i samvets- och religionsfriheten för att trygga att det finns en alternativ form för tjänstgöring för värnpliktiga som av skäl förknippade med övertygelse inte kan fullgöra militärtjänst. I lagförslaget är civiltjänsten utsträckt att omfatta också krigstid

och andra krisförhållanden. Med förslaget förverkligas uppdraget i 127 § 2 mom. till lagstiftaren att gälla också i krigstid.

I lagförslaget har målet varit att beakta religions- och samvetsfriheten heltäckande under hela civiltjänsten. 35 § i lagförslaget är en allmän bestämmelse om skyddet för övertygelse som innebär att civiltjänsten och därmed tjänstgöringsuppgifterna skall ordnas så att den inte står i konflikt med civiltjänstgörarens övertygelse. Bestämmelsen gäller under utbildningsperioden, arbetstjänsten, kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring och även tjänstgöring under mobilisering. Lagförslaget innehåller bestämmelser om en prövningsnämnd för övertygelse som är aktiv under särskilda förhållanden.

Med övertygelseprövningen syftar man till att civiltjänstgörarens övertygelse alltid beaktas vid bestämmandet av tjänstgöringsuppgifter också under extra tjänstgöring och mobilisering. Å andra sidan förebygger övertygelseprövningen ansökningar under särskilda förhållanden eller hot om sådana förhållanden om civiltjänst trots att någon basis i övertygelse inte finns. Normalt är civiltjänst närmast en på anmälan baserad sak och möjlig i varje skede av värnplikten. För att trygga landets försvar och funktionsdugligheten hos försvarsmaktens trupper är det oundvikligt att ordna en fungerande reglering också för de fall att civiltjänstsystemet eventuellt missbrukas i en situation av eller ett hot om mobilisering.

Näringsfrihet

Enligt 18 § i grundlagen har var och en enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Tjänstgöringen enligt civiltjänstlagen begränsar rätten till yrkesutövning och näringsidkande. I civiltjänsten är begränsningen rätt långvarig p.g.a. den relativt långvariga civiltjänstgöringen. Utgångspunkten är emellertid att skyldigheten att försvara landet, som bestäms i grundlagen, kan begränsa näringsfriheten som grundläggande frihet. Enligt 15 § i lagförslaget får civiltjänstgöraren inte under sin tjänstgöringstid mot ersättning utföra arbete som inte ingår i tjänsteuppgifterna på sin civiltjänstgörings-

plats. Civiltjänstgöraren kan också under civiltjänsten utföra arbete utan tidsbegränsningar och mot ersättning på sin fritid, men det kan inte ske på den egna civiltjänstgöringsplatsen. Civiltjänstgöringstidens arbetsförbud gäller hela civiltjänstgöringsplatsens organisation oberoende av dess storlek och enheternas separathet.

Det föreslås emellertid att lagen också skall innehåll bestämmelser som möjliggör att de negativa effekterna av begränsningarna lindras i enskilda fall. Enligt bestämmelserna kan civiltjänstgöraren ansöka om att inledningen av civiltjänsten flyttas framåt. Inledningen kan uppskjutas bl.a. när det är synnerligen nödvändigt för att civiltjänstgöraren skall färdigutbilda sig i ett yrke, studera, ordna sina ekonomiska angelägenheter eller p.g.a. någon annan särskild personlig orsak (31 §). En civiltjänstgörare som förordnats till kompletterande tjänstgöring kan ansöka om befrielse från tjänstgöringen bland annat när befrielsen är synnerligen nödvändig av orsaker som har samband med utövande av yrke eller näring (60 §). Dessutom ska det vara möjligt att bevilja civiltjänstgöraren personlig permission i högst 180 dagar p.g.a. viktiga personliga skäl (39 §).

Tjänstgöring utomlands

Skyldigheten att försvara landet har i regel ansetts förplikta till verksamhet inom Finlands gränser. I enlighet med gällande praxis finns i lagförslaget till civiltjänstlag en bestämmelse (40 §) enligt vilken civiltjänsten fullgörs i Finland. Enligt förslaget kan civiltjänstgöringsplatsen förordna civiltjänstgöraren på kommanderingsresa utomlands endast med ett uttryckligt samtycke från civiltjänstgörarens sida. Dessutom kan civiltjänstgöringsplatsen med samtycke av civiltjänstgöraren ansöka om tillstånd av civiltjänstcentralen för en kommanderingsresa utomlands om högst två månader på vilken civiltjänstgöraren skulle skickas. Så fort resan överskrider 14 dagar ska tillstånd sökas för utlandskommandering. En utlandstjänstgöring baserar sig enligt civiltjänstlagen sålunda alltid på frivillighet från civiltjänstgörarens sida.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden (GrUU 18/1995 rd och 37/1997 rd) ansett att

en kortvarig och på den värnpliktiges frivillighet baserad utlandstjänstgöring inte stod i konflikt med skyldigheten att försvara landet i den dåvarande 75 § i regeringsformen. I sitt utlåtande om militär krishantering (GrUU 54/2005 rd) framförde grundlagsutskottet sin ståndpunkt i fråga om en bestämmelse om utlandstjänstgöring, som motsvarar den som nu föreslås i 62 § i den nya värnpliktslagen. Grundlagsutskottet ansåg att förslaget inte var problematiskt med hänsyn till värnpliktskyldigheten i 127 § 1 mom. eller den personliga friheten i 7 § i grundlagen.

Rättsskydd

Enligt 21 § i grundlagen har var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

I skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter och behandlingen av ärenden iakttas förvaltningens allmänna lagar såsom förvaltningslagen. Förvaltningslagen tillämpas dock inte på rättskipningen, förundersökning, polisundersökning eller utsökning. Lagen tillämpas inte heller på förvaltningens interna åtgärder i fråga om ett uppdrag eller någon annan åtgärd.

Besluten i civiltjänstärenden är förvaltningsbeslut och rätten att söka ändring gäller därför dem med relativt hög täckningsgrad. Besvärsmöjligheten i ett civiltjänstämmande regleras i civiltjänstlagen, vartill bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen är tillämpliga. Enligt förvaltningsprocesslagen får besvär inte anföras över en order som har utfärdats internt inom förvaltningen och som gäller utförande av ett uppdrag eller vidtagande av någon annan åtgärd. Sådana order i civiltjänsten är närmast besluten om tidpunkterna för ledigheter och permissioner samt arbetsledningsinstruktioner.

Förvaltningsprocesslagen är direkt tillämplig på civiltjänstcentralens beslut när ändring söks. I civiltjänstlagen (97 §) är det emellertid nödvändigt att separat föreskriva om tillämpligheten av förvaltningsprocesslagen, eftersom även privaträttsliga sammanslutningar i vars verksamhet förvaltningsprocesslagen annars inte tillämpas, kan vara civiltjänstgöringsplatser.

Grundläggande fri- och rättigheter under undantagsförhållanden

Med stöd av 23 § i grundlagen kan genom lag införas undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna. Undantagen ska vara tillfälliga och är nödvändiga om Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller om det råder undantagsförhållanden som hotar nationen och som är så allvarliga att de enligt lag kan jämföras med ett sådant angrepp. Därtill ska undantagen vara förenliga med Finlands internationella förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna.

Undantag som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna ska införas genom lag. En befogenhet att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna kan inte delegeras till en nivå i hierarkin som är lägre än en av riksdagen antagen lag. Däremot hindrar 23 § i grundlagen inte att undantag till de grundläggande fri- och rättigheterna stiftas redan före undantagsförhållandena om bestämmelserna är tillämpliga först under sådana förhållanden. Riksdagens grundlagsutskott har behandlat ärendet i sitt utlåtande (GrUU 11/1990 rd) i samband med regeringens proposition om krigstillståndslag (RP 249/1989).

Enligt regeringens proposition till en reform av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993) betyder inte en utsträckning av grundlagsbestämmelsen om vapenvägran till att omfatta också krigstid, att rätten att vapenvägra ska vara i sin fulla fredstida kraft också under krig. Enligt regeringens proposition hindrar grundlagen inte att i lag ställa vissa villkor på övertygelsens innehåll och beständighet till grund för befrielsemöjligheten, bara olika övertygelser behandlas jämligt.

I den föreslagna lagen bestäms om behandlingen av ansökningar om civiltjänst under

allvarliga störningar i normala förhållanden och mobilisering. För att förhindra ansökningar om civiltjänst som inte grundar sig på övertygelse och för att trygga försvarsmaktens handlingskapacitet under särskilda förhållanden, och de tjänstgöringsformer som då gäller, nämligen extra tjänstgöring och mobilisering, föreslås att behandlingen av ansökningarna om civiltjänst regleras på ett sätt som avviker från det normala. Ett godkännande av en ansökan om civiltjänst förutsätter en övertygelseprövning som utförs av en särskilt för detta syfte tillsatt prövningsnämnd för övertygelse.

Den allmänna linjen i den föreslagna lagen är att principen om besvärsmålsrätt har förverkligats. När det gäller övertygelseprövningen föreslås emellertid att det inte finns besvärsmöjlighet i fråga om beslut av nämnden för övertygelseprövning (21 §).

Varaktigheten på ett väpnat eller annat hot kan variera och de åtgärder som situationen kräver kan vara brådskande. För att civiltjänstmyndigheternas och försvarsmaktens handlingsberedskap ska kunna ordnas utan dröjsmål och för att kunna säkerställa samhällets funktionsduglighet, ska också övertygelseprövningen göras så smidig och snabb som möjligt, och tjänstepliktiga personer placeras i uppgifter utan förseningar. Ett uppnående av detta mål förutsätter att övertygelseprövningen blir klar redan i första instans, där behandlingen ska ske med expertis och säkerhet. För att nå detta mål ska nämnden för övertygelseprövning sammansättas på en mycket bred grund av speciella sakkunskaper. Under särskilda förhållanden vore det svårt, om inte omöjligt, att tillsätta ett besvärsgörande med motsvarande expertis. Därtill ska behandlingstiden i nämnden för övertygelseprövning vara extremt kort eftersom de tjänstepliktiga ska kunna placeras i sina uppgifter utan dröjsmål.

På de grunder som här har anförts kan undantaget från besvärsmålsrätten anses uppfylla nödvändighetskriteriet i 23 § i grundlagen.

Undantag som möjliggörs av 23 § i grundlagen förutsätter att undantaget är tillfälligt. Grundlagsutskottet har bedömt befogenhetsbestämmelser med hänsyn till tillfällighet i sitt utlåtande (GrUU 1/2000). Grundlagsutskottet ansåg, att beredskapslagens undantag

från grundläggande fri- och rättigheter kan anses tillfälliga på det sätt som förutsätts i 23 § i grundlagen när undantagen tas i bruk endast under undantagsförhållanden och de tas i bruk med en särskild förordning som är tidsbestämd. Dessutom ska förordningen eller punkten i förordningen upphävas när undantagstillståndet inte längre är för handen eller det inte längre finns förutsättningar att använda befogenheten.

Förfarandet med övertygelseprövning ska tillämpas endast i särskilda förhållanden som specificeras i lag. Nämnden för övertygelseprövning ska tillsättas tills vidare, men tillsättningsbeslutet förfaller när ett beslut om extra tjänstgöring upphör att vara i kraft eller mobiliseringen upphör. Avvikelsen från besvärsrätten kan därför anses vara tillfällig på det sätt som förutsätts i 23 § i grundlagen.

Enligt 65 § i lagförslaget kan en förordning av statsrådet under extra tjänstgöring och mobilisering föreskriva om undantag från civiltjänstgöringstiden enligt 4 §, längden på permission och ledighet enligt 39 § samt grunderna för beviljande av sådan, samt grunderna för betalning av dagpenning, lön och resekostnader enligt 7 kap. samt från bestämmelserna om fria permissionsresor. Avvikelserna kan anses motiverade och nödvändiga under särskilda förhållanden.

Utövning av offentlig makt

I lagförslagets 8 § regleras civiltjänstgöringsplatser och deras uppgifter. Åtminstone en del av de uppgifter som avses i paragrafen kan anses vara offentliga förvaltningsuppgifter (t.ex. förordnande av tjänstgöringsuppgifter). Utöver statliga och kommunala myndigheter kan t.ex. privaträttsliga sammanslutningar vara civiltjänstgöringsplatser. Av denna anledning behöver regleringen granskas i belysning av 124 § i grundlagen.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rätts säkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Det är nödvändigt att privata instanser kan vara civiltjänstgöringsplatser eftersom det annars inte finns tillräckligt med lämpliga civiltjänstgöringsplatser. Många privata instanser ordnar sådan verksamhet som är nyttig för samhället och väl ägnad för arbetstjänst i civiltjänst.

I grundlagsutskottets tolkningspraxis har ansetts att säkerställandet av att kraven rätts skyddet och god förvaltning uppfylls i den mening som avses i 124 § i grundlagen förutsätter att förvaltningens allmänna lagar tillämpas vid ärendehantering och att de som behandlar ärendena handlar under tjänsteansvar (GrUU 46/2002 rd, GrUU 33/2004 rd, GrUU 11/2006 rd). Förslaget till 8 § 4 mom. medför att den person som behandlar civiltjänst ärenden på en civiltjänstgöringsplats handlar under tjänsteansvar vid behandlingen av dessa ärenden. För klarhets skull bestäms i civiltjänstlagen att också civiltjänstgöringsplatserna ska följa förvaltningslagen, språklagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet när de behandlar civiltjänst ärenden.

Enligt 124 § i grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ges endast myndigheter. Enligt motiveringen till grundlagsreformen är betydande utövning av offentlig makt t.ex. rätten att på basis av självständig prövning använda maktmedel eller annars ingripa på ett betydande sätt i enskildas grundläggande fri- och rättigheter (RP 1/1998 rd). I grundlagsutskottets praxis har betydande utövning av offentlig makt ansetts vara bl.a. självständiga granskningar i utrymmen som omfattas av hemfriden (GrUU 16/2004 ed).

Civiltjänstgöringsplatsernas uppgifter anknyter i mycket till ordnandet av civiltjänstgörarnas arbetstjänst och till order som ges i arbetsledningshänseende. Det föreslås att disciplinstraffen flyttas bort från civiltjänstgöringsplatserna till civiltjänstcentralen. Således ska civiltjänstgöringsplatserna inte ha uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt.

Sammandrag

Lagförslaget innebär en precisering av regleringen av civiltjänstgörarnas rättigheter

och skyldigheter. Det innebär också att regleringen på förordningsnivå i preciserad form lyfts upp till lagnivå. När lagen har beretts har målet varit att sörja för att regleringen motsvarar konventioner om mänskliga rättigheter. Lagen kan inte anses begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna i 2 kap. grundlagen i högre grad än det är nödvändigt för att trygga de samhälleligt viktiga målsättningarna som ligger till grund för reglering

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom frågan dock kan lämna rum för tolkning är det önskvärt, att grundlagsutskottet ombes avge ett utlåtande om lagstiftningsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Civiltjänstlag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om civiltjänstplikt som grundar sig på skyldigheten att försvara landet.

En värnpliktig som av skäl som grundar sig på övertygelse är hindrad att fullgöra sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen (/) befrias från tjänstgöringen och förordnas att fullgöra civiltjänst enligt bestämmelserna i denna lag.

Denna lag tillämpas också på kvinnor som ansöker om civiltjänst efter den tidsfrist som anges i 4 § 1 mom. i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995).

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *civiltjänstgörare* en person som har godkänts att fullgöra civiltjänst,

2) *civiltjänstgöringsplats* en myndighet eller sammanslutning som civiltjänstcentralen har godkänt som civiltjänstgöringsplats,

3) *grundutbildningsperiod* den civiltjänst som utförs hos civiltjänstcentralen i början av civiltjänsten och vars syfte är att stödja de allmänna medborgarfärdigheterna, ge allmänna färdigheter i fråga om befolkningskydd och räddningsverksamhet samt att ge färdigheter för fullgörande av arbetstjänsten.

4) *arbetstjänst* den civiltjänst som utförs på civiltjänstgöringsplatsen efter grundutbildningsperioden,

5) *civilreserv* personer som har fullgjort civiltjänst samt personer som efter tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor har godkänts att fullgöra civiltjänst, till utgången av det år de fyller 50 år,

6) *tilläggscivilreserv* civiltjänstgörare som ännu inte har börjat fullgöra sin civiltjänst eller som har avbrutit den och civiltjänstgörare, som inte längre hör till civilreserven, till utgången av det år som de fyller 60 år,

7) *kompletterande tjänstgöring* kompletterande utbildning för dem som efter tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor har godkänts att fullgöra civiltjänst.

3 §

Civiltjänstens innehåll

I civiltjänsten ingår en grundutbildningsperiod, samhällsnyttig arbetstjänst av civil karaktär, kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering.

4 §

Tjänstgöringstid i civiltjänst

Tjänstgöringstiden i civiltjänst är 362 dagar.

5 §

Civiltjänsteplikt

En civiltjänstgörare är i tjänst eller ingår i civilreserven eller tilläggscivilreserven.

Den grundutbildnings- och arbetstjänstplikt som ingår i civiltjänsten upphör vid utgången av det år civiltjänstgöraren fyller 30 år.

2 kap.

Civiltjänstmyndigheter

6 §

Arbetsministeriet och delegationen för civiltjänstären

Arbetsministeriet leder, styr och utvecklar civiltjänsten.

Delegationen för civiltjänstären, som tillsätts av statsrådet, bistår arbetsministeriet vid utvecklandet och planeringen av civiltjänsten. Bestämmelser om delegationens mandatperiod, sammansättning och närmare uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Civiltjänstcentralen

En statlig eller kommunal myndighet kan vara civiltjänstcentral.

Civiltjänstcentralens uppgifter är att

- 1) förordna civiltjänstgörare till tjänstgöring,
- 2) utbilda civiltjänstgörare,
- 3) övervaka civiltjänstgörare,
- 4) utfärda civiltjänstgöringsintyg enligt 8 § i passlagen (671/2006) till civiltjänstgörare innan civiltjänstgöringen inleds,
- 5) sköta ersättningarna för kostnader för inkvartering av civiltjänstgörare,
- 6) handha annan praktisk verkställighet av civiltjänsten.

Lappträsk utbildningscentral är civiltjänstcentral i myndighetsställning och är underställd arbetsministeriet.

Arbetsministeriet ersätter civiltjänstcentralen för kostnaderna för dess verksamhet enligt överenskommelse.

8 §

Civiltjänstgöringsplatser

En civiltjänstgöringsplats har till uppgift att bestämma civiltjänstgörarens tjänsteuppgifter, ordna inskolning i tjänsteuppgifterna samt svara för civiltjänstgörarens uppehälle,

övervaka tjänstgöringen och upprätthålla registeruppgifter under tjänstgöringstiden. En civiltjänstgöringsplats ska även utfärda ett civiltjänstgöringsintyg enligt 8 § i passlagen (671/2006) till en civiltjänstgörare som är i dess tjänst, om han eller hon begär det för ansökan om pass.

Civiltjänstgöringsplatsen kan vara civiltjänstcentralen eller med centralens godkännande

1) en statlig myndighet eller ett statligt af-färsverk, en självständig statlig inrättning av offentligrättslig karaktär eller en offentligrättslig förening,

2) en kommunal myndighet,

3) ett religionssamfund som avses i 2 § i religionsfrihetslagen (453/2003) eller dess församling, eller

4) en privaträttslig sammanslutning, förening eller stiftelse som bedriver allmännyttig verksamhet.

Civiltjänstgöringsplatsen kan dock inte vara

1) ett parti som antecknats i partiregistret,

2) en arbetsmarknadsorganisation,

3) en sammanslutning vars huvudsakliga syfte är att skaffa sammanslutningen eller dem som deltar i dess verksamhet vinst eller omedelbar ekonomisk fördel.

Den personal vid civiltjänstcentralen och på civiltjänstgöringsplatsen som sköter civiltjänstären handlar under tjänsteansvar i skötseln av uppgifterna enligt denna lag.

9 §

Behandling av ansökan om och återkallande av rätten att vara civiltjänstgöringsplats

Civiltjänstcentralen beslutar på ansökan om godkännande av en civiltjänstgöringsplats. Ansökan ska göras skriftligt och den ska innehålla nödvändiga uppgifter om sökandens förutsättningar att klara av de ekonomiska och administrativa förpliktelser som förutsätts av en civiltjänstgöringsplats. Ansökan och beslutet om godkännande av ansökan ska också ingå uppgift om den person som enligt 44 § ska ansvara för tillsynen över civiltjänstgörarna och disciplinen.

Innan civiltjänstcentralen avgör en sådan ansökan om att bli civiltjänstgöringsplats

som har gjorts av ett i 8 § 2 mom. 3 punkten avsett religionssamfund eller ett i 8 § 2 mom. 4 punkten avsett samfund ska civiltjänstcentralen begära huvudstabens utlåtande om den.

Om en civiltjänstgöringsplats i väsentlig mån åsidosätter sina förpliktelser enligt 8 § 1 mom., kan civiltjänstcentralen, efter att ha hört civiltjänstgöringsplatsen, återkalla rätten att vara civiltjänstgöringsplats. Ett beslut om återkallande av rätten ska göras skriftligen. Beslutet är inte ett hinder för en ny ansökan om rätt att bli civiltjänstgöringsplats.

10 §

Skyldighet att placera civiltjänstgörare

När antalet civiltjänstgörare som blivit utan civiltjänstgöringsplats överskrider civiltjänstcentralens inkvarteringsresurser och resurser att placera civiltjänstgörare i arbete, ska statsrådet utan dröjsmål på föredragning av arbetsministeriet fastställa minimiantalet civiltjänstgörare som ska placeras i civiltjänst inom de olika ministeriernas förvaltningsområden.

11 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om behandlingen av ansökan om att bli civiltjänstgöringsplats, civiltjänstcentralens personal och behörighetsvillkoren för personalen utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 kap.

Civiltjänstpliktens inledning och bestämmande av civiltjänstgöringsplats

12 §

Ansökan om civiltjänst

En värnpliktig kan ansöka om civiltjänst före, under eller efter tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Ansökan får inte göras före uppådet.

Ansökan om civiltjänst ska lämnas till uppådsnämnden vid uppådet, till kommandören för truppförbandet, om den värnpliktige är i tjänst, och i övriga fall till civil-

tjänstcentralen eller försvarsmaktens regionalbyrå. Ansökan ska göras på en av arbetsministeriet fastställd blankett på vilken ska ges en försäkran om att det finns sådana skäl som grundar sig på övertygelse och som avses i 1 §. Ansökan ska undertecknas.

En värnpliktig som stadigvarande bor utomlands kan också lämna ansökan om civiltjänst till en finsk ambassad, en annan finsk diplomatisk beskickning eller ett finskt konsulat. När ansökan tas emot ska den kontaktinformation som avses i 17 § 1 mom. kontrolleras varefter ansökan utan dröjsmål ska tillställas försvarsmaktens regionalbyrå.

13 §

Behandling av ansökan om civiltjänst

En ansökan om civiltjänst ska behandlas utan dröjsmål. Uppådsnämnden eller försvarsmaktens regionalbyrå ska godkänna ansökan, om den uppfyller villkoren i 12 §. Kommandören för truppförbandet och civiltjänstcentralen ska lämna inkomna ansökningar till försvarsmaktens regionalbyrå för godkännande. Uppådsnämnden och försvarsmaktens regionalbyrå ska utan dröjsmål underrätta civiltjänstcentralen om att ansökan om civiltjänst har godkänts.

Efter det att ansökan har godkänts är sökanden civiltjänstgörare och befriad från tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig tjänstgöring för kvinnor.

I 18, 63 och 64 § föreskrivs om den ställning civiltjänstgörare som har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig värnplikt för kvinnor har under den tid ett beslut om extra tjänstgöring enligt 63 § gäller och under mobilisering enligt 64 §.

14 §

Förordnande till civiltjänst

Om en civiltjänstgörare inte beviljas uppåskov ska han eller hon förordnas att inleda sin tjänstgöring under det år som ansökan om civiltjänst godkänts eller under de två därpå följande kalenderåren.

Ett förordnande att inleda civiltjänstgöring ska bevisligen delges civiltjänstgöraren minst

två månader före tjänstgöringen. Förordnandet kan också delges med en kortare tidsfrist från ingången av det kalenderår som civiltjänstgöraren fyller 29 år och även i övrigt när civiltjänstgöraren samtycker till det.

I fråga om personer som vistas utomlands kan förordnandet om inledande av civiltjänst sändas till vederbörande finska ambassad, finska diplomatiska beskickning av annat slag eller finska konsulat för att lämnas till civiltjänstgöraren.

Civiltjänstcentralen ska vid behov begära handräckning av polisen för efterspanande av civiltjänstgöraren och delgivning av förordnandet.

Den som på grund av laga förfall inte har infunnit sig för civiltjänst inom utsatt tid ska inleda sin tjänstgöring så snart hindret har upphört, om inte civiltjänstcentralen har bestämt att han eller hon ska inträda i civiltjänst vid någon annan tidpunkt.

15 §

Bestämmande av civiltjänstgöringsplats

Civiltjänstcentralen utser den civiltjänstgöringsplats där civiltjänstgöraren ska fullgöra sin arbetstjänst. Innan förordnandet om arbetstjänst utfärdas ska civiltjänstgöraren och civiltjänstgöringsplatsen höras.

Civiltjänstgörarens övertygelse och modersmål ska beaktas när civiltjänstgöringsplatsen bestäms. Finskspråkiga och svenskspråkiga civiltjänstgörare har rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål.

Civiltjänstgöraren får under tjänstgöringstiden inte stå i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till sin tjänstgöringsplats eller för civiltjänstgöringsplatsens räkning mot ersättning utföra arbete som faller utanför ramen för de arbetsuppgifter som hör till civiltjänsten. Civiltjänstgöringsplatsen får inte under tjänstgöringstiden betala civiltjänstgöraren lön, arvode eller annan ersättning för civiltjänststoppgifterna eller arbetsuppgifterna.

16 §

Byte av civiltjänstgöringsplats under tjänstgöringen

Civiltjänstcentralen beslutar på ansökan av civiltjänstgöraren eller civiltjänstgöringsplatsen om en förflyttning av civiltjänstgöraren till en annan civiltjänstgöringsplats under tjänstgöringen. Ansökan om förflyttning ska göras skriftligt och av ansökan ska framgå orsaken till förflyttningen och önskemål i fråga om ny civiltjänstgöringsplats.

För att trygga att tjänstgöringen fullgörs på ett behörigt sätt eller när ett betydande allmänt intresse kräver det kan civiltjänstcentralen också på eget initiativ besluta om byte av civiltjänstgöringsplats.

Innan beslut om förflyttning fattas ska civiltjänstcentralen höra civiltjänstgöraren, hans eller hennes nuvarande civiltjänstgöringsplats och den nya civiltjänstgöringsplatsen. Undantag från skyldigheten att höra en part kan dock göras, om behovet av förflyttning är brådskande och baserar sig på ett betydande allmänt intresse som avses i 2 mom.

17 §

Civiltjänstgörarens upplysningsplikt

Civiltjänstgöraren ska se till att hans eller hennes boningsort, adress och övrig kontaktinformation samt omständigheter som inverkar på tjänstedugligheten är kända för civiltjänstcentralen.

Civiltjänstgöraren ska på förfrågan av civiltjänstcentralen lämna de uppgifter som avses i 1 mom. samt besvara en skriftlig förfrågan från civiltjänstcentralen inom 14 dagar från den dag då han eller hon fick del av den.

4 kap.

Behandling av ansökan om civiltjänst under särskilda förhållanden

18 §

Ansökan om civiltjänst under särskilda förhållanden

Om en värnpliktig lämnar in en ansökan om civiltjänst efter att republikens president

har utfärdat ett i 83 § i värnpliktslagen avsett beslut om extra tjänstgöring eller beslut om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten, lämnas ansökan omedelbart för avgörande till den nämnd för prövning av värnpliktigas övertygelse som avses i 19 § i denna lag.

En värnpliktig som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och som har godkänts att fullgöra civiltjänst, men som inte har inlett kompletterande tjänstgöring innan ett i 1 mom. avsett beslut om extra tjänstgöring eller beslut om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten utfärdas eller vars ansökan om civiltjänst är anhängig men inte har avgjorts innan ett i 1 mom. avsett beslut utfärdas, är skyldig att ge en redogörelse för sin övertygelse på begäran av nämnden för övertygelse.

19 §

Prövningsnämnden för värnpliktigas övertygelse

När det föreligger beslut om extra tjänstgöring eller under mobilisering som avses i 83 § och 86 § i värnpliktslagen finns en eller flera nämnder för prövning av övertygelse i anslutning till arbetsministeriet.

Nämnden har till uppgift att pröva sökandens övertygelse samt handlägga och avgöra de ansökningar om civiltjänst som avses i 18 §.

20 §

Tillsättande av en nämnd och ledamöternas behörighetsvillkor

Statsrådet tillsätter nämnden omedelbart efter att republikens president har utfärdat ett i 83 § i värnpliktslagen avsett beslut om extra tjänstgöring eller beslut om partiell eller allmän mobilisering av försvarsmakten. Beslutet om tillsättande fattas tills vidare. Beslutet om tillsättande förfaller efter att beslutet om extra tjänstgöring har upphört att gälla eller efter att mobiliseringen upphört.

Nämnden har en ordförande, en juristledamot som är vice ordförande, en militär leda-

mot som har minst majorsgrad och som är insatt i värnpliktsärenden och totalförsvaret, en ledamot som är insatt i civiltjänstärenden, en läkarledamot med specialutbildning i psykiatri, en ledamot som avlagt högre högskoleexamen och som är insatt i frågor som rör religiös och etisk övertygelse samt en lagfaren sekreterare som föredragande. Med undantag för ordföranden ska personliga suppleanter utses för ledamöterna.

Försvarsförvaltningen, civiltjänstmyndigheterna och justitieförvaltningen ska vara företrädda i varje nämnd för övertygelse. Ordföranden och den juristledamot som är vice ordförande ska ha avlagt en examen som berättigar till domartjänst och vara förtrogen med domaruppgifter. Ordföranden och den juristledamot som är vice ordförande samt den lagfarna sekreteraren ska vara oavhängiga i förhållande till militär- och civiltjänstmyndigheterna. Nämnden är beslutförföranden eller vice ordföranden, den lagfarna sekreteraren och minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande.

Ledamöterna i nämnden handlar under domaransvar.

21 §

Behandling av ansökan om civiltjänst i nämnden

En ansökan om civiltjänst ska behandlas utan dröjsmål. Nämnden ska godkänna en ansökan om civiltjänst, om sökanden visar att hans eller hennes övertygelse är bestående och verklig och att övertygelsen hindrar tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Medan ansökan behandlas kan sökanden flyttas till vapenfria uppgifter eller civiltjänstuppgifter.

Ansökningarna behandlas vid nämndens sammanträde på föredragning. Ordförande för sammanträdet är nämndens ordförande eller vice ordförande. Den lagfarna sekreteraren är föredragande.

Nämndens beslut blir den åsikt som majoriteten av medlemmarna omfattar. Faller rösterna lika avgör den åsikt som ordföranden har omfattat.

Nämndens beslut delges omedelbart sökanden, försvarsmaktens regionalbyrå och civiltjänstcentralen. Delgivningen ska ske

bevisligen. Beslutet kan verkställas utan hinder av att sökanden lämnar in en ny ansökan om civiltjänst.

I nämndens beslut får ändring inte sökas genom besvär.

22 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om organisationen för nämnden för övertygelse, dess personal, behandlingen av ärenden och dess verksamhet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 kap.

Tjänsteduglighet, befrielse och uppskov från fullgörande av civiltjänst

23 §

Tjänsteduglighet

Endast en tjänsteduglig civiltjänstgörare kan förordnas i civiltjänst. Beslut om tjänsteduglighet och om ändring i den fattas av civiltjänstcentralen.

Med tjänsteduglighet avses att civiltjänstgöraren förmår eller kan antas förmå fullgöra civiltjänsten. Dessutom förutsätts att civiltjänstgöraren inte äventyrar sin egen eller andras säkerhet i samband med tjänstgöringssäkerhet eller arbetarskyddet.

Tjänstedugligheten fastställs utgående från de uppgifter som fås om civiltjänstgöraren samt om hans eller hennes hälsotillstånd och fysiska och psykiska prestationsförmåga

- 1) vid undersökning som utförs av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården,
- 2) av civiltjänstgöraren själv eller
- 3) ur de källor som avses i 92 §.

Vid bedömandet av hälsotillståndet och tjänstedugligheten ska målet vara en praxis som är överensstämmer med bedömningen av värnpliktiga som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

24 §

Hälsoundersökning

För att fastställa civiltjänstgörarens hälsotillstånd kan civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen under tjänstgöringen förordna civiltjänstgöraren till kontroll eller undersökning som utförs av anvisad läkare eller annan yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården, om detta är nödvändigt för bedömningen av civiltjänstgörarens förutsättningar att sköta sina tjänsteuppgifter eller för fastställandet av hans eller hennes tjänsteduglighet. Civiltjänstcentralen kan ge civiltjänstgöraren ett sådant förordnande redan innan civiltjänstgöraren förordnas i tjänst eller tjänstgöringen inleds.

Civiltjänstcentralen ska kontrollera civiltjänstgörarens hälsotillstånd och tjänsteduglighet inom tre veckor från det att tjänstgöringen inletts. Civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen ska dessutom vid behov kontrollera civiltjänstgörarens hälsotillstånd under tjänstgöringen och när den avslutas. Under kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller tjänstgöring under mobilisering kontrollerar civiltjänstcentralen civiltjänstgörarens hälsotillstånd endast vid behov.

25 §

Undersökning som klarlägger bruk av narkotika

Vid en undersökning enligt 24 § kan med samtycke av civiltjänstgöraren utredas också användningen av i 2 § i narkotikalagen (1289/1993) avsett bruk av narkotika.

Civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen kan förplikta civiltjänstgöraren att under sin tjänstgöring visa upp ett i 6 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004) avsett intyg över narkotikatest, om det finns grundad anledning att misstänka att civiltjänstgöraren är narkotikapåverkad vid tjänstgöringen eller att han eller hon är beroende av narkotika. En förutsättning är dessutom att testningen är nödvändig för utredning av civiltjänstgörarens tjänsteduglighet och att civiltjänstgöraren arbetar med

uppgifter som kräver särskild noggrannhet, tillförlitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och att utförandet av uppgifterna under påverkan eller beroende av narkotika kan

1) äventyra civiltjänstgörarens eller andras liv, hälsa, tjänstgöringssäkerhet eller arbetarskyddet,

2) äventyra landets försvar eller statens säkerhet,

3) äventyra trafiksäkerheten,

4) öka risken för betydande miljöskador,

5) äventyra skyddet, användbarheten, integriteten eller kvaliteten i fråga om uppgifter som erhållits i tjänsteuppgifterna och därmed orsaka olägenhet eller skada för de allmänna intressen som skyddas av sekretessbestämmelserna eller äventyra de registrerades integritetsskydd eller rättigheter, eller

6) äventyra affärs- eller yrkeshemlighet eller orsaka arbetsgivaren eller dennas kund större än ringa ekonomisk skada, om äventyrandet av affärs- eller yrkeshemligheten eller uppkomsten av ekonomisk risk inte kan hindras med andra medel.

Civiltjänstgöraren kan förpliktas att uppvisa det intyg som avses i 2 mom. också om han eller hon sköter uppgifter som varaktigt och i väsentlig grad består i att fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga utan andra personers närvaro.

På narkotikatest och intyg över narkotikatest tillämpas 19 § i lagen om företagshälsövård (1383/2001).

Civiltjänstcentralen eller civiltjänstgöringsplatsen ansvarar för att undersökningar för utredning av narkotikaanvändning görs och för kostnaderna för dessa.

Om civiltjänstgöraren vägrar att uppvisa intyg över narkotikatest i 2 mom. och civiltjänstgöringsplatsen har grundad orsak att misstänka att civiltjänstgöraren är beroende av narkotika eller att han eller hon fullgör tjänstgöringen under påverkan av narkotika ska tjänstedugligheten omedelbart bedömas utgående från annan utredning som fås vid den hälsoundersökning som avses i 24 §.

26 §

Befrielse från tjänstgöring på grund av att tjänsteduglighet saknas

En civiltjänstgörare, som inte är tjänsteduglig, kan av civiltjänstcentralen befrias från civiltjänst i fredstid antingen helt eller för viss tid.

Vid tillfällig avsaknad av tjänstedugligheten befrias civiltjänstgöraren från tjänstgöring för viss tid. I detta fall förordnar civiltjänstcentralen civiltjänstgöraren till en hälsoundersökning som utförs senare. Befrielse för viss tid kan beviljas en eller flera gånger för högst tre år i sänder.

En civiltjänstgörare som på basis av 2 mom. har förordnats till ny undersökning och som vid hälsoundersökningarna inte en enda gång har konstaterats vara tjänsteduglig befrias från tjänstgöring i fredstid senast det år civiltjänstgöraren fyller 25 år. En förutsättning för befrielsen är också att civiltjänstgöraren har genomgått de läkarundersökningar till vilka han eller hon förordnats.

27 §

Befrielse på grund av tjänstgöring i en annan stat

Civiltjänstcentralen kan på civiltjänstgörarens skriftliga ansökan helt eller delvis befria en civiltjänstpliktig finsk medborgare från fullgörandet av civiltjänst under fredstid, om personen i fråga också har eller har haft medborgarskap i en annan stat och i staten i fråga under minst fyra månader har fullgjort sådan tjänstgöring som i den andra staten hör till värnpliktigas fredstida tjänstgöring

28 §

Befrielse på grund av medborgarskap i en annan stat

Civiltjänstcentralen kan på civiltjänstgörarens skriftliga ansökan befria en civiltjänstpliktig finsk medborgare som har medborgarskap också i en annan stat från civiltjänsten under fredstid. En förutsättning för befrielsen är att personen i fråga inte bor i Finland

och att han kan påvisa att hans faktiska personliga anknytning i fråga om familj, studier, utkomst eller andra personliga angelägenheter förenar honom till något annat land än Finland

Ett beslut enligt 1 mom. kan återkallas och personen i fråga förordnas till civiltjänst om en väsentlig förändring i förutsättningarna för befrielsen har inträffat på grund av att civiltjänstgöraren har bosatt sig i Finland före utgången av det år under vilket han fyller 30 år.

29 §

Förordnande i tjänst av en utomlands bosatt person med medborgarskap i annan stat

En civiltjänstgörare som också har medborgarskap i en annan stat och vars boningsort de sju senaste åren har varit någon annanstans än i Finland ska inte förordnas till tjänstgöring av civiltjänstcentralen.

Civiltjänstcentralen kan utan hinder av 1 mom. förordna en civiltjänstgörare som flyttar till Finland innan han eller hon fyller 30 år till tjänstgöring.

30 §

Åberopande av medborgarskap i en annan stat

En civiltjänstgörare som åberopar medborgarskap i en annan stat eller ett internationellt avtal är skyldig att tillstålla civiltjänstcentralen en utredning om sina medborgarskap och fullgörande av civiltjänsteplikten i en annan stat.

Bestämmelser om fullgörande av civiltjänsteplikt ingår dessutom i internationella avtal som är förpliktande för Finland.

31 §

Ansökan om uppskov

Civiltjänstcentralen kan bevilja uppskov med fullgörande av civiltjänst för högst tre år

i sänder, om uppskovet ska anses vara synnerligen behövligt på grund av

- 1) utbildning för yrke,
- 2) studier,
- 3) ordnande av ekonomiska ärenden, eller
- 4) andra särskilda personliga skäl.

Ansökan om uppskov ska göras skriftligen till civiltjänstcentralen. I ansökan ska utredas grunderna för uppskovet och anges den tid för vilken uppskov söks.

Den som är riksdagsledamot, medlem av statsrådet eller ledamot av Europaparlamentet ska på sin skriftliga anmälan beviljas uppskov, om det behövs för skötseln av uppdraget i fråga. Tjänstgöringen ska dock inledas senast under det år civiltjänstgöraren fyller 29 år. Anmälan ska ges in till civiltjänstcentralen och till den ska bifogas en utredning om uppdraget.

Uppskov kan även sökas medan civiltjänsten pågår.

32 §

Beslut om uppskov

I beslutet om uppskov ska nämnas den dag uppskovet börjar och slutar.

Uppskov får inte beviljas för längre tid än till utgången av det kalenderår under vilket civiltjänstgöraren fyller 28 år. Ansökan om uppskov ska behandlas skyndsamt.

33 §

Avbrytande av uppskov

Civiltjänstgöraren ska ansöka skriftligt om avbrytande av uppskov hos civiltjänstcentralen.

Civiltjänstcentralen kan bedöma tjänstedugligheten hos en civiltjänstgörare, som av hälsoskäl befriats från tjänstgöring för viss tid, redan innan tidsfristen går ut, om civiltjänstgöraren begär att uppskovet avbryts och tillstålla civiltjänstcentralen ett läkarintyg för bedömning av tjänstedugligheten.

34 §

Skyldighet att inleda tjänstgöring

En ansökan om befrielse från eller uppskov med civiltjänst eller sökande av ändring i ett beslut om befrielse eller uppskov är inte ett lagligt hinder för en civiltjänstgörare att infinna sig för tjänstgöring.

Civiltjänstcentralen ska förordna civiltjänstgöraren att inleda sin tjänstgöring så snart som möjligt efter det att uppskovet har upphört. Den som har befriats från tjänstgöring för viss tid ska förordnas till tjänstgöring så snart som möjligt efter att ha blivit tjänsteduglig.

6 kap.

Fullgörande av civiltjänst och civiltjänstens upphörande

35 §

Skyddet för övertygelse

Tjänstgöringen ska ordnas så att tjänsteuppgifterna inte strider mot civiltjänstgörarens övertygelse. Om civiltjänstgöraren meddelar att civiltjänstgöringsplatsen eller tjänsteuppgifterna strider mot hans eller hennes övertygelse, kan civiltjänstcentralen förordna civiltjänstgöraren till en annan civiltjänstgöringsplats eller civiltjänstgöringsplatsen förordna civiltjänstgöraren till andra uppgifter.

36 §

Diskrimineringsförbud

Vid verkställandet av civiltjänsten får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp, kön, sexuell inriktning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

37 §

Civiltjänstgörarens skyldigheter

Civiltjänstgöraren ska samvetsgrant utföra de tjänsteuppgifter som anvisats honom eller henne på den arbetsplats som civiltjänstgöringsplatsen anvisat samt följa de direktiv som civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen gett som arbetsledning.

38 §

Civiltjänstgörarens arbetstid och fritid samt arbetarskydd

Civiltjänstgöraren ska iaktta den arbetstid som civiltjänstgöringsplatsen bestämmer. Den regelbundna arbetstiden är minst 36 timmar per vecka och högst 40 timmar per vecka.

På arbete som civiltjänstgöraren utför tillämpas arbetarskyddslagen (738/2002). Lagen om företagshälsovård tillämpas på civiltjänst, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Civiltjänstgöraren har rätt till tillräcklig fritid för vila och rekreation.

39 §

Permissioner

Civiltjänstgöraren har rätt till 18 dagar personlig permission som beviljas utan att något särskilt skäl anförs och 12 dagar faderskapsledighet i samband med ett eget barns födelse. Om civiltjänstgöraren har utmärkt sig särskilt under sin tjänstgöringstid, kan han eller hon beviljas högst 20 dagar duglighetspermission. Dessa permissioner på grund av graviditet, förlossning och moderskap som beviljas en kvinna som fullgör civiltjänst bestäms på samma sätt som de bestäms enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Civiltjänstgöraren kan dessutom av vägran personliga skäl beviljas permission för högst 180 dagar.

Civiltjänstgöringsplatsen beslutar om beviljande av permission och om permissionens tidpunkt. Permission enligt 2 mom. beviljas

dock av den i 44 § avsedda ansvariga personen vid civiltjänstgöringsplatsen.

40 §

Fullgörande av civiltjänst utomlands

Civiltjänsten ska fullgöras i Finland, med undantag för eventuella kortare kommenderingsresor utomlands.

Civiltjänstgöringsplatsen kan med civiltjänstgörarens samtycke förordna honom eller henne utomlands på en kommenderingsresa som varar högst 14 dygn.

Civiltjänstcentralen kan på ansökan av civiltjänstgöringsplatsen och med civiltjänstgörarens samtycke förordna civiltjänstgöraren utomlands på en kommenderingsresa som varar högst 2 månader, om det finns särskilda skäl som hänför sig till en arbets- eller utbildningsuppgift. Ansökan ska göras skriftligt till civiltjänstcentralen. Civiltjänstgörarens skriftliga samtycke samt en utredning om arbetsuppgifter, tjänstgöringsförhållanden och tjänstgöringssäkerheten ska ingå i ansökan.

Civiltjänstgöringscentralen svarar för resekostnaderna och uppehälle under tjänstgöring utomlands.

41 §

Befrielse från tjänsteuppgifter

Civiltjänstgöringsplatsen kan bevilja civiltjänstgöraren befrielse från tjänsteuppgifterna och rätt att tillfälligt avlägsna sig från civiltjänstgöringsplatsen på följande grunder:

- 1) för att återhämta sig efter en sjukdom eller skada,
- 2) en nära anhörigs död eller akut allvarlig sjukdom, eller
- 3) något annat tvingande personligt skäl.

42 §

Beräkning av tjänstgöringstiden

Tjänstgöringstiden för en civiltjänstgörare räknas från den dag han eller hon infinner sig för tjänstgöring. Den dag tjänstgöringen in-

leds och hemförlovningsdagen inräknas i tjänstgöringstiden.

I tjänstgöringstiden inräknas inte de dagar då civiltjänstgöraren är

- 1) olovligen frånvarande från tjänstgöring,
- 2) på sådan permission av personliga skäl som avses i 39 § 2 mom.,
- 3) oförmögen till tjänstgöring på grund av skada eller sjukdom som civiltjänstgöraren avsiktligt har åsamkat sig,
- 4) anhållen eller häktad som misstänkt för brott.

43 §

Hemförlovning

Civiltjänstgöringsplatsen ska hemförlova civiltjänstgöraren när

- 1) civiltjänstgöraren har fullgjort hela sin tjänstgöring enligt denna lag,
- 2) civiltjänstgöraren har fyllt 30 år och tjänstgöringsplikten har upphört med stöd av 5 § 2 mom. i denna lag,
- 3) civiltjänstgöraren har befriats från fullgörandet av civiltjänst med stöd av 26—28 §,
- 4) civiltjänstgöraren har förlorat sitt finska medborgarskap,
- 5) civiltjänstgöraren har beviljats uppskov under tjänstgöringstiden,
- 6) en polisanmälan mot civiltjänstgöraren har gjorts för vägran att fullgöra civiltjänst eller för civiltjänstgöringsbrott, eller
- 7) verkställigheten av fängelsestraff som ådömts civiltjänstgöraren för något annat brott än vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott inleds.

Civiltjänstcentralen kan enligt prövning hemförlova civiltjänstgöraren, om

- 1) civiltjänstgöraren enligt ett läkarutlåtande är oförmögen till tjänstgöring en längre tid, eller
- 2) civiltjänstgöraren har begått ett allvarligt brott mot civiltjänstgöringsplatsen, dess personal, kund eller egendom eller uppför sig på ett sätt som visar att han eller hon allvarligt äventyrar tjänstgöringssäkerheten eller arbetarskyddet.

Före hemförlovning av en orsak som avses i 2 mom. ska civiltjänstcentralen höra civiltjänstgöraren och civiltjänstgöringsplatsen.

Civiltjänstgöringsplatsen eller civiltjänstcentralen ska ge civiltjänstgöraren ett beslut om hemförlovning av vilket framgår den fullgjorda tjänstgöringstiden och orsaken till hemförlovningen.

44 §

Tillsynen över civiltjänstgörarna och anvisande av tjänsteuppgifter

På civiltjänstgöringsplatsen ska finnas en ansvarig person som ansvarar för övervakningen av civiltjänstgörarna och för disciplinen. Civiltjänstgöringsplatsen är skyldig att omedelbart underrätta civiltjänstcentralen om byte av ansvarig person och om den nya ansvariga personens kontaktinformation.

Bestämmandet av tjänsteuppgifter och ordnandet av inskolning i arbetstjänsten ankommer på den ansvariga personen som avses i 1 mom. eller annan person vid civiltjänstgöringsplatsen som har utsetts av den ansvariga personen.

7 kap.

Civiltjänstgörarens uppehälle och förmåner

45 §

Civiltjänstgörarens uppehälle

Civiltjänstgöraren har under tjänstgöringstiden rätt till fri inkvartering, kost, specialbeklädnad och specialutrustning som tjänsteuppgifterna förutsätter och till hälsovård samt till dagpenning och fria tjänstgöringsresor och permissionsresor.

Staten svarar för kostnaderna för civiltjänstgörarens avgiftsfria resor. Civiltjänstgöringsplatsen svarar för övriga kostnader för uppehälle och förmåner som tillkommer en civiltjänstgörare som deltar i grundutbildning eller i arbetstjänst.

För uppehållet för civiltjänstgörare som fullgör kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller tjänstgöring under mobilisering svarar staten till alla delar.

46 §

Inkvarteringskostnader

Civiltjänstgöringsplatsen ska skriftligen anvisa civiltjänstgöraren inkvartering när arbetstjänsten inleds. Staten ersätter civiltjänstgöringsplatsen för månatliga kostnaderna för den inkvartering som har anvisats av civiltjänstgöraren utgående från den ort där inkvarteringen sker enligt följande:

Kommungrupp I: Esbo, Grankulla, Helsingfors och Vanda högst 250 euro

Kommungrupp II: Övriga kommuner högst 150 euro.

Inkvarteringskostnaderna ersätts högst med beloppet av de faktiskt uppkomna boendekostnaderna. Inkvarteringskostnader som ersätts är hyra, annat vederlag eller en därmed jämförbar annan fast månatlig utgift för boende som grundar sig på ett avtal, dock inte finansieringsvederlag eller kapitalamorteringar på bostadslån. Ersättning betalas inte till civiltjänstcentralen.

Om en civiltjänstgörare anvisas inkvartering i en bostad som föräldrarna äger eller hyr ersätts kostnaderna för inkvartering till ett belopp av högst 100 euro i månaden.

Civiltjänstgöringsplatsen ska debitera civiltjänstcentralen retroaktivt för betalda inkvarteringskostnader senast vid utgången av det kalenderår till vilket inkvarteringskostnaderna hänför sig. Civiltjänstgöringsplatsen ska ge en tillförlitlig utredning om de inkvarteringskostnader som den har betalat.

Närmare bestämmelser om förfarandet vid ersättning av inkvarteringskostnader kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Dagpenning och kostpenning

Civiltjänstgöringsplatsen betalar civiltjänstgöraren en dagpenning som till sitt belopp motsvarar den dagpenning som betalas till dem som fullgör tjänst enligt värnpliktslagen.

Om civiltjänstgöringsplatsen inte ordnar bespisning ska den betala civiltjänstgöraren kostpenning som till sitt belopp motsvarar den kostpenning som betalas under kom-

menderingsresor till dem som fullgör tjänst enligt värnpliktslagen.

Kostpenning och dagpenning betalas inte för de dagar som inte inräknas i tjänstgöringstiden. Kostpenning betalas inte heller för de tjänstgöringsdagar under vilka civiltjänstgöraren är på permission eller på veckolighet utanför den inkvartering som civiltjänstgöringsplatsen anvisat.

48 §

Hälsovård

Civiltjänstgöringsplatsen ordnar kostnadsfri hälso- och sjukvård för civiltjänstgöraren.

Bestämmelser om undersökning av civiltjänstgörarnas hälsa och tjänsteduglighet finns i 24 §. Civiltjänstgörarna har dessutom under tjänstgöringen rätt att för undersökning uppsöka läkare eller annan yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården och att få den vård som läkaren ordinerar och som behövs för fullgörande av tjänstgöringen.

49 §

Dagpenning samt lön för kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering

Den som deltar i kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller fullgör tjänstgöring under mobilisering har utöver den dagpenning som anges i 47 § rätt till en lön som till sitt belopp motsvarar den reservistlön för manskapet som betalas för tjänstgöringstiden till värnpliktiga som är inkallade till reservens repetitionsövningar.

Vad som i 47 § 3 mom. bestäms om förlust av dagpenning gäller på motsvarande sätt även lön som avses i 1 mom.

50 §

Arbetsresor

Civiltjänstgöringsplatsen svarar för kostnaderna för de kommenderingsresor som den har förordnat samt för kostnaderna för civiltjänstgörarens dagliga arbetsresor mellan det inkvarteringsställe som civiltjänstgörings-

platsen har anvisat civiltjänstgöraren och civiltjänstgöringsplatsen. Om civiltjänstgöringsplatsen inte har ordnat civiltjänstgörarens inkvartering under hans eller hennes kommenderingsresa, betalas till civiltjänstgöraren en inkvarteringspenning som till sitt belopp motsvarar den inkvarteringspenning som betalas under kommenderingsresor till dem som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

Närmare bestämmelser om ersättning för kostnaderna för arbetsresor utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

51 §

Ersättning för tjänstgöringsresor

Civiltjänstgöraren har rätt att resa på statens bekostnad eller till ersättning för kostnaderna om resan beror på förflyttning mellan två civiltjänstgöringsplatser eller mellan hem- eller boningsorten och tjänstgöringsorten när grunden för resan är ankomst till eller hemförlovning eller befrielse från civiltjänst, kompletterande tjänstgöring, extra tjänstgöring eller tjänstgöring under mobilisering. Kostnader för resor från utlandet och till utlandet ersätts endast om civiltjänstgöraren inte är stadigvarande bosatt i Finland.

Civiltjänstgöraren får även ersättning av statens medel för en resa inom Finland som han eller hon gör för att genomgå en arbetsintervju som gäller civiltjänsten, om intervjun äger rum utanför civiltjänstgörarens boningsort eller hemkommun. En förutsättning för att ersättningen ska betalas är att civiltjänstgöraren visar upp ett intyg från civiltjänstgöringsplatsen om intervjubesöket.

Resekostnaderna ersätts enligt kostnaderna för anlåtande av för det förmånligaste allmänna fortskaffningsmedlet.

Närmare bestämmelser om ersättande av resekostnader och om förfarandet därvid utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

52 §

Fria permissionsresor

Civiltjänstgöraren har under tjänstgörings-tiden rätt till minst två fria permissionsresor per tjänstgöringsmånad eller ersättning för kostnaderna för permissionsresa tur och retur till sin hemort eller boningsort eller av särskilda skäl också till en annan sådan ort i Finland till vilken han eller hon har en särskild personlig anknytning. Den som är stadigvarande bosatt utomlands har under tjänstgöringstiden rätt till minst en permissionsresa till hemorten eller boningsorten utomlands.

Resorna ska företas på ett sätt som med beaktande av omständigheterna är förmånligast för staten.

Närmare bestämmelser om antalet fria permissionsresor och om ersättning för rese-kostnader utfärdas genom förordning av arbetsministeriet med beaktande av antalet permissionsresor för dem som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen.

53 §

Rådgivning om social trygghet

Civiltjänstgöraren har rätt att av civiltjänst-centralen få rådgivning i frågor som gäller social trygghet och har i anknytning till tjänstgöringen.

54 §

Fortbestånd av arbets- eller tjänsteförhållande

Bestämmelser om fortbeståndet av en till tjänstgöring förordnad civiltjänstgörarens arbets- eller tjänsteförhållande finns i lagen om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande (570/1961).

55 §

Civiltjänstgörarens övriga förmåner

På civiltjänstgörare tillämpas vad som bestäms om värnpliktigas ekonomiska och sociala förmåner annanstans i lag eller i förordning, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

56 §

Oförutsedda kostnader för ordnande av civiltjänst

Arbetsministeriet kan på basen av skriftlig ansökan ersätta civiltjänstgöringsplatsen för exceptionella och oförutsedda kostnader för ordnandet av civiltjänsten, om de kan anses vara oskäligen i förhållande till civiltjänstgöringsplatsens resurser.

8 kap.

Kompletterande tjänstgöring

57 §

Skyldighet att delta i kompletterande tjänstgöring

En civiltjänstgörare, som har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller tjänstgöring enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och vars ansökan om civiltjänst har godkänts efter fullgörandet av tjänstgöringen, är skyldig att delta i kompletterande tjänstgöring.

Skyldigheten att delta i kompletterande tjänstgöring upphör vid utgången av det år då civiltjänstgöraren fyller 50 år.

Den kompletterande tjänstgöringen är högst 40 dagar.

58 §

Förordnande till kompletterande tjänstgöring

Civiltjänstcentralen ordnar kompletterande tjänstgöring i form av utbildning och praktiska övningar. Civiltjänstcentralen beslutar om

tidpunkten för den kompletterande tjänstgöringen, tjänstgöringsstället och tjänstgöringens längd.

Förordnandet till kompletterande tjänstgöring ska delges civiltjänstgöraren inom 12 månader från det ansökan om civiltjänst godkändes. Om verkställigheten kräver det kan ett förordnande delges senare, dock senast innan skyldigheten till kompletterande tjänstgöring upphör.

Civiltjänstcentralen ska bevisligen delge civiltjänstgöraren ett förordnande till kompletterande tjänstgöring minst två månader innan den kompletterande tjänstgöringen inleds.

59 §

Återkallande av förordnande till kompletterande tjänstgöring

Civiltjänstcentralen kan återkalla ett förordnande till kompletterande tjänstgöring om civiltjänstgöraren innan tjänstgöringen börjar har blivit skadad eller insjuknat så att han eller hon inte kan fullgöra den kompletterande tjänstgöring som planerats. Förordnandet kan dessutom återkallas om den som förordnats till kompletterande tjänstgöring är stadigvarande bosatt utomlands och civiltjänstcentralen inte hade kännedom om detta när förordnandet gavs.

60 §

Befrielse från kompletterande tjänstgöring

Civiltjänstcentralen kan på ansökan bevilja befrielse från kompletterande tjänstgöring för en civiltjänstgörare

1) för vilken befrielsen är synnerligen nödvändig på grund av familjeförhållanden eller ekonomiska förhållanden eller utövande av yrke eller näring,

2) för vilken inledandet av eller framstegen i studierna skulle bli kännbart lidande om befrielse inte ges,

3) vars deltagande i den kompletterande tjänstgöringen skulle orsaka hans eller hennes arbetsgivare särskilt allvarlig olägenhet eller skada i verksamheten,

4) på grund av andra särskilda personliga orsaker.

Civiltjänstgöraren ska ges ett nytt förordnande till kompletterande tjänstgöring omedelbart efter det att grunden för befrielsen upphört.

Befrielse ska sökas skriftligen hos civiltjänstcentralen. Till ansökan ska fogas en utredning om grunderna för befrielsen. Befrielsen gäller endast den kompletterande tjänstgöring som specificeras i beslutet om befrielse och hindrar inte att ett nytt förordnande till kompletterande tjänstgöring utfärdas. En ansökan om befrielse är inte en giltig orsak att utebli från tjänstgöringen.

En civiltjänstgörare som sköter uppdraget som riksdagsledamot, är medlem av statsrådet eller ledamot av Europaparlamentet befrias från kompletterande tjänstgöring på grundval av anmälan som civiltjänstgöraren har gjort till civiltjänstcentralen, om befrielsen är nödvändig med tanke på skötseln av uppdraget i fråga. Anmälan ska göras skriftligen till civiltjänstcentralen och till anmälan ska fogas en redogörelse för uppdraget.

61 §

Permissioner under tiden för kompletterande tjänstgöring

Civiltjänstcentralen kan bevilja en person som fullgör kompletterande tjänstgöring endast faderskapsledighet enligt 39 § 1 mom. och permission av välgående personliga skäl enligt 39 § 2 mom. En civiltjänstgörare som fullgör kompletterande tjänstgöring har inte rätt till duglighetspermission eller permission av personliga skäl enligt 39 § 1 mom.

62 §

Övriga bestämmelser som ska tillämpas på kompletterande tjänstgöring

Om inte något annat föreskrivs i 57—61 §, tillämpas på kompletterande tjänstgöring vad som föreskrivs om civiltjänstgörare och fullgörande av tjänstgöring.

På kompletterande tjänstgöring tillämpas dock inte 14 § 1 och 2 mom., 31—33 §, 38 § 1 mom. och 40 §.

9 kap.

Extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering

63 §

Extra tjänstgöring

Syftet med extra tjänstgöring är att med beaktande av det rådande störningstillståndet och de krav situationen ställer öva och komplettera civiltjänstgörarnas krisberedskap för uppgifter av civil karaktär på så sätt att civiltjänstgörarna har handlingsförmåga och kan förordnas till tjänstgöring under mobilisering.

Republikens president kan vid allvarliga störningstillstånd under normala förhållanden eller vid undantagsförhållanden på framställning av statsrådet besluta att civiltjänstcentralen kan förordna civiltjänstgörare som hör till civilreserven till extra tjänstgöring.

De inkallade kan förordnas att träda i tjänst genast.

På giltighetstiden för och återkallande av ett beslut om extra tjänstgöring samt på befrielse och hemförlovning från extra tjänstgöring tillämpas 83—85 § i värnpliktslagen. Beslut om befrielse och hemförlovning fattas av civiltjänstcentralen.

64 §

Tjänstgöring under mobilisering

Republikens president beslutar på framställning av statsrådet om mobilisering av civiltjänstgörarna.

Civiltjänstgörarna förordnas till tjänstgöring under mobilisering på förordnande av civiltjänstcentralen eller vid behov genom kungörelse av arbetsministeriet. De inkallade kan förordnas att träda i tjänst genast. Under partiell mobilisering enligt 86 § i värnpliktslagen kan civiltjänstgörare som ingår i

civilreserven förordnas till tjänstgöring. Under allmän mobilisering av försvarsmakten kan också civiltjänstgörare som ingår i tilläggscivilreserven förordnas till tjänstgöring. De som fyllt 50 år kan dock förordnas till tjänstgöring endast med riksdagens samtycke.

En civiltjänstgörare som av hälsoskäl befriats från fullgörandet av värnplikt under fredstid kan under allmän mobilisering förordnas till en undersökning av tjänstedugligheten som avses i 24 § samt förordnas till tjänstgöring, om civiltjänstgöraren konstateras vara tjänsteduglig.

Civiltjänstgöraren fullgör sin tjänstgöring under mobilisering antingen under ledning av och underställd civiltjänstcentralen eller under ledning av och underställd de räddningsmyndigheter som avses i 4 § i lagen om räddningsväsendet (468/2003), de i 6 § 5—10 punkten i nämnda lag avsedda myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet eller undervisningsministeriet och ministeriet underställda ämbetsverk. Dessa myndigheter fungerar under mobilisering som civiltjänstgöringsplatser.

Utän hinder av 4 mom. kan försvarsmakten vid mobilisering förordna till tjänstgöring civiltjänstgörare och sådana personer som ansökt om civiltjänst och som enligt 18 § är skyldiga att lämna en redogörelse för sin övertygelse till prövningsnämnden för övertygelse och vars prövade övertygelse inte hindrar en placering i försvarsmaktens tjänst.

På begäran av de myndigheter som avses i 4 mom. förordnar civiltjänstcentralen vid mobilisering ett sådant antal civiltjänstgörare som centralen anser nödvändigt att stå till dessa myndigheters förfogande. Dessa civiltjänstgörare ska inte ha befriats från tjänstgöring enligt 66 § 1 mom. eller inom ramen för det reserveringssystem som gäller yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården under undantagsförhållanden ha reserverats för uppgifter inom hälso- och sjukvården eller enligt beredskapslagen (1080/1991) ha förordnats att fullgöra allmän arbetsplikt eller arbetsplikt inom hälso- och sjukvården.

65 §

Bestämmelser som tillämpas på extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering

På extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering tillämpas de bestämmelser om ordnande av tjänstgöringen som finns i 23—26 § och 35—37 §, 38 § 2 och 3 mom. samt 41, 42 § och 43 § 1 mom. 4 punkten och 2 mom.

Genom förordning av statsrådet kan under extra tjänstgöring och mobilisering föreskrivas om undantag från

- 1) civiltjänstgöringstiden enligt 4 §,
- 2) längden på permission och ledighet enligt 39 § samt grunderna för beviljande av sådan,
- 3) grunderna för betalning av dagpenning och resekostnader enligt 7 kap. samt från bestämmelserna om fria permissionsresor.

66 §

Befrielse från tjänst på ansökan med hänsyn till allmänt intresse

Civiltjänstcentralen kan på ansökan av arbetsgivaren låta bli att förordna en civiltjänstgörare till extra tjänstgöring och tjänstgöring under mobilisering, om förordnandet av civiltjänstgöraren till tjänst kan äventyra den allmänna ekonomin eller andra för samhället betydande allmänna intressen.

Närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet enligt 1 mom. kan utfärdas genom förordning av arbetsministeriet.

10 kap.

Tjänstgöringsförseelser och disciplin

67 §

Tjänstgöringsförseelse

En civiltjänstgörare som försummar sina skyldigheter i samband med fullgörandet av de tjänsteuppgifter som avses i 37 § eller annars handlar i strid med sina tjänsteplikter kan påföras disciplinstraff enligt vad som bestäms i denna lag. Den i 44 § avsedda ansva-

riga personen på civiltjänstgöringsplatsen ska, efter att ha fått kännedom om en tjänstgöringsförseelse, göra en skriftlig anmälan om tjänstgöringsförseelsen till civiltjänstcentralen, om inte saken på grund av att den är obetydlig kan lämnas därhän eller åtgärdas genom en muntlig anmärkning.

68 §

Undersökning av tjänstgöringsförseelser

Civiltjänstcentralen ska efter att ha mottagit en anmälan om en tjänstgöringsförseelse förretta en undersökning för att utreda tjänstgöringsförseelsen. Vid undersökningen ska civiltjänstcentralen skaffa för ärendets avgörande nödvändiga uppgifter om förseelsen, den för förseelsen misstänkta civiltjänstgörarens skuld och andra omständigheter som inverkar på saken.

Civiltjänstcentralen ska upprätta ett protokoll över undersökningen. Vid undersökningen ska civiltjänstgöraren höras muntligt. Civiltjänstcentralen ska bevisligen tillställa civiltjänstgöraren ett förordnande till hörandetillfället. Före hörandet ska civiltjänstgöraren underrättas om i vilket ärende och i vilken egenskap han eller hon ska höras. Hörandet sker vid en tidpunkt som civiltjänstcentralen bestämmer, antingen på civiltjänstgöringsplatsen eller vid civiltjänstcentralen. Förhørsberättelsen ska ges till civiltjänstgöraren för genomläsning och granskning, och civiltjänstgörarens anmärkningar ska antecknas i den.

Civiltjänstgöraren ska innan det disciplinära ärendet avgörs ges tillfälle att ta del av undersökningsprotokollet och det övriga materialet som uppkommit vid undersökningen och ge sin förklaring med anledning av det.

69 §

Disciplinstraff

En civiltjänstgörare som har gjort sig skyldig till en tjänstgöringsförseelse kan som disciplinstraff

- 1) tilldelas skriftlig varning
- 2) åläggas arbete utöver den ordinarie arbetstiden

- 3) fråntas dagpenningen, eller
4) fråntas rätten till personlig permission.

För en och samma förseelse får disciplinstraff påföras endast i en straffart.

Civiltjänstgöraren kan under tjänstgöringstiden fråntas dagpenningen högst två gånger och för högst 30 dagar i sänder. Civiltjänstgöraren kan åläggas arbete utöver den ordinarie arbetstiden högst fyra timmar om dagen under högst fem dagar per straff. Civiltjänstgöraren kan fråntas rätten till personlig permission högst fyra dagar per straff.

70 §

Påförande av disciplinstraff

Civiltjänstcentralen påför disciplinstraff efter att ha slutfört undersökningen av tjänstgöringsförseelsen. Disciplinstraff ska påföras inom en månad från det muntliga hörandet. Civiltjänstcentralen ger i disciplinärenden ett skriftligt beslut vilket tar upp förseelsen, tiden och platsen för förseelsen, disciplinstraffets art och storlek, de lagrum som tillämpats och grunderna för beslutet.

Ett disciplinstraff ska stå i ett rättvist förhållande till tjänstgöringsförseelsen. Prövningen av straffet ska ske med beaktande av de omständigheter under vilka förseelsen har begåtts, civiltjänstgörarens försök att förhindra eller lindra konsekvenserna av förseelsen samt civiltjänstgörarens tidigare tjänstgöring och uppförande.

Disciplinstraff behöver inte påföras eller också kan endast muntlig anmärkning ges i ärendet, om tjänstgöringsförseelsen har berott på oaktsamhet, tanklöshet eller okunskap som med beaktande av omständigheterna är ursäktlig eller om förseelsen i övrigt ska anses vara ringa.

Det disciplinära beslutet ska dateras och undertecknas. Civiltjänstcentralen ska bevisligen delge civiltjänstgöraren beslutet. Tidpunkten för delgivningen ska antecknas i beslutet eller i delgivningsbeviset. Till beslutet ska fogas anvisningar för sökande av ändring.

11 kap.

Brott mot civiltjänsteplikten

71 §

Brott mot upplysningsplikt

En civiltjänstgörare som upprepade gånger underlåter att besvara en sådan förfrågan från civiltjänstcentralen som avses i 17 § ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *brott mot upplysningsplikt* dömas till böter.

72 §

Brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring

En civiltjänstgörare som efter att ha fått ett förordnande till kompletterande tjänstgöring uteblir från tjänstgöring, slutar tjänstgöra eller vägrar fullgöra tjänstgöring ska för *brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring* dömas till böter.

73 §

Vägran att fullgöra civiltjänst

En civiltjänstgörare som låter bli att infinna sig till den grundutbildning eller arbetstjänst som avses i 3 §, avbryter tjänstgöringen eller skriftligen meddelar att han eller hon vägrar att fullgöra civiltjänst, ska för *vägran att fullgöra civiltjänst* dömas till fängelse för en tid som motsvarar hälften av den återstående tjänstgöringstiden.

Den som avtjänar fängelsestraff för vägran att fullgöra civiltjänst kan friges villkorligt, om han eller hon förbinder sig att slutföra tjänstgöringen på behörigt sätt. En förutsättning är dessutom att den åldersgräns som anges i 5 § 2 mom. inte hindrar att tjänstgöringen fullgörs.

Straff för vägran att fullgöra civiltjänst får utdömas endast en gång.

74 §

Civiltjänstgöringsbrott

En civiltjänstgörare som trots utdömt disciplinstraff fortfarande på ett väsentligt sätt försummar sin tjänstgöringsplikt enligt 37 §, ska för *civiltjänstgöringsbrott* dömas till fängelse för en tid som motsvarar högst hälften av civiltjänstgörarens återstående tjänstgöringstid.

Den som avtjänar fängelsestraff för civiltjänstgöringsbrott kan frigges villkorligt, om han eller hon förbinder sig att slutföra tjänstgöringen på behörigt sätt. En förutsättning är dessutom att den åldersgräns som anges i 5 § 2 mom. inte hindrar att tjänstgöringen fullgörs.

Om det utdömda fängelsestraffet för ett civiltjänstgöringsbrott är kortare än hälften av den återstående tjänstgöringstiden, förordnar civiltjänstcentralen den dömde att fortsätta sin civiltjänstgöring efter fängelsestraffet i enlighet med den återstående tjänstgöringstiden. Den tjänstgöringstid som återstår efter fängelsestraffet räknas så att en dag i straffanstalt motsvarar två dagar i civiltjänst.

Civiltjänstcentralen förordnar om inledande av den återstående tjänstgöringen efter det att dom om civiltjänstgöringsbrottet har vunnit laga kraft eller efter det att fängelsestraffet har avtjänats eller förfallit. Tjänstgöringsplikten för den som dömts för civiltjänstgöringsbrott fortsätter också efter utgången av det år då den civiltjänstgörare har fyllt 30 år.

75 §

Vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller mobilisering

En civiltjänstgörare som efter att ha fått ett förordnande till extra tjänstgöring eller under mobilisering låter bli att infinna sig till tjänstgöring, slutar tjänstgöra eller vägrar fullgöra tjänstgöring ska för *vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller mobilisering* dömas till fängelse i högst två år.

76 §

Civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller under mobilisering

En civiltjänstgörare som under extra tjänstgöring eller mobilisering trots ett påfört disciplinstraff fortfarande försummar en skyldighet i samband med tjänstgöringen ska för *civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller mobilisering* dömas till fängelse i högst två år.

För civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller mobilisering döms också en civiltjänstgörare som i avsikt att undgå fullgörandet av tjänstgöringsplikten

1) skadar sig själv eller sin hälsa eller gör försök därtill eller

2) lämnar oriktiga uppgift till en civiltjänstmyndighet.

77 §

Polisanmälan

Polisanmälan för de brott som avses i 71—76 § görs av civiltjänstcentralen på grundval av den anmälan om tjänstgöringsförseelse som civiltjänstgöringsplatsen lämnat in. Polisanmälan ska göras hos polisen på civiltjänstgörarens hemort eller den ort där civiltjänstcentralen är belägen. I polisanmälan ska uppges den tid som civiltjänstgöraren har tjänstgjort och den återstående tjänstgöringstiden samt övriga omständigheter som inverkar på undersökningen av saken.

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal om brott som avses i 71—76 § om civiltjänstcentralen inte har gjort polisanmälan om brottet.

En civiltjänstgörare mot vilken polisanmälan har gjorts för ett brott som avses i 73 eller 74 § ska omedelbart hemförlovas.

78 §

Nytt förordnande till tjänstgöring

Om en civiltjänstgörare mot vilken polisanmälan har gjorts för vägran att fullgöra civiltjänst eller för civiltjänstgöringsbrott inte åtalas för brotten i fråga eller inte döms till fängelsestraff för brotten, ska civiltjänstcen-

tralen på nytt förordna honom eller henne till tjänstgöring. Den tid under vilken civiltjänstgöraren på grund av undersökningarna har berövats sin frihet räknas då till civiltjänstgörarens tjänstgöringstid så att en dags frihetsberövande motsvarar två dagar i civiltjänst.

79 §

Straffrättsliga bestämmelser och strafforderförfarande

Vid handläggningen av ärenden som gäller brott som avses i 71—76 § iakttas vad som föreskrivs om rättegången i brottmål samt om bötesstraff, fängelsestraff och verkställighet av fängelsestraff, om inte något annat bestäms i denna lag. Straff för brott mot upplysningsplikten enligt 65 § och brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring enligt 71 § kan utdömas också i ett strafforderförfarande enligt lagen om strafforderförfarande (692/1993).

80 §

Särskilda bestämmelser om vägran att fullgöra civiltjänst och civiltjänstgöringsbrott

Fängelsestraff som dömts ut enligt 73 eller 74 § får inte förklaras villkorligt eller stället för det samhällstjänst dömas ut. Fängelsestraffet utdöms i hela dagar. Fängelsestraff kan dömas för kortare tid än den minimitid som föreskrivs i 2 c kap. 2 § 2 mom. i strafflagen (39/1889).

För brott enligt 73 eller 74 § och för andra brott får inte bestämmas ett gemensamt fängelsestraff och fängelsestraffet får varken sammanläggas eller sammanräknas med straff för ett annat brott. Om ett fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter som har dömts ut för något annat brott ska verkställas samtidigt med straffet för civiltjänstgöringsbrottet eller vägran att fullgöra civiltjänst, verkställs straffet för det andra brottet först.

En person som avtjänar ett fängelsestraff som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst eller för civiltjänstgöringsbrott får inte placeras i övervakad frihet på prov.

Fängelsestraff som dömts med stöd av 73—76 § antecknas inte i straffregistret, och straffet får inte senare beaktas som straffskärpningsgrund.

81 §

Villkorlig frigivning

Prövotiden för en villkorligt frigiven civiltjänstgörare som dömts för ett brott enligt 66 eller 67 § är den återstående tjänstgöringstiden. Civiltjänstcentralen bestämmer den återstående tjänstgöringstiden sedan den av fängelsemyndigheten fått uppgifter om det avtjänade straffet. Civiltjänstgöraren ska inte ställas under övervakning, om det inte finns särskilda skäl.

Den återstående tjänstgöringstiden för den som är villkorligt frigiven räknas så att en dag i straffanstalt motsvarar två dagar i civiltjänst.

Den som har förverkat sin villkorliga frihet enligt 75 § får inte på nytt frigives villkorligt.

82 §

Förverkande av villkorlig frihet

Om en civiltjänstgörare som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst som avses i 73 § under den villkorliga friheten gör sig skyldig till brott enligt 73 eller 74 §, döms han eller hon inte till det straff som föreskrivs för dessa brott utan förverkar i stället sin villkorliga frihet.

Om en civiltjänstgörare som dömts för civiltjänstgöringsbrott enligt 74 § under den villkorliga friheten på nytt gör sig skyldig till civiltjänstgöringsbrott, förverkar han eller hon sin villkorliga frihet. Dessutom kan domstolen döma ut ett nytt straff i enlighet med 74 § 1 mom.

Av domen ska framgå hur långt fängelsestraff som ytterligare ska avtjänas med beaktande av tidigare avtjänat straff och fullgjord civiltjänst. Vid beräkningen motsvarar två dagar i civiltjänst en dag i fängelse.

83 §

När fängelsestraff förfaller

Fängelsestraff för vägran att fullgöra civiltjänst eller civiltjänstgöringsbrott förfaller, om verkställigheten av straffet inte har inletts inom fem år från den dag då den lagakraftvunna domen gavs eller, om verkställigheten har avbrutits, från dagen för avbrottet.

Ett fängelsestraff förfaller också, om den villkorligt frigivne har varit i civiltjänst under den återstående tjänstgöringstiden eller om han eller hon har befriats från tjänstgöring av hälsoskäl.

84 §

Civiltjänstpliktens upphörande på grund av fängelsestraff

Civiltjänstplikten upphör när den som dömts för vägran att fullgöra civiltjänst har avtjänat hela fängelsestraffet eller när fängelsestraffet har förfallit.

Tjänstgöringsplikten för den som dömts för civiltjänstgöringsbrott fortsätter vid behov också efter att fängelsestraffet förfallit eller avtjänats på det sätt som nämns i 74 § 4 mom. om den tjänstepliktige inte har befriats från tjänstgöring av hälsoskäl.

Straffanstalten ska underrätta civiltjänstcentralen om frigivningen av en person som avses i 1 och 2 mom.

85 §

Rättegång och domstolens och allmänna åklagarens skyldighet att lämna uppgifter

Åtal för brott som avses i 71—76 § kan prövas vid den allmänna underrätten på civiltjänstgörarens hemort eller på den ort civiltjänstcentralen är belägen.

Domstolen ska underrätta civiltjänstcentralen om sitt beslut i ett ärende som avses i 71—76 § eller i förekommande fall om att ärendet har lämnats därhän. Allmänna åklagaren ska lämna motsvarande underrättelse, om han eller hon fattar beslut om att inte väcka åtal i ett ärende som gäller nämnda brott.

Har svaranden inte ett rättegångsbiträde eller rättegångsombud vid domstolen när den handlägger ett ärende som avses i 71—76 § och kan det på grund av sakens natur eller av någon annan orsak antas att personen inte ensam förmår bevaka sin rätt, ska ett rättegångsbiträde förordnas för svaranden. Rättegångsbiträde kan också förordnas under förundersökningen, oberoende av om saken kommer att behandlas vid domstol eller ej. I fråga om förordnande av biträde samt om arvode och ersättning till biträdet gäller vad som föreskrivs om dem i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

12 kap.

Register och dataskydd

86 §

Civiltjänstregistret och dess användningsändamål

Civiltjänstregistret är ett riksomfattande personregister över civiltjänstgörare som förs med hjälp av automatisk databehandling. Civiltjänstregistret förs för ansökan om och förordnande till tjänstgöring, planering och ordnande av tjänstgöringen, bestämmande av tjänstedugligheten, tillsyn samt placering av civiltjänstgörare under undantagsförhållanden.

Civiltjänstregistret kan också innehålla manuellt förda handlingar som gäller fullgörandet av civiltjänstplikten.

87 §

Registeransvariga

Arbetsministeriet ansvarar för civiltjänstregistrets allmänna funktion, informationssäkerheten, fastställandet av de slag av uppgifter som ska införas i registret samt för att registerfunktionerna är enhetliga.

Arbetsministeriet fastställer för de olika användargrupperna omfattningen av de användarrättigheter i civiltjänstregistret som arbetsuppgifterna kräver. Arbetsministeriet beviljar användarrättigheter till arbetsministeriets och civiltjänstcentralens personal samt till

de i 44 § avsedda ansvariga personerna vid civiltjänstgöringsplatserna. Övriga personer som sköter ärenden som gäller civiltjänstgörare på civiltjänstgöringsplatserna, beviljas begränsade användarrättigheter till civiltjänstregistret av de ansvariga personerna inom ramen för arbetsministeriets tillstånd.

Civiltjänstcentralen svarar för de övriga uppgifter som den registeransvariga har enligt personuppgiftslagen (523/1999).

Användare och registeransvarig när det gäller civiltjänstregistret är arbetsministeriet och civiltjänstcentralen i fråga om de åligganden som faller inom ramen för deras behörighet. Civiltjänstgöringsplatserna använder och för civiltjänstregistret i fråga om de uppgifter som gäller civiltjänstgörarna i deras tjänst och som specificeras i 82 § 1 mom.

Civiltjänstcentralens och civiltjänstgöringsplatsens läkare är registeransvariga i fråga om de uppgifter som antecknas på civiltjänstgörarnas läkarundersökningskort.

88 §

Ansvaret för uppgifterna i civiltjänstregistret

En registeransvarig som för in uppgifter i civiltjänstregistret ansvarar i samband med skötseln av sina åligganden för att de införda uppgifterna är riktiga samt för att registreringen och användningen är laglig.

89 §

Registrets datainnehåll

I civiltjänstregistret antecknas för skötseln av de åligganden som avses i 79 § följande uppgifter om civiltjänstgöraren:

- 1) namn och namnhistoria från det att personen fyllde 15 år,
- 2) personbeteckning,
- 3) kön,
- 4) modersmål,
- 5) medborgarskap,
- 6) civilstånd,
- 7) utbildning,
- 8) yrke,
- 9) körkortsuppgifter,
- 10) hemkommun, adressuppgifter och annan kontaktinformation,

11) uppgifter om omyndighet och intressebevakare,

12) uppgifter om tjänsteduglighet,

13) uppgifter om tjänstgöringsplats och tjänstgöringstid,

14) uppgifter om fullgörandet av tjänstsuppgifter,

15) uppgifter om avbrytande av tjänstgöringen och om hemförlovning,

16) uppgifter om bestämmande, användning och kontroll av reserättigheter,

17) namn och adress för en nära anhörig,

18) uppgifter om påförda disciplinstraff och påföljder.

Över civiltjänstgörarna förs dessutom läkarundersökningskort i vilka civiltjänstcentralens och civiltjänstgöringsplatsens läkare antecknar de uppgifter om civiltjänstgörarnas hälsotillstånd som är nödvändiga för fullgörandet av tjänstgöringen.

I civiltjänstregistret kan dessutom införas

1) uppgifter om övertygelse och religions-samfund, om detta har betydelse för ordnande av tjänstgöringen eller bestämmande av civiltjänstgöringsplats,

2) i fråga om vägran att fullgöra civiltjänst, civiltjänstgöringsbrott, brott mot upplysningsplikt och brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring uppgifter om polisanmälan, straffpåföljd och verkställighet av fängelsestraff samt uppgift om fängelsestraff som dömts ut för annat brott, om det är av betydelse med tanke på civiltjänstgörarens tjänstgöring eller placering,

3) i syfte att kunna nå civiltjänstgörarna och förordna dem i tjänst, uppgift om huruvida en civiltjänstgörare förvaras i straffanstalt eller har intagits på sjukhus eller på någon annan social- eller hälsovårdsinrättning,

4) diagnosuppgifter, läkarutlåtanden och andra uppgifter om hälsotillstånd som har betydelse för bestämmande och kontroll av tjänstedugligheten samt för placering i arbetstjänst och bedömning av lämpligheten för placering i en uppgift under undantagsförhållanden,

5) uppgifter om förordnande till civiltjänst,

6) uppgifter som gäller sökande av ändring enligt denna lag.

90 §

Förvarande och överföring av personkort och läkarundersökningskort

Civiltjänstgöringsplatsen ger civiltjänstgörarens läkarundersökningskort till den hälso- och sjukvårdsorganisation som den har anvisat civiltjänstgöraren.

När civiltjänstgöraren byter civiltjänstgöringsplats ska civiltjänstgöringsplatsen omedelbart överföra det manuella personkortet och läkarundersökningskortet till den nya civiltjänstgöringsplatsen.

Efter det att civiltjänstgöraren har hemförlovats ska läkarundersökningskortet och personkortet omedelbart lämnas till civiltjänstcentralen.

91 §

Utplåning av uppgifter ur civiltjänstregistret

De uppgifter som anges i 89 § 1 mom. och de uppgifter om civiltjänstgöraren som enligt 89 § 2 mom. antecknas i läkarundersökningskortet utplånas ur civiltjänstregistret vid utgången av det år som civiltjänstgöraren fyller 60 år. Uppgifterna överförs då till [krigsarkivet].

De uppgifter om civiltjänstgöraren som avses i 89 § 3 mom. utplånas ur civiltjänstregistret fem år efter det att civiltjänstgöraren har hemförlovats efter fullgjord tjänstgöring. Om en uppgift har fått och antecknats i registret efter fullgjord tjänstgöring medan civiltjänstgöraren ingår i civilreserven eller i tilläggscivilreserven utplånas uppgiften fem år efter det att uppgiften antecknats, dock senast vid utgången av det år som civiltjänstgöraren fyller 60 år.

Om den myndighet som är civiltjänstcentral ändras ska civiltjänstcentralen omedelbart överlåta civiltjänstregistret i organiserad form till den nya civiltjänstcentralen.

Bestämmelser om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som ska arkiveras finns i arkivlagen (831/1994).

92 §

Utomstående informationskällor

Civiltjänstcentralen och arbetsministeriet har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna för civiltjänstregistret få uppgifter för utförandet av deras i lag bestämda uppgifter enligt följande:

1) ur befolkningsdatasystemet de uppgifter som avses i 4 § 1 mom. 1—4 punkten i befolkningsdatalagen (507/1993) och de uppgifter som avses i 3 mom. i den nämnda paragrafen om medlemskap i trossamfund, för ordnande av civiltjänsten och övervakningen av civiltjänstgörarna,

2) av militära myndigheter uppgifter som påverkar civiltjänstgörarens tjänstgöringstid, uppgifter om tjänsteduglighet samt uppgifter om hälsotillstånd, om de har betydelse vid behandlingen av ett ärende som gäller civiltjänstgörarens tjänsteduglighet,

3) av den hälsovårdscentral och läkare som har undersökt civiltjänstgörarens tjänsteduglighet uppgifter om hälsotillstånd, om de har betydelse när tjänstedugligheten kontrolleras,

4) av hälsovårdscentraler, mentalvårdsbyråer, sjukhus eller andra som utför mentalvårdsarbete uppgifter om sådana i mentalvårdslagen (1116/1990) avsedda mentalvårdstjänster som givits civiltjänstgöraren, om uppgifterna är av betydelse med tanke på tjänstedugligheten eller ordnandet av tjänstgöringen,

5) av utlänningsverket uppgifter om en persons medborgarskap för klarläggande av om han eller hon är skyldig att fullgöra tjänstgöring i Finland,

6) av polis-, åklagar- och fängvårdsmyndigheter, för ordnandet av civiltjänstgöringen och övervakningen av civiltjänstgörarna, uppgifter om polisanmälan, åtalsprövning, brottspåföljd och verkställighet av fängelsestraff i fråga om vägran att fullgöra civiltjänst, civiltjänstgöringsbrott, brott mot upplysningsplikt eller brott mot skyldigheten att fullgöra kompletterande tjänstgöring,

7) ur justitieförvaltningens informationssystem, för bedömning av civiltjänstgörarens tjänsteduglighet och lämplighet för placering i en uppgift, uppgifter om brottmål som har avgjorts i domstol och där fängelsestraff har

dömts ut; bestämmelser om erhållande av uppgifter ur straffregistret finns dock i straffregisterlagen (770/1993),

8) av fängvårdsmyndigheterna uppgifter om civiltjänstgörare som förvaras i straffanstalt och om tidpunkten för deras frigivning med tanke på förordnande till civiltjänst och ordnande av tjänstgöringen,

9) av social- eller hälsovårdsanstalterna och motsvarande inrättningar uppgift om en civiltjänstgörare som inte fritt får avlägsna sig från anstalten samt uppgift om frigivningstidpunkten för en person som förordnats till civiltjänst, när uppgiften behövs för förordnande till civiltjänst och ordnande av tjänstgöringen,

10) av folkpensionsanstalten uppgift om civiltjänstgörare som beviljats sjukpension enligt folkpensionslagen (568/2007) eller handikappbidrag enligt lagen om handikappbidrag (124/1988), med tanke på bedömningen av tjänstedugligheten och lämpligheten för placering i en uppgift,

11) av arbetsministeriet, som under undantagsförhållanden för registret över arbetspliktiga, uppgift om civiltjänstgörare som i enlighet med 14 kap. i beredskapslagen fått ett arbetsförordnande som arbetspliktig, när uppgifter behövs förordnande till tjänstgöring under mobilisering.

Civiltjänstgöringsplatsen har rätt att få följande uppgifter:

1) av civiltjänstcentralen före valet av en enskild civiltjänstgörare nödvändiga uppgifter om civiltjänstgörarens utbildning och arbetserfarenhet för bedömning av lämpligheten i arbetet,

2) oberoende av sekretessbestämmelserna, av den läkare som undersökt en civiltjänstgörarens tjänsteduglighet uppgifter om hälsotillståndet i fråga om en civiltjänstgörare som är i dess tjänst, om uppgifterna är av betydelse för tjänstedugligheten.

Arbetsministeriet och civiltjänstcentralen har rätt att få de uppgifter som avses i 1 mom. genom en teknisk anslutning i enlighet med vad som överenskommit med den registeransvarige i fråga. Innan uppgifter lämnas ut ska den registeransvarige visa att uppgifterna är skyddade på det sätt som avses i 32 § 1 mom. i personuppgiftslagen.

93 §

Utlämnande av uppgifter

Utöver det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan uppgifter ur civiltjänstregistret om fullgörandet av civiltjänst utan hinder av sekretessplikten lämnas ut till utlänningsverket för behandling av ärenden som gäller medborgarskap.

Den registeransvarige får lämna ut de uppgifter som nämns i denna paragraf genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form. Innan uppgifter lämnas ut genom teknisk anslutning ska den som begär uppgifterna visa att uppgifterna är skyddade på det sätt som avses i 32 § 1 mom. i personuppgiftslagen.

13 kap.

Sökande av ändring

94 §

Sökande av ändring i beslut av uppåbådsnämnden eller försvarsmaktens regionalbyrå

På sökande av ändring i ett beslut av uppåbådsnämnden eller försvarsmaktens regionalbyrå beträffande en ansökan som avses i 12 § tillämpas bestämmelserna i 12 kap. i värnpliktslagen om sökande av ändring i ett beslut som uppåbådsnämnden eller regionalbyrån har fattat i ett värnpliktsärende.

95 §

Sökande av ändring i beslut av civiltjänstcentralen och civiltjänstgöringsplatsen

I civiltjänstcentralens beslut om bestämmande av civiltjänstgöringsplats och byte av civiltjänstgöringsplats kan ändring sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets civiltjänstcentralen är belägen. Besvärsskriften ska tillställas civiltjänstcentralen inom 14 dagar från den dag då sökanden delgavs beslutet. Civiltjänstcentralen ska utan dröjsmål tillställa besvärsmyndigheten besvärsskriften och de handlingar som har fogats till den samt sitt utlå-

tande. Besvären ska behandlas skyndsamt. Besvär hindrar inte att beslut verkställs, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

Om inte något annat bestäms i denna lag kan ändring i andra beslut av civiltjänstcentralen än de som avses i 1 mom. och i beslut av civiltjänstgöringsplatsen sökas genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den myndighet som fattat beslutet är belägen. Besvär som anförts i beslut om förordnande till civiltjänst, avbrytande av tjänstgöring, uppskov med och befrielse från tjänstgöring samt hemförlovning hindrar inte verkställigheten av beslutet, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om domstolen beviljar besvärstillstånd.

96 §

Sökande av ändring i fråga om disciplinstraff

En civiltjänstgörare som har påförts disciplinstraff får söka ändring i beslutet om straff genom besvär hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets civiltjänstcentralen är belägen.

Besvärsskriften ska tillställas civiltjänstcentralen inom 14 dagar från den dag då civiltjänstgöraren delgavs beslutet. Civiltjänstcentralen ska utan dröjsmål tillställa besvärmyndigheten besvärsskriften och de handlingar som har fogats till den samt sitt utlåtande. Besvären ska behandlas skyndsamt.

Disciplinstraff får inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft. Om besvär över beslutet har anförts hos förvaltningsdomstolen, får straffet dock verkställas efter att förvaltningsdomstolen har meddelat sitt beslut med anledning av besvären. Ett disciplinstraff kan dock verkställas omedelbart efter det att civiltjänstcentralen gett sitt beslut, om verkställighet av disciplinstraffet inte annars är möjlig under civiltjänstgörarens återstående tjänstgöringstid.

I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltnings-

domstolen, om domstolen beviljar besvärstillstånd.

97 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Utöver vad som bestäms i 94—96 § ska förvaltningsprocesslagen (586/1996) tillämpas på ändringssökande.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

98 §

Ansökan om tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor

En civiltjänstgörare som vill övergå till att fullgöra tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor ska skriftligen ansöka om detta hos civiltjänstcentralen. Ansökan ska godkännas utan dröjsmål, om det framgår av ansökan att den övertygelse som avses i 1 § inte längre hindrar civiltjänstgöraren att fullgöra tjänst enligt de nämnda lagarna och om civiltjänstgöraren inte tidigare på grundval av en motsvarande ansökan har beviljats tillstånd att övergå från civiltjänst till tjänst enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Ansökan får inte längre göras efter det att civiltjänsten har inletts och inte efter utgången av det år som civiltjänstgöraren har fyllt 28 år.

Om en ansökan som avses i 1 mom. har lämnats in efter det att civiltjänstgöraren har förordnats till civiltjänst ska civiltjänstgöraren dock iaktta förordnandet tills civiltjänstcentralen avgör ansökan och återkallar sitt förordnande.

Civiltjänstcentralen ska utan dröjsmål underrätta försvarsmaktens regionalbyrå om att ansökan har godkänts.

99 §

Tjänstgöringstiden vid övergång till civiltjänst från tjänst enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor

Civiltjänstcentralen fastställer den återstående tiden för tjänstgöring i civiltjänst för den som övergår till civiltjänst från tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. I detta fall avdras från den tjänstgöringstid om 362 dygn som gäller enligt civiltjänstlagen ett uppåt avrundat tal, som fås då antalet redan fullgjorda tjänstgöringsdagar multipliceras med en koefficient som räknas ut genom att civiltjänstgöringstiden om 362 dygn divideras med den tjänstetid för personen i fråga som bestämts enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte civiltjänstgörare som ansökt om civiltjänst efter fullgjord tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

100 §

Tillämpningen av allmänna förvaltningslagar

Vid behandlingen av förvaltningsärenden enligt denna lag tillämpas förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), personuppgiftslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, om inte något annat bestäms i denna lag.

101 §

Handräckning av polisen för förpassande av civiltjänstgörare i tjänst

Om en civiltjänstgörare underlåter att infinna sig för tjänstgöring eller avbryter den, ska civiltjänstgöringsplatsen utan obefogat dröjsmål hos polisen på civiltjänstgörarens hemort eller på den ort där civiltjänstgöringsplatsen är belägen be om handräckning för efterspaning av civiltjänstgöraren och för förpassande av honom eller henne till tjänstgöring. Polisen ska vid behov vidta åtgärder

för efterlysning av civiltjänstgörare som inte har kunnat anträffas.

Polisen ska utan dröjsmål förpassa en civiltjänstgörare till civiltjänstgöringsplatsen, om civiltjänstgöraren inte skriftligen vägrar fullgöra civiltjänst eller om han eller hon inte har något laga hinder för sin frånvaro. Polisen ska tillstålla civiltjänstgöringsplatsen anmälan om vägran att fullgöra civiltjänst eller en utredning om laga hinder.

102 §

Myndigheternas informationsplikt

Arbetsministeriet, civiltjänstcentralen och försvarsmakten ska ge de uppbådspliktiga tillräcklig information om möjligheten att ansöka om civiltjänst och om innehållet i civiltjänsten.

15 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

103 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

104 §

Bestämmelser som upphävs

Genom denna lag upphävs civiltjänstlagen av den 30 december 1991 (1723/1991) jämte ändringar.

Om någon annanstans i lag eller förordning hänvisas till den civiltjänstlag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, tillämpas i stället denna lag.

105 §

Övergångsbestämmelser

Denna lag tillämpas med de undantag som anges nedan även på civiltjänstgörare som inlett sin civiltjänst före ikraftträdandet av lagen.

På civiltjänstgörare som inlett sin tjänstgöring före ikraftträdandet tillämpas inte 4 § om tjänstgöringstiden och bestämmelserna i 39 § 1 mom. om omfattningen av personliga permissioner.

Vad som föreskrivs i 18 § 2 mom. tillämpas inte om den som fullgjort tjänstgöring har godkänts att göra civiltjänst före ikraftträdandet av lagen.

Bestämmelserna i 8 kap. om kompletterande tjänstgöring tillämpas inte på en civiltjänstgörare som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och som har godkänts att fullgöra civiltjänst före ikraftträdandet av lagen.

Ikraftträdandet av denna lag påverkar inte beslut om inledande av tjänstgöring eller beviljande av uppskov som har meddelats med stöd av den lag som gällde vid ikraftträdandet.

Tjänstgöringsförseelser som ägt rum före ikraftträdandet avgörs i fråga om förfarande och påföljder i enlighet med de bestämmelser som gällde då tjänstgöringsförseelsen begicks.

När denna lag träder i kraft ska huvudstaben ur värnpliktsregistret till civiltjänstregistret i fråga om civiltjänstgörarna lämna ut grundläggande uppgifter, uppgifter om tjänsteduglighet och uppgifter om hälsotillstånd som gäller bestämmandet av tjänstedugligheten samt uppgifter om de ansökningar och beslut som avses i 66 §.

Ansökningar om att få vara civiltjänstgöringsplats, som är anhängiga i arbetsministeriet samt ansökningar enligt 66 §, som är anhängiga i ett militärlän när denna lag träder i kraft, ska på tjänstens vägnar överföras till civiltjänstcentralen för avgörande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förrutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 6 och 52 § i räddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räddningslagen av den 13 juni 2003 (468/2003) 6 § 1 mom. 9 och 10 punkten samt
52 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt
fogas till 6 § 1 mom. en ny 11 punkt och till 52 § 1 mom. en ny 4 punkt som följer:

6 §

Andra myndigheters uppgifter

Skyldiga att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som bestäms om deras uppgifter i författningarna om respektive verksamhetsområde eller i övrig lagstiftning är vid sidan av räddningsmyndigheterna

9) länsstyrelserna,

10) de ämbetsverk och inrättningar som ansvarar för olika kommunala verksamhetsområden, samt

11) civiltjänstcentralen.

52 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Utan hinder av tystnadsplikten och i syfte att hålla personal i beredskap för befolkningsskyddsuppgifter har räddningsmyndigheterna rätt att

2) avgiftsfritt få uppgifter av försvarsmakten om en värnpliktig är befriad från krigstida tjänst,

3) avgiftsfritt få uppgifter av andra myndigheter och sammanslutningar om personer i deras tjänst som hålls i beredskap, även om deras ålder, utbildning, yrke och arbetsförmåga samt om att de hålls i beredskap av myndigheterna eller sammanslutningarna för att säkerställa deras egen verksamhet under undantagsförhållanden, samt

4) avgiftsfritt få uppgifter av civiltjänstmyndigheterna om huruvida en civiltjänstgörare är befriad från tjänstgöring under mobilisering samt uppgifter om specialutbildning som personer som fullgjort civiltjänst har fått under tjänstgöringen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 5 och 7 § i semesterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i semesterlagen av den 18 mars 2005 (162/2005) 5 § 3 mom. och 7 § 2 mom. 9 punkten som följer:

5 §

Intjäning av semester

Till tiden för ett i 1 mom. avsett anställningsförhållandes fortbestånd räknas inte den tid under vilken avbrott i arbetet har förekommit på grund av att arbetstagaren fullgjort sådan aktiv tjänst som avses i värnpliktslagen (/), sådan frivillig militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller sådan civiltjänstgöring som avses i civiltjänstlagen (/).

7 §

Tid som är likställd med arbetad tid

Likställda med arbetade dagar anses även de arbetsdagar eller arbetstimmar under vilka arbetstagaren, medan anställningsförhållandet pågår, är förhindrad att utföra arbete på grund av

-----
9) repetitionsövning eller extra tjänstgöring eller kompletterande tjänstgöring enligt 57 § i civiltjänstlagen eller extra tjänstgöring enligt 63 § i samma lag, eller

-----
Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 2 och 3 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 14 juni 2002 om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 1 punkten och 3 § 1 mom. som följer:

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

1) arbetstjänst som fullgörs av civiltjänstpliktiga enligt 1 § civiltjänstlagen (/),
-----

3 §

Arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Arbetsgivaren skall kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen (770/1993), när personen första gången anställs i eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande som omfattar uppgifter som avses i 2 §, eller första gången tilldelas sådana uppgifter. Med arbetsgivare avses i denna lag även civiltjänstgöringsplatsen enligt 7 § civiltjänstlagen samt Arbetskraftsmyndigheter som ingår avtal om arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 16 december 1994 om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död (1309/1994) 1 § 1 mom. och 2 § 3 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag stadgas om ekonomiskt stöd som motsvarar grupplivförsäkring och som efter en person som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen (/) eller civiltjänstlagen (/) betalas till dennes förmånstagare.

-----

2 §

Villkor för beviljande av stöd

I fråga om en person som deltar i sådan repetitionsövning i reserven, extra tjänstgöring eller frivillig övning som avses i värnpliktslagen eller i sådan kompletterande tjänstgöring eller extra tjänstgöring som avses i civiltjänstlagen tillämpas denna lag, om dödsfallet har inträffat på vägen till tjänstgöring, under tjänstgöringen eller under återfärden från tjänstgöring.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 2 c kap. 5 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 2 c kap. 5 § 2 mom, sådan den lyder i lag 780/2005, som följer

2 c kap.

Om fängelse*Villkorlig frigivning*

5 §

Definition och bestämmande av villkorlig frigivning

Den som avtjänar ett fängelsestraff på viss tid skall friges villkorligt, om inte något annat följer av 9 §, när han eller hon avtjänat två tredjedelar av straffet eller hälften av straffet för ett brott som han eller hon begått före 21 års ålder. En fånge som under tre år före brottet inte avtjänat ett fängelsestraff i ett fängelse skall friges villkorligt när hälften

av straffet eller en tredjedel av straffet för ett brott som han eller hon begått före 21 års ålder avtjänats. Sistnämnda kvotdel kan tillämpas även om personen i fråga under tre år före brottet i fängelse har avtjänat förvandlingsstraff för böter eller straff för vägran att fullgöra civiltjänst enligt 73 § i civiltjänstlagen (/) eller för civiltjänstgöringsbrott enligt 74 §, för vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller mobilisering enligt 75 § eller för civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller mobilisering enligt 76 § i nämnda lag. Den avräkning för tiden för frihetsberövande som avses i 6 kap. 13 § i denna lag skall dras av från ovannämnda kvotdelar och den kvotdel som avses i 12 § 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 3 kap. 4 § i fängelselagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen av den 23 september 2005 (767/2005) 3 kap. 4 § 2 mom. som följer:

3 kap.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Beräkning av strafftid

4 §

*Sammanräkning av fängelsestraff på viss tid
och förvandlingsstraff*

Undantagsbestämmelser om civiltjänstgö-
ringsbrott finns i civiltjänstlagen (/).
_____

8.

Lag**om ändring av 39 § i språklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i språklagen av den 6 juni 2003 (423/2003) 39 § 2 mom. som följer:

39 §	svenska, finns i värnpliktslagen (/). Bestämmelser om finskspråkiga och svenskspråkiga civiltjänstepliktigas rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål finns i civiltjänstlagen (/).
<i>Försvarsmaktens truppförband och kommandospråket</i>	

Bestämmelser om värnpliktigas rätt att bli förordnade till ett truppförband vars undervisningsspråk är hans modersmål, finska eller

-----
Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 mars 1999 om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 a § 1 mom.
5 punkten, sådan den lyder i lag 675/2006, som följer:

12 a §

Sammansättning i vissa ärenden

Förvaltningsdomstolen är domför också i
en sammansättning med två ledamöter, om
inte en fråga som skall avgöras i ärendet på
grund av sin natur kräver en sammansättning

med tre ledamöter och domstolen skall avgö-
ra ett fullföljdsärende som gäller

-----
5) tillämpningen av civiltjänstlagen (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.**Lag****om ändring av 7 f § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 20 december 1996 om avbytarservice för lantbruksföretagare (1231/1996) 7 f § 1 punkten, sådan den lyder i lag 1135/2001, som följer:

7 f §

*Vikariehjälp på andra grunder*1) fullgörande av beväringstjänst eller civiltjänst, för högst den tid som anges i värnpliktslagen (/) eller i civiltjänstlagen (/),

En till vikariehjälp berättigad lantbruksföretagare har rätt att få vikariehjälp på grund av

-----
Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag**om ändring av 16 e § i lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 16 e § 1 mom., sådan den lyder i lag 408/2005, som följer:

16 e §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier

En studielåntagare är berättigad till studielånsavdrag även om den tid som använts för avläggande av examen är högst två läsår längre än vad som föreskrivs i 16 d §, om låntagarens studier under den tid som avses i nämnda paragraf har fördröjts på grund av fullgörande av tjänstgöring enligt värnpliktslagen (/), civiltjänstlagen (/) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller på grund av egen sjukdom. Den tid det tar att avlägga examen kan vara längre än vad som avses i 16 d § också när låntagaren under den tid som avses i nämnda

paragraf har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) för vård av ett barn. Endast de terminer kan beaktas under vilka låntagaren har fullgjort värnplikt, frivillig militärtjänst för kvinnor eller civiltjänst eller fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för vård av ett barn eller har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på basis av full arbetsförmåga eller invaliditetspension enligt folkpensionslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.**Lag****om ändring av 1 § i militärunderstödslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militärunderstödslagen av den 20 augusti 1993 (781/1993) 1 § 1 mom., sådan den lyder i lag 1266/1995, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

stöd samt till den värnpliktige bostadsunder-
stöd och räntorna på studielån i form av mili-
tärunderstöd så som stadgas närmare nedan.

Då en värnpliktig fullgör tjänstgöring en-
ligt värnpliktslagen (/) eller civiltjänstlagen
(/) betalas till hans anhöriga militärunder-

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.**Lag****om ändring av 2 § i straffregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen av den 20 augusti 1993 (770/1993) 2 § 1 mom., sådan den lyder i lag 654/2004, som följer:

Straffregistrets ändamål och innehåll

2 §

I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst eller villkorligt fängelse eller till böter, samhällstjänst eller övervakning utöver villkorligt fängelse, till ungdomsstraff, böter i stället för ungdomsstraff eller till av-

sättning, eller genom vilka någon lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 4 § 1 och 2 mom. i strafflagen (39/1889). I straffregistret antecknas dock inte uppgifter om förvandlingsstraff för böter eller fängelsestraff som har dömts ut med stöd av civiltjänstlagen (/). I straffregistret antecknas också uppgifter om avgöranden genom vilka en juridisk person har dömts till samfundsbot.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag**om ändring av 6 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 juli 1993 om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) 6 § 1 mom. 15 b punkten, sådan den lyder i lag 1651/1995, som följer:

6 §

*Avgiftsfria prestationer*15 b) i ärenden enligt civiltjänstlagen (/)
utom i brottmål, i vilka avgifter uppbärs, om
inte annat följer av 6 och 6 a-punkten,Handläggningsavgifter enligt denna lag
uppbärs inte

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.**Lag****om ändring av 1 a § i lagen om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 1 december 1961 om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande (570/1961) 1 a §, sådan den lyder i lag 1724/1991, som följer:

1 a §
Denna lag tillämpas även på fortbestånd av arbets- eller tjänsteförhållandet för den som har förordnats till tjänstgöring med stöd av civiltjänstlagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 26 oktober 2007

Republikens President

TARJA HALONEN

Arbetsminister *Tarja Cronberg*

*Bilagor
Parallelltexter*

2.

Lag

om ändring av 6 och 52 § i räddningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räddningslagen av den 13 juni 2003 (468/2003) 6 § 1 mom. 9 och 10 punkten samt 52 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt
fogas till 6 § 1 mom. en ny 11 punkt och till 52 § 1 mom. en ny 4 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

6 §

Andra myndigheters uppgifter

Andra myndigheters uppgifter

Skyldiga att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som bestäms om deras uppgifter i författningarna om respektive verksamhetsområde eller i övrig lagstiftning är vid sidan av räddningsmyndigheterna

Skyldiga att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som bestäms om deras uppgifter i författningarna om respektive verksamhetsområde eller i övrig lagstiftning är vid sidan av räddningsmyndigheterna

9) länsstyrelserna, samt
10) de ämbetsverk och inrättningar som ansvarar för olika kommunala verksamhetsområden.

9) länsstyrelserna,
10) de ämbetsverk och inrättningar som ansvarar för olika kommunala verksamhetsområden, samt
11) civiltjänstcentralen.

52 §

52 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Utan hinder av tystnadsplikten och i syfte att hålla personal i beredskap för befolkningsskyddsuppgifter har räddningsmyndigheterna rätt att

Utan hinder av tystnadsplikten och i syfte att hålla personal i beredskap för befolkningsskyddsuppgifter har räddningsmyndigheterna rätt att

2) avgiftsfritt få uppgifter av försvarsmakten om en värnpliktig är befriad från krigstida tjänst, samt

3) avgiftsfritt få uppgifter av andra myndigheter och sammanslutningar om personer i deras tjänst som hålls i beredskap, även om

2) avgiftsfritt få uppgifter av försvarsmakten om en värnpliktig är befriad från krigstida tjänst,

3) avgiftsfritt få uppgifter av andra myndigheter och sammanslutningar om personer i deras tjänst som hålls i beredskap, även om

deras ålder, utbildning, yrke och arbetsförmåga samt om att de hålls i beredskap av myndigheterna eller sammanslutningarna för att säkerställa deras egen verksamhet under undantagsförhållanden.

deras ålder, utbildning, yrke och arbetsförmåga samt om att de hålls i beredskap av myndigheterna eller sammanslutningarna för att säkerställa deras egen verksamhet under undantagsförhållanden, samt

4) avgiftsfritt få uppgifter av civiltjänstmyndigheterna om huruvida en civiltjänstgörare är befriad från tjänstgöring under mobilisering samt uppgifter om specialutbildning som personer som fullgjort civiltjänst har fått under tjänstgöringen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 5 och 7 § i semesterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i semesterlagen av den 18 mars 2005 (162/2005) 5 § 3 mom. och 7 § 2 mom. 9 punkten som följer:

Gällande lydelse

5 §

Intjäning av semester

Till tiden för ett i 1 mom. avsett anställningsförhållandes fortbestånd räknas inte den tid under vilken avbrott i arbetet har förekommit på grund av att arbetstagaren fullgjort sådan aktiv tjänst som avses i värnpliktslagen (452/1950), sådan frivillig militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller sådan civiltjänstgöring som avses i civiltjänstlagen (1723/1991).

7 §

Tid som är likställd med arbetad tid

Likställda med arbetade dagar anses även de arbetsdagar eller arbetstimmar under vilka arbetstagaren, medan anställningsförhållandet pågår, är förhindrad att utföra arbete på grund av

9) repetitionsövning eller extra tjänstgöring eller sådan kompletterande tjänstgöring som avses i 37 § i civiltjänstlagen, eller

Föreslagen lydelse

5 §

Intjäning av semester

Till tiden för ett i 1 mom. avsett anställningsförhållandes fortbestånd räknas inte den tid under vilken avbrott i arbetet har förekommit på grund av att arbetstagaren fullgjort sådan aktiv tjänst som avses i värnpliktslagen (/), sådan frivillig militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller sådan civiltjänstgöring som avses i civiltjänstlagen (/).

7 §

Tid som är likställd med arbetad tid

Likställda med arbetade dagar anses även de arbetsdagar eller arbetstimmar under vilka arbetstagaren, medan anställningsförhållandet pågår, är förhindrad att utföra arbete på grund av

9) repetitionsövning eller extra tjänstgöring eller sådan kompletterande tjänstgöring som avses i 57 § i civiltjänstlagen eller extra tjänstgöring enligt 63 § i samma lag, eller

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 2 och 3 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 14 juni 2002 om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 1 punkten och 3 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

1) arbetstjänst som fullgörs av civiltjänstpliktiga enligt 1 § civiltjänstlagen (1723/1991),

-----

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

1) arbetstjänst som fullgörs av civiltjänstpliktiga enligt 1 § civiltjänstlagen (/),

-----

3 §

3 §

Arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Arbetsgivaren skall kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen (770/1993), när personen första gången anställs i eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande som omfattar uppgifter som avses i 2 §, eller första gången tilldelas sådana uppgifter. Med arbetsgivare avses i denna lag även civiltjänstcentralen enligt 8 § civiltjänstlagen samt arbetskraftsmyndigheter som ingår avtal om arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning.

Arbetsgivaren skall kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen (770/1993), när personen första gången anställs i eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande som omfattar uppgifter som avses i 2 §, eller första gången tilldelas sådana uppgifter. Med arbetsgivare avses i denna lag även civiltjänstcentralen enligt 7 § civiltjänstlagen samt arbetskraftsmyndigheter som ingår avtal om arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning.

Denna lag träder i kraft den   20 .

5.

Lag**om ändring av 1 och 2 § i lagen om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 16 december 1994 om ekonomiskt stöd efter värnpliktigs död (1309/1994) 1 § 1 mom. och 2 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Lagens tillämpningsområde

Lagens tillämpningsområde

I denna lag stadgas om ekonomiskt stöd som motsvarar grupplivförsäkring och som efter en person som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen (452/50) eller civiltjänstlagen (1723/91) betalas till dennes förmånstagare.

I denna lag stadgas om ekonomiskt stöd som motsvarar grupplivförsäkring och som efter en person som fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen (/) eller civiltjänstlagen (/) betalas till dennes förmånstagare.

2 §

2 §

Villkor för beviljande av stöd

Villkor för beviljande av stöd

I fråga om en person som deltar i sådan repetitionsövning i reserven, extra tjänstgöring eller frivillig övning som avses i värnpliktslagen eller sådan kompletterande tjänstgöring som avses i civiltjänstlagen tillämpas denna lag, om dödsfallet har inträffat på vägen till tjänstgöring, under tjänstgöringen eller under återfärden från tjänstgöring.

I fråga om en person som deltar i sådan repetitionsövning i reserven, extra tjänstgöring eller frivillig övning som avses i värnpliktslagen eller i sådan kompletterande tjänstgöring *eller extra tjänstgöring* som avses i civiltjänstlagen tillämpas denna lag, om dödsfallet har inträffat på vägen till tjänstgöring, under tjänstgöringen eller under återfärden från tjänstgöring.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 2 c kap. 5 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 2 c kap. 5 § 2 mom., sådan den lyder i lag 780/2005, som följer

Gällande lydelse

2 c kap.

Om fängelse*Villkorlig frigivning*

5 §

*Definition och bestämmande av villkorlig frigivning**Föreslagen lydelse*

2 c kap.

Om fängelse*Villkorlig frigivning*

5 §

Definition och bestämmande av villkorlig frigivning

Den som avtjänar ett fängelsestraff på viss tid skall friges villkorligt, om inte något annat följer av 9 §, när han eller hon avtjänat två tredjedelar av straffet eller hälften av straffet för ett brott som han eller hon begått före 21 års ålder. En fänge som under tre år före brottet inte avtjänat ett fängelsestraff i ett fängelse skall friges villkorligt när hälften av straffet eller en tredjedel av straffet för ett brott som han eller hon begått före 21 års ålder avtjänats. Sistnämnda kvotdel kan tillämpas även om personen i fråga under tre år före brottet i fängelse har avtjänat förvandlingsstraff för böter eller straff för civiltjänstgöringsbrott enligt 26 § i civiltjänstlagen (1723/1991). Den avräkning för tiden för frihetsberövande som avses i 6 kap. 13 § i denna lag skall dras av från ovannämnda kvotdelar och den kvotdel som avses i 12 § 1 mom.

Den som avtjänar ett fängelsestraff på viss tid skall friges villkorligt, om inte något annat följer av 9 §, när han eller hon avtjänat två tredjedelar av straffet eller hälften av straffet för ett brott som han eller hon begått före 21 års ålder. En fänge som under tre år före brottet inte avtjänat ett fängelsestraff i ett fängelse skall friges villkorligt när hälften av straffet eller en tredjedel av straffet för ett brott som han eller hon begått före 21 års ålder avtjänats. Sistnämnda kvotdel kan tillämpas även om personen i fråga under tre år före brottet i fängelse har avtjänat förvandlingsstraff för böter eller straff för vägran att fullgöra civiltjänst enligt 73 § i civiltjänstlagen (/), civiltjänstgöringsbrott enligt 74 §, för vägran att fullgöra civiltjänst under extra tjänstgöring eller mobilisering enligt 75 § eller för civiltjänstgöringsbrott under extra tjänstgöring eller mobilisering enligt 76 § i nämnda lag. Den avräkning för tiden för frihetsberövande som avses i 6 kap. 13 § i denna lag skall dras av från ovannämnda kvotde-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

lar och den kvotdel som avses i 12 § 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 3 kap. 4 § i fängelselagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen av den 23 september 2005 (767/2005) 3 kap. 4 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 kap.

Beräkning av strafftid

4 §

*Sammanräkning av fängelsestraff på viss tid
och förvandlingsstraff*

Föreslagen lydelse

3 kap.

Beräkning av strafftid

4 §

*Sammanräkning av fängelsestraff på viss tid
och förvandlingsstraff*

Undantagsbestämmelser om civiltjänstgö-
ringsbrott finns i civiltjänstlagen (1723/1991).

Undantagsbestämmelser om civiltjänstgö-
ringsbrott finns i civiltjänstlagen (/).

Denna lag träder i kraft den   20 .

8.

Lag**om ändring av 39 § i språklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i språklagen av den 6 juni 2003 (423/2003) 39 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

39 §

39 §

Försvarsmaktens truppförband och kommandospråket

Försvarsmaktens truppförband och kommandospråket

Bestämmelser om värnpliktigas rätt att bli förordnade till ett truppförband vars undervisningsspråk är hans modersmål, finska eller svenska, finns i värnpliktslagen (452/1950). Bestämmelser om finskspråkiga och svenskspråkiga civiltjänstepliktigas rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål finns i civiltjänstlagen (1723/1991).

Bestämmelser om värnpliktigas rätt att bli förordnade till ett truppförband vars undervisningsspråk är hans modersmål, finska eller svenska, finns i värnpliktslagen (/). Bestämmelser om finskspråkiga och svenskspråkiga civiltjänstepliktigas rätt att fullgöra civiltjänsten på sitt modersmål finns i civiltjänstlagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 12 a § i lagen om förvaltningsdomstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 mars 1999 om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 a § 1 mom.
5 punkten, sådan den lyder i lag 675/2006, som följer:

Gällande lydelse

12 a §

Sammansättning i vissa ärenden

Förvaltningsdomstolen är domför också i en sammansättning med två ledamöter, om inte en fråga som skall avgöras i ärendet på grund av sin natur kräver en sammansättning med tre ledamöter och domstolen skall avgöra ett fullföljdsärende som gäller

5) tillämpningen av civiltjänstlagen (1723/1991),

Föreslagen lydelse

12 a §

Sammansättning i vissa ärenden

Förvaltningsdomstolen är domför också i en sammansättning med två ledamöter, om inte en fråga som skall avgöras i ärendet på grund av sin natur kräver en sammansättning med tre ledamöter och domstolen skall avgöra ett fullföljdsärende som gäller

5) tillämpningen av civiltjänstlagen (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 7 f § i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 20 december 1996 om avbytar-service för lantbruksföretagare (1231/1996) 7 f § 1 punkten, sådan den lyder i lag 1135/2001, som följer:

Gällande lydelse

7 f §

Vikariehjälp på andra grunder

En till vikariehjälp berättigad lantbruksföretagare har rätt att få vikariehjälp på grund av

1) fullgörande av beväringstjänst eller civiltjänst, för högst den tid som anges i värnpliktslagen (452/1950) eller i civiltjänstlagen (1723/1991),

Föreslagen lydelse

7 f §

Vikariehjälp på andra grunder

En till vikariehjälp berättigad lantbruksföretagare har rätt att få vikariehjälp på grund av

1) fullgörande av beväringstjänst eller civiltjänst, för högst den tid som anges i värnpliktslagen (/) eller i civiltjänstlagen (/),

-----
Denna lag träder i kraft den   20 .

12.

Lag**om ändring av 1 § i militärunderstödslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militärunderstödslagen av den 20 augusti 1993 (781/1993) 1 § 1 mom., sådan den
lyder i lag 1266/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Då en värnpliktig fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (452/50) eller civiltjänstlagen (1723/91) betalas till hans anhöriga militär-
understöd samt till den värnpliktige bostads-
understöd och räntorna på studielån i form av
militärunderstöd så som stadgas närmare ned-
an.

Då en värnpliktig fullgör tjänstgöring enligt
värnpliktslagen (/) eller civiltjänstlagen (/)
betalas till hans anhöriga militärunderstöd
samt till den värnpliktige bostadsunderstöd
och räntorna på studielån i form av militär-
understöd så som stadgas närmare nedan.

Denna lag träder i kraft den   20 .

13.

Lag**om ändring av 2 § i straffregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i straffregisterlagen av den 20 augusti 1993 (770/1993) 2 § 1 mom., sådan den lyder i lag 654/2004, som följer:

Gällande lydelse

2 §

I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst eller villkorligt fängelse eller till böter, samhällstjänst eller övervakning utöver villkorligt fängelse, till ungdomsstraff, böter i stället för ungdomsstraff eller till avsättning, eller genom vilka någon lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 4 § 1 och 2 mom. i strafflagen (39/1889). I straffregistret antecknas dock inte uppgifter om förvandlingsstraff för böter eller fängelsestraff som har dömts ut med stöd av civiltjänstlagen (1723/1991). I straffregistret antecknas också uppgifter om avgöranden genom vilka en juridisk person har dömts till samfundsbot.

Föreslagen lydelse

2 §

I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst eller villkorligt fängelse eller till böter, samhällstjänst eller övervakning utöver villkorligt fängelse, till ungdomsstraff, böter i stället för ungdomsstraff eller till avsättning, eller genom vilka någon lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 4 § 1 och 2 mom. i strafflagen (39/1889). I straffregistret antecknas dock inte uppgifter om förvandlingsstraff för böter eller fängelsestraff som har dömts ut med stöd av civiltjänstlagen (/). I straffregistret antecknas också uppgifter om avgöranden genom vilka en juridisk person har dömts till samfundsbot.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag**om ändring av 6 § i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 juli 1993 om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (701/1993) 6 § 1 mom. 15 b punkten, sådan den lyder i lag 1651/1995, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

6 §

*Avgiftsfria prestationer**Avgiftsfria prestationer*

Handläggningsavgifter enligt denna lag
 uppbärs inte

Handläggningsavgifter enligt denna lag
 uppbärs inte

-----
 15 b) i ärenden enligt civiltjänstlagen
 (1723/91) utom i brottmål, i vilka avgifter
 uppbärs, om inte annat följer av 6 och 6 a-
 punkten,

-----
 15 b) i ärenden enligt civiltjänstlagen (/)
 utom i brottmål, i vilka avgifter uppbärs, om
 inte annat följer av 6 och 6 a-punkten,

Denna lag träder i kraft den   20 .

15.**Lag****om ändring av 1 a § i lagen om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 1 december 1961 om fortbestånd av till tjänstgöring inkallad värnpliktigs arbets- eller tjänsteförhållande (570/1961) 1 a §, sådan den lyder i lag 1724/1991, som följer:

Gällande lydelse

1 a §

Denna lag tillämpas även på fortbestånd av arbets- eller tjänsteförhållandet för den som har förordnats till tjänstgöring med stöd av civiltjänstlagen (1723/91).

Föreslagen lydelse

1 a §

Denna lag tillämpas även på fortbestånd av arbets- eller tjänsteförhållandet för den som har förordnats till tjänstgöring med stöd av civiltjänstlagen (/).

Denna lag träder i kraft den _____ *20* .